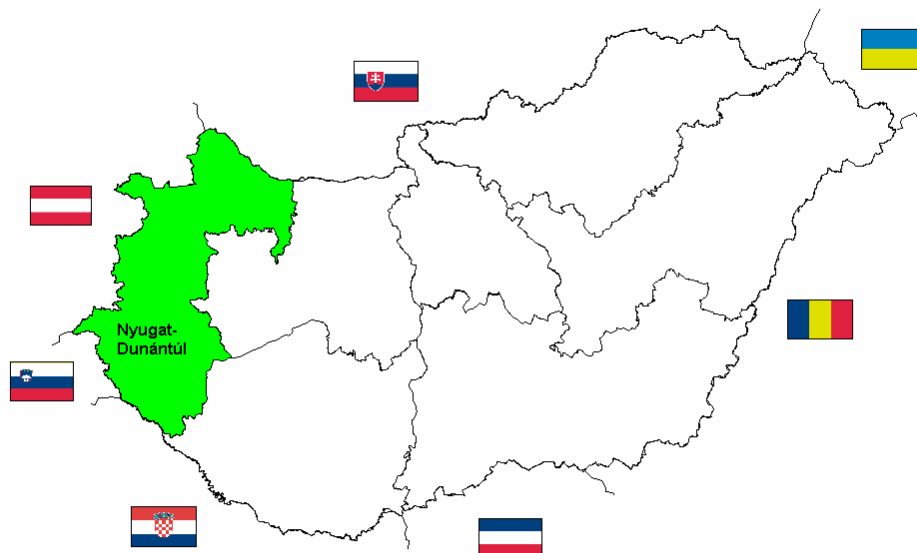

NYUGAT-DUNÁNTÚLI OPERATÍV PROGRAM

Az operatív program hivatkozási (CCI) száma: 2007HU161PO003

2007-2013

TARTALOMJEGYZÉK

TARTALOMJEGYZÉK.....	2
1. VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ	4
2. HELYZETÉRTÉKELÉS	7
2.1 A régió általános jellemzői.....	7
2.2 Társadalmi helyzet	12
2.3 Gazdasági helyzet.....	20
2.4 Infrastrukturális jellemzők	29
2.5 Régióon belüli területi sajátosságok, különbségek	32
2.6 A 2004-2006 közötti Regionális Fejlesztés Operatív Program tapasztalatai	35
2.7 Az Ex-ante értékelés összefoglalása	39
2.8 A Stratégiai Környezeti Vizsgálat eredményei	42
3. A NYUGAT-DUNÁNTÚLI RÉGIÓ SWOT ANALÍZISE	50
4. STRATÉGIA	52
4.1 Az operatív program céljai.....	52
4.2 Horizontális célok	58
4.3 A célokhoz rendelt indikátorok.....	63
4.4 Az operatív program céljainak külső koherenciája.....	63
4.5 Beavatkozási logika	69
4.6 A Közösségi támogatási alapokból származó források indikatív kategóriánkénti hozzájárulása az operatív programhoz	70
4.7 Területi szempontok.....	70
4.8 kísérleti megközelítések, tapasztalatsere	71
4.9 Az operatív programok társadalmi egyeztetésének lebonyolítása	73
5. PRIORITÁSI TENGELYEK.....	76
5.1 Regionális gazdaságfejlesztés	76
5.2 Turizmusfejlesztés – Pannon örökség megújítása.....	81
5.3 Városfejlesztés	88
5.4 Környezetvédelmi és közlekedési infrastruktúra	94

5.5 Helyi és térségi közszolgáltatások fejlesztése.....	99
5.6 A Nyugat-dunántúli operatív program lebonyolításának finanszírozása (technikai segítségnyújtás)	105
6. NAGYPROJEKTEK.....	107
7. PÉNZÜGYI ALLOKÁCIÓ	108
7.1 A Nyugat-dunántúli OP évenkénti pénzügyi allokációja (A táblázat).....	108
7.2 A Nyugat-dunántúli OP prioritásonkénti pénzügyi allokációja (B táblázat)	109
8. AZ OPERATÍV PROGRAM VÉGREHAJTÁSÁRA VONATKOZÓ RENDELKEZÉSEK.....	110
8.1 Menedzsment	110
8.2 Monitoring és értékelés.....	121
8.3 Pénzügyi irányítás és ellenőrzés	126
8.4 Információ és nyilvánosság biztosítása	130
8.5 Közösségi politikák és horizontális elvek –fenntarthatóság, esélyegyenlőség és partnerség, állami támogatások, közbeszerzések	131
8.6 Az elektronikus adatközlésre vonatkozó rendelkezések a Bizottság és a tagállam között.....	134
9. MELLÉKLETEK	136

Mottó:

„A bölcs első dolga, hogy fogalmait szavakká s a szavait tettekké tegye. Nem tűri, hogy szavaiban rendetlenség legyen. Minden ezen múlik.,,

(Kung Fu-ce)

1. VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ

A Nyugat-dunántúli operatív program (NYDOP) a 6 magyar konvergencia régió egyikeként elsősorban az Új Magyarország Fejlesztési Terv (Az Új Magyarország Fejlesztési Terv [ÚMFT] Magyarország Nemzeti Stratégiai Referenciakerete az Európai Unió 2007-2013-as időszakra vonatkozó Strukturális és Kohéziós Alapjának felhasználására.) 5. Területfejlesztés prioritásának megvalósítását támogatja. A régió 2007-2013-as időszakra szóló fejlesztési szükségleteit ugyanakkor a régió programja és az ágazati operatív programok együttesen képesek kielégíteni.

Az Operatív Program átfogó célja: **környezetileg tudatosan tervezett fejlesztésekkel a regionális adottságokhoz illeszkedő gazdasági és közszolgáltatási infrastruktúra megteremtése a növekedés és foglalkoztatás elősegítése érdekében.** Ezen átfogó cél elérését 5 specifikus fejlesztési cél támogatja:

Specifikus cél	Indikátor
Helyi innovatív erőforrásokra és vállalati hálózatokra épülő gazdaság	Vállalati szektor által megtermelt bruttó hozzáadott érték (BHÉ) növekedése a program hatására
Magas minőségű szolgáltatásokra és örökséghasznosításra alapozott turizmus	A szálláshely-szolgáltatás és vendéglátás ágazat által előállított hozzáadott érték növekedése
Térségközponti funkciókat hatékonyan ellátó, élhető városok alkotta városhálózat	Hasznosított barnamezős terület
Jó környezeti állapot és a térségi központok, alközpontok biztonságos elérhetősége	Kistérségi központot közúton 15/20/30 percen belül elérő lakosság számának növekedése (ezer fő)
Helyi sajátosságokra épülő közszolgáltatásokat támogató infrastruktúra	A minimális tudáskritériumoknak eleget nem tevő tanulók arányának csökkenése azokban az iskolákban ahol ezen tanulók aránya több mint 50%

Az operatív program az Európai Unió lisszaboni stratégiáját strukturális célokká transzformáló Integrált Irányelvek tíz mikrogazdasági célkitűzését mind, és a foglalkoztatási célok nagy részét (foglalkoztatási eszközök fejlesztése, befogadó piac biztosítása, piaci megfelelés, az oktatás-képzés a piaci igényeknek való megfeleltetése) támogatja. Az ÚMFT-ben nevesített horizontális célok közvetlenül, vagy közvetve mind megjelennek az operatív program struktúrájában.

1.1.1 Fejlesztések

A Nyugat-dunántúli operatív programra 545,6 millió euró* áll rendelkezésre.

Prioritás	A prioritás kerete (euró)	Százalékos megoszlás
1. Regionális gazdaságfejlesztés 1.1. A regionális klaszterekhez kapcsolódó szolgáltatások fejlesztése és a vállalkozói tanácsadási tevékenység igénybevételének támogatása 1.2. A befektetői környezet fejlesztése	83 888 788	15,38%
2. Turizmusfejlesztés – Pannon Örökség megújítása 2.1. Pannon-termál program kiszélesítése 2.2. Pannon Kulturális Út 2.3. Tájegységi ökoturisztikai (aktív) programok fejlesztése 2.4. Kereskedelmi szálláshelyek és szolgáltatások fejlesztése 2.5. Helyi, térségi desztináció menedzsment szervezetek, turisztikai klaszterek létrehozása, fejlesztése	128 909 981	23,63%
3. Városfejlesztés 3.1. Városközpontok érték-őrző megújítása 3.2. Integrált város rehabilitációs tevékenységek leromlott városi lakóterületeken vagy leromlással fenyegetett lakótelepeken	103 874 832	19,04%
4. Környezetvédelemi és közlekedési infrastruktúra 4.1. Kistelepülések szennyvízkezelése 4.2. Települési szilárdhulladék-lerakók rekultivációja 4.3. Felszíni vizek minőségének javítása és felszíni vizek okozta kockázatok csökkentése 4.4. Környezet megóvásához kapcsolódó szolgáltatások kialakítása, fejlesztése 4.5. Térségi közlekedési kapcsolatok fejlesztése	109 481 443	20,07%

5. Helyi és térségi közszolgáltatások infrastrukturális fejlesztése		
5.1. Egészségügyi infrastruktúra és szolgáltatások fejlesztése		
5.2. Szociális infrastruktúra és szolgáltatások fejlesztése	99 793 472	18,29%
5.3. Közoktatási infrastruktúra és szolgáltatások fejlesztése		
5.4. A regionális információs társadalom kiteljesítése		
TA	19 643 123	3,60%
Összesen	545 591 639	100%

* folyó áron, 15% nemzeti hozzájárulással;

1.1.2 Partnerség

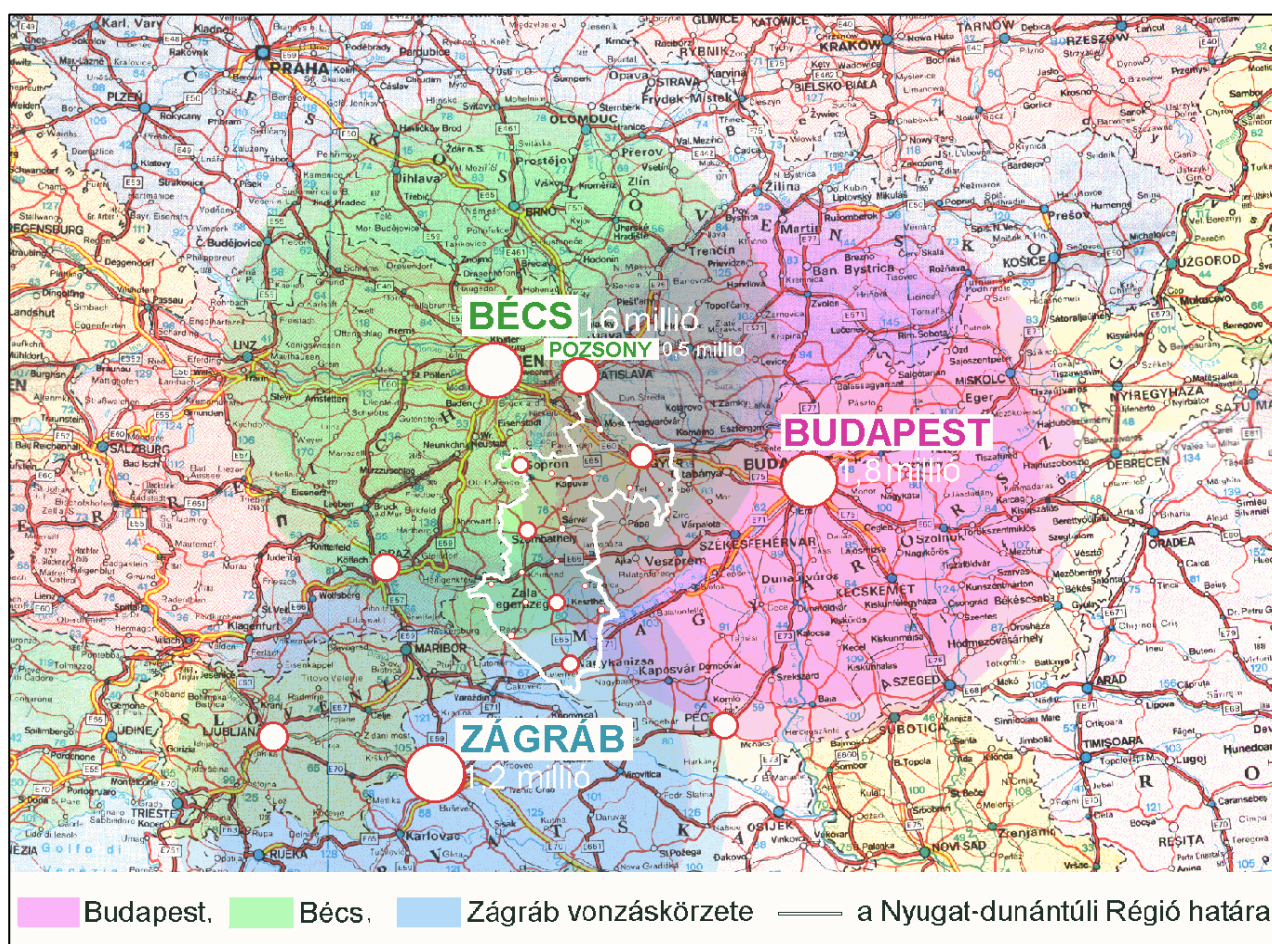
A NYDOP stratégiája és az egyes területek közötti forrásmegosztás az EU előírásainak megfelelően lebonyolított partnerségi egyeztetések eredményeképpen került véglegesítésre.

2. HELYZETÉRTÉKELÉS

2.1 A RÉGIÓ ÁLTALÁNOS JELLEMZŐI

Nyugat-Dunántúl tervezési-statisztikai régió az ország nyugati határszélének három megyéjét, Győr-Moson-Sopron, Vas és Zala megyéket foglalja magában. Az észak-dél irányban hosszan elnyúló régió – egyedülálló módon – négy országgal határos: Szlovákiával, Ausztriával, Szlovéniával és Horvátországgal. Keleti, illetve déli határán Dél-dunántúli és Közép-dunántúli régiók helyezkednek el. Országon belüli sajátossága, hogy területén 5 megyei jogú város (Győr, Sopron, Szombathely, Zalaegerszeg, Nagykanizsa) található.

1. ábra: A Nyugat-dunántúli régió elhelyezkedése a Közép-európai térben

Forrás: Somfai András

2.1.1 Természeti-környezeti jellemzők

A régió **természeti értékekben** gazdag, környezeti állapota az országos átlaghoz viszonyítva, a többi régióban tapasztalható problémákhoz képest jó. A régióban 3 nemzeti park (Fertő-Hanság Nemzeti Park, Őrségi Nemzeti Park, Balatoni Nemzeti Park), 5 tájvédelmi körzet (Szigetközi-, Pannonhalmi-, Soproni-, Kőszegi-, Sághegyi Tájvédelmi Körzet), ill. több természetvédelmi

terület található. A NATURA 2000 területek (1. számú melléklet) kijelölése megtörtént. Ez jelentősen meghatározza a nagy területigényű infrastrukturális és egyéb fejlesztéseket (vonalas létesítmények, ipari parkok, víztározók, vízügyi beavatkozások), hiszen a kijelölt területek létét, és biodiverzitásának fenntartását garantálni kell. Ugyanakkor a mezőgazdálkodásra is hatással van, hogy a tervezési időszakban megjelenik a NATURA 2000 területekre vonatkozó támogatás [Európai Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Alap (EMVA) forrásból]. Nem védett természeti területei közül kiemelkedő a Rába szabályozatlan szakasza és Zala megye őshonos erdei, illetve az Érzékeny Természeti Területek (ÉTT) (2. számú melléklet).

A korábbi évtizedek gazdasági fejlődésének negatív hatásai is voltak, az ipar, a település- és infrastruktúrafejlesztés jelentős természeti területet és termőföldet semmisített meg. További probléma, hogy az emberek egy része érzéketlen a környezetével szemben. Ennek okai a rossz beidegződés és a környezeti nevelés, így a hosszabb távon érvényesülő környezettudatos gondolkodás hiánya, miközben több esetben a gazdasági érdekek mögé szorul a környezetvédelem ügye.

A **felszín alatti vizek** hazai vízföldtani csoportosítás szerinti mindegyik víztípusa megtalálható: talajvíz, parti szűrésű víz, rétegvíz, karszt- és hasadékvíz, a vízminőség az országos állapothoz képest jelenleg jó. A régió kiemelkedő adottságát jelentik a hévizek, amelyeken országos jelentőségű gyógyászati intézmények alapulnak. A felszín alatti vizek mennyisége jó, de a termálvízkészlet kitermelése, illetve a mennyiségi változását követő, monitoring rendszer hiánya miatt veszélyeztetett.

A térség két legnagyobb természetes tava, a Balaton és a Fertő tó országos jelentőséggel bírnak mind természetvédelmi, mind pedig idegenforgalmi szempontból. Egyetlen folyamunk a Duna, legnagyobb folyónk a Rába. A régió **felszíni vizeinek** többsége kielégítő vízminőségű. Emellett ugyanakkor vannak erősen szennyezett vízfolyások is. Ide tartozik az Ikva, a Hanság főcsatorna, a Gyöngyös-Sorok, a Zala alsó része, Zalaegerszegen a Vizslaréti árok, az Avas árok, Keszthelyen a Büdös árok, a Szentlászló patak és Nagykanizsa alatt a Principális csatorna.

A régió **levegőminőségének** állapotát legjelentősebb mértékben a közlekedés és az ipar befolyásolja, ezenkívül a lakossági fűtésből származó légszennyező anyag kibocsátása is hatással van az immissziós helyzetre. A régió ipari üzemeinek eloszlásával kapcsolatosan megállapítható, hogy az ipari üzemek többsége a nagyobb városokban található. A közlekedésből származó légszennyezést befolyásolja a régió elhelyezkedéséből következő tranzit jellege, valamint a régió nyugati részének a forgalmat is vonzó iparosultsága. Kén-dioxid és az ülepedő por tekintetében a régió vizsgált városainak légszennyezettségi állapota általában kielégítő, míg nitrogén-dioxid szempontjából a helyzet kevésbé kedvező. A szálló porra a kevés mérési eredmény miatt általános érvényű következtetés nem vonható le.

A régióban a szántó a domináns, de az erdőművelési ág is jelentős. Az uralkodó **talajtípus** az agyagbemosódásos barna erdőtalaj, de nem elhanyagolható a pszeudoglejes barna erdőtalajok aránya sem, a Kisalföldet a jó termőképességű csernozjom talajok jellemzik. A talajdegradációs folyamatok közül a talajok elsavanyodása a legnagyobb probléma, a mezőgazdasági területek 56,1 %-át érinti.

A **vízeroszióval sújtott területek** 158 528 ha-t tesznek ki, tehát az ellene való védekezésnek kiemelt feladatnak kell lennie, a széleroszióknak kitett területek 31 000 ha-t foglalnak el.

A rendszerváltást követően a műtrágya-felhasználás radikálisan csökkent, ami talajaink tápanyag-ellátottságában is megmutatkozott, ám együtt járt a környezetterhelés jelentős csökkenésével is. A szerveztrágyázás visszaszorulása mind a talajszerkezetben, mind a talajéletben is leromlást eredményezett a talaj tápanyag-csökkenése mellett. A fenntartható mezőgazdálkodási módszerekre nagyobb hangsúlyt kell helyezni.

A **mezőgazdaság adottságai** nagy területi differenciát mutatnak, a bennük rejlő előnyöket kihasználva, jó esély mutatkozik a multifunkcionális, diverz, a táji adottságokhoz alkalmazkodó mezőgazdálkodás megvalósítására. Míg az intenzív mezőgazdálkodás (szántóföldi növénytermesztés, állattartás) megvalósítására elsősorban a Kisalföldi és Sárvarisíkság területe lehet alkalmas, addig ettől délre és nyugatra a természetföldrajzi és gazdasági viszonyok inkább a kis- vagy közepes léptékű, valamint a természetközeli, extenzív művelési módoknak, illetve a gyepgazdálkodásra alapuló állattenyésztésnek, az erdőtelepítésnek kedveznek.

A zalai és dél-vasi (döntően az aprófalvas) térségekben a kisbirtokok jellemzőek, ami változatos művelési szerkezetet és diverz tájképet biztosít. A régió (főként Zala és Vas megye) erdősültsége és vadállománya kiemelkedő természeti értékén túl, komoly gazdasági erőforrást (pl. turizmus, fafeldolgozás, megújuló energiahasznosítás) jelent. Az erdőgazdálkodás ma még kevésbé természetkímélő módon, – sok esetben a védett területeken is- nagyrészt tarvágásos módon folyik.

1. táblázat: Földhasználat néhány jellemző adata (2004.)

	Teljes terület (1000 ha)	Hasznosított mezőgazdasági terület (%)	Termőföld (%)	Erdő (%)	Szőlő (%)	Parlag (%)
Magyarország	9303,4	63,03	48,48	19,08	1,00	1,30
Közép-Magyarország	740,4	53,36	40,46	20,48	0,90	3,13
Közép-Dunántúl	1103,9	58,37	45,61	19,87	0,86	0,87
Nyugat-Dunántúl	1122,3	57,71	45,37	25,47	0,65	1,00
Dél-Dunántúl	1351,9	62,21	51,80	23,03	0,98	1,10
Észak-Magyarország	1321	56,50	37,72	28,55	1,72	2,18
Észak-Alföld	1817,2	69,81	53,42	11,15	0,23	0,77
Dél-Alföld	1846,6	71,52	55,70	12,29	1,61	1,03

Forrás: Eurostat

2.1.2 Településszerkezet

A Nyugat-dunántúli régió sajátos településhálózati adottságokkal rendelkezik (elsődleges oka a domborzati viszonyokra, a közlekedési hálózat történelmi és meglévő struktúrájára vezethető vissza), mely adottság figyelembevételével elengedhetetlen a közfunkciók hatékony és megfelelő színvonalú szervezésekor, illetve a régió fejlesztésekor. A régió településhálózatát a törpe- és az aprófalvak kiugróan magas aránya jellemzi a városhálózati adottságok mellett. Nyugat-Dunántúl településhálózatát 626 község és 28 város alkotja. A sűrű településhálózat eredményeként a 100 km²-re jutó **településszám** a régiók közül itt a legmagasabb (5,8).

2. táblázat: Településszerkezeti adatok, 2005.

Területi egység	Terület km ²	Települések száma	Városok száma	Népsűrűség	Lakosságszám (ezer fő)	fős települések aránya, %				
						- 499	500-999	1000-4999	5000-9999	10000-
Győr-Moson-Sopron	4 208	182	9	104,5	439,9	29,7	25,8	41,8	0,5	2,7
Vas	3 336	216	10	79,5	265,2	60,2	24,5	12,5	0,5	2,3
Zala	3 784	257	9	78,0	295,2	59,9	22,2	16,0	0,8	1,1
Nyugat-Dunántúl	11 329	655	28	89	1 000,3	51,6	24,0	21,7	0,7	2,0

Forrás: KSH

Győr-Moson-Sopron megye településhálózata a természeti viszonyok (Kisalföld) és a termelési hagyományok miatt a mezővárosi szerkezeten keresztül inkább az alföldi régiók településszerkezetéhez hasonlít. Vas és Zala megyében a településhálózat struktúrája jóval elaprózódottabb. Ennek szélsőséges jelenségei Zala megyében figyelhetők meg, míg Vas megye jellemzően átmenetet képez a Győr-Moson-Sopron és Zala megye között. A jelenséget a településűrűség értéke, a 200 és 500 fő alatti települések (apró- és törpefalvak) aránya, valamint falvak átlagos népességszáma mutatja a legkifejezöbben. (2. táblázat).

2.1.3 Kulturális, néprajzi jellegzetességek

A változatos földrajzi-táji adottság, a történelmi múlt, a különböző etnikumú népségek több évszázados együttélése sokszínű kultúrát teremtett a Nyugat-Dunántúlon. A régió területén élő népesség sem nemzetiségét, sem nyelvét, sem kulturális hagyományait tekintve nem egységes. Néprajzi szempontból a térségben élő nemzetiségek, etnikumok (szlovének, németek, horvátok, romák) (3. táblázat) saját nyelvi-kulturális műveltségükkel, hagyományaikkal gazdagítják a régió néprajzi, népművészeti örökségét. A régió számos egyedi, csak erre a vidékre jellemző kulturális örökséggel járul hozzá nemzeti és egyetemes értékeinkhez (népi építészeti örökségek, néphagyományok, gasztronómiai különlegességek stb.). A kézművesség, a kismesterségek (például fazekasság, fafaragás) fenntartásában szerte a régióban jeles alkotók és közösségek fáradoznak. A régió egyes tájainak településszerkezete (az ottani tájhasználattal együtt) önmagában is érték (pl. szerez-, szórvány- és szeges falvak, zalai szőlőhegyek, zártkertek), sok helyen ehhez még egyéb építészeti, kulturális, vallási örökség is társul.

Jelenleg 2300 műemlék található a régióban, de számuk állandóan növekszik. Ez a magyarországi műemlékállomány 1/5-ét jelenti. Különösen jelentős ez akkor, ha figyelembe vesszük, hogy a két legépebben megmaradt történelmi város (Sopron, Kőszeg), valamint a két barokk város Győr és Szombathely is itt található. Kiemelt jelentőségűek a világörökséghez tartozó Pannonhalmi Bencés Apátság, a nagy főúri kastélyok (Fertőd, Kőrmend, Keszthely), az ép állapotban megmaradt korai templomok (legnagyobbak Lébény, Ják). Továbbá sok olyan kisebb világi és egyházi emlék található, amelyek jelentősen hozzájárulnak építészeti kultúránk bemutatásához és a régió kulturális kínálatához. A műemlékvédelem jogi besorolásán kívül számos helyi védelmet élvező érték van jelen környezetünkben, melyekre különös figyelemmel kell lennünk.

Ezek fenntartása nemcsak jó lehetőség a turisztikai hasznosításra, de egyben súlyos

kötelezettséget is támaszt (különös tekintettel a nagyszámú magántulajdonú műemlék fenntartásának problémáira).

Jelenleg 8.000 régészeti lelőhely szerepel a nyilvántartásban, de számuk a kutatások során folyamatosan növekszik. Az egyedileg védett lelőhelyek száma 57. Ezek közül kiemelkedők az ókori és középkori városok területe (Sopron, Győr, Szombathely, Kőszeg, Zalalövő, Lébény, Mórchida), valamint egyéb más, egyedinek számító történeti emlékek (Zalavár, Keszthely- Fenékpuszta, Vasvári sánc), védett földvárak (Sopron-Burgstall, Órimagyarósd, Zalacsány, Tömörd).

3. táblázat: Nemzetiségek aránya a régióban (% kistérségi, megyei bontásban), 2001.
(azon nemzetiségek, amelyek egy kistérségben legalább 0,1 % népességarányal bírnak)

Kistérség/ megye	cigány, romani beás	horvát	lengyel	német	román	ruszin	szlovák	szlovén , vend	ukrán
Csornai	0,5	0,1	0,0	0,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Győri	0,4	0,2	0,0	0,6	0,1	0,0	0,1	0,0	0,0
Kapuvári	0,4	0,1	0,0	0,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Mosonmagyar óvári	0,2	1,4	0,0	1,8	0,1	0,0	0,1	0,1	0,0
Soproni	0,4	2,2	0,0	3,1	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0
Téti	0,4	0,1	0,0	0,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Győr-Moson- Sopron megye	0,4	0,8	0,0	1,3	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0
Celldömölki	1,1	0,1	0,0	0,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Csepregi	0,6	0,8	0,0	0,8	0,1	0,0	0,0	0,1	0,0
Körmendi	0,4	0,2	0,0	0,3	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0
Kőszegi	0,1	5,0	0,0	2,6	0,1	0,0	0,0	0,1	0,0
Óriszentpéteri	0,9	0,0	0,0	0,3	0,0	0,1	0,0	0,3	0,0
Sárvári	0,6	0,1	0,0	0,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Szentgotthárdi	1,0	0,2	0,0	2,0	0,2	0,0	0,2	12,9	0,0
Szombathelyi	0,5	1,8	0,0	1,0	0,1	0,0	0,0	0,1	0,1
Vasvári	0,8	0,1	0,0	0,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Vas Megye	0,6	1,2	0,0	0,9	0,1	0,0	0,0	0,8	0,0
Keszthelyi	1,0	0,1	0,0	0,6	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0
Lenti	1,3	0,4	0,0	0,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Letenyei	3,2	13,4	0,0	0,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Nagykanizsai	1,9	0,8	0,0	0,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Zalaegerszegi	1,3	0,1	0,0	0,4	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0
Zalaszentgróti	2,2	0,2	0,1	0,2	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0
Zala Megye	1,6	1,2	0,0	0,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Nyugat- dunántúli Régió	0,8	1,0	0,0	0,9	0,1	0,0	0,0	0,2	0,0

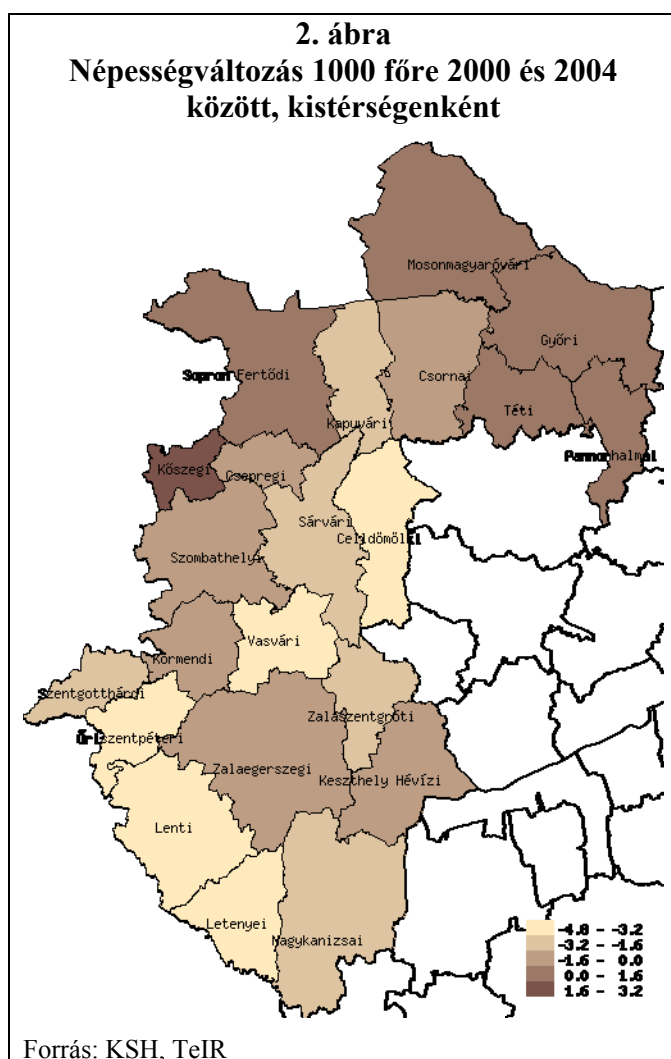
Forrás: KSH népszámlálási adatok, TeIR

2.2 TÁRSADALMI HELYZET

2.2.1 Demográfiai folyamatok

Az elmúlt évtizedekre visszatekintve, Nyugat-Dunántúl lakossága csökkent. Az utóbbi néhány év enyhe növekményt hozott, amely nem a természetes szaporulat, hanem a bevándorlási többlet eredménye.

2004. január 1-jén 1.003.185 fő, az ország lakosságának kb. 10 százaléka élt a régióban, amelynek 44 százaléka Győr-Moson-Sopron megyében, 30 százaléka Zalában, 26 százaléka pedig Vas megyében lakott. A **népsűrűség 89 fő/km²**, amelyet megyénként tekintve heterogén képet kapunk: Vas (80) és Zala (78) megyéknek a régiós értéknél jóval alacsonyabb értékeit Győr-Moson-Sopron megyéével helyezi szembe (104,5).

A népesség száma megyénként eltérően alakult: 1990 óta csupán Győr-Moson-Sopronban növekedett, a másik két megyében nem. A természetes fogyás Nyugat-Dunántúlon 4,5 ezrelék, 2003-ban Zalában országos viszonylatban kiugróan magas (5,7 ezrelék) volt. Zalában a természetes fogyás leginkább a kis lélekszámú, 200 fő alatti településeket érinti, ahol a magas átlagéletkor miatt egyes települések elnéptelenedése is prognosztizálható.

A természetes fogyásból adódó népességcsökkenés ütemét az utóbbi években jelentkező pozitív **belföldi vándorlási egyenleg** mérsékelte. A betelepülésből adódó aktívum a régió városainak, illetve városkörnyékeinek lélekszámát gyarapította: elsősorban Győret, de Keszthely, Hévíz, Sárvár és Zalaegerszeg is belföldi vándorlási célpontnak nevezhető.

Nyugat-Dunántúl népességében a **nemek aránya** nem azonos, 2003. január 1-jén 1000 férfira 1077 nő jutott, ami alacsonyabb az országosnál. A régió népességének **kor szerinti megoszlását** a gyermekkorúak (0-14) éves korig

alacsony (15%), és az időskorúak (65 év feletiek) viszonylag magas (15,5%) aránya jellemzi. Az öregedési index, amely az időskorú népességet viszonyítja a gyermeknépességhez, Nyugat-Dunántúlon az országos átlagnál magasabb. A fővárost figyelmen kívül hagyva, Zala megye öregedési indexe kiugróan magas (115,8). A **születéskor várható élettartam** országos viszonylatban kedvező, Nyugat-Dunántúlon ez a 2003-ban született férfiak esetében 68,8 év, a nőknél pedig 77,4 év. A 200 főnél kevesebb lélekszámú „törpefalvak” esetében az időskorúak aránya több mint 30%.

2.2.2 Nevelés-oktatás

A régió népességének iskolázottsági szintje emelkedett az utóbbi évtizedben. A lakosság egyötöde az anyanyelvén kívül beszél legalább még egy másik, idegen nyelvet is. A régióban a határ közelsége révén a németül beszélők aránya a legnagyobb (14%), ettől messze elmarad az angol nyelv ismerete (6%).

Oktatási-nevelési rendszer

A **gyermek napközbeni ellátásának** intézményesülése a régióban nagyon egyenetlen és különösen Vas és Zala megyében hiányos. Győr-Moson-Sopron megyében 26, Vas megyében 15, Zala megyében 9 bölcsőde működött 2003-ban. Nem működik bölcsőde a pannonhalmi, tétai, őriszentpéteri, letenyei és zalaszentgróti kistérségekben, ahol a kisgyermekes nők munkavállalási esélyeit sok más tényező mellett ez a hátrány is csökkenti. A családi napközi a régióban szinte teljesen hiányzik.

A demográfiai folyamatok következtében az óvodáskorú népesség számának alakulása a kilencvenes évek elejétől csökkenő tendenciát mutat a régió mindhárom megyéjében. Ezzel a folyamattal párhuzamosan **az óvodai nevelésben részesült gyermekek száma is folyamatosan csökken.**

4. táblázat: Bölcsődei és óvodai ellátás 2001, 2004

Terület	Bölcsődébe beírt gyermekek száma, fő		Óvodai feladatellátási helyek száma (gyógypedagógiai nevelés is), db		Óvodai férőhelyek száma (gyógypedagógiai nevelés is), db		Óvodai kihasználtság, %	
	2001	2005	2001	2005	2001	2005	2001	2005
Győr-Moson-Sopron	1 479	1 560,	222	226,	16 254	15 858,	86,7	85,8%
Vas	789	757,	146	141,	9 584	8 989,	91,4	87,7%
Zala	625	731,	167	158,	10 046	9 646,	90,3	84,1%
Nyugat-Dunántúl	2 893	3 048,	535	525,	35 884	34 493,	89,0	85,8%

Forrás: KSH, TeIR

Az óvodai férőhelyek és az ellátási igények között nincs teljes összhang. A régió hátrányos helyzetű térségeiben (elsősorban Zala megyében) **a nők munkaerő-piaci részvételét nehezítik az óvodai ellátások hiányosságai, a férőhelyhiány,** amely miatt nő a hátrányos helyzetű gyerekek száma. Jelenleg nem elterjedtek az alternatív gyermek-felügyeleti szolgáltatások sem, tovább nehezítve az elhelyezkedést, amit a Nemzeti Akcióprogram helyzetelemzése is kiemel.

Az **alap- és középfokú** oktatás ma már minden iskoláskorú fiatal számára elérhető, körükben a beiskolázás szintje így eléri az elvi maximumot. Ugyanakkor a régió aprófalvas településszerkezetéből adódóan, nehezen megvalósítható feladat az **alapkörű oktatásnak** a lakóhelyhez lehető legközelebbi, magas színvonalú szolgáltatása.

Nyugat-Dunántúl megyéi különböző képet mutatnak a **középfokú oktatás** terén. A továbbtanulási adatok alapján Győr-Moson-Sopron megyében elsősorban a gimnáziumok, míg Vas és Zala megyében a szakközépiskolák mutatnak jobb eredményeket. Iskolarendszerű

szakközépiskolai képzés jellemzően a megyei jogú városokban folyik, itt található az intézmények 86%-a.

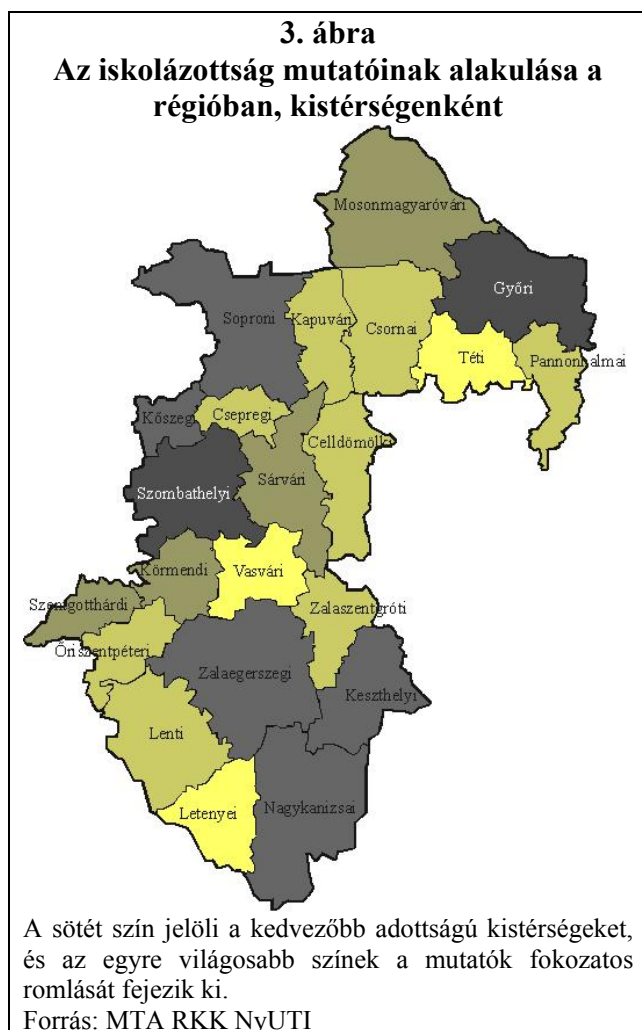
A régióban kialakult **szakképzési struktúra** megközelítőleg követi az országos folyamatokat. A szakképzésben résztvevők nagy százaléka érettségizik a Nyugat-dunántúli régióban. Az országos szakképzési struktúrában a műszaki, a gazdasági-szolgáltatási szakterület prioritást élvez, míg a képzésben a humán és agrár szakterület – ez utóbbi Vas megye kivételével – részaránya alacsony. A párhuzamos képzések és a kihasználatlan férőhelyek számának oka, hogy regionális szinten hiányzik egy információs rendszer, amely a képzési kínálat és a munkaerő-piaci kereslet összevetése alapján módot adna a képzés szerkezetének folyamatos értékelésére, módosítására.

A **felsőfokú szakképzéseket** Vas megye kivételével Győr-Moson-Sopron megyében hét középiskola és az egyetemek, Zalában – az egyetemek hiányában – a középiskolákkal igyekeznek pótolni (11 középiskola érdekelt). A felnőttképzésben részt vevők aránya elmarad az országos átlagtól.

Magyarország **felsőoktatási** és képzési szerkezetében Nyugat-Dunántúl nem játszik vezető szerepet. Hiányzik egy valódi egyetemi központ, vagy – a régió adottságaira építve – egy „universitas” minden, a régióban releváns elemével rendelkező egyetemi hálózat, annak minden hasznos vonzatával (például alkalmazott kutatás-fejlesztés). A legnagyobb gondot a régió felsőoktatási intézményeinek

párhuzamos képzési (gazdasági, pedagógiai és mérnöki szakokon) okozzák, hiszen ezáltal az intézmények egymástól vonnak el potenciális hallgatókat. Hiányzik a megfelelő gyakornoki rendszer, ami biztosítaná a közép- és felsőfokú szakképzésben tanulók gyakorlat-orientált képzését.

A régió belül a felsőoktatási központok közvetlen környezetében statisztikailag kimutatható a magasabb **iskolázottság**. A legjobb helyzetben a régió két legnagyobb városának (Győr, Szombathely) kistérsége van, ahol az iskolázottsági mutatók minden tekintetben jelentősen meghaladják a regionális átlagot. A két kistérség magas képzettséggel és a diplomások munkaerőpiacon való intenzív megjelenésével jellemezhető. Minden mutatóban jobb az átlagnál több közepes és nagyváros (Keszthely, Kőszeg, Nagykanizsa, Sopron, Zalaegerszeg) helyzete is. A körmendí, mosonmagyaróvári, sárvári, szentgotthárdi kistérségek átlagos helyzetben vannak, főként a középiskolát végzettek magasabb aránya miatt, amely nagyban köszönhető a kistérségi központok viszonylagos

iskolaközpont jellegének. A kisvárosi központtal jellemezhető kistérségek adatai átlag

alattiak. A legrosszabb helyzetben a letenyei, a téti és a vasvári kistérség van, mutatóik messze alulmúlják az átlagot.

Egyre nagyobb jelentőségű országosan és a Nyugat-Dunántúlon is az iskolai oktatáson kívüli **környezeti nevelés**. Mindez összefüggésben van az életen át tartó tanulás elvének elterjedésével, a civil mozgalmak erősödésével, és általában a rendszerváltoztatást követő egyre erősödő természet- és környezetvédelmi felelősséggel. A környezeti nevelésnek a régióban jelentős bázisai vannak: a Környezet- és Természetvédelmi Oktatóközpontok Országos Szövetségének a régióban lévő tagszervezetei, nemzeti parkok, natúrparkok, közművelődési intézmények, civil szervezetek.

2.2.3 Egészségügy

A közösségi iránymutatások is kiemelten foglalkoznak az egészségüggyel, hiszen az európai régiók között jelentősek a különbségek az egészségi állapot és az egészségügyi ellátáshoz való hozzáférés terén. Fontos tehát, hogy a kohéziós politika hozzájárulást nyújtson az egészségügyi intézmények számára, és ezáltal segítsen növelni a munkában egészségesen töltött évek számát, különösen a szegényebb tagállamokban és régiókban. A közösségi alapú egészségügyi fejlesztésnek és a megelőzést szolgáló intézkedéseknek fontos szerepet kell játszaniuk az egészségügy terén tapasztalható egyenlőtlenségek csökkentése terén. A jó egészségügyi ellátás a munkaerőpiacon magasabb részvételt, az életút során több munkában töltött időt, magasabb termelékenységet, valamint kevesebb egészségügyi ellátásra fordított és szociális jellegű kiadást jelent.

Egészségi állapot jellemzői

A Nyugat-dunántúli régió lakosságának egészségi állapotát befolyásoló **demográfiai adatok** (2003) közül kiemelendő az ezer élveszületésre jutó csecsemőhalálozás (6,0), valamint a 1000 élveszületésre jutó terhességmegszakítások száma (44). 2003-ban a régióban a 10 ezer lakosra jutó **megbetegedések aránya a főbb betegségtípusokban** (csont-izomrendszeri, keringési, légzőrendszeri, mentális, daganatos, emésztőrendszeri) nagyon eltérő. Jelentős különbségek mutatkoznak kistérségi és megyei szinten is, míg a pannonhalmi kistérség a legtöbb fenti megbetegedést tekintve a legalacsonyabb értékeket mutatja, addig a körmendi, szentgotthárdi és celldömölki kistérségben előforduló megbetegedések – sajnálatosan – a legmagasabb arányokat jelzik. Régióinkban a női emlőrák 100 ezer lakosra jutó *új daganatos megbetegedések aránya* a második legmagasabb az országban! A gyermekeknél regisztrált betegségek tekintetében az *asztma* a fiúk és a lányok esetében is az országos esetszám felett van. A **halálozásból számolt mutatók** vonatkozásában – az *emésztőrendszer* betegségei kivételével, ahol a legmagasabb a halálozási arány – a regionális mutatók valamennyi kiemelt halálok tekintetében kedvezőbbek az országos átlagnál.

A lakosság egészségi állapotát legnagyobb mértékben az **életmód** befolyásolja. A táplálkozási szokásokban megfigyelhető ugyan pl. a több zöldség és gyümölcs fogyasztása, ugyanakkor az országos átlagnál magasabb a túlsúlyos és elhízott emberek aránya. A 10 ezer lakosra jutó, nyilvántartott *alkoholbetegek* száma országosan itt a második legtöbb. Az életmódból eredő problémák, valamint a különböző betegségek korai felismerése a *lakosság- közeli ellátással, prevencióval* és egyénre, kisközösségre szabott *egészségfejlesztési programokkal* nagymértékben befolyásolják a régió általános egészségi állapotát. A Nemzeti Akcióprogram is kiemelt fontosságúnak tartja az egészségben leélt évek számának növelését az egészségmegőrzés és a betegségmegelőző programok segítségével, amelynek eredményeképpen a munkavállalási aktivitás ideje kitolódik.

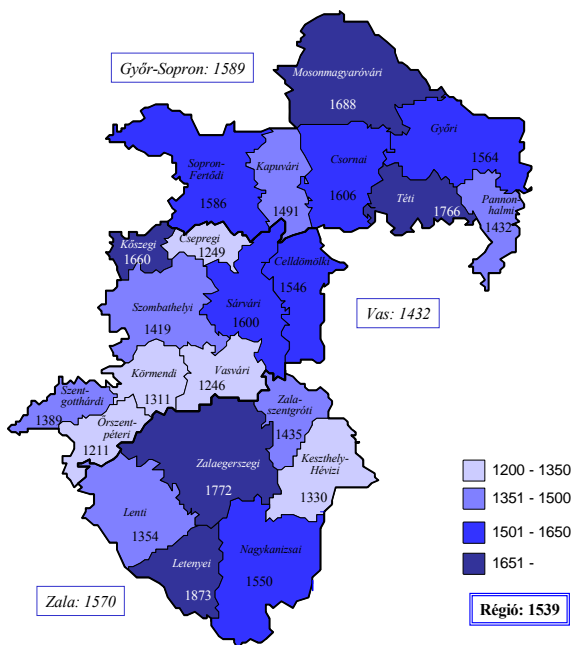
Egészségügyi ellátórendszer

A **szakember ellátottság** tekintetében a

régióban a tízezer lakosra jutó orvosi állások száma 30,1 (országos: 37,8), ez alapján az orvosok száma a harmadik legkevesebb az országban. Régión belül a legalacsonyabb a szám Vas megyében (24,9), ezt követi Zala (25,9), majd Győr-Moson-Sopron (26,3) megye. Az **alapelátást** tekintve 2002-ben a régióban a háziorvosok száma 512, az egy háziorvosra jutó lakosok száma: 1539. A tízezer 0-18 éves korú gyermek lakosra jutó házi gyermekorvosok száma 6,4, (országos: 6,9), ez a régiók között a második legkevesebb orvos szám. 2003. évben a betöltött védőnői állások száma a régióban 584 volt. Az *egy védőnőre jutó újszülöttek és gondozott családok száma* a régióban a *legalacsonyabb*, az egy védőnőre jutó várandós anyák száma a második legalacsonyabb az országban. Az otthoni szakápoló szolgáltatások száma 2002-ben a régióban 27, amely a régiók között a legalacsonyabb

4. ábra

Az egy háziorvosra és házi gyermekorvosra jutó lakosok száma, 2003.

Forrás: KSH megyei statisztikai évkönyvek

Az ország **fekvőbeteg szakellátás** rendszerében ez az egyik régió, amely *nem rendelkezik orvostudományi egyetemmel*, mint a progresszív egészségügyi ellátás csúcscentrumával. A régió a 100 ezer lakosra jutó fekvőbeteg ellátó szakintézetek számát tekintve, országosan *kórházakkal sűrűn ellátott*: 1,69. (országos: 1,80). A régió fekvőbeteg ellátó intézményeiben a meglévő kapacitások sok esetben egymás mellett működő, *párhuzamos ellátásokat eredményeznek*, amelyek megszüntetésével párhuzamosan szükséges a **járóbeteg ellátó** központok fejlesztése. A térségi – kistérségi szinten a járóbeteg ellátást végző, nem kórházakhoz integrált rendelőintézetek (pl. Lenti) a betegellátásból szintén jelentős szerepet vállalnak, amelyekre azonban kevesebb figyelem fordítódik. Infrastrukturális állapotuk a háziorvosi és központi ügyeleti rendelőkön kívül, közel 20-30 éves lemaradásban van a kívánatoshoz képest.

A tízezer lakosra jutó *krónikus és rehabilitációs ágyak* tekintetében, nincs a régióban *utókezelésre*, krónikus reumatológiára, alkoholológiai és drogbeteg-ellátásra az országos egészségpénztárral szerződött ágyszám. Elégtelen az idősellátás kapacitása, amely a demográfiai adatok tükrében megoldást igényel. Régión belül a *megyék között jelentős a szakmankénti eltérés, egymást kiegészítő aránytalanság*. Regionális, sőt több régióra kiterjedő szakellátások vannak jelen pl. Győr-Moson-Sopron megyében a plasztikai és égési sebészet, idegsebészet, Vas megyében a sugárterápia, onkoradiológia, Zala megyében a szívsebészet.

A régióban az intézmények **egészségturisztikai szolgáltatásai** csak elvétve vannak jelen az egyes gyógyturisztikai településeken (pl. Hévíz, Balf). Az egyes rehabilitációs, rekreációs kezelések, a termálvíznek az adott betegségi típusra vonatkoztatott felhasználása, mintegy kiegészítő tevékenységként, az egészségügyi szolgáltatók részéről jelenleg nem preferált.

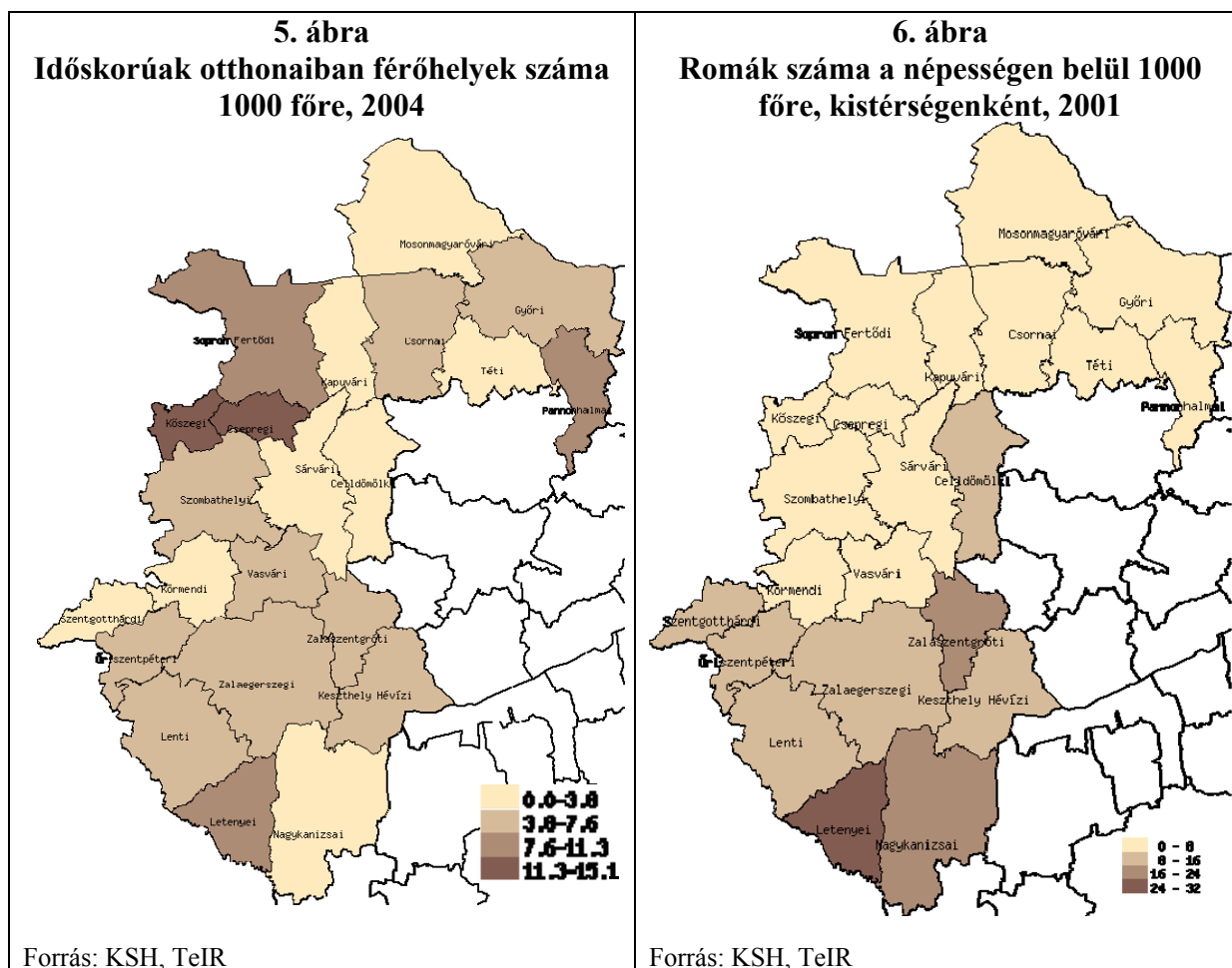
2.2.4 Szociálpolitika

A régió gazdasági termelőképesége az országos átlag feletti, mégis, ez a gazdaságilag kedvező helyzet *vélhetően a régióon belül érvényesülő jövedelmi egyenlőtlenségeknek*, részben pedig a magas fogyasztói áraknak, és a *magas megélhetési költségeknek* köszönhetően nem jelent jelentősen alacsonyabb **szegénységi arányt** a többi régióhoz képest. A régióban minden tizedik háztartás él jóval kevesebből, mint amennyit a megélhetéshez szükségesnek tartana.

Az **idős emberek** nagyobb arányban élnek az aprófalvakban, mint a városokban. A legnagyobb arányban, 2001-es adatok alapján, a következő kistérségeket érinti az elöregedés: tétí (60 év feletti aránya: 23,1%), őriszentpéteri (28,2%), vasvári (23,9%), letenyei (25,1%), lenti (25,4%). Az idős emberek nagy száma miatt fontos, hogy a térségenként koncentrált otthonok mellett egyre több község vállalja fel az öregek gondozását és elhelyezését biztosító létesítmények kialakítását.

A 2001-es népszámlálási adatok szerint a **roma népesség** 3,9 %-a él a régióban, azonban rendkívül szétszórtan. Településenként koncentrált népességük kevésbé jellemző, a településen belüli szegregáció, elkülönülés azonban jelen van. A régióban jellemző a roma lakosság területi eloszlására, hogy a letenyei, zalaszentgróti és nagykanizsai kistérségben az átlagot meghaladja. Az egy-egy községben koncentrálnak a roma közösségek közül kiemelkedik Csapi, Zalakomár, Zalakaros, Garabonc, Galambok, Rezi, Karmacs, Pacsa és környéke, Sormás, Túrje.

A **családsegítő és gyermekjóléti** szolgáltatások tekintetében a régió kistételepülésein túlsúlyban vannak az egyszemélyes szolgálatok, ahol védőnő vagy pedagógus látja el a gyermekjóléti feladatot részmunkaidőben. A városokban intézményi keretek között működnek a szolgálatok. Az intézményi formában működő szolgálatoknál a személyi feltételek jók, a tárgyi eszközök és az elhelyezési körülmények többnyire megfelelőek. A kistételepüléseken nem mindenhol biztosítottak a segítő munka tárgyi feltételei, a körülmények nem alkalmasak a kliensek fogadására. 2003-as adatok szerint Vas megyében hét településen nem működik a szolgálat. A másik két megye lefedett. Zalában nagyobb társulási formában biztosítják az ellátást. Győr-Moson-Sopron megyében 2003-ban 182 település közül 134 társult a feladat ellátására, biztosítva ezzel a hatékonyabb, jogszabálynak megfelelő feladatellátást.

Nyugat-Dunántúlon a 2001-es népszámlálási adatok alapján 43 641 fő fogyatékossgal élő ember él. Ez a szám a legalacsonyabb országos viszonylatban, régió belül pedig Vas megye van a legkedvezőbb helyzetben. *A fogyatékossgal élők száma a 40 év felettiiek körében mutat ugrásszerű növekedést, amelynek egyik oka az élet folyamán szerzett fogyatékossg lehet.* Fogyatékosok nappali ellátására a régióban 2004-es adatok szerint 9 intézmény működik, ebből csupán kettő Zala megyében. A **fogyatékkal élők**et ellátó intézményrendszer kiépítettsége tekintetében a régió az országos viszonylatban a legrosszabb helyzetben van. A régiók között a legkevesebb számú nappali és bentlakásos intézmény működik.

A szenvedélybetegeket célzó ellátórendszerhez való hozzáférés tekintetében komoly gondok jellemzik a régiót. Zala megyében például nincs addiktológiai nappali ellátást biztosító intézmény, miközben Győr-Moson-Sopron megyében és Vas megyében is mindössze két ilyen ellátó intézmény működik. A pszichiátriai betegek ellátásában még rosszabb a helyzet: sem Zala, sem Győr-Moson-Sopron megyében nincs nappali ellátó forma – és Vas megyében is csak egyetlen ilyen intézmény működik. A régióban hét településen működik hajléktalanokat ellátó intézmény.

2.2.5 Munkanélküliség

A közösségi stratégiai iránymutatások alapján fontos prioritássá kellene válnia az aktív és megelőző jellegű munkaerő-piaci intézkedések megerősítésének annak érdekében, hogy

legyőzzék az akadályokat, amelyek a munkaerőpiacra lépést vagy az ottmaradást gátolják, valamint hogy előmozdítsák a mobilitást az álláskereső, a munkanélküliek és az inaktív, idősebb munkavállalók, továbbá azok számára, akiket a munkanélkülivé válás veszélye fenyeget, különös tekintettel az alacsony képzettségű munkavállalókra.

A munkanélküliek száma a régióban 2002-ig dinamikusan csökkent. Míg a rendszerváltást követő néhány évben még megközelítette az 50 ezer főt, addig 1998-ra már csak 26 ezer, 2002-re pedig már csak 18 ezer munkanélküli volt a három megyében. **2002-től a kedvezőtlen munkaerő-piaci folyamatoknak köszönhetően, újra 20 ezer fölé emelkedett az állástalanok száma, amely elsősorban Vas és Zala megyében érzékelhető.** A munkanélküliek között kisebb arányú a fizikai foglalkozásúak, a férfiak, a szakképzetlenek és a pályakezdők aránya, mint országosan. Munkaerőpiaci szempontból a roma népesség a leghátrányosabb helyzetű.

A munkaügyi kirendeltségeken 2005 decemberében országszerte nyilvántartott munkanélküliek 7,4%-a élt a régióban. Ehhez viszonyítva a régióban lakó szellemi foglalkozású munkanélküliek 8,3%-os és főként a diplomás állástalanok kb. 9,4%-os aránya lényegesen magasabb az országos átlagnál, ami egyrészt a felsőfokú végzettségük túlkínálatára, míg másrészt a régióban elégtelen mennyiségű szellemi tevékenységű munkahelyre mutat rá.

5. táblázat: Munkanélküliség alakulása (%)

	Teljes népesség (15-74 év)			Férfiak			Nők		
	2000	2002	2005	2000	2002	2005	2000	2002	2005
Európai Unió	n.a.	8,9	9	n.a.	8,2	8,3	n.a.	9,9	9,8
10 új tagállam	13,5	14,9	13,4	12,6	14,3	12,5	14,6	15,6	14,5
Magyarország	6,4	5,8	7,2	7,1	6,2	7	5,6	5,4	7,4
Nyugat-Dunántúl	4,2	4	5,9	4,1	4	5,6	4,4	4,1	6,2
Győr-Moson-Sopron	4,3	3,9	4,3	4	3,9	4,2	4,6	3,9	4,5
Vas	4,6	4,8	7,9	4,5	5,6	7,5	4,8	4	8,4
Zala	3,8	3,6	6,4	3,7	n.a.	6,1	4	4,7	6,7

Forrás: Eurostat

A tartós munkanélküliek aránya a munkanélkülieken belül az utóbbi években kis mértékű csökkenést mutatott, de továbbra is 40% körül van, ami alacsonyabb az EU és országos átlagnál.

6. táblázat: Tartós munkanélküliség alakulása (%)

	2000	2002	2005
Európai Unió	n.a.	44,2	45,47
Magyarország	47,9	43,4	45,05
Nyugat-Dunántúl	42,9	38,9	40,08

Forrás: Eurostat

2.3 GAZDASÁGI HELYZET

A Magyarországon 2003-ban előállított bruttó hazai termék (GDP) 10,7%-a képződött a Nyugat-Dunántúlon. Tendenciájában szignifikáns változás a GDP-ből való részesedésben nem következett be, Győr-Moson-Sopron megyében szerény emelkedés, Vasban pedig csökkenés történt az 1998-2003-as időszakban. 2001 és 2003 között a régió mindhárom megyéjének GDP növekedése meghaladta a Budapest nélkül számított országos átlagot.

Ugyanakkor, ha az Európai Unió országainak átlagát tekintjük, akkor az egy főre jutó GDP nem éri el az Unió átlagának 65%-át, ami a lisszaboni célkitűzések tükrében még hátránynak számít. A Nemzeti Akcióprogram által vázolt mikrogazdasági helyzetkép szerint, míg a magyar gazdaság az elmúlt évtizedben ugyan dinamikusan növekedett, a felzárkózást később megkezdő EU10-ektől némileg elmarad.

A dinamikus gazdasági szerkezetváltás nem volt azonos mértékű a régióon belül, a már meglévő területi különbségek (a fejlettebb Győr-Moson-Sopron és a kevésbé fejlett Zala között) további növekedése figyelhető meg. Győr-Moson-Sopron megye egy főre jutó GDP-je 2002-ben megközelítette a kibővített Európai Unió (EU25) átlagának 69%-át, míg Vas 58%, Zala pedig 51% körül állt. 1998-tól a gazdasági szerkezetben voltak változások, egyes, a bér munkára alapozó foglalkoztatók eltelepültek a régióból. A bér munkára alapozott tevékenységek csökkenése után Győr-Moson-Sopron megyében foglalkoztatottsági, tőke-megkötési szempontból pozitív időszak következett, Vasban ez ellentmondásokkal teli volt, míg Zala újabb kihívásokkal kellett, hogy szembenézzon.

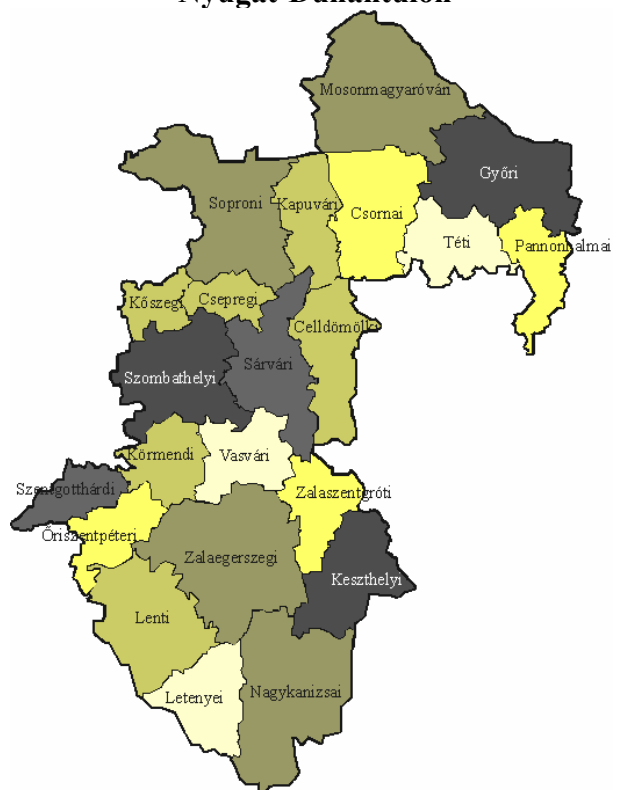
A gazdasági teljesítményt tekintve, a külföldi működőtőkét legnagyobb mértékben vonzani képes legfontosabb ipari központok képezték a fejlődés motorját: Győr, Szombathely, Sopron, Sárvár, Mosonmagyaróvár valamint Szentgotthárd és térsége. Valamivel alacsonyabb Zala megye két megye jogú városának gazdasági teljesítménye. A leggyengébb teljesítményt pedig két-két zalai (Zalaszentgrót, Letenye) és vasi (Vasvár, Óriszentpéter) kistérség tudhatja a magáénak.

7. táblázat: A GDP alakulása (1995, 2000, 2003)

	1995		2000		2004	
	Egy főre (PPS)	Egy főre az EU25 átlagának arányában (%)	Egy főre (PPS)	Egy főre az EU25 átlagának arányában (%)	Egy főre (PPS)	Egy főre az EU27 átlagának arányában (%)
Európai Unió (25 ország)	15513	100,0	20114	100,0	22415	104,2
10 új tagállam	7196	46,4	10098	50,2	12406	57,7
Magyarország	7653	49,3	10627	52,8	13751	64
Nyugat-Dunántúl	7883	50,8	12150	60,4	14359	66,8
Győr-Moson-Sopron megye	8320	53,6	n.a.	n.a.	15896	73,9
Vas megye	8154	52,6	n.a.	n.a.	13870	64,5
Zala megye	7022	45,3	n.a.	n.a.	12514	58,2

Forrás: Eurostat

7. ábra
Vállalkozói környezet, külföldi tulajdon,
ágazati koncentráció kistérségeként
Nyugat-Dunántúlon

A sötét szín jelöli a kedvezőbb adottságú kistérségeket, és az egyre világosabb színek a mutatók fokozatos romlását fejezik ki.

Forrás: MTA RKK NYUTI

A kistérségek szintjén vizsgált versenyképesség még polarizáltabb képet mutat. A gazdasági nyitottság, a globális hálózatok és gyorsforgalmi úthálózatok elérhetősége, az innovációs centrumok kapacitásai, valamint a humán erőforrás és az információs és kommunikációs technológiák jelenléte alapján a megyei jogú városok szűkebb vonzáskörzete, Sárvár, valamint speciális adottságaik alapján a keszthelyi és a szentgotthárdi kistérségek vagy abszolút, vagy viszonylag versenyképesnek tekinthetők. Ezzel szemben sajnos, elsősorban a régió déli határa mentén, valamint a vasi-zalai belső periferián számos, ezen szempontok alapján versenyképtelen kistérség található (csepregi, vasvári, körmendi, óriszentpéteri, zalaszentgróti, lenti, letenyei). Fontos kiemelni ugyanakkor az egy kistérségen belül előforduló területi különbségeket, főként a „nagyvárosi” kistérségek esetében (pl. szombathelyi agglomeráció és a várostól délre eső Sorok-menti mikrotérség viszonya). A beruházási környezet minősége döntő a termelékenység ill. a gazdaság növekedésének meghatározásában, amely az Akcióprogram végrehajtásán keresztül járul hozzá a lisszaboni célok teljesüléséhez.

A régió legfontosabb ágazatainak mentén 2000-től folyamatosan indultak olyan klaszter kezdeményezések, melyek célja a vállalati együttműködések, kölcsönhatások elősegítése, a térség gazdaságában meghatározó kulcságazatok (járműipar, elektronika, mechatronika, faipar, bútorturizmus, környezeti technológiák, alternatív erőforrások, egészségturizmus, gyógyturizmus, logisztika) és azok kapcsolódó és háttérpára számára speciális szolgáltatások, valamint infrastruktúra nyújtása. Alapjukat a klaszterek elvárásainak megfelelő, magasan képzett munkaerő, a technológia és műszaki infrastruktúra képezi, és elsősorban a térségben már működő vállalkozások versenyképességnek javítását, új vállalkozások elindítását tűzte ki célként. Igazodva a közösségi stratégiai iránymutatásokhoz, a régió tudatosan koncentrál az igényeihez és adottságaihoz illeszkedő gazdasági helyzet elérésére, ahol az innovációra, a vállalkozói szellemi potenciálra alapozva teremti meg a növekedési pályát.

2000-ben az autóiipar területén szerveződött meg az első [Pannon Autóiipari Klaszter (PANAC) – Győr központtal], majd 2001-ben a fa- és bútorturizmus [Pannon Fa és Bútorturizmus Klaszter (PANFA) – Zalaegerszeg], a termálturizmus [Pannon Termál Klaszter (PANTERM) – Bük], és az elektronikai ipar [Pannon Elektronikai Klaszter (PANEL) – Szombathely] területén hoztak létre hasonló kezdeményezéseket. 2005-ben tovább bővült a kör a textilipar, a logisztika, valamint a helyi termékek fejlesztése érdekében, míg 2006 elején megkezdődött egy hasonló szerveződés előkészítése a megújuló illetve alternatív energiaforrások területén. Utóbbi terület különösen fontos lehet a régió számára, hiszen a megújuló energia fontos kapcsolódási pontokat találhat mind a faipar mind az autóiipar felé.

2.3.1 Gazdasági aktivitás

A Nyugat-dunántúli régióban 2004 végén a regisztrált vállalkozások száma megközelítette az 117 ezret, ami 12,4%-kal magasabb, mint a 2000-es érték, és 21,6%-kal haladja meg a 8 évvel korábbi számot. Az 1000 lakosra jutó vállalkozások száma 117 (2000-ben még csak 104 volt), jóval magasabb, mint az országos átlag sőt, Budapesten kívül valamennyi régió hasonló mutatóját meghaladja. A regisztrált vállalkozások 80%-a működő vállalkozás, amely arány ugyancsak magasabb az országos viszonyzámnál.

A gazdálkodási forma megválasztása általában szoros kapcsolatban áll az adott vállalkozás tőkeerejével, tevékenységével, lehetőségeivel. Megfigyelhető, hogy a **gazdaságilag kevésbé fejlett kistérségekben jóval élénkebbek a magánkezdeményezések, egyéni vállalkozások, mint a megyei jogú városokban**, akár 10-15 százalékpont is lehet a különbség. A működő vállalkozások közül, tehát több mint 32 ezer a társas vállalkozás, amelyek száma az elmúlt 10 évben megduplázódott, ez szintén az erős vállalkozói háttérre utal. A működő vállalkozások közül 129 darab 250 fő feletti nagyvállalat, míg az 50-250 fő közötti középvállalkozások száma 500, ami azt jelenti, hogy 98%-uk 50 fő alatti mikro, illetve kisvállalkozás.

A gazdaság **területi koncentrációjára** utal, hogy a működő vállalkozások közel fele a három megyeszékhelyen (Győr, Szombathely, Zalaegerszeg) illetve a hozzájuk tartozó kistérségében székel (ráadásul egynegyede győri vagy annak szűk vonzáskörzetében található). Amennyiben a megyeszékhelyekhez hozzávesszük a soproni, nagykanizsai, mosonmagyaróvári és keszthelyi kistérséget is, akkor már a vállalkozások 80%-a működik a nagyvárosokban, vagy azok körzetében. A koncentráció egyértelmű oka, hogy a letelepedést, majd működést az ipari, építőipari vállalkozások esetében elősegítette a kiépített infrastruktúra, a megfelelő képzettségű munkaerő elérhetősége, valamint a potenciális felvevőpiac közelsége. Ugyanakkor a piac és a magas urbanizáltsági szint a szolgáltató szektorban is nagy, illetve közepes méretű városok felé tereli a vállalkozásokat.

A vállalkozások számát tekintve, a Nyugat-dunántúli régióban a megyéknek hasonló gazdasági szerkezetük van. A cégeknek kb. 5-7 %-a tevékenykedik a mezőgazdaságban 9%-uk az iparban és 10%-uk az építőiparban, míg a terciér szférához kapcsolódik a működő vállalkozások háromnegyede. Ez utóbbi az alacsonyabb alkalmazotti létszámnak köszönhetően jóval magasabb részesedés, mint akár a bruttó hozzáadott értékhez, akár a foglalkoztatáshoz való hozzájárulása a szektornak.

2.3.2 Foglalkoztatottság

Az EU a Lisszaboni célkitűzések között kiemelten kezeli a foglalkoztatottság növelését. A régió e tekintetben az utóbbi évek negatív folyamatai ellenére is **kedvezőbb helyzetben van**, mint az ország legtöbb régiója, csak Budapesten jobb még a mutató. Az aktivitási ráta kb. 3 százalékponttal haladja meg az országos átlagot. A Nemzeti Akcióprogram foglalkoztatásra vonatkozó fejezete a 2004. évi nemzeti foglalkoztatási akciótervre épül. A 2004. évi akciótervben rögzített foglalkoztatási irányszámok a régió vonatkozásában az EU államok átlagához mérten „teljesülni” látszanak a 2006. évre, azonban jelentős a régiók közti és a régióon belüli eltérés. A közösségi iránymutatások szerint az infrastruktúrába, vállalkozásfejlesztésbe és kutatásba történő beruházás növeli a munkalehetőségek számát, mind rövid távon, az elsődleges hatások eredményeként, mind pedig hosszú távon, a versenyképességre gyakorolt kedvező hatásai eredményeként. Annak érdekében, hogy e beruházások által a lehető legnagyobb mértékig fokozzák a foglalkoztatást, valamint kiváló

minőségű állandó munkahelyeket hozzanak létre, a humánerőforrást tovább kellene fejleszteni, és még inkább ki kell aknázni.

Az egyes megyék között e tekintetben is különbségek tapasztalhatók. A **legmagasabb az aktivitás** Vas megyében, ahol 2004-ben, az utóbbi évek enyhe csökkenése ellenére is még közel 60%-os, míg Zalaiban 58% körül alakul a gazdasági aktivitás már majd 10 éve. Ezzel szemben Győr-Moson-Sopron megyében a 90-es évek közepén még szintén 60%-os arány folyamatos csökkenés mellett 2004-re már csak 55%-ot mutatott, ami a régión belül a legalacsonyabb érték. Jelentős a különbség az aktivitás tekintetében a nők és férfiak között a régióban. A férfiak aktivitási aránya több mint 10 százalékponttal volt magasabb 2005-ben, amely meghaladja az országos és uniós értéket.

8. táblázat: Aktivitási mutató alakulása (15-64 év között)

	Teljes népesség			Férfiak			Nők		
	2000	2002	2005	2000	2002	2005	2000	2002	2005
Európai Unió	n.a.	68,9	70,1	n.a.	77,3	77,8	n.a.	60,6	62,5
10 új tagállam	66,5	65,7	65,8	73	72,2	72,4	60,2	59,4	59,4
Magyarország	60,1	59,7	61,3	67,9	67,1	67,9	52,7	52,7	55,1
Nyugat-Dunántúl	66,2	66,4	66	74,1	74	72,3	58,4	58,9	59,7

Forrás: Eurostat

A foglalkoztatottak száma a 90-es évek közepétől folyamatosan csökken, bár a csökkenés mértéke elenyésző. Kitűnik ugyanakkor, hogy a foglalkoztatottsági szint magasabb, mint az országos átlag és hasonlít az EU átlaghoz, ugyanakkor jellemzőek a nők és férfiak közti foglalkoztatottságbeli különbségek. Ez a különbség az utóbbi években nőtt.

9. táblázat: Foglalkoztatottsági mutató alakulása (15-64 év között)

	Teljes népesség			Férfiak			Nők		
	2000	2002	2005	2000	2002	2005	2000	2002	2005
Európai Unió	n.a.	62,7	63,7	n.a.	70,9	71,2	n.a.	54,5	56,2
10 új tagállam	57,4	55,8	56,9	63,7	61,8	63,3	51,3	50	50,7
Magyarország	56,3	56,2	56,9	63,1	62,9	63,1	49,7	49,8	51
Nyugat-Dunántúl	63,4	63,7	62,1	71,1	71,1	68,2	55,8	56,4	55,9

Forrás: Eurostat

2.3.3 Kutatás-fejlesztés

Az Európai Unió Lisszaboni stratégiája nagy hangsúlyt fektet a kutatás-fejlesztési-innovációs tevékenységre, mint a versenyképesség egyik erős pillérére. A Nemzeti Akcióprogram kiemeli a gazdaság országos viszonylatban gyenge innovációs képességét, a régió ezen területen súlyponti elemekkel bír. A Nyugat-dunántúli régió **súlya a kutatás-fejlesztési potenciálja tekintetében messze elmarad a gazdasági súlya, vagy akár csak a népessége által képviselt országos részesedéstől**. Igaz ez annak ellenére is, hogy az 1990-es évek közepe óta a Nyugat-dunántúli régió egyike a K+F teljesítményét legdinamikusabban bővíteni képes régióknak. 2004-ben az alacsony bázisnak köszönhetően még mindig nem éri el a főváros nélkül számított vidéki Magyarország átlagát sem. Az erős budapesti és kelet-magyarországi felsőoktatási és kutató központok versenyképessége és forrásszerző képessége jelenleg sokkal jobb, mint a nyugat-dunántúliaké, ezért a régiók között e téren mutatkozó különbség érzékelhető csökkenésére a jövőben sem igazán lehet számítani. A fontosabb mutatók tekintetében a régió részesedése az ország egészéből 2004-ben mindössze 4-7% között mozgott. A K+F ráfordítások

alapján Nyugat-Dunántúl a régiók rangsorában az 5-6-ik helyen van, egyes mutatók tekintetében Észak-Magyarországot és Dél-Dunántúlt képes megelőzni. Látható (10. táblázat), hogy a lisszaboni K+F indikátorok tekintetében a régió messze elmarad az EU átlagától is.

10. táblázat: K+F ráfordítás a GDP arányában és a K+F-ben alkalmazottak aránya a teljes foglalkoztatáson belül (2000, 2003)

	K+F ráfordítás a GDP arányában (%)		K+F-ben foglalkoztatottak aránya a teljes foglalkoztatáson belül (%)	
	2000	2004	2000	2004
Európai Unió (EU25)	1,86	1,86	1,44	1,49
10 új tagállam (NMS)	0,77	0,78	0,90	0,93
Magyarország	0,79	0,88	1,18	1,27
Nyugat-Dunántúl	0,20	0,31 (2003)	0,51	0,54

Forrás: Eurostat

A kutatóhelyek kétharmada egyetemekhez, főiskolákhoz kötődik. Rajtuk kívül említést érdemlő kutató-fejlesztő munka még a kutatóintézetekben, egyéb költségvetési kutatóhelyeken folyik. **A tudományágak közül a környezettudomány, az agrártudomány és bizonyos műszaki tudományok a meghatározók.** A vállalkozási körben a K+F tevékenység nem jelentős, ugyanis a multinacionális cégeknél a high-tech technológia, a gyártási eljárások, a kész alkatrészek zömében a nemzetközi áramlás következtében kerülnek hozzánk. Bár a műszaki és természettudományi végzettséget szerzők aránya az EU15 átlagának mintegy harmadát teszi csak ki, valamint jelentős a technikusok és a szakmunkások hiánya, a műszaki tudományok területén bővül az egyetem-vállalkozás kapcsolatok száma és minősége, a vállalati K+F felhasználások túlnyomó része a műszaki területeken koncentrálódik – jelzi a régióra jellemző trendet is a Nemzeti Akcióprogram. A tudás és az innováció az Uniónak a gyorsabb fejlődés előmozdítására és a több munkahely teremtésére irányuló erőfeszítéseinek középpontjában áll, amelyre a közösségi iránymutatások is nagy hangsúlyt fektetnek.

A régióban a felsőfokú intézményrendszer és a gazdasági szerkezet sajátosságainak köszönhetően, **a kutatás-fejlesztés egyértelműen a két egyetemnek is székhelyül szolgáló Győr-Moson-Sopron megyében csúcsosodik, míg Vas és Zala megye részesedése a régión belül is jóval szerényebb.** 2004-ben a régió kutató-fejlesztő helyeinek 64,4%-a, a kutatással, fejlesztéssel foglalkozó szakemberek 71,3%-a Győr-Moson-Sopron megyében található, aminek elsődleges oka, hogy a régió mindkét egyetemi központja itt van. A régión belül Győr-Moson-Sopron megye relatív dominanciája a jövőben várhatóan tovább fog nőni a másik két megye rovására, hiszen 2004-ben és 2005-ben a Nyugat-magyarországi Egyetem és a Széchenyi István Egyetem bázisán, Sopronban és Győrben kerültek megszervezésre az **új, ún. regionális egyetemi tudásközpontok (erdő és fahasznosítás, illetve járműipar témakörben), valamint kooperációs kutatóközpontok (környezeti erőforrás, autóipar, elektronika, logisztika).**

2.3.4 Turizmus

A régióban a turizmus fontos szerepet tölt be a gazdasági életben. Jelentősége a térség földrajzi elhelyezkedése mellett annak köszönhető, hogy a **régió gazdag és változatos turisztikai vonzerókkal, attrakciókkal** rendelkezik. Magyarország nemzetközi határállomásai személyforgalmának közel felét a régió határátkelőhelyei bonyolítják le. A turizmus szinte minden ága jó kikapcsolódási lehetőségeket nyújt. Az ország 27

üdülőkörzetéből nyolc, részben vagy egészben a régióban található, így a Nyugat-Dunántúl településeinek közel kétharmada valamely üdülőkörzetbe tartozik, illetve üdülési-idegenforgalmi adottsággal bír. E településekről származik a regionális turisztikai teljesítmény túlnyomó része.

Az eltöltött vendégéjszakák tekintetében a Közép-magyarországi régió után a Nyugat-dunántúli régió a 2. helyet foglalja el az országban. Egyre növekvő a turizmus szerepe a régió gazdaságában. Míg 2002-ben ebben a szektorban 5 239 működő vállalkozás volt, addig 2005-ben 11 211 db vállalkozás, ami a 2002-es érték 214 %-a. Az összes vállalkozáson belül is folyamatosan nőtt a turisztikai vállalkozások aránya: míg 2002-ben ez 5,6% volt, addig 2005-ben 8,8%. A szektor folyamatait figyelembe véve további bővülés várható, melyhez a régió adottságai adottak.

A fontosabb turisztikai területek közül ki kell emelni **az egészségturizmust**, amelynek alapját a gyógy- és termásvizek gazdagsága képezi. A régió területén található gyógyfürdők: Balf (Sopron), Bük, Győr, Hévíz, Kapuvár, Kehidakustány, Lenti, Mosonmagyaróvár, Sárvár, Szeleste és Zalakaros. További 10 településen termálfürdő áll a vendégek rendelkezésére, kettő pedig gyógyfürdővel és termálfürdővel is rendelkezik. Ezen fürdők hatása térségükben meghatározó. Adottságaik alapján a régió meghatározó gyógyfürdő-helyének Hévíz, Bük, Zalakaros és Sárvár számít. Az itt található fürdők fontos gyógyászati szolgáltatásokat nyújtanak. Vendégforgalmuk nagy, jelentős számban érkeznek ide vendégek a szomszédos országokból is. Valószínűsíthetően ezek a fürdők határozzák meg középtávon is a régió, mint **termálturisztikai célpont** rangját és arculatát. A fürdők többségében az elmúlt években színvonalas fejlesztések történtek, bővült a szolgáltatások kínálata, melyek révén nemzetközi versenyképességük erősödött. A fejlesztésekkel egyidejűleg megindult a specializáció, azaz a kínálat szakosodása. A termásvízre alapozott egészségturizmus kiváló kiegészítői lehetnek a **wellness** szolgáltatások, valamint az **aktív pihenést** és feltöltődést elősegítő egyéb szolgáltatások, mint például a természetjárás (kék túra útvonal), lovaglás, kerékpártúrák, vadászat, horgászat, sportrepülés, golf, helyi kultúrát bemutató műsorok, borutak, gasztronómiai kirándulások.

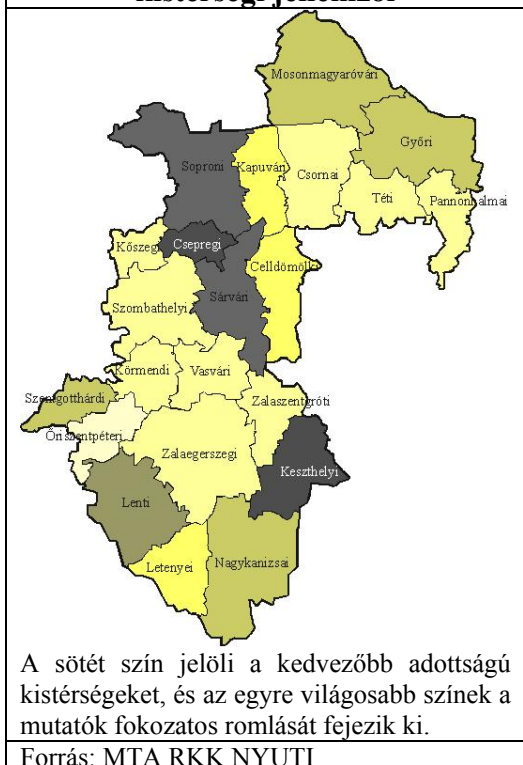
Nyugat-Dunántúl borászati és gasztronómiai értékekben, specialitásokban is gazdag. A régióban 77 település tartozik **történelmi borvidékhez**, illetve minősül bortermőhelynek. A történelmi borvidékek közül a Pannonhalma-Sokoróaljai és a Soproni borvidék teljes egészében itt helyezkedik el, a Somlói, a Balatonfelvidéki és a Balatonmelléki borvidéknek pedig egyes körzetei vannak a régióban. Valamennyi borvidéken kialakítottak borutakat, ezen kívül a borfesztiválok, bornapok, borversenyek, sőt Kőszegen borbál is színesíti a kínálatot.

A **kulturális és épített örökség** értékei ugyancsak komoly vonzerőt képviselnek. Ezek közül kiemelkedő a **világörökség** részét képező Pannonhalmi Főapátság, a Fertő tó, mint kultúrtáj, továbbá nagy számban található **történelmi várak, kastélyok, kúriák, egyházi épületek**. A régió legjelentősebb, de fejlesztésre szoruló létesítményei többek között a fertői Eszterházy kastély, a körmendi Batthyány kastély, a kőszegi Jurisics vár. A **kulturális rendezvények** rangosak, sokrétűek. Nem egy közülük nemzetközi hírnévvel bír, mint például a győri „barokk napok”, a Mediawave, a Savaria Történelmi Karnevál, a Balaton-fesztivál, Gólyalábas Világjátékok. A térség néhány városában (Keszthely, Sopron) a **konferenciaturizmus** feltételei is kitűnőek.

A régió változatos felszíne, gazdag növény- és állatvilága a **természetet kedvelők** számára is komoly idegenforgalmi vonzerő. A szabadidő hasznos eltöltéséhez szerteágazó lehetőségeket kínálnak a Fertő-hansági és Őrségi Nemzeti Park látogatóparkjai, a Balaton, a Kis-Balaton, a Fertő-tó, a Rába folyó és mellékágain jelentkező evezős csoportok, valamint a vadvízi jellegű horgászatot kedvelők számára is. A régióban húzódik az Országos Kék Túra útvonalának egy

része. A régió fő célkitűzéseivel összhangban, ezért is kell különösen nagy hangsúlyt fektetni a természeti értékek megőrzésére, bemutatására. A kerékpáros turizmus az egyik leginkább fejlődő turisztikai terület. Az igények fokozódása miatt az elmúlt időszakban, különösen a Fertő-tó, a Balaton és a határ mentén több kilométer kerékpárút épült és épül jelenleg is. A rendelkezésre álló adatok szerint a Nyugat-Dunántúl 300 kilométert meghaladó **kerékpárúttal** rendelkezik, amely az országos hálózat több mint egyötödét teszi ki. Problémát jelent ezeknek a fejlesztéseknek az elszigeteltsége, tehát az egyes kerékpárutak nincsenek összekötve sem régiós, sem nemzetközi szinten.

8. ábra
Kereskedelem és turizmus
kistérségi jellemzői

A **kereskedelmi szálláshelyek kapacitása** a turisztikai kínálat bővülésével összhangban, az elmúlt években fokozatosan bővült. A régióban 2003-ban már több mint 60 ezer kereskedelmi szállásférőhely üzemelt, amely az országos kapacitás 17%-át tette ki. A közeljövőben a szálláshelyek számának növelése helyett a meglévők fejlesztésére, illetve célcsoportok szerinti differenciálásra kell helyezni a hangsúlyt. A férőhelyek megyék közötti eloszlása egyenlőtlen. A Balaton-part és Hévíz, Zalakaros kisugárzása révén a kereskedelmi szállásférőhelyek 44%-a Zala megyében található, 37%-uk Győr-Moson-Sopronban, alig egyötödük pedig Vasban.

Az ország szállodai férőhelyeinek 10 %-át, a régión belül pedig közel 60%-át Zalában alakították ki, amelynél csak a fővárosban és Somogy megyében van több. A **kereskedelmi szálláshelyek forgalma** a férőhelyek gyarapodásával összhangban az elmúlt években folyamatosan nőtt. Az utóbbi években megélné a városokban és a kiemelt idegenforgalmi településeken a magánszállásadói tevékenység és egyre népszerűbb a **falusi turizmus** is. Ez elsősorban annak köszönhető, hogy a

szolgáltatások színvonala javult és a marketingtevékenység szerepe fokozódott a vendégek idecsalogtatásában. Az utóbbi időben egyre keresettebb ez az üdülési forma egyrészt a csendes, nyugodt környezet, másrészt a rendkívül változatos vidék miatt, mely tendencia várhatóan tovább folytatódik.

11. táblázat: A kereskedelmi szálláshelyek kapacitása és vendégforgalma a Nyugat-dunántúli régióban (2000-2005)

Év	Férőhely kereskedelmi szálláshelyeken	Vendég	Ebből: külföldi	Vendég-éjszaka	Ebből: külföldi	Átlagos tartózkodási idő (éj)
		ezer fő		ezer fő		
2000	48 956	960	418	3 614	1 954	3,8
2001	50 282	930	415	3 458	1 983	3,7
2002	52 534	972	445	3 486	2 057	3,6
2003	60 023	1 013	429	3 610	2 004	3,6
2004	58 912	1 041	435	3 591	1 966	3,5
2005	58 125	1 116	440	3 677	1 898	3,3

Forrás: KSH

Az átlagos tartózkodási időből is látható, hogy főként a hosszú hétvégék a jellemzőek, melyek a nem megfelelő programkínálattal is összefüggésben vannak: a programkínálat, amivel a vendégeket hosszabb tartózkodásra lehetne bírni, nem mindenütt kielégítő. A bor- és gasztronómiai túrákon kívül, lehetőséget kell nyújtani a helyi kultúra és építészeti műemlékek megismerésére is. A települések többségében, ahol létezik kereskedelmi szálláshely, ott általában fizetővendéglátással is foglalkoznak, azonban 145 településen csak magán szálláshelyen pihenhetnek a vendégek.

12. táblázat: Vendégéjszakák alakulása szálláshely-kategóriánként

Megnevezés	2002	2005	Változás 2002-ről 2005-re
Vendégéjszakák száma a gyógyszállodákban	966 317	1 151 059	119,1%
Vendégéjszakák száma a nyaralóházakban	108 398	132 500	122,2%
Vendégéjszakák száma a panziókban	377 407	387 918	102,8%
Vendégéjszakák száma a szállodákban	2 385 195	2 631 281	110,3%
Vendégéjszakák száma a kempingekben	410 673	380 691	92,7%
Vendégéjszakák száma a turistaszállásokon	169 772	112 369	66,2%
Vendégéjszakák száma az ifjúsági szállókban	34 384	28 369	82,5%

Forrás: KSH

Szálláshely-kategóriánként vizsgálva megállapítható, hogy a régióban az utóbbi években jelentősen nőtt a magasabb kategóriájú szálláshelyek iránti igény, míg az alacsonyabb kategóriák esetében csökkenés figyelhető meg.

2.3.5 Info-kommunikációs technológiák, használat (IKT)

Az informatikai alkalmazások elterjedtsége mind üzleti, mind háztartási s mind a közszolgáltatások terén elmarad az EU országok átlagától. Ugyancsak elmaradás van az IT képzettséggel rendelkező munkaerő vonatkozásában is, amely a Nemzeti Akcióprogram szerint mintegy 29%-nyi az összes alkalmazotthoz képest, szemben az EU 25 államok 44%-os átlagával. Az IKT egész Unió gazdaságában megvalósuló terjesztése nagy jelentőségű felhajtóerőt képez mind a régiók termelékenységének szintjei, mind pedig versenyképességük javítása számára. A közszolgáltatások hatékonysága és eredményessége jelentős potenciállal rendelkezik a gazdasági növekedést és az új szolgáltatások megvalósíthatóságát tekintve. A közösségi iránymutatások szerint a technológia terjesztése hozzájárul a regionális fejlődéshez.

Az országos adatokhoz képest (32%) a Nyugat-dunántúli régió háztartásainak **számítógép ellátottsága**¹ jobb képet mutat, hiszen itt a lakások 36 százaléka rendelkezik egy vagy több PC-vel, azonban kedvezőtlen a tendencia, mivel ez az arány 2004-ben a 2003-ban mért elterjedtséghez képest szinte semmilyen változást nem mutat. 2004-ben a magyarországi háztartások 14 százaléka rendelkezett internet-hozzáféréssel, viszont igen nagy eltérések tapasztalhatók a területi viszonylatokban. Az egyik legnagyobb különbséget az urbanizációs szint jelenti: míg a fővárosban a háztartások 26 százaléka „behálózott”, addig a községekben ez az arány mindössze 6 százalék. Az otthoni PC-vel rendelkező háztartásokon belül a régióban az internet-hozzáféréssel is bíró háztartások aránya eléri a 40 százalékot, ami elmarad az országos

¹Az adatok a World Internet Project (ITTK, TÁRKI) 2004 évi országos felméréséből származnak.

átlagtól (44%).

Az internet használat növekedését nagymértékben befolyásolja a **szélessávú infrastruktúra** elterjedése is. Jó mutatókkal rendelkezik a régió a DSL (16,7%) és a kábeltelvíziós (18%) hozzáférések terén, miközben az analóg modemes hozzáférés sajnos még mindig magasabb az országos átlagnál (45,6%). Különösen figyelemreméltó a regionális adatok közül a vezeték nélküli és a mobil hozzáférés magas aránya (9%), ami az **alternatív szélessávú technológiák** iránti fokozott igényt mutathatja. Ez mindenképpen kitörési irány lehet a modemes felhasználók magas számából a szélessávú felhasználók arányának növelése felé.

A régió belüli térségek közötti eltérésnél az egyik legnagyobb különbséget az urbanizációs szint jelenti: különösen fájó, hogy az utóbbi két évben a kistelepülések háztartásainak körében nem növekedett az internet hozzáférés aránya. Ezen települések esetében egyre inkább meghatározó szerep jut a nyilvános elérési pontoknak (pl. könyvtáraknak, teleházaknak).

13. táblázat: A régióban található teleházak és létrejött eMagyarország Pontok száma

Megye	Győr-Moson-Sopron	Vas	Zala	Összesen
Teleház	24	16	44	84
eMagyarország Pont	108	106	144	358

A korábban is már számítógépet használók körében minden negyedik közül három felhasználó tud valamilyen számítógépes programot használni, de **előrelépésre van szükség a még nem felhasználók bevonása illetve a digitális írástudás elterjesztése terén**. Az országos átlagtól elmarad a régióban azok aránya (4 százalékponttal), akik részt vettek már valamilyen számítástechnikai képzésen, tanfolyamon, talán ennek is tulajdonítható, hogy a felhasználói tudás is elmarad az országos szinttől. Az internet használók elsősorban információkeresésre, böngészésre, e-mail küldésre használják az internetet. A tapasztalt (több mint 5 éve internetező) használók körében ez az arány 96%-os, de a kezdő (kevesebb mint 2 éve internetező) használók esetében is 85%, ezen a téren **jelentős regionális tartalomfejlesztésre van szükség**.

2.4 INFRASTRUKTURÁLIS JELLEMZŐK

2.4.1 Közműellátottság

A régió közműellátottsága az elmúlt időszakban jelentősen javult, mivel a lakossági igények növekedése mellett szigorodtak a környezetvédelmi normák is. Amíg 1990-ben a települések 9%-ában vezették el a szennyvizet zárt rendszeren keresztül, addig 2003-ban már 44%-ában (287 helységben) megoldódott ez a probléma. 2003-ban a régióban a lakások 63%-a volt rákötve a szennyvízcsatorna-hálózatra.

A közművek kiépítettsége erőteljesen függ a településszerkezettől. A régió településszerkezetéből adódóan, a szennyvízelvezetés terén magas a 2000 lakos-egyenérték terhelés alatti települések száma. A tagolt domborzati viszonyok és az aprófalvas településszerkezet bizonyos esetekben ésszerűtlenné teszi a nagyléptékű, ún. agglomerációs szennyvízcsatorna-hálózat kiépítését (emiat annak sűrűsége átlag alatti), egyúttal azonban lehetőséget kínál az alternatív, egyedi megoldások terjedésére. A 199 főnél kisebb törpefalvakban 2002-ben a lakások 9,3%-át kapcsolták rá a zárt rendszerű közüzemi csatorna-hálózatra, míg ez az arány az 50 és 99 ezer közötti városok esetében megközelítette a 97%-ot. A közműöllal ezzel összefüggésben fokozatosan nyílik a nagyvárosok kategóriája irányából a törpefalvak felé.

A régióban a lakások hőenergiaellátása döntő részben a vezetékes földgázon alapul. 2004-ben a települések 93,3%-ában rendelkezésre állt a földgáz-hálózat, kivételként egyes, nehéz terepviszonyokkal jellemezhető kistelepülések szerepelnek, amelyekben a gázhálózat kiépítésének költségessége kézenfekvővé teszi a megújuló energiaforrások használatát.

A régió természeti- és gazdasági (mező- és erdőgazdasági) adottságai folytán kitűnően alkalmas a megújuló energiaforrások, de különösképpen a biomassza energetikai hasznosítására. Néhány térségben (Mosoni-sík és Szombathely-Vép térsége) a szélenergia hasznosítására igen kedvezőek a feltételek. További lehetőséget rejt a napenergia és a geotermikus energia hasznosítása. Az alternatív környezettechnológiák (pl.: megújuló energiaforrások, természetközeli szennyvíztisztítás, eső- és szürkevíz hasznosítás, ökoépítészet stb.) alkalmazása ismerethiány és megfelelő háttérpar hiánya miatt még rendkívül alacsony szintű. Jelenleg még csak modell projektet vannak, amelyek azonban még mindig nem tudják az elterjesztéshez szükséges, megfelelő példaértéket mutatni.

Az energiahatékonyság terén élen járnak a régióba újonnan települt, modern technológiákat alkalmazó ipari vállalatok, viszont a lakossági energiafelhasználás egyelőre rendkívül pazarló, és kevésbé hatékony. A növekedés és a környezet összhangjának megteremtése azonban mind a fenntartható fejlődés, mind a versenyképes növekedés szempontjából lényeges, amit a Nemzeti Akcióprogram helyzetelemzése külön is megjelöl. A környezetvédelem és a növekedés közti egyensúly megteremtését hangsúlyozzák a közösségi iránymutatások is.

A régió **hulladékgazdálkodása** terén nem egyenletes az ellátottság fejlődése. Míg a szervezett hulladékgyűjtés mára közel 100%-os, addig a begyűjtött hulladék túlnyomó része ma is előkezelés nélkül lerakásra kerül a régió műszakilag megfelelő 9 regionális lerakójába. Ez azonban még nem felel meg az EU hulladékpírámisa elvárásainak. Eszerint ugyanis a lerakás csak a végső lehetőség, legfőbb prioritás ezzel szemben a hulladék keletkezésének megelőzése, ill. minimalizálása, majd az újrahasználat, hasznosítás, és az energia-visszanyerés. Megvalósítás alatt állnak a teljes hulladékgazdálkodásra vonatkozó, komplex

térségi rendszerek, amelyek a szelektív gyűjtést, az újrahasznosítást elősegítő ipari fejlesztést generálják. Ilyen pl. a Zala és Vas megyében mintegy 300 települést érintő rendszer. Győr – Mosonmagyaróvár és Sopron jelenleg együttesen dolgozik egy hasonló nagytérségi hulladéklerakó rendszer létesítésén, aminek várható megvalósulási ideje 2008 után valószínűsíthető.

A szelektív gyűjtés hatékonysága, a lakossági részvételi hajlandóság a már megindult rendszerek esetében egyértelműen pozitív.

2.4.2 Közlekedés

A Nyugat-dunántúli régió közlekedési helyzetét alapvetően meghatározza a négy országgal határos elhelyezkedése (szlovák, osztrák, szlovén, horvát határszakaszok), és településszerkezete. Mégis – a kedvező geopolitikai helyzetéből adódó komparatív előnyei ellenére – az EU15-ök átlagához képest nagy az elmaradása. A hálózati hiányosságok mellett jelentős többletet jelent a felmerülő karbantartási igények, valamint az EU 115 kN terhelésű teherbírás elvárásának teljesítése. A Nemzeti Akcióprogram szerint, az elérhetőség kiemelt jelentőségű az áruk és az emberek (munkaerő) mobilitása, valamint a fenntartható közlekedési infrastruktúra és a szolgáltatások tekintetében. Mindazonáltal a vállalatok telephelyválasztásának egyik fontos szempontja az elérhetőség, és ennek a kívánalomnak egyértelműen Budapest és környéke, a Közép- és Nyugat-dunántúli régió térségei tesznek eleget, melynek eredményeképpen a gazdaság területileg is erőteljes különbségeket mutat a régiókn belül is.

A közösségi iránymutatások szerint a nemzetközi és régiók közötti kapcsolatok hosszú távon magasabb megtérülést ígérhetnek a fokozottabb üzleti versenyképesség révén, továbbá megkönnyíthetik a munkaerő mobilitását is. Másrészt azokban a régiókban, amelyek elszórt, csekély mértékű gazdasági alappal és kisvárosokra épülő településszerkezettel rendelkeznek, helyénvalóbb a regionális közlekedési infrastruktúra létrehozása. Az olyan régiókban, amelyek nem rendelkeznek megfelelő úthálózattal, a gazdasági szempontból létfontosságú közúti kapcsolatok kiépítésére forrásokat kell elkülöníteni. A városi területeknek a mobilitással és az elérhetőséggel kapcsolatos kihívásaira az integrált irányítási rendszerek és a környezetbarát közlekedési megoldások támogatásával szintén megoldást kell találni

A régió **közúti infrastruktúráját** jellemzi, hogy az országos közúthálózat egyhatoda itt található, az útsűrűség pedig az aprófalvas településszerkezetből adódóan a régiók közül itt a legnagyobb, ugyanakkor a közutak összetétele kedvezőtlen, az utak mindössze 6,8%-a autópálya vagy elsőrendű főút. A Nyugat-Dunántúlt átszelő autópálya csupán a régió északi és déli részén húzódik kelet-nyugati irányban. A régió egyik legakutabb közúti közlekedési problémája az észak-déli gyorsforgalmi út hiánya, amely elsősorban a dinamikus növekvő észak-déli tranzitforgalom miatt okoz feszültséget a térségben (az ország közúti, főképp teherforgalmának 60%-a a régió területén keresztül hagyja el az országot). A közutak hosszának aránya a régió területi arányához képest – az aprófalvas településszerkezetnek is köszönhetően – magasabb az országos átlagnál, amit jelez az országos átlagot meghaladó útsűrűség. A régió városainak elérhetőségét nehezíti, hogy a 28 város közül hetet nem érint országos főút.

14. táblázat: A régió közúthálózatának legfontosabb adatai (2005. január 1.)

	Nyugat-dunántúli régió		Magyarország
	Összesen	%	Összesen
Országos közutak hossza	4 935 km		30 638 km
Hálózati jellege szerint			
gyorsforgalmi utak*	119 km	2,4%	896 km
főutak	1 018 km	20,8%	6 551 km
mellékutak	3 766 km	76,8%	23 192 km
Útsűrűség (km/km²)	0,433		0,329

* M1 megyehatár-Hegyeshalom 71 km; M15 M1-Rajka 13 km; 19 M1-Győr 9,74 km; M7 Becsehely-Letenye 6,88 km; M70 Letenye-Tornyiszentmiklós 18,07 km; a csomóponti elemek hossza nélkül;

Forrás: Nyugat-dunántúli Területfejlesztési Program 2007-2013

A régiót jelenleg több nemzetközi törzshálózati **vasúti** fővonal érinti, további öt hazai törzshálózati fővonal és öt mellékvonal alkotja a hálózatot. A régió vasúthálózatának összes hossza 924 km, amelyből 355 km villamosított, 89 km kétvágányú. A Győr-soproni és a Sopron-szombathelyi vonalat a GYSEV, a többit a MÁV üzemelteti. A régióban ma Győr, Szombathely és Sopron számít fontos vasúti gócpontnak. Nemzetközi teherszállítás szempontjából kiemelt jelentősége van a GYSEV Győr-soproni vonalának, elsősorban a Soproni Logisztikai Központ miatt.

A régióban gyakorlatilag csak egyetlen **hajózható** vízfolyás van, a VII. helsinki folyosót is jelentő Duna. A vízi turizmus szempontjából fontos folyóvizeink a Rába, a Mosoni-Duna, Mura és a Zala. A keszthelyi és a balatongyöröki kikötő révén a régió érintett a balatoni és fertő-tavi személyhajózásban is. A régió egyetlen kiépített és folyamatosan működő áruforgalmi kikötője a Győr-gönyüi országos közforgalmú kikötő. Jelenleg Ro-Ro rakodó (kamionrakodó) és rakodópart üzemel, egyelőre csak közúti-vízi kapcsolattal.

A Nyugat-dunántúli régióban jelenleg Sármelléken és a Győr melletti Péren működik nyilvános kereskedelmi **repülőtér**, a rendszeres személyjáratokat is fogadó Sármelléken állandó, Péren ideiglenes határnyitással a nemzetközi személyforgalom számára. A fertőszentmiklói kisrepülőtér osztrák magántulajdonban van. A szombathelyi, a pusztacsaládi, a zalaegerszegi és a nagykanizsai bázisok sportrepülőtérként üzemelnek.

A régió összesen 326,1 km **kerékpárúttal** és 250 km táblázott úttal rendelkezik (a hazai 1500 km kerékpárút 21%-a). A régió kerékpárútjai, kerékpáros útvonalai jórészt a Balaton körül, a Szigetközben, a Fertő-tónál, az Őrségben, illetve az osztrák, szlovén határ mentén épültek ki turisztikai céllal, de számos kerékpárút jellemzően a helyi lakosok mindennapi közlekedési igényeit szolgálja a településeken belül. A kerékpáros turizmus nemcsak a nagy, összefüggő utakat igényli, hanem a kisebb, egy nap alatt bejárható körutakat is. Ilyen jelenleg egyetlen egy található a régióban, a Fertő mentén.

Bár a régió közúti **tömegközlekedési** ellátása összességében jónak mondható, a kis szállítási volument adó zsákfalvas, aprófalvas térségek gyengülő ellátása jelentős társadalompolitikai gondot jelent. Befolyásolja a közszolgáltatások (oktatás, egészségügy, szociális) elérhetőségét, ezáltal nagy hatással van ezen térségek lakosság-megtartó erejére. A helyközi autóbusz-járatok valamennyi települést érintik, a távolságiak pedig a városok és a nagyobb üdülőhelyek között teremtenek kapcsolatot. Leginkább jellemző a nagyobb városok környezetében az agglomerációs közlekedés, az ingázás. A mellékutak rossz burkolatminősége egyre súlyosabb költségnövelő tényező a buszközlekedésben. A 28 városból 12 városban üzemeltetnek helyi járatokat is. A többiekben a helyközi és a távolsági járatok bonyolítják le a városok belső utasforgalmát is. A buszpályaudvarok ill. nagyobb buszvégállomások többsége kis helyen van és általában megoldatlan a napközbeni busztárolás is.

15. táblázat: Helyi járaton szállított utasok száma, és utaskilométer városenként (2000, 2004)

	Szállított utasok száma (1000 fő)		Megtett utaskilométer (1000 km)	
	2000	2005	2000	2005
Győr	49 411	51 770	176 641	183 892
Sopron	13 720	19 545	46 014	63 394
Szombathely	17 932	12 685	59 866	42 450
Zalaegerszeg	24 884	22 121	70 239	62 636
Nagykanizsa	15 913	14 237	45 785	40 481
Celldömölk	1 595	682	5 346	2287
Keszthely	458	382	1 387	1 153
Kőszeg	697	254	2 331	854
Lenti	776	661	2 356	2 002
Mosonmagyaróvár	2 535	2 247	8 959	7 768
Sárvár	319	277	1 114	951
Körmend	n.a.	90	n.a.	301

Forrás: KSH, TeIR

2.5 RÉGIÓN BELÜLI TERÜLETI SAJÁTOSSÁGOK, KÜLÖNBSÉGEK

A területi különbségek hangsúlyozása a heterogén településföldrajzi-gazdasági-társadalmi jellegek miatt szükséges.

2.5.1 Regionális városhálózat

A régió városhálózata kiegyensúlyozott, nagy- és középvárosok egyaránt megtalálhatók. A régióban 28 városi rangú település van. Nagyságrendjüket tekintve a régióban egyedül Győrnek van 100 000 főt meghaladó népessége. A többi négy megyei jogú város (Sopron, Szombathely, Zalaegerszeg, Nagykanizsa) népessége 50 és 100 000 fő közé esik. Az öt megyei jogú város környékén a településekre elmondható, hogy az agglomeráció valamelyik állapotában vannak, a nagyvárosok vonzáskörzete az országhatáron túl terjed. A régió városhálózatában **meghatározó térségi központi funkciókat** lát el nyolc, 10-30 ezer fő közötti lakosságú város, és meghatározó kistérségi funkciókat 15 (10 ezer fő alatti lakosságú) város. 11 város tartozik 5000 fő alatti kategóriába (a városok 40%-a), ami szintén tükrözi az elaprózódott településhálózatot. (15. táblázat)

16. táblázat: Urbanizáltsági adatok, 2005

Területegység	Városok száma	Urbanizáltság foka (%)	Városok népességszám szerint				
			100 000 felett	50 000-99999	10 000-49 999	5000-9999	5000 alatt
Győr-Moson-Sopron megye	9	57,6	1	1	3	1	3
Vas megye	10	56,9	-	1	4	1	4
Zala megye	9	55	-	2	1	2	4
Nyugat-dunántúli régió	28	56,3	1	4	8	4	11

Forrás: KSH

A régió városainak leromlott hagyományos beépítésű területei, illetve a leromlással fenyegetett lakótelepei képezik a szociális városrehabilitáció célterületeit.

A lakótelepekről általánosságban elmondható, hogy országos szinten a jobbak közé tartoznak, azonban ez nem jelenti azt, hogy esetenként ne lennének komoly helyi különbségek és szociális szempontból elégtelen státuszú lakótelepek. A leromlott státuszt elsősorban a munkanélküliségi adatok és a foglalkoztatási státusz adatok igazolják.

A nem lakótelepi szociális városrehabilitációs területek tipikusan rossz infrastrukturális ellátottságú területek, ahol magas a csupán általános iskolával rendelkezők aránya, a munkanélküliség szintje relatíve magas, és ezzel összefüggésben azon aktív korúak aránya is magas, akiknek jövedelemforrása 2001-ben kizárólag állami vagy helyi támogatás volt.

A települések funkcionális (szolgáltató, igazgatási és speciális funkciók) jellemzőinek kategorizálása során meghatározásra kerültek a régió funkcionális központjai és azok erősségei; kirajzolódottak a potenciális nem városi rangú térségi alközpontok, valamint azon térségek, amelyek központhiányosnak tekinthetők. A régióban jól kitűnik a megyei jogú városok (ahol egyszerre van meg az agglomerálódás és a teljes körű térségi központ szerep) és néhány középváros funkciógazdagsága.

A legtöbb funkciógazdag faluval (abszolút és relatív értelemben is) Győr-Moson-Sopron megye rendelkezik, ami döntően a nagyobb átlagos településméretből és egyúttal a kisebb településsűrűségről következik. Vas megyében van a legkevesebb a funkciógazdag falvakból. A régió másik fontos jelensége, hogy Zala megyében a közigazgatási funkcióval nem rendelkező és gyenge szolgáltató funkciójú települések aránya meghaladja az 50%-ot. Összességében megállapítható, hogy jelentős központhiányos területeket találunk elsősorban Győr-Moson-Sopron megye déli részén, Vas megye észak-keleti és dél-keleti részén és Zala megye nyugati és dél-nyugati aprófalvas területein. (16. táblázat)

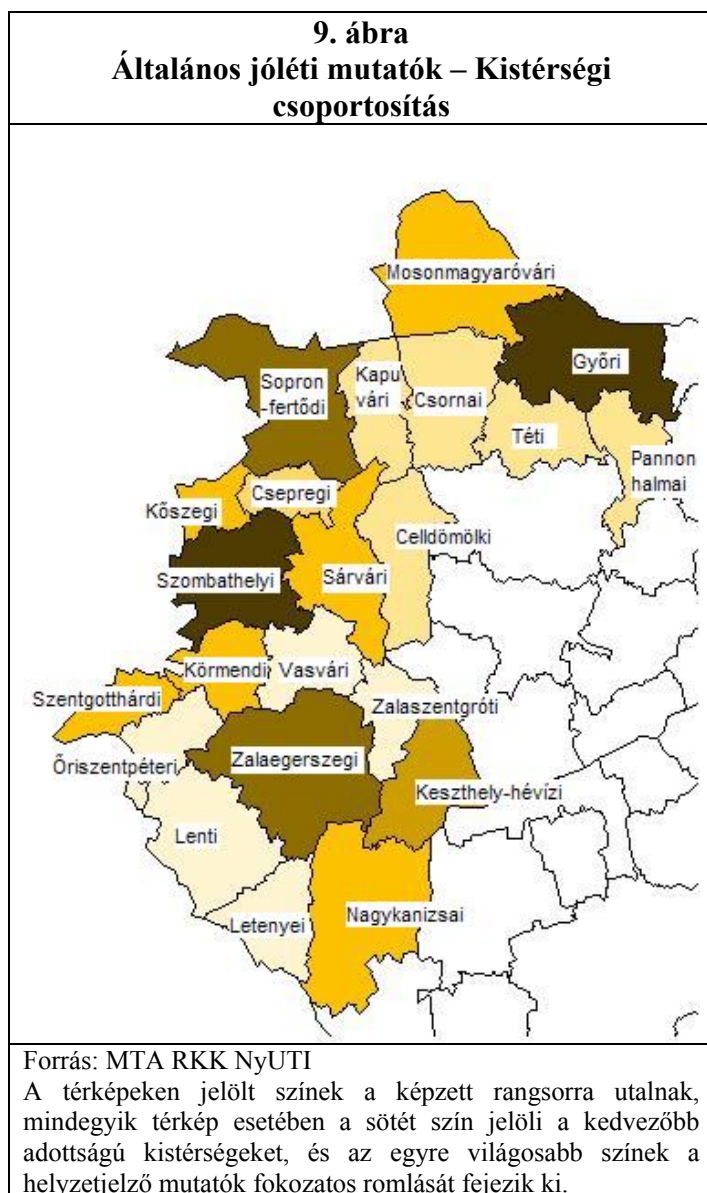
17. táblázat: A régió településeinek komplex funkcionális fejlettsége és speciális funkciói, 2005

Területegység	VÁROSOK				FALVAK		
	1	2	3	4	5	6	7
Győr-Moson-Sopron megye	Győr, Sopron	Kapuvár, Mosonmagyaróvár	Csorna, Tét	Fertőd, Pannonhalma Jánossomorja	33	83	57
Vas megye	Szombathely	Körmend, Sárvár, Celldömölk	Kőszeg, Csepreg, Szentgotthárd	Vasvár, Őriszentpéter Répcelak	9	93	104
Zala megye	Zalaegerszeg, Nagykanizsa	Keszthely	Hévíz, Lenti, Letenye, Zalaszentgrót	Zalalövő, Zalakaros	23	71	154
Nyugat-dunántúli régió (db település)	5	6	9	8	65	247	314
Kódok				4	Erősen hiányos szolgáltató és igazgatási funkció		
1	Megyei jogú város			5	Funkciógazdag falu		
2	Teljes körű városi igazgatási és szolgáltató funkció			6	Hiányos szolgáltató funkciójú falu igazgatási központ		
3	Hiányos igazgatási vagy szolgáltató funkció			7	Gyenge szolgáltató, igazgatási funkció nélküli falu		

Forrás: Nyugat-dunántúli régió Területfejlesztési Program 2007-2013.

2.5.2 Régióon belüli fejlettségi különbségek

A korábbi fejezetekben hangsúlyosan megjelenítettük az egyes területekre vonatkozó, régióon belüli területi különbségeket. Ugyanakkor elemeztük a kistérségek egymáshoz viszonyított fejlettségét különböző komplex mutatószámok² alapján, amely egy összesített fejlettségbeli rangsort tükrözhet. A mutatószámok közé azok kerültek be, amelyek az életminőség szempontjából fontos és karakterisztikus tényezőknek bizonyultak. Ezen modellezés alapján elmondható, hogy a kistérségek 7 csoportba sorolhatóak a legfejlettebbektől a legfejletlenebbekig. Az elemzés az alábbi eredményeket mutatta:

A Győri, és Szombathelyi kistérség kedvező jövedelmi mutatókkal, fejlett szolgáltató szektorral rendelkezik. A Sopron-Fertődi és Zalaegerszegi kistérség alig marad el tőlük, illetve a Keszthely-Hévízi kistérség a szolgáltató szektor (turizmus) erős dominanciájával tűnik ki.

A Körmendi, Kőszegi, Mosonmagyaróvári, Nagykanizsai, Sárvári és Szentgotthárdi kistérség átlagot enyhén meghaladó mutatókkal rendelkezik, de a foglalkoztatottság és a jövedelmi helyzet értékei meghaladják a keszthelyi kistérség értékeit is. A Csepregi kistérség sok tekintetben kedvezőtlen helyzetben van már, de a szolgáltató szektornak (turizmus, elsősorban a büki gyógyfürdő hatásaival) köszönhetően magasabb az életszínvonal, és az újonnan épített lakások kiemelkedően nagy száma tulajdonítható a külföldiek ingatlanvásárlásainak.

Kisvárosi központtal rendelkező, országhatártól távolabb fekvő, viszonylag gyengébb infrastruktúrával rendelkező kistérségek alkotják a következő csoportot (Celldömölki, Csornai, Téti, Kapuvári, Pannonhalmi), ahol már átlag alatti mutatókkal találkozhatunk.

Minden tekintetben hátrányos helyzetű kistérségnek tekinthetőek, zárt földrajzi helyzettel, sajátos (aprófalvas) településszerkezettel, magas munkanélküliséggel és alacsony jövedelemmel a Lenti, Letenyei, Óriszentpéteri, Vasvári és Zalaszentgróti kistérségek.

² MTA Regionális Kutatások Központja Nyugat-magyarországi Tudományos Intézete: A Nyugat-dunántúli kistérségek sajátosságai, 2005. és felülvizsgálata 2006.

Stagnáló és hanyatló területek a régióban

A 64/2004. évi Korm. rendelet alapján a régió 212 települése, amely a régió településeinek 32,4%-a, a régió népességének 16,1%-a (161 ezer fő) tartozik kedvezményezett területhez (az átfedések – kistérségi vagy települési besorolás – nélkül, de az átmenetileg kedvezményezett pannonhalmi kistérséggel számolva).

A dinamikavizsgálati modell³ alapján a régióban – az országos szinten kedvezményezett kistérségeken kívül – **további 158 stagnáló-hanyatló státuszú település található**, amely a régió összes településének közel 25%-át jelenti, így a kedvezményezett települések száma összesen – a jogszabályban meghatározottakkal együtt – régiós szinten 56% (370 település). Ugyanakkor a 158 településen a régió népességének kevesebb, mint 9%-a él, az összes kedvezményezett területen élők száma régiós szinten a kedvezményezettek körének kibővítésével együtt is 25% alatt van (247 ezer fő).

2.6 A 2004-2006 KÖZÖTTI REGIONÁLIS FEJLESZTÉS OPERATÍV PROGRAM TAPASZTALATAI

2.6.1 Általános tapasztalatok

A *Regionális fejlesztés operatív program* fő célja a kiegyensúlyozott területi fejlődés elősegítése volt. Ennek megvalósítása érdekében a programhoz készülő regionális forrásallokáció készítésének egyik vezérelve az volt, hogy a források 75%-a a társadalmi-gazdasági mutatók alapján fejletlenebbnek tartott észak-magyarországi, észak-alföldi, dél-alföldi és dél-dunántúli régiókban kerüljön felhasználásra.

Az I. NFT-hez kapcsolódó operatív tervezés során a területi szempontok leginkább a ROP esetén érvényesülhettek, azonban a program a megvalósítási időszakot, a rendelkezésre álló forrásmennyiséget és a szerkezetét (egységes program a 7 régióra) tekintve, csak kisléptékű fejlesztésekkel tud(ott) hozzájárulni mind a régiók közötti, mind a régiókon belüli területi különbségek csökkentéséhez. Az I. NFT ROP a következő prioritások keretében nyújt(ott) támogatást: 1. A turisztikai potenciál erősítése; 2. A térségi infrastruktúra és a települési környezet fejlesztése; 3. A humán erőforrás fejlesztés regionális szintű erősítése.

A ROP megvalósításának és végrehajtásának általános tapasztalatai:

- Az egységes ROP program-szinten nehezen tudta érvényesíteni a különböző társadalmi-gazdasági-környezeti adottságú régiók egymástól olykor jelentősen eltérő fejlesztési igényeit.
- A ROP végrehajtása során túlzott mértékű volt a pályázókat és a pályázatkezelő szerveket terhelő adminisztrációs teher. A hatékonyabb, egyszerűbb és gyorsabb programvégrehajtás érdekében ennek enyhítése elengedhetetlen a 2007-2013-as fejlesztési időszakban.
- Az ERFA típusú fejlesztések esetén jelentős volt a benyújtott és támogatásban nem részesült pályázatok száma. A benyújtott pályázatok elutasításának elsődleges oka a formai-jogosultsági meg nem felelés volt. A folyamatos pályázattási rendszernek köszönhetően, számos formailag vagy jogosultságilag elutasított pályázatot ismételten

---

³ Forrás: Nyugat-dunántúli Területfejlesztési Program 2007-2013 – Földi Zsuzsa, Terra Stúdió Kft.

benyújthattak és így részesültek támogatásban. Ez a tény a formai megfelelés túlzott hangsúlyozottságának hibájára mutat rá.

- Számos esetben a minőségi szempontok helyett a gyorsaság döntött két projekt támogathatósága között. A fenti tapasztalatokat is figyelembe véve, 2007-től néhány területen új projekt kiválasztási eljárásrend bevezetése javasolt (pl. kétkörös pályáztatás).
- Szükséges átgondolni a projekt oldali (a pályázókat és a projektek megvalósítását segítő) szakmai szolgáltatások és eszközök rendszerét is, kiemelten igaz ez az újszerű, illetve innovatív tartalommal bíró támogatási konstrukciókra, másrészt a pályázati inaktivitást mutató hátrányos helyzetű településekre és térségekre („fejlesztési fehér foltok”). A projekt-gyűjtés, a projektfejlesztés és a projekt megvalósítás területén a projektgazdák számára nyújtható új és megújuló, ügyfélbarát illetve proaktív szakmai szolgáltatások elősegíthetik az NFT II. megvalósításának gyorsabb, eredményesebb és költséghatékonyabb végrehajtását.
- A ROP megvalósításában a központi IH végső döntéshozó szerepe, és a programvégrehajtáshoz kapcsolódó feladatok megosztása a régiós érdekérvényesítő-képesség gyengeségét eredményezte. Problémaként jelentkezett a ROP végrehajtása során a menedzsment feladatok funkcionális elkülönítése a két közreműködő szervezet között (RFÜ, VÁTI Kht.), mind a pályázók, mind pedig az Irányító Hatóság és a KSZ-ek számára is a szervezetek közötti kommunikáció, a határidők tartása, és az információnyújtás tekintetében.

Mindezen tapasztalatok alapján a 2007-2013-as fejlesztési időszakban a kormányzati decentralizációs törekvésekkel összhangban a regionális és területi szempontok fokozottabb érvényesítése szükséges. A 2007-2013-as ROP tervezést nagyban megkönnyítik a már rendelkezésre álló regionális programozási és végrehajtási tapasztalatok.

2.6.2 Nyugat-dunántúli tapasztalatok

A Regionális fejlesztés operatív program 2004-2006-os időszakában a pályázati menedzsment folyamata két Közreműködő Szervezet között oszlott el. A Regionális Fejlesztési Ügynökségek (RFÜ) a szerződéskötésig látták el a feladatokat, ezután a VÁTI Kht.-hoz kerültek a támogatást nyert projektek.

A Nyugat-dunántúli Regionális Fejlesztési Ügynökséghez (NYDRFÜ) 2006. október 26.-ig összesen 138 pályázat érkezett be. Ebből az intézkedésenkénti, prioritásonkénti megoszlás a következőképpen alakult:

18. táblázat: A Regionális fejlesztés operatív program 2004-2006 pályázatainak

Intézkedés	Beérkezett pályázatok száma		Hiánypótlásra szorult (minden pályázat max. 1 alkalommal)	Befogadott	Pozitív értékeléssel IH felé továbbított
	összesen	prioritásonként			
ROP 1.1	21	57	14	18	18
ROP 1.2	36		23	21	19
ROP 2.1	10	38	9	10	10
ROP 2.2	9		8	7	7
ROP 2.3	19		15	18	18
ROP 3.2.1	8	43	4	7	7
ROP 3.2.2	19		14	13	13
ROP 3.3.1	16		10	8	8
Összesen	138	138	97	102	100

Forrás: NYDRFÜ Közreműködő Szervezet

A legnépszerűbb pályázati kiírásnak ROP 2.3.1 és 3.2 tekinthető.

- **2.3.1. Alapfokú oktatási intézmények fejlesztése:**

Az intézkedésre 19 pályázat érkezett be, azonban csak 4 pályázatot lehetett támogatni a régiós forráskeret szűkössége miatt. A pályázatok alapvetően jó minőségűek voltak, egyetlen pályázat került elutasításra. Látni kell azonban, hogy sajnos feleslegesen generált a KSZ jó minőségű pályázatokat, amikor azokat nem tudta támogatásban részesíteni. Erre az intézkedésre a hátrányos helyzetű kistérségekből érkezhettek be pályázatok, és a 367 millió Ft régiós forrás ennek a megvalósítására nem bizonyult elegendőnek, mivel több mint 1,9 milliárd Ft támogatást igényeltek a pályázók.

- **3.2. A helyi foglalkoztatási kezdeményezések támogatása:**

Erre az intézkedésre a régió rendelkezésére álló forrásnak több mint ötszörös igénye érkezett be. Az intézkedés 1. komponensében a kistérségi foglalkoztatási paktumok voltak a jellemző és népszerű projektek.

Legkevésbé sikeresek:

- 1.1. Turisztikai vonzerő fejlesztésén belül a **4. komponensre (Múzeumok látogatóbarát fejlesztése)** nem érkezett be pályázat a régióban, ami alapvetően két problémára vezethető vissza. (1) A pályázati felhívásban túl magasan volt meghatározva az elvárt látogatószám (20.000 fő/év), amelyet a legtöbb múzeum nem tudott teljesíteni. (2) A múzeumok általában megyei (vagy városi) önkormányzati fenntartásúak, és a megyei feladatok között hátrébb szorultak, a minimális önerőt sem biztosították a fenntartók. Azok a múzeumok, amelyek teljesítették a fenti feltételeket, másik komponensben, prioritásban (turisztikán belül, vagy városrehabilitációban), komplex fejlesztéssel pályáztak, nem csupán a múzeumi részre. A 2007-2013-as időszakban sokkal komplexebb, a piaci igényekhez jobban igazodó módon kívánjuk a pályázatot meghirdetni. Ez lehetőséget ad többfajta projekt együttes elnyerésére, így

egy térségi integrált rendszerbe lehet beilleszteni a kulturális turisztikai tevékenységeket, amelyek nem korlátozódnak kizárólag a múzeumok fejlesztésére.

- **1.2 Turisztikai fogadóképesség javítása:** Az érdeklődés nagy volt az intézkedés iránt. Ez volt az egyetlen olyan intézkedés, amelyre gazdasági társaságok is pályázhattak. Ennek megfelelően a támogatási arány viszonylag alacsony, 30%-os volt. Az első pályázati körben 16 pályázat érkezett be, amiből viszont csupán 2 nyert, a többi minőségileg nem felelt meg az elvárásoknak. Erről a sorról került átcsoportosításra 300 millió Ft, a Monitoring Bizottság jóváhagyása után. A második körben a beérkező 20 projektötletből 10 támogatást nyert. A nagyobb támogatási arány az időközben módosított pályázati felhívásnak, és a több konzultációnak is köszönhető volt.
- **A ROP 2.1.3 Városok tömegközlekedése** c. intézkedésre egy pályázat érkezett be. Ezen intézkedés pályázati kiírása viszont nem volt egyértelmű, ezért a pályázatot a KSZ befogadta, azonban az IH később elutasította azzal, hogy gazdasági társaság nem pályázhatott volna erre az intézkedésre. A pályázati felhívás egyértelműségével ez megelőzhető lett volna.

A források alacsony keretösszege miatt bizonyos intézkedések felfüggesztésére már az első félév után sor került. 2005. szeptembere után pedig valamennyi pályázati ablakot **lezárta-felfüggesztette** az Irányító Hatóság.

A pályázatok beérkezése az 1.2-es (Turisztikai fogadóképesség javítása) intézkedés kivételével folyamatosan zajlott. Az RFÜ KSZ a beadási határidő és a pályázati ablakok **felfüggesztése** előtti időszakokban megnövekedett érdeklődést, a beérkező pályázatok számának növekedését tapasztalta.

A 2004-2006-os időszak tapasztalatai azt mutatják, hogy a pályázatok többségénél szükség van hiánypótlásra. A ROP kiírása alapján minden pályázat esetében egyszeri hiánypótlásra van lehetőség. A Nyugat-dunántúli régióban benyújtott pályázatok esetében 138-ból 97 pályázat szorult hiánypótlásra. Megfigyelhető volt, hogy a pályázat beadása előtt az írásos, telefonos, személyes konzultáció lehetőségével élő pályázók projektjei kevesebb hiányosságot, hibát tartalmaztak, mint a többieké.

A beérkezett pályázatok közül az RFÜ KSZ 100 db-ot továbbított pozitív értékeléssel az IH felé. Ezek prioritások szerinti megoszlása a következőképpen alakult:

1. prioritás: 37 db; 2. prioritás: 35 db; 3. prioritás: 28 db.

Összességében elmondhatjuk, hogy a befogadott pályázatok aránya 74%, és ezek 98%-a támogatásra javasolt véleménnyel került fel az Irányító Hatósághoz. Ez az összes beérkezett pályázat kb. 72%-át jelenti.

Arányaiban legtöbb pályázat az 1.2-es intézkedés keretében került elutasításra, ennek oka az ide beérkező pályázati anyagok gyengébb minősége, valamint a keretösszeghez képest nagyszámú beérkező pályázat volt.

A pályázati időszak első szakaszában az információszolgáltatással jellemezhető a KSZ tevékenysége. Kistérségi, megyei információs napok, média megjelenések, telefonos és személyes konzultációk során igyekeztünk az információkat minél hatékonyabban eljuttatni a potenciális pályázói körhöz. Az információs napokon arra próbáltuk a pályázók figyelmét irányítani, hogy mi az, amit a 2004-2006-os ROP-ban lehet megvalósítani. A pályázók nagy része hiányolta a 2000 LE alatti szennyvízépítési projektek megvalósítási lehetőségét.

A Nyugat-dunántúli Regionális Fejlesztési Tanács (NYDRFT) 2001. és 2002. években a Regionális Fejlesztési Programjának megvalósítására pályázati felhívásokat hirdetett meg a

következő területeken: gazdaságfejlesztés, innováció, turizmus, közlekedésfejlesztés, környezetvédelem, vidékfejlesztés, humán erőforrás-fejlesztés, info-kommunikációs technológiák fejlesztése. A NYDRFT a beérkezett 345 pályázat közül 156 pályázatot támogatott összesen 2,27 milliárd Ft értékben, melyekre támogatási szerződés kötése is történt. A projektek megvalósításának szakmai és pénzügyi előrehaladását, monitoringozását és ellenőrzését a NYDRFÜ végezte. A projektek zárójelentését a NYDRFT fogadta el.

A NYDRFÜ 2003 óta kezel **magyarországi decentralizált fejlesztési előirányzatokat**. Ezek között kis összegű területfejlesztési (humán közszolgáltatási infrastruktúra és vállalkozásfejlesztési) támogatások, belterületi útfejlesztésekre irányuló támogatások és környezetvédelmi támogatások voltak. 2006-ig a NYDRFT ezen előirányzatok terhére 701 projektet támogatott, és 6,209 milliárd Ft (24,8 m €) támogatást ítelt meg. A programok végrehajtását a NYDRFÜ menedzselte.

A Kutatási és Technológiai Innovációs Alap 25%-ának felhasználásra 2005 óta a regionális innovációs célokhoz igazítva a Regionális Fejlesztési Tanácsok tesznek javaslatot. Ez a Baross Gábor Program – Nyugat-dunántúli Innovációs Fejlesztések (**INNOREG**) pályázat, melynek keretében eddig 70 projekt kapott támogatást 1,129 Mrd Ft (4,5 m €) értékben.

A Baross Gábor Program regionális bírálati javaslattevési hatáskörű országos pályázata az **INNOCSEKK** kiírás, mely kizárólag kis- és középvállalkozások számára de minimis támogatást nyújtó központi forrás. A pályázati forrásra 109 db pályázat érkezett be a Nyugat-dunántúli Regionális Innovációs Ügynökséghez (NYDRIÜ), melyből 26 db került támogatásra, mintegy 425 millió Ft (1,7 m €) értékben.

Az országos kiírású utolsó **Phare programok** 2002-2003. év során indultak és 2006. év végéig tartottak. A Nyugat-dunántúli régióban három ilyen programról beszélhetünk: az „*Integrált helyi fejlesztési akciók ösztönzése*” című városrehabilitációs programról, melynél a Szerződő Hatóság a VÁTI Kht., illetve az ESZA Kht. országos koordinálása alá tartozó „*Információs technológia az általános iskolákban*” és a „*Küzdelem a munka világából történő kirekesztődés ellen I-II.*” című komplex képzési és foglalkoztatási programokról. A programok végrehajtásában – a VÁTI Kht. és ESZA Kht. koordinációja mellett - a RFÜ, mint Közreműködő Szervezet is aktívan részt vett; a pályázati információszolgáltatás, projektötlet gyűjtés feladatokon túl szerepet vállalt a formai, tartalmi bírálatok titkársági feladataiban, valamint a nyertes pályázatok menedzsmentjében és monitoringjában, lezárásában is. A programok keretében 29 projekt kapott támogatást 14,4 m € értékben.

2.7 AZ EX-ANTE ÉRTÉKELÉS ÖSSZEFOGLALÁSA

2.7.1 Az ex-ante értékelő tevékenysége, az ex-ante értékelés folyamata

Az ex-ante értékelés a tervezéstől független, egyértelmű szakmai alapokon fekvő objektív értékelése az operatív program tervezési folyamatának és az annak eredményeként születő fejlesztési tervdokumentumnak.

A Nyugat-dunántúli operatív program ex-ante értékelésére a Pillars Tanácsadó Kft-t kérte fel a Nemzeti Fejlesztési Ügynökség. Az értékelési folyamat eredményeként 2006. június 6-án elkészült az értékelési jelentés első változata, amely számos fejezetet nem tudott megvizsgálni azok hiánya miatt.

A második jelentéshez rendelkezésre állt az operatív program 4.6-os változata, amelyben

hiányzó fejezetrész az indikátorrendszer, ezért a mostani jelentés sem tudja az Operatív Programot teljes körűen értékelni.

Az értékelők végső jelentésüket úgy adják le, hogy figyelembe fogják venni a régió, a Kormány és a bizottság észrevételeit, módosítási javaslatait.

2.7.2 Változások, amelyek az ex-ante értékelés hatására történtek

Az ex-ante értékelők többször tettek javaslatot a helyzetértékelésben a mélyebb elemzésekre, de terjedelmi korlátok miatt ezt a tervezők nem tudták elfogadni, ugyanakkor más, elemző dokumentumokra való hivatkozások megjelentek. Az értékelők javaslatára több, releváns statisztikai adat került a helyzetértékelésbe, amelyek segítik az összehasonlíthatóságot és az európai kontextusba helyezést. A helyzetértékelés pontosabbá, átláthatóbbá vált, körültekintőbben került elemzésre a K+F helyzete a régióban.

Az OP belső koherenciája, a logikai kapcsolatok javultak, de a második jelentés még tesz javaslatokat a további erősítésre. Pontosításra kerültek a beavatkozási területek és a művelettípusok a rendeletekkel és a helyzetértékeléssel összhangban. Az értékelők javaslatára a gazdaságfejlesztési és turizmus prioritásban fókuszáltabbak lettek a beavatkozások.

2.7.3 Az ex-ante értékelő álláspontja, véleménye a ROP beavatkozási logikájára, minőségére stb. vonatkozóan, egyetért, nem ért egyet bizonyos döntésekkel

A Nyugat-dunántúli operatív program jelentős változáson ment keresztül a tervezés folyamata során. Egyrészt folyamatosan bővült az elkészített fejezetek száma, másrészt a tervezők és az értékelők közötti rendszeres konzultációk eredményeként az elkészült fejezetek pontosabbak, világosabbak és célratörőbbek lettek.

Az operatív program **helyzetelemzése** – a korábbi verziókhöz képest – tömörebb, lényegretörőbb és megalapozottabb lett. Az adatok – néhány kivétellel – országos és/vagy uniós viszonylatba lettek helyezve, így érzékeltetve a régió relatív és adott esetben specifikus helyzetét.

Az értékelők javasolják a további fókuszálást, a helyzetelemzés rövidítését; főleg azokon a területeken, ahol más operatív programok is érintettek (pl.: egészségügy), illetve azokon, ahol nincs lehetőség operatív program szintű beavatkozásra (pl.: demográfia, energiaellátás).

A rövidítéssel egy időben szükséges azonban a korábbi tapasztalatok bemutatása a 2004-2006 közötti időszakra szóló regionális operatív programon túlmenően is. A jelenleg futó ROP leírása számos hasznos tapasztalatot tár fel és javaslatot tesz, amelyek megszívlelése a 2007-2013-as ROP pályázati kiírásainál és a megvalósítás fázisában erősen ajánlott.

A program **SWOT elemzése** megfelelően tömör és lényegretörő, azonban egy-egy benne foglalt elem módosítására, áthelyezésére szükség van, erre az értékelők javaslatot tettek a jelentés tartalmi részében.

A Nyugat-dunántúli régió operatív programjában foglalt **stratégia** egyértelműen lehetőséget biztosít arra, hogy a régió mind gazdasági, mind társadalmi szempontból folytassa felzárkózását az EU-s átlaghoz. Ez annak köszönhető, hogy a régió specifikumaihoz igazodik a stratégia, figyelembe véve az átlagosnál jobb gazdasági helyzetet, a turizmusban rejlő potenciált és a társadalmi olló szükséges csökkentését. A stratégia kellő figyelmet fordít a

fenntartható fejlődés és az **esélyegyenlőség** megteremtésére, azonban e **horizontális szempontokat** a prioritások szintjén is ki kell fejteni és a végrehajtás folyamán következetesen érvényesíteni kell.

Az értékelők véleménye szerint a tervezés megfelelő nyitottsággal, a **partnerség** elvét szem előtt tartva történt. A tervezőknek megküldött véleményeket és észrevételeket feldolgozták és a partnerségi fórumok keretei között egyeztették.

Az operatív programban meghatározott fejlesztési **prioritások** alkalmasak lehetnek a stratégia megvalósításához.

1. Prioritás: Regionális gazdaságfejlesztés: Az értékelők hiányolják a K+F tevékenységek támogatását, hangsúlyos elősegítést; pedig a helyzetelemzés részletesen taglalja, hogy a régió milyen rosszul teljesít ezen a téren. A befektetés-ösztönzés érdekében javasolt közös fellépés, illetve a vállalati együttműködések támogatása nagy mértékben lendítheti előre a régió gazdaságát, eddig fel nem tárt szinergiák létesítésével. A korábbi programok tapasztalatai alapján jelentős tájékoztatási feladat vár a programvégrehajtókra a kellő érdeklődés és érdek generálása tekintetében. A munkaerő-piaci rugalmasság elősegítése javítani fogja a régió versenyképességét, a foglalkoztatási szint növelését.

2. Prioritás: Turizmusfejlesztés: A korábbi években jelentős magánbefektetést is vonzó, gyógy- és termálvízre alapozott turisztikai kínálat már nem csak hazánk határai között népszerű. E folyamat további erősítése és a kínálat „szakosítása” a keresletet is serkentő eszközök alkalmazásával logikus és hasznos lépés a régió részéről. A helyzetelemzés nem tér ki ugyanakkor a keresleti és a kínálati piaci sajátosságaira, így nem lehet arról véleményt alkotni, hogy valóban az alacsony kategóriájú szálláshelyeket kell-e bővíteni, illetve hol és milyen mértékben indokolt a minőségi fejlesztés. A régió valóban jelentős történelmi és kulturális értékkel bír, ezek színvonalas és integrált bemutatására való törekvés megfelel a turisztikai trendek elvárásainak.

3. Prioritás: Városfejlesztés: Azokon a területeken ahol „jelentős magántőke mozgósítása”-val számol a program, ott kiemelt figyelmet kell fordítani a – későbbi – tájékoztatás intenzív alkalmazására, a partnerség kiemelt jelentőségére. A közlekedés fejlesztését más prioritás is támogatja az OP-n belül, ennek lehatárolása nem egyértelmű. Az értékelők véleménye szerint a prioritás (a fenti megjegyzések figyelembe vételével) jogos és létező igényeknek kíván megfelelni, a sikeres megvalósítás nagy mértékben hozzájárul a népességmegtartó képesség erősítéséhez, az életszínvonal emelkedéséhez.

4. Prioritás: Környezetvédelmi és infrastrukturális fejlesztések: Javasoljuk az „infrastrukturális” megnevezés pontosítását, mivel itt alapvetően közlekedést jelöl. A prioritás szakszerűen látja a kistéleplések szennyvízkezelésre alkalmas környezetbarát fejlesztések szükségességét és módját. A térségi kapcsolatok fejlesztése tekintetében kérdéses, hogy az egy és kétszámjegyű utak melletti kerékpárutak építését nem hatékonyabb-e ezen utak felújításával egy időben elvégezni (Közlekedésfejlesztés OP keretében), míg a OP-ban más helyszíneken valósulhatna meg a kerékpárutak építése (a turizmusfejlesztéssel foglalkozó prioritás is lehetőséget biztosít erre).

5. prioritás: Helyi és térségi közszolgáltatások fejlesztése: A prioritás erősen sugallja a közszolgáltatások helyi ellátását, az értékelők véleménye szerint ezt a gazdaságossági szempontok figyelembe vételével lehet csak tenni. Új létesítmény építése csak abban az esetben támogatható, ha az infrastrukturális hiányhoz csatlakozik a szükséges „kereslet” is.

A prioritás számos humán területet ölel fel: egészségügy, szociális infrastruktúra, közoktatási infrastruktúra és információs társadalom, valamint ebből adódóan nagyszámú támogatási

lehetőséget is biztosít, azonban a rendelkezésére álló forrásokból nem lehet adekvát módon kezelni az igényeket.

Az egyik, még nem teljességében lezárt kérdés a **végrehajtás** módját, a végrehajtásban résztvevő szervezeteket illetve e szervezetek pontos feladat- és felelősség-megosztását érinti. Ez a hiányosság azonban semmiképpen nem róható fel a tervezőknek.

A vizsgált verzióban még hiányos az **indikátorrendszer** illetve nincsenek kidolgozva az indikátorszámok.

2.8 A STRATÉGIAI KÖRNYEZETI VIZSGÁLAT EREDMÉNYEI

Hivatalos nyilatkozat a NYDOP stratégiai környezeti vizsgálatáról

Az OP jelen fejezete az OP stratégiai környezeti vizsgálatához kapcsolódóan összefoglaló ismertetést ad arról, hogy a környezeti szempontok hogyan kerültek beillesztésre a Nyugat-dunántúli Operatív programba, hogy a környezeti jelentés, a konzultáció során kifejtett vélemények, valamint a határon átnyúló hatások vizsgálatának eredményei miképpen kerültek figyelembe vételre az operatív program tervezése és elfogadása során. Továbbá, hogy milyen okok indokolták az elfogadott programba került alternatíva választását a szóba került egyéb ésszerű alternatívák ismeretében. Ezeken túl bemutatásra kerül, hogy milyen intézkedéseket határozott meg az OP a környezeti szempontokhoz kapcsolódó nyomonkövetéssel kapcsolatban.

Jelen fejezet egyúttal az egyes tervek, illetve programok környezeti vizsgálatáról szóló 2/2005. (I.11.) Kormányrendelet 11. paragrafusa (valamint az Európai Parlament és a Tanács 2001. június 27-i bizonyos tervek és programok környezetre gyakorolt hatásainak vizsgálatáról szóló 2001/42/EK Irányelve 9. cikke) értelmében a Magyar Köztársaság Kormányának az elfogadott operatív program tekintetében tett **hivatalos nyilatkozattétele** is.

2.8.1 A NYDOP stratégiai környezeti vizsgálatának menete

A fenntarthatóság és a környezeti szempontok érvényesítésének elősegítése céljából és a jogszabályi előírások (az Európai Parlament és a Tanács 2001/42 EK irányelve – a továbbiakban Irányelv –, valamint annak hazai jogszabályi adaptációját jelentő 2/2005 (I. 11.) Kormányrendelet „Az egyes tervek, illetve programok környezeti vizsgálatáról” – továbbiakban Kormányrendelet) teljesítése érdekében az Nemzeti Fejlesztési Hivatal (a Nemzeti Fejlesztési Ügynökség - továbbiakban NFÜ - jogelőd szervezete) gondoskodott az operatív programokra vonatkozó stratégiai környezeti vizsgálatok (SKV) elkészítéséről. A környezeti vizsgálat célja volt, hogy az ex-ante értékelőkkel és a társadalmi partnerekkel együttműködve elősegítse az ÚMFT (Az Új Magyarország Fejlesztési Terv [ÚMFT] Magyarország Nemzeti Stratégiai Referenciakerete az Európai Unió 2007-2013-as időszakra vonatkozó Strukturális és Kohéziós Alapjának felhasználására.) operatív programjainak készítése során a környezeti és komplex fenntarthatósági szempontok integrálását, érvényesítését.

Az SKV folyamatban különös hangsúlyt helyeztünk a partnerségre, illetve a partnerek tájékoztatására, valamint a partnerek véleményének tervezőkkel való megismertetésére és megtárgyalására.

Az SKV folyamat végigvitelére az OP-k elkészítéséért felelős NFÜ nyílt közbeszerzés

keretében a Respect Kft. által vezetett konzorciumot⁴ választotta ki.

Az SKV jelentésnek a Kormányrendelet 4. melléklete (és az Irányelv 1. melléklete) alapján kidolgozott tematikája 2006. június 15. és július 17. között a hivatalos és társadalmi partnerek által véleményezhető volt (a Kormányrendelet 7. § szerint), illetve 2006. június 19-én partnerségi fórum keretében megvitatásra is került. A Kormányrendelet 3. melléklete által meghatározott hivatalos szervek, valamint a meghívott civil és tudományos szervezetek, illetve kormányzati szervek képviselői részt vettek a fórumon, és egy részük írásban is élt a véleményezés lehetőségével.

Az SKV-t az elfogadott módszertan és tematika szerint a tervezőkkel történt dokumentált egyeztetések segítették.

A Nyugat-dunántúli OP készítésekor a hivatalos, államigazgatási, valamint a társadalmi partnerek több alkalommal kaptak lehetőséget véleményük, ezen belül különösen környezeti-fenntarthatósági szempontú véleményeik kifejtésére, illetve ezeknek a tervezők felé történő közvetítésére:

- A Nyugat-dunántúli OP első társadalmi partnersége során (2006. október 18. - november 8., a társadalmi partnerek környezeti véleményeik beépüléséről 2007 február 14-től - május 31-ig névre szóló levélben tájékoztatást is kaptak)
- Az ex ante értékelés folyamatában (hivatalos és államigazgatási partnerek bevonásával)
- Az SKV értékelés folyamatában (az SKV-t végzők több civil szervezettel álltak kapcsolatban)
- Az SKV jelentés és az alapját képező OP konzultációja során (2006. november 15 - december 14, amelyben valamennyi társadalmi szereplő számára nyitott volt a lehetőség, továbbá az érintett környezetvédelmi civil és kormányzati szervezetek külön célzott felkérést is kaptak a részvételre).

Az említett egyeztetési folyamatok mindegyikének az OP október 16-i verziója képezte az alapját. A fenti egyeztetések lezárulása után az OP-ba beépültek azok megállapításai.

Az elkészült SKV jelentésről a vizsgálat alapját képező NYDOP verzióval együttesen 2006. november 15-től 30 napos konzultációra került sor a Kormányrendelet 8. §-a és az Irányelv 6. cikke alapján, a jogszabályok által meghatározott hivatalos, illetve kibővített társadalmi és civil partnerek körében, továbbá a teljes nyilvánosság által is hozzáférhetően (a Kormányrendelet 8.§ (5) alapján) az NFÜ honlapján és egy országos napilapban meghirdetve.

Az SKV konzultációja során a társadalmi partnerek számára az NFÜ több csatornás egyeztetési lehetőséget biztosított, részben az NFÜ saját honlapján, részben egy e célra létrehozott internetes felületen. Az NYDOP esetében 2006 november 30-án Budapesten egy összevont regionális fórum, 2006. november 24-án Szombathelyen pedig egy helyi fórum is megrendezésre került, a Kormányrendelet által meghatározott körben, kiegészítve további társadalmi szervezetekkel.

Az SKV folyamata során beérkezett észrevételek megerősítették az SKV-t végzők észrevételeit, egyben ki is egészítették azokat. Az SKV készítői a jelentést a konzultáción beérkezett véleményekkel bővítették, majd a kibővített verziót megvitatatták a tervezőkkel.

---

⁴ A konzorcium további tagjai: Budapesti Corvinus Egyetem (Környezetgazdaságtani és Technológiai Tanszék, valamint a Tájtervezési és Területfejlesztési Tanszék), Környezettudatos Vállalatirányítás Egyesület és a BFH Európa Kft.

Ezen egyeztetéseket követően véglegesített OP-k kerültek benyújtásra a Bizottságnak. A program benyújtása után az NFÜ nyilvánossá tette a végső jelentést és annak összefoglalóját a honlapján (www.nfu.gov.hu). A végső környezeti jelentésből világosan bemutatja azt is, hogy hol és hogyan változott az OP az SKV hatására.

2.8.2 Összefoglaló ismertetés arról, hogy a környezeti szempontokat hogyan illesztették be a programba

Az SKV jelentések részét képezték az SKV ajánlásokra adott tételes tervezői válaszok. A dokumentum „A Nyugat-dunántúli Operatív Program környezeti vizsgálata - 2. jelentés”, amely elérhető az NFÜ honlapjáról.

A jelentés legfontosabb megállapításai és azok figyelembevételével kapcsolatos tervezői válaszok a következők:

Vélemények, javaslatok	Válaszok
	Tervezői indoklás a felvetésben szereplő alternatíváról hozott döntéshez
A gazdaságfejlesztés, illetve egyéb infrastruktúra fejlesztések során legyen cél az ökoinnovatív, alacsony hulladék-kibocsátású, Legjobb Elérhető Technikák alkalmazására törekvő megoldások preferálása, a BAT minél szélesebb körben történő és minél nagyobb számú alkalmazására, ezzel hozzájárulva annak a minél szélesebb körű közismertté válásához, elterjedéséhez és természetesen a környezet terhelése csökkentéséhez.	A javaslatot integráltuk a programba, az alábbi fejezetekben: 4.2.1. Horizontális célok Környezeti fenntarthatóság A program során ahol csak lehetséges, törekedni kell a környezeti szempont érvényesítése, és ezzel összefüggésben a gazdasági versenyképesség növelése érdekében az anyag-, és energiatakarékos, a természeti erőforrásokkal környezettudatosan gazdálkodó eljárások és technológiák, közöttük a megújuló energiaforrások alkalmazására. 5.1. Prioritás: Gazdaságfejlesztés <i>A regionális klaszterekhez kapcsolódó szolgáltatások fejlesztése és a vállalkozói tanácsadási tevékenység igénybevételének javítása - fejezetbe</i>
További kiegészítések lehetségesek hulladékgazdálkodásra, energetikára, iparra, illetve fentiek egymás közötti kapcsolataira, NATURA 2000 területekre vonatkozó észrevételeink. A környezeti elemek pontos bemutatása adatok hiányában nem történt meg teljes részletezettséggel.	Nem ebben az OP-ban került részletes kezelésre. Az OP-k közti lehatárolásoknak megfelelően (melyben a hulladékgazdálkodás, a megújuló energiák kezelése, a NATURA 2000 területek hasznosítás, stb. elemek KEOP-on belül kerültek nevesítésre) az OP helyzetértékelésében a feladatkörébe tartozó beavatkozási területekre fókuszál.

<p>Javasoljuk az első két éves időszakban biztosítani, hogy a tervezéshez a régióhatárok mentén leválogatott, minden gyűjtött adatra építő adatbázis továbbfejlesztése a terület- és projektfejlesztés céljai érdekében.</p>	<p>Igen. Az OP monitoring rendszere kialakítása során figyelembe vettük – mérlegelve, hogy módszertanilag és anyagilag sem lehetséges valamennyi gyűjtött adatra épülő értékelés.</p> <p>Az OP követő intézkedésekre vonatkozó (Végrehajtási fejezet) részében részletes értékelési tervet tartalmaz, melynek megfelelően – a szükséges adatbázisokra is építő – értékelések elvégzését irányozza elő.</p> <p>Ezt támogatja az ÚMFT és az OP indikátorrendszere és az EMIR is.</p>
<p>Az akciótervekben a környezeti szempontok integrációját az NKP II. ide vonatkozó szempontjai, továbbá a 2007. évi cselekvési terve, és a VAHAVA projekt által javasolt megoldások figyelembe vételével kell pontosítani.</p>	<p>Az OP ennek garanciáit megteremti.</p> <p>Az NKP II. vonatkozásában az OP és a KEOP között megoszlanak a környezetfejlesztési feladatok.</p> <p>A VAHAVA projekt a klímaváltozásra adott válaszokat tartalmazza.</p> <p>A klímaváltozás korlátozása ezzel koherenciában az OP-ban megjelent:</p> <p>a.) horizontális résznél - általánosan;</p> <p>b.) célokban – értelemszerűen; valamennyi releváns helyen integráltan.</p> <p>c.) az OP-ban, a Bizottság kérésére (lásd budapesti Mandátumegyeztetés) megjelent az indikátorok közt: „A támogatott projektek eredményeként elért energia-megtakarítás értéke (TJ)”</p> <p>Külön elemként jelenik meg továbbá az értékelésnél - az értékelési tervről szóló részben: „az értékelés kiterjed az Operatív Program klímaváltozással kapcsolatos hatásaira (lehetőség szerint számba véve a kapcsolódó természeti, társadalmi és gazdasági költségeket és hasznokat is), hogy megalapozza a hatékony fellépést a klímaváltozás elleni küzdelemben”</p> <p>Ezen túlmenően az OP több prioritási tengelye is célzott művelet típusokat kapcsol a klímaváltozás korlátozását támogató intézkedésekhez. Többek között a településfejlesztésnél is több helyen épít az anyag a VAHAVA felvetéseire is.</p>
<p>A 2. specifikus célnál hiányolható a régió adottságaihoz és a piaci igényekhez jól illeszkedő öko-, és kerékpáros turizmus</p>	<p>A javaslat beépült. Az öko- és kerékpáros turizmus fejlesztéséhez járul a négyes prioritás (Környezetvédelmi és közlekedési</p>

kiemelése.	infrastruktúra) által támogatott kerékpárút hálózat fejlesztés. Az ökoturizmust a kettes prioritás (Turizmusfejlesztés) kiemelten támogatja: <i>Tájegységi ökoturisztikai (aktív) programok fejlesztése</i>
------------	--

Az SKV javaslatára került kialakításra a NYDOP fenntarthatósági politikája, melyet az OP 4.2. fejezete tartalmaz.

2.8.3 A hatóságok és a társadalmi szervezetek véleménye és az arra adott tervezői válaszok összefoglalása

A konzultáció során a NYDOP környezeti vizsgálatával kapcsolatosan beérkezett megállapítások jórészt megerősítették az SKV jelentés megállapításait, illetve további kiegészítéseket javasoltak.

Vélemények	Válaszok
	Tervezői indoklás a felvetésben szereplő alternatíváról hozott döntéshez
Az élővilág a helyzetelemzés elején, az elhelyezkedésnél röviden bemutatásra került - itt ezt részletesebben szükséges megtenni, kitérve a kiterjedés és állapot változásaira, a gazdasági, társadalmi igényekkel való konfliktuspontok bemutatására. Az anyag meg sem említi a NATURA 2000 hálózatot, ami pedig komoly hatással van úgy a térségben jelentős mezőgazdaságra, vagy akár a turizmusra. Ennek bemutatása, térképi ábrázolása szükséges. Szintén szükséges a nemzeti parkok itt szerepeltetése, és a térség védett értékeinek szintén - lehetőleg GIS módszerekkel - való ábrázolása.	Nem ebben az OP-ban került részletes kezelésre. De az OP hivatkozik rá, elsősorban a horizontális célok fejezetnél: „...természetvédelmi szempontokat már a tervezés során érvényesíteni (NATURA 2000, Érzékeny Természeti Területek).” Az OP-k közti lehatárolásoknak megfelelően (melyben a hulladékgazdálkodás, a megújuló energiák kezelése, a NATURA 2000 területek hasznosítás, stb. elemek KEOP-on belül kerültek nevesítésre) az OP helyzetértékelésében a feladatkörébe tartozó beavatkozási területekre fókuszál. A javaslatban megfogalmazott igény szétfeszíti az OP-ra tartalmára vonatkozó rendelet követelményeit. (ld. GIS módszerek)
Az akcióterveknek az OP-nak való megfeleltetése során maximálisan törekedni kell a horizontális szempontoknak, így a fenntartható fejlődésnek érvényesítésére. Különösen igaz ez az elveknek az akciótervekben a költségvetés prioritásokon belüli részletezésére, és a részletes indikátorok megadására (a projekt kiválasztás	Az SKV nyomon követésére és implementációjának erősítésére megjelenítettük az OP-ban az akciótervek és egyedi beavatkozások, nagyprojektek a horizontális célkitűzések – köztük a fenntarthatóság – érvényesüléséhez való hozzájárulásának előzetes értékelő vizsgálata (2006, 2008, 2010), valamint az operatív

szempontjain túl) a gazdasági és társadalmi szempontokkal azonos súllyal jelenjen meg.	<p>program horizontális céljai teljesülésének átfogó értékelését (köztük a fenntarthatóság) (2008, 2010, 2012).</p> <p>Az akciótervek SKV kötelezettsége (hazai jogszabályi kötelezettség) és a fenntarthatóság biztosításának horizontális kötelezettsége lehet a legerősebb garancia arra, hogy a projektek közül azok fognak megvalósulni, amelyek kedvezőbb hatással lesznek környezetükre, és a környezetileg káros projektek kizárásra kerülnek.</p>
<p>A társadalmi folyamatok, viszonyok terén szükséges kitérni az öregedés, elvándorlás (helyi) hatásaira, azok várható területi érintettségére. Fontos kérdés ezen fejezetben a térségben működő civil szervezetek száma, fő tevékenységi csoportonkénti megoszlása és a tényleges működésük. Környezeti szempontból természetesen a környezet-, és természetvédelmi szervezetek, azok aktivitása, részvételük lehetősége és szándéka a programozás jelen folyó szakaszaiba is.</p>	<p>Az öregedés, elvándorlás problémáját, illetve a civil szervezetek aktívabb bevonását elsősorban a Társadalmi megújulás operatív program kezeli.</p> <p>A civil társadalmi szervezetek bevonását az OP minden több prioritásában is szorgalmazza, támogatja. Pl. Turizmusfejlesztés:</p> <p>Helyi, térségi desztináció menedzsment szervezetek, turisztikai klaszterek létrehozása, fejlesztése.</p> <p>Városrehabilitáció</p> <ul style="list-style-type: none"> • Integrált városrehabilitációs tevékenységek leromlott városi lakóterületeken vagy leromlással fenyegetett lakótelepeken <p>Az operatív programok, illetve akciótervek partnerségi folyamatába is szorosan be voltak/vannak vonva a környezet- és természetvédelemben érintett szervezetek. Illetve a programok végrehajtása során is biztosítani kell részvételüket.</p>
<p>Követő intézkedések kidolgozása környezeti és fenntarthatósági szempontból is megfelelő módon</p>	<p>Az OP végrehajtási fejezetébe építettük be.</p> <p>Itt megjelenik a horizontális politikák – köztük a fenntarthatóság – értékelése, és a fenntarthatósági minimum kritériumok alkalmazásának garanciális feltételei a következők szerint:</p> <p>Az SKV nyomon követésére és implementációjának is erősítésére megjelent az OP-ban az Akciótervek és egyedi beavatkozások, nagyprojektek a horizontális célkitűzések – köztük a fenntarthatóság –</p>

	<p>érvényesüléséhez való hozzájárulásának előzetes értékelő vizsgálata, valamint az operatív program horizontális céljai teljesülésének átfogó értékelése (köztük a fenntarthatóság).</p>
<p>Civil szektor részvétel a végrehajtás ellenőrzésében és támogatásában</p>	<p>Az OP végrehajtási fejezetébe építettük be.</p> <p>A Monitoring Bizottságokba kötelező jelleggel meg kell hívni legalább egy környezetvédelmi civil szervezet képviselőjét, valamint a romákat, a fogyatékossgal élő embereket és a nők és férfiak esélyegyenlőségét képviselő legalább egy-egy civil szervezet képviselőjét.</p> <p>A fenntarthatóság, az esélyegyenlőség és a megkülönböztetés tilalma szempontjainak érvényesüléséről a program végrehajtásáról szóló értékelésekben, rendszeres, a Kormány, a Monitoring Bizottságok, a FIT, az NFT illetve az Országgyűlés számára készülő jelentésekben külön is számot adunk.</p> <p>Az ÚMFT környezetvédelmi hatásairól, valamint a fenntarthatóság horizontális szempontjainak teljesüléséről évente tájékoztatást ad az NFÜ az Országos Környezetvédelmi Tanács számára.</p>

2.8.4 Határon átnyúló hatások⁵

Az SKV során az értékelés megvizsgálta, hogy az OP stratégiai dokumentum jellegéből adódóan, az abban foglalt információk részletezettsége alapján a Kormányrendelet 9. §-a, valamint az Irányelv 7. cikke szerint érdemben megállapíthatóak-e jelentős határon átnyúló hatások, és ezért szükséges-e határon átnyúló konzultációk lefolytatása. Az SKV során megállapítást nyert, hogy az OP szövege alapján a tervezett stratégiai lépések és beavatkozások területi jellege, megvalósításának a környezet állapotát befolyásoló tevékenységi szintű lebontása nem beazonosítható, ezért nem állnak rendelkezésre a konkrét területi hatások – így a határon átnyúló hatások – elemzéséhez szükséges információk.

Az SKV értékelés arra hívta fel a figyelmet, hogy a stratégiai dokumentumok hierarchiájában az Irányelv 4. cikk (3) bekezdés alapján elsősorban az OP-t megelőzően készült, annak alapjául szolgáló ágazati stratégiai programokat, koncepciókat lehet ebből a szempontból vizsgálni, illetve az OP-t követő alacsonyabb szinteken (az akciótervekben, pályázati kiírásokban) a szükséges részletes adatok rendelkezésre állása után szükséges érdemben

⁵ A Kormányrendelet 9. § és az Irányelv 7 bekezdésének megfelelően.

vizsgálni, hogy felmerülnek-e határon átnyúló jelentős hatások. Ennek megfelelően, a magyar Kormány szomszédos országok kormányaival folytatott kétoldalú tanácskozásokon ismertette az ÚMFT szintű elképzeléseit, mint a tervek stratégiai hierarchiában az OP-k felett álló stratégiai keretét. Ezen túlmenően a NYDOP 2007-2008. évi akciótervei esetében az akcióterv SKV folyamat keretében a határon átnyúló hatásokról egyeztetési anyag készült, melyet valamennyi szomszédos állam környezetvédelemért felelős hatóságának levélben megküldtünk. A határon átnyúló hatások akciótervek szintjén történő vizsgálatára és konzultációjára a teljes tervezési periódus (2007-2013) tekintetében elkötelezzük magunkat.

2.8.5 Monitoring intézkedések⁶

Mivel a NYDOP tervezői maguk is egyetértenek az SKV-val abban, hogy az OP-tervezés szintjén kiküszöbölhetetlen probléma, hogy az egyes célok egymással ellentétes irányban is hathatnak. Mivel az általános szintű szöveg alapján nem ítéltető meg a támogatások egyedi környezeti hatása, egyetértve az SKV javaslatával a NYDOP akcióterveinek és végrehajtásának folyamatai során, vagyis a NYDOP további tervezési szintjein (akciótervek, pályázati kiírások) konkrét egyedi mérlegelés tárgyává kell tenni fenntarthatósági szempontból a lehetséges alternatív támogatási megoldásokat. Az erre vonatkozó garanciális elemek ezért részletesen megjelenítésre kerültek a NYDOP végrehajtási fejezetében, különös tekintettel

- a pályázatok támogatásának befogadhatósági feltételeként megszabott fenntarthatósági kritériumra (minimum kritérium),
- a fenntarthatóság elvét segítő fenntarthatósági útmutató elkészítésére,
- a monitoring bizottságokban delegált környezetvédelmi szervezeti tagságra,
- a fenntarthatóság szempontjából elvégzett értékelésekre,
- valamint a jogszabályi kötelezettségből is adódóan az akciótervekre elvégzendő stratégiai környezeti vizsgálatra.

Az OP indikátorrendszerén keresztül folyamatos monitorozásra kerül az OP előrehaladása, köztük a horizontális szempontok megvalósulása is.

Ezeket a követő intézkedéseket a NYDOP monitoring és végrehajtási rendszerébe integráltan építette be az átfedések elkerülése érdekében.

---

⁶ A Kormányrendelet 12.§ és az Irányelv 10. bekezdése alapján

3. A NYUGAT-DUNÁNTÚLI RÉGIÓ SWOT ANALÍZISE

ERŐSSÉGEK	GYENGESÉGEK
<ul style="list-style-type: none"> • Kivételesen jó földrajzi helyzet (európai közlekedési korridorok, természetes víziutak, 4 országgal határos régió) • Egyedi településhálózat és sajátos településszerkezeti jegyek (öt nagyváros, aprófalvak) • Jelentős a nagyvárosok térszervező ereje és közfunkció gazdagsága • Egy főre jutó GDP az országos átlag feletti • Az országos átlagnál magasabb gazdasági aktivitási ráta, alacsonyabb munkanélküliség • Több lábon álló, összetett gazdasági szerkezet • Több szektorban megindult, és országos összehasonlításban fejlett klaszterizációs folyamat • A megújuló energiák hasznosításának adottságai kedvezőek • Természeti, kulturális és épített örökség gazdag kínálata, kedvező turisztikai adottságok (különösen a termál- és gyógyvizek, valamint az értékes épített és természeti környezet hasznosításával) • A térségközpontok informatikai infrastrukturális ellátottsága jó 	<ul style="list-style-type: none"> • Közszolgálati funkció nélküli vagy funkciószegény települések magas aránya – a településszerkezetből adódó nehéz közszolgáltatás-szervezés • Az apró- és törpefalvak nagy részében a népesség fokozódó elöregedése • Az egészségügyi ellátáshoz kapcsolódó infrastruktúra elégtelen állapota • A családsegítő és gyermekjóléti szolgálatok hiányos infrastruktúrája leginkább a szegényebb településeket, térségeket sújtja • Bölcsődei és óvodai férőhelyhiány, leginkább a városi és agglomerációs térségekben és részben az elmaradott kistérségekben; • Valódi egyetemi központ (univerzitas) hiánya • Az országos átlagnál alacsonyabb K+F potenciál • A képzett munkaerő elvándorlása a régióból • Gyenge kapcsolatok a külföldi nagyvállalatok és a hazai, helyi gazdasági szereplők között • Foglalkoztatási helyzet romlása az utóbbi években • Észak-déli közlekedési és gazdasági tengely hiánya • Alacsony arányú szennyvízkezelés a kistelepüléseken • Belső perifériákat feltáró településközi utak hiánya, rossz állapota • Nagyvárosokban egyes lakóterületek fokozatos leromlása, az elszigetelődés megjelenése • Agglomerációs ill. agglomerálódó térségekben a tömegközlekedés elégtelen színvonalú • Az emberek érzéketlensége környezetükkel szemben

LEHETŐSÉGEK	VESZÉLYEK
<ul style="list-style-type: none"> • Közepes és kisvárosok térségi szerepének felértékelődése • Regionális Munkaerőpiaci Paktum, amely befolyással lehet a szakképzés, a felnőttképzés és a felsőoktatás, valamint a kutatás-fejlesztés szervezetei közötti együttműködésre • Egyetemek együttműködési hajlandóságának növekedése révén hatékonyabb képzési szerkezet és innovációs szolgáltatások nyújtása a vállalkozásoknak • Innováció-orientált gazdasági fejlődésre való áttérés a beruházás-orientáltról a kkv-szektor erősödése mellett • Győr, mint fejlesztési pólus • A gyógy- és termásvízkészletre alapuló egészségturisztikai létesítmények gyógyászati szolgáltatásainak bővülése • Egészség- és környezettudatosság felértékelődése a gyógyászati, rekreációs szolgáltatások és helyi termékek iránt • UNESCO világörökségi védelem alatt álló és a várományosi listán levő helyszínek egyedi turisztikai kínálatának összehangolt bővítése. • Vidéki élettér egyre vonzóbbá válása lakó és üdülési célból • Megújuló energiaforrások hasznosítása, multiplikatív hatásának erősödése környezeti, gazdasági, foglalkoztatási téren • A régió mind nagyobb része energetikai autonómiájának erősödése az innovatív megoldások és kkv-k bázisára támaszkodva • Környezetipar fejlődése energetika, hulladékfeldolgozás, energiahatékonyság terén • Öko-, kerékpáros- és szelíd turizmus fejlődése az erős termálturizmus bázisán 	<ul style="list-style-type: none"> • Az egészségügyi és szociális ellátórendszer nem tud megfelelni a jelenlegi és változó jövőbeni társadalmi igényeknek • A betanított munkát igénylő iparágak további térvészése következtében az ehhez a változáshoz nem megfelelően rugalmas munkaerő elhelyezkedési esélyei romlanak • Kisvállalkozások forrás és információ hiánya miatt nem képesek növekedési pályára lépni • Az extenzív-intenzív váltás elhúzódása súlyosan érinti a foglalkoztatást, és veszélybe sodorja a régió növekedését • Helyi gazdaságfejlesztés feltételeinek romlása, emiatt növekvő környezeti kockázat és a fenntartható fejlődés lehetőségének elvesztése • Az ökoturisztikai komplex szolgáltatások megjelenése elhúzódik • „Az internetet nem használó” csoportok hátránya az információellátottság szempontjából fokozatosan növekszik • A közúti tranzit forgalom miatt az egészségi, idegenforgalmi, épített- és természeti környezet állapot jelentős romlása a közúti tranzit utak térségében • A természeti területek és termőterületek jelentős beépítési igénye • Fosszilis energiáktól való függés miatt a gazdaság fejlettségének és a klímánk állapotának fenntarthatatlansága • A természeti erőforrásaink külső befektetők általi kivonása, a fejlődésünk fenntarthatósága alapjainak elvesztése

4. STRATÉGIA

4.1 AZ OPERATÍV PROGRAM CÉLJAI

4.1.1 Átfogó cél

Cél

Figyelembe véve a régió gazdasági-társadalmi helyzetét és a 2007-2013-as tervezési időszak stratégiai kereteit, a program *átfogó célja*:

Környezetileg tudatosan tervezett fejlesztésekkel a regionális adottságokhoz illeszkedő gazdasági és közszolgáltatási infrastruktúra megteremtése a növekedés és foglalkoztatás elősegítése érdekében.

4.1.2 Specifikus célok a 2007-2013-as időszakra

A fentiek alapján a program az alábbi *specifikus célokat* fogalmazza meg:

1. specifikus cél

Cél

Helyi innovatív erőforrásokra és vállalati hálózatokra épülő gazdaság

A cél indoklása

Gazdasági teljesítménye alapján Nyugat-Dunántúl az ország legfejlettebb régiójának számít – nem számítva a Budapestet is magába foglaló Közép-magyarországi régiót. Ezen gazdasági teljesítmény mögött azonban rendkívül nagy területi egyenlőtlenségek és kedvezőtlen gazdasági szerkezet áll. Jól jellemzi a régiót, hogy míg az egy főre jutó GDP tekintetében a régió előkelő helyet foglal el országos viszonylatban, addig a kutatás-fejlesztési és innovációs mutatók alapján az utolsó, utolsó előtti helyeken található.

A régió gazdaságszerkezetében jól kitapintható néhány, széleskörű kapcsolatrendszere által az egész régió gazdasági-társadalmi fejlődésére hosszú távon jelentős hatást gyakorolni képes kulcsszektor, vagy vezérágazat. Ezek közül a régió technológiai előrettekintési programjában külön is vizsgált ágazatok a legfontosabbak, amelyek fejlesztésére való koncentrációt és ezzel együtt a klaszteresedést a Regionális Innovációs Tanács is támogatta:

- 1) a gépipar, azon belül is elsősorban a járműipar és a kapcsolódó beszállítói háttérpar, valamint az elektronikai ipar;
- 2) a természeti és környezeti erőforrásokra épülő iparágak, mint a faipar, a bútoripar, a környezeti technológiák, a megújuló erőforrások;
- 3) a turizmus, különösen a termálturizmus és az egészséges életmódra szerveződő széleskörű szolgáltatások;

Valamennyi szektor versenyképességének folyamatos javításához szükséges a felsőoktatás fejlesztése a gazdasági igényekkel összhangban, a kapcsolatok szélesítése, valamint az infokommunikációs technológiák széleskörű alkalmazása.

A kiemelt ágazatok közül, a régióba történt tőkebefektetések, a termelési érték, illetve az exporttevékenység alapján, a járműipari és az elektronikai ágazat fejlesztése a legfontosabb.

A régió gazdasági fejlődését domináló extenzív tényezők fokozatos kimerülése következtében egyre meghatározóbbnak kell lenniük a kis- és középvállalkozásoknak, a magasabb hozzáadott értéket képviselő, valamint a tudáson és a magasabb szellemi potenciálon alapuló tevékenységeknek. Ezért az intenzív fejlődést ösztönző, az innovációt és a folyamatos megújulást segítő új típusú intézmények és szervezetek által nyújtott szolgáltatásokat kell biztosítani. Eközben a kiemelt ágazatokban a keresleti oldalról vezérelt klaszterorientált fejlesztés szükséges.

A megfelelő befektetési és üzleti környezet kialakítása folyamatosan új igények elé állítja a régiót, amelyekhez alkalmazkodni szükséges, hogy a gazdasági szereplők számukra kedvező feltételeket találjanak. Ezen üzleti szolgáltatások, versenyképes helyi mikro- kis és középvállalkozások, infrastrukturális feltételek megléte elengedhetetlen a gazdasági szerkezetváltás beteljesítéséhez. 2005-re a Nyugat-dunántúli régióban található 24 ipari park összes alapterülete meghaladta az 1300 hektárt. A betelepült vállalkozások száma évről-évre dinamikus növekszik, jelenleg megközelíti a 350 céget. Mindeközben egyes ipari parkok már szinte teljesen megteltek, ezért újabb területek fejlesztése indokolt. Továbbá elengedhetetlen a meglévő ipari parkok szolgáltatásainak bővítése, a főbb ipari központokban az innovációhoz kapcsolódó speciális szolgáltatások nyújtása. Ugyanakkor a régió minden térségi központjában szükséges a kis- és középvállalkozások indulását segítő, illetve letelepedését biztosító üzleti infrastruktúra megléte.

A fenti célok indokolják a *Regionális gazdaságfejlesztés* prioritást, és azok beavatkozásait.

2. specifikus cél

Cél

Magas minőségű szolgáltatásokra és örökséghasználásra alapozott turizmus

A cél indoklása

A régióban a jelentős készlettel rendelkező termál- és gyógyvizek turisztikai célú hasznosítása mellett mintegy kiegészítő tevékenységként jelenik meg, de egyre inkább teret hódít az *egészségturizmus, a rehabilitációs és rekreációs szolgáltatások, a wellness és a fitness*. A régió nemzetközi jelentőségű gyógyfürdőinek nemcsak a településük, hanem térségük gazdasági életében is meghatározó a szerepük. Mivel a régió termálfürdőihez hasonló fürdők kínálata másutt is létezik az országban, ezért mindenképpen szükséges a nyugat-dunántúli termálvízkincsre alapozott turisztikai szolgáltatók közös együttműködésében az egyedi arculatot és kínálatot kialakítani. Sőt, a régió belül sincs igazán specializáció, nincsenek markánsan megkülönböztethető szolgáltatási paletták, célcsoportok sem. Ennek megoldása lehet a gyógyászat és a termálvíz hasznosításának közvetlen összekapcsolása, valamint a *betegségek megelőzése, az egészségtudatosság* hangsúlyos kezelése a kiszolgáltató kínálat fejlesztése révén. Az egészségturizmusra tehát, amely Magyarország és ezen belül a régió számára is az egyik kiemelkedő turisztikai vonzerő, a 2007-2013 közötti időszakban kiemelt figyelmet fordítunk.

A gyógyturisztikai adottságok mellett nagyon jó lehetőségekkel rendelkezik a régió az *öko-, kerékpáros-, kulturális- és az örökségturizmus* fejlesztésére. Ezen termékek kiválóan

kiegészíthetik a régiókba elsősorban gyógy-, és termálturizmus miatt, többnyire hosszabb időre érkező vendégek számára a kínálatot, egyúttal növelhetik az idegenforgalom jövedelmezőségét amellet, hogy önálló termékként is jelentős vonzerőt gyakorolhatnak. Az építészeti örökségek közül több nemzetközi hatókörű vonzerőt képez, továbbá a gazdasági fenntarthatóság szempontjából a turisztikai kereslet egyik alapvető motivációja lehet a kultúra iránti igény. A világörökségi listán szereplő Pannonhalmi Főapátság, a Fertő kultúrtáj, valamint a történelmi és kulturális örökség épített elemei mellett a sokszínű kultúra, a történelmi múlt tárgyi és szellemi emlékei (a hagyományok továbbélését szolgáló fesztiválok, történelmi korok megidézése, illetve egy-egy történelmi személy köré fűzött események) a régió sok térségének értékes, de többségében még kihasználatlan potenciálja. Ezek egyrészt önálló vonzerőt is jelentenek, másfelől szükséges ezen pontszerűen jelentkező kulturális-turisztikai attrakciók tematikus utakká formálása (un. kulturális utak), a fizetőképes kereslettel rendelkező turisták számára kiegészítő attrakcióként való kiajánlása.

A régió természeti adottságai, táji változatossága hatalmas potenciált hordoz ezen tájegységek lakói számára a kerékpáros-, öko-, és további szelíd turisztikai fejlesztések terén is. A Fertő-táj mint kiemelkedő világörökségi helyszín mellett három Nemzeti Park (Fertő-Hanság, Őrségi, Balatoni) és naturparkok, más védett, változatos tájak jellemzik a régiót. Az Alpokalja hegyvidéki, a zalai és vasi dombvidéki, és a Kisalföld síkvidéki tájait nagy tavak (Balaton, Fertő-tó) és jelentős folyók (Duna, Rába, Mura) teszik változatossá. Kiemelten fontos, hogy azon kultúrtájak, ahol kultúrtörténeti jelentőségű tárgyi emlékek (pl. régészeti lelőhelyek) a természeti környezet egy összefüggő részét alkotják, megfelelő védelemmel és előkészítéssel feltárhatók és bemutatóhatók legyenek, részét képezve további attrakcióknak.

Ahhoz, hogy ezekben a örökségi helyszínekben, rendezvényekben, természeti tájakban rejlő potenciálok kihasználásának jelentős fenntartható foglalkoztatási és gazdasági hatása legyen, szükséges a táj értékeire figyelő, azt tiszteletben tartó infrastrukturális fejlesztésük és az általuk kínált termékek, szolgáltatások kiegészítése, összehangolása és menedzselése. Az így kialakított kulturális és természeti turisztikai kínálat egyben fontos kiegészítő attrakció lehet az aktív pihenési és gyógyulási céllal érkezők számára is. A régió infrastrukturális potenciáljára építve, célszerű a már meglévő, jelenleg kihasználatlan önkormányzati ingatlanok turisztikai célú hasznosítása elsősorban az ifjúsági turizmus lehetőségeinek bővítése érdekében.

Az attrakciók fejlesztéséhez kapcsolódóan – azok látogatottságát és jövedelemtermelő képességének javítását elősegítendő - a szolgáltatások minőségének javítása szükséges ahhoz, hogy mind a külföldi, mind a belföldi turisták egyre komolyabb igényeit ki lehessen szolgálni. Törekszünk a magánszféra forrásainak minél nagyobb mértékű bevonására, a támogatás arányának mérséklésére. Különösen a szálláshelyek fejlesztése esetében kell a meglévő kapacitásokra építeni, ennek érdekében a regionális támogatási térkép által meghatározott támogatási intenzitás lehetséges maximumánál alacsonyabbat határoztunk meg a szálláshelyfejlesztési tevékenységre. Az 5*-os kategória nem részesülhet támogatásban, azonban előtérbe helyezendő a kisebb szálláshelyek és a családi vállalkozások támogatása.

A megvalósítás során azonban az egyes projektek esetében vizsgálni kell azok gazdasági fenntarthatóságát és megtérülését. Minden fejlesztés esetén kiemelt szempont a gazdasági értelemben is vett fenntarthatóság, és cél, hogy a beruházások további vállalkozói tőkét is megmozgassanak. A Társadalmi Elszámolási Mátrix modell szerint a turizmus felé irányuló kereslet kiemelkedően erős tovagyrűző hatásokat generál, vagyis a turizmus-szektor gazdaságélénkítő hatása rendkívül jelentős. Törekszünk a komplex projektek megvalósítására, amelyek komplex, több napos kínálatot jelentenek a régióban, így biztosítva az átlagos tartózkodási idő növelését, amely az egyik fő célja a turisztikai kínálat fejlesztésének. Ezáltal nő a turisták költése a régióban, aminek közvetlen és közvetett gazdaságfejlesztési hatásai

vannak, összhangban a lisszaboni célkitűzésekkel. A szektor alkalmas arra, hogy nagy mértékben felszívja a foglalkoztatottság szempontjából jelenleg inaktív rétegeket, hiszen mind a részmunkaidős foglalkoztatás, mind a szezonális foglalkoztatottság új lehetőséget teremt erre. Mivel szolgáltatási tevékenységről van szó, a megváltozott munkaképességűek is sokkal több lehetőséget találnak a szektorban, így szintén az aktív társadalmi rétegek arányát növelve. A gazdasági határon túl fontos szempont, hogy a turizmus jelentős hatást gyakorol a társadalomra, a kultúrára és a természeti környezetre. A helyi értékek hosszú távú fenntarthatósága sem képzelhető el ma már turisták nélkül, ezért a Nemzeti turizmusfejlesztési stratégia is középpontba állítja a turisztikai célú hasznosítást, amely különösen a nagy értékű, állami vagy önkormányzati tulajdonban levő épített értékek (pl. kastélyok) esetében sokszor az egyetlen reális alternatívát jelenti a hosszú távú fennmaradásra. A kulturális értékekbe való beruházás éppen ezen értékek hosszú távú fennmaradását segíti elő.

A fenti célok indokolják a *Turizmusfejlesztés – Pannon örökség megújítása* prioritást, és azok beavatkozásait.

3. specifikus cél

Cél

Térségközponti funkciókat hatékonyan ellátó, élhető városok alkotta városhálózat

A cél indoklása

Nyugat-Dunántúl településszerkezete rendkívüli sajátosságokat hordoz az országban. A régióban öt megyei jogú város található, amelyek lakosságszáma ötvenezer fő feletti, és magyarországi viszonylatban nagyvárosi jellegeket hordoznak (Győr, Szombathely, Zalaegerszeg, Sopron, Nagykanizsa). A nagyvárosok mellett jelentős számú, 23 közepes és kisváros található a régióban, amelyek kistérségük közszolgáltatási és gazdasági központjai.

A városokban jellemző a központi területek nem egységes kezelése, egyes belvárosi, jellemzően műemlék épületekkel rendelkező tömbök kiemelkedően rossz fizikai állapota. Több helyen találhatóak a település központi részein leromlott állapotú barnamezős, egykori ipari hasznosítású, katonai célú területek, amelyek rendezése, új közfunkcióval való ellátása jelentősen erősítheti a település szervező erejét. Elengedhetetlen a térségi szerepkör megerősítéséhez az egészséges, élhető, esztétikus környezet kialakítása, a városi területek fizikai, műszaki és társadalmi-gazdasági-környezeti megújítása, különösen a térség-központi funkciókat ellátó városokban. Szükséges, az egyes hátrányos helyzetű csoportok által lakott településrészek megújítása (többnyire a nagyvárosokban), környezetük fejlesztése, a lakókörülmények javítása, hogy ennek révén és az elérhető szolgáltatások bővítésével felgyorsuljon a felzárkózásuk.

Elsősorban nagyvárosokra és agglomerációjukra jellemző, hogy egyre inkább tapasztalható a közlekedési zsúfoltság, és a gépjárművet használók arányának intenzív növekedése, ami jelentősen rontja a városok életminőségét. A közösségi közlekedési rendszerek jelenleg nem képesek felvenni a versenyt az egyéni közlekedéssel, mert nem tudják követni a színvonal-növeléssel az egyéni közlekedéssel nyerhető időbeli versenyelőnyt. Szükséges ezért a közösségi közlekedés minőségi fejlesztése és a különböző közlekedési módok összehangolása. Regionális és agglomerációs közlekedési szövetségek alakításával, ezen szövetségekben az egyeztetésekkel is elősegíthető ez a folyamat.

A fenti célok indokolják a *Városfejlesztés* prioritást, és azok beavatkozásait.

4. specifikus cél

Cél

Jó környezeti állapot és a térségi központok, alközpontok biztonságos elérhetősége

A cél indoklása

Kistelepülések esetében többnyire még hiányoznak olyan alapvető infrastrukturális fejlesztések, amelyek nélkül nehezen tudják megtartani meglévő népességüket, legfőképpen a fiatalokat, illetve esélytelenek új lakosok letelepítésére. A vonalas infrastruktúrák esetében alkalmazott méretgazdaságossági szempontok azt eredményezték, hogy nem tudtak és nem is tudnak kiépülni a hagyományos közműrendszerek, ezek gazdasági fenntarthatósága nem biztosított. Ezen települések esetében lehetőség nyílik egyben olyan technológiák alkalmazására, amelyek környezetileg fenntartható, természetbarát rendszerek használatát jelentik.

A régió, tagolt domborzati viszonyai és aprófalvas településszerkezete miatt kedvezőtlen adottságokkal rendelkezik a szennyvízesatorna hálózat kiépítése tekintetében. Ezért célszerű az alternatív, egyedi szennyvízelvezetési és tisztítási megoldások alkalmazásának ösztönzése. A csatornahálózat bővítésénél figyelembe kell venni a költséghatékonyság, a hosszú távú fenntarthatóság és a környezetvédelem szempontjait. Az operatív programból a csatornázás finanszírozását fentiek alapján szükséges kezelni.

Ugyanakkor a domborzati viszonyok esetenként komoly veszélyt jelentenek a belterületi csapadékvíz-elvezetés kapcsán is, melynek megoldása több szervezet összehangolt feladatát jelenti. A felszíni vizek esetében a térségi vízgyűjtő-gazdálkodás jelenthet komplex megoldást ezen problémára, figyelembe véve az ökológiai feltételeket.

A térségi közszolgáltatás-szervezés, a kistelepülések hozzáféréseinek növelése érdekében szükséges kiépíteni, javítani a kistérségi elérhetőségi kapcsolatokat. Jelenleg megnehezítik a közszolgáltatások, térségközpontok fizikai elérhetőségét az út-, vasút- és kerékpárút hálózat hiányosságai, rossz minőségük, a közösségi közlekedési rendszerek összehangolatlansága, az átszállási kapcsolódási pontok hiánya. Ezen fejlesztések kulcselemei a város-vidék kapcsolat erősítésének.

A fenti célok indokolják a *Környezetvédelmi és közlekedési infrastruktúra* prioritást, és azok beavatkozásait.

5. specifikus cél

Cél

Helyi sajátosságokra épülő közszolgáltatásokat támogató infrastruktúra

A cél indoklása

A településszerkezeti adottságok meghatározzák az egyes közfeladatok ellátásának minőségét, szervezhetőségét. A sajátos – főként aprófalvas – településszerkezetű térségekben egyedi megoldások alkalmazása szükséges a szociális, egészségügyi, oktatási feladatok ellátására. A kistelepülési intézmények szakember-ellátottságban, felszereltségben, a modern szociális, egészségügyi és képzési infrastruktúrákhoz való hozzáférésben nem tudnak lépést tartani a nagyobb és jobb helyzetben lévő – általában nagyvárosi – intézményekkel.

Az egészségügyi szolgáltatások közül mindinkább lakosság-közelibbé kell tenni a járóbeteg-nappali, mobil szolgáltatásokat, valamint el kell érni, hogy a rehabilitációs ellátás is szervesen illeszkedjen a régióban lévő akut ellátásokhoz, annak érdekében, hogy a szervi gyógyítás mellett az önellátási képesség és a munkaképesség visszanyerése is kellő hangsúlyt kapjon a gyógyítási folyamatokban.

A fejlesztésekhez megfelelő keretet adhatnak a kistérségi, vagy még kisebb társulási alapon létrejött, adott feladatra szerveződött társulások. Ahhoz azonban, hogy az egyes térségek speciális adottságaihoz igazodó szolgáltatások kialakíthatóak legyenek, szükséges, az igényeknek megfelelően, a szellemi kapacitások és az infrastruktúra-fejlesztése – főként a térségek közepes és kisvárosi központjaiban és a kistérségi alközpontokban. Eltérőek a fejlesztés irányai egy alapvetően aprófalvas, és egy viszonylag magas lakosságszámú településekből álló térségnek, vagy egy 15-20 településből álló kistérségnek és egy 50-70 településből álló (pl. zalaegerszegi) kistérségnek. Minden esetben érvényes azonban, hogy a közfeladatok ellátásához kapcsolódó fejlesztéseknek mintaértékűnek kell lenniük az adott közösség és vállalkozások számára. Ezért elvárás azok környezetkímélő megvalósítása és környezetbarát, anyag-, és energiatakarékos, lehetőségek szerint megújuló energiaforrásokra alapuló működtetése, infrastrukturális feltételeinek biztosítása.

A közszolgáltatások infrastruktúra fejlesztésein túl támogatandóak a hatékony működtetést szolgáló képzési, a civil szervezetek szerepvállalását elősegítő programok.

Sok esetben megnehezítik a közszolgáltatások, térségközpontok fizikai elérhetőségét az út-, vasút- és kerékpárút hálózat hiányosságai, rossz minőségük, a közösségi közlekedési rendszerek összehangolatlansága, az átszállási kapcsolódási pontok hiánya.

A hatékony feladatellátás megköveteli a modern info-kommunikációs technológiák alkalmazását, amelyek bevezetésével, alkalmazásával, és kiegészülve a többi infrastruktúrafejlesztéssel megújult alapokra helyezhetőek a közszolgáltatások. Ezáltal jelentősen nő ezen elmaradott térségek, kistelepülések lakosság-megtartó képessége és javul a versenyképességük. Az információs társadalom kihívásainak való megfelelés érdekében integrált regionális tartalom-, tudás- és szolgáltatásfejlesztési programokat kell indítani, figyelembe véve a hátrányos helyzetben lévő társadalmi csoportok, aprófalvas településeken élők valamint a munkaerőpiacról kiszorultak igényeit is.

A fenti célok indokolják a *Helyi és térségi közszolgáltatások infrastrukturális fejlesztése* prioritást és azok beavatkozásait.

4.2 HORIZONTÁLIS CÉLOK

Összhangban az Új Magyarország Fejlesztési Terv horizontális politikáival a Nyugat-dunántúli OP az alábbi horizontális elveket kívánja érvényesíteni a prioritások kidolgozásában és megvalósításában:

4.2.1 Fenntartható fejlődés feltételeinek biztosítása

A fenntartható fejlődés biztosítása mind környezeti, mind társadalmi és gazdasági és szempontból a közép- és hosszú távú fejlődés feltétele. Ezért a támogatások odaítélésének alapvető kritériuma a fenntarthatóság bemutatása, a folyamatok fenntarthatóságát veszélyeztető külső- és belső kockázatok lehetőség szerinti csökkentése.

Környezeti fenntarthatóság

A régióban mára „hagyományosan” fontos szempont a környezeti szempontok integrált érvényesítése, a fenntartható fejlődés szempontjának figyelembe vétele. Ezt a régió eddigi átfogó és több ágazati programja is alátámasztja, akárcsak a Regionális Fejlesztési Tanács vonatkozó döntései, tettei (pl. Európai GMO-mentes [Genetikailag Módosított Organizmus] régiókhoz való csatlakozás), de a határon átnyúló közös jövőképek megfogalmazásai is. A környezettudatos fejlesztések támogatása, a fenntartható fejlődés következetes érvényesítése közép- és hosszútávon komoly előnyt biztosíthat a régió életminőségi, de gazdasági szempontokból is, továbbá erősítheti a régió innovatív szerepét országos összevetésben. A program során ahol csak lehetséges, törekedni kell a környezeti szempont érvényesítése, és ezzel összefüggésben a gazdasági versenyképesség növelése érdekében az anyag-, és energiatakarékos, a természeti erőforrásokkal környezettudatosan gazdálkodó eljárások és technológiák, közöttük a megújuló energiaforrások alkalmazására. A fenntartható fejlődés elve megköveteli, hogy az OP által támogatásra kerülő prioritások, beavatkozások egymásra gyakorolt együttes hatásainak is összességében pozitív előjelűeknek kell lenniük környezetükre. Ennek értelmében kell a zöldmezős beruházások területigényét minimalizálni, és ott a természetvédelmi szempontokat már a tervezés során érvényesíteni (NATURA 2000, Érzékeny Természeti Területek). A barnamezős beruházások során az építési hulladék szelektív kezelésére és továbbfelhasználására kell törekedni, **általában a támogatott projektektől elvárás a szelektív hulladékkezelés**. Az OP kedvezményezettjeitől általános elvárás, hogy a fenti szempontokat a közbeszerzések során is érvényesítsék, összhangban az EU zöld közbeszerzésre vonatkozó javaslataival.

Az elkövetkező években a környezeti problémák olyan megoldására kell törekedni, amelyek javítják a versenyképességet, és egyidejűleg eleget tesznek az EU követelményeinek, megelőzik a közvetlen egészségkárosodást, a természeti erőforrások és értékek, valamint a környezet visszafordíthatatlan károsodását. Elkerülhetetlen tehát, hogy megismertessük, megértessük azokat a folyamatokat, amelyek befolyásolják a környezet állapotát. A fejlesztések tervezésekor a **megelőzés** elvét kell alkalmazni a környezeti károk elkerülésére. A megoldásra váró környezeti problémák olyan döntéseket igényelnek, amelyek nem szülehetnek ugyanabban a szemléletben, amelyekből kialakultak. Új, ökológiai szemléletű ismereteket kell közvetíteni, legfőképpen az iskoláskorú gyermekek, a tervezők és a döntéshozók felé. A támogatott fejlesztések során szem előtt kell tartani:

- a nem megújuló erőforrások védelmét, a barnamezős területhasználat előnyben részesítését,

- a közkinccset képező természeti és kulturális értékek, illetve a közszolgáltatások elérhetőségét, hozzáférhetőségét és akadálymentesítését,
- esélyegyenlőséget, fenntarthatóságot, értékmegőrzést, biztonságot érvényesítő telephelyválasztást, területi közigazgatás és a közszolgáltatás-szervezést,
- a helyi erőforrások hatékony és fenntartható kihasználását,
- a helyi környezettudatosság elmélyítését, a táji értékek iránti felelősségérzet erősítését,
- a mindennapos utazásra fordított idő csökkentését, az utazási idő hasznosítását, az utazás biztonságát és fenntarthatóságát, az egyéni motorizált közlekedés csökkentését, a közlekedés és áruszállítás környezeti, műszaki, biztonsági kockázatának csökkentését.
- az OP végrehajtása során megvalósítandó energia-hatékonysági és -takarékosági szempontokat érvényesítő beavatkozásokat⁷, koherenciában a 2006/32 EK irányelvvel, az Unió Energiahatékonysági Akciótervének 6. prioritásával és a 1080/2006-os ERFA rendelet 7. cikkével.

Társadalmi fenntarthatóság, esélyegyenlőség

A régió kedvező gazdasági mutatói elfedik azokat a belső gazdasági, társadalmi egyenlőtlenségeket, amelyek tapasztalhatóak a régió egyes térségei között. Ezek az egyenlőtlenségek a hátrányos helyzetű rétegeket (elsősorban a nők, romák, megváltozott munkaképességűek, fogyatékkal élő emberek, idősek) még súlyosabban érintik.

A társadalmi egyenlőtlenségek felszámolása érdekében az 1083/2006-os általános rendelet IV. fejezete 16. cikkének megfelelően a Nyugat-dunántúli operatív program biztosítja a nők és férfiak közötti egyenlőségnek, valamint a nemek közötti esélyegyenlőség elve érvényesülésének elősegítését az operatív program tervezésének, végrehajtásának, nyomon követésének és értékelésének különböző szakaszai során. Ezen kívül az OP biztosítja a megfelelést a nemek, faji vagy etnikai származáson, valláson vagy meggyőződésen, fogyatékoságon, koron vagy szexuális irányultságon alapuló bármilyen megkülönböztetés megakadályozására, különösen az alapokhoz való hozzáférés tekintetében. A fenti elvek érvényesülésével járó jelentős mértékű társadalmi és gazdasági előnyöket jelentő változás csak akkor érhető el, ha mindezen elvek a fejlesztéspolitika összes területén, átfogóan betartásra és ösztönzésre kerülnek. Az esélyegyenlőség biztosítása érdekében kiemelt figyelmet kell fordítani a regionális különbségek kiegyenlítésére, vagyis hogy az érintett társadalmi csoportok életesélyeit ne befolyásolja az, hogy az ország mely területén élnek.

A társadalmi fenntarthatóságot közvetlenül és célirányosan szolgálja, hogy az OP részeként javul a hátrányos helyzetű régiók és kistérségek elérhetősége, megújul a közszolgáltatások infrastruktúrája (ezáltal javítva a kedvezőtlen szociális helyzetű társadalmi csoportok esélyeit). A település-rehabilitáció részeként megvalósul a leromlott városrészek, valamint a munkaerőpiacról kiszorult, szociálisan hátrányos helyzetű társadalmi rétegek által lakott városrészek megújítása, ami jelentősen hozzájárul életkörülményeik javításához. Az integrált oktatást megvalósító, alapfokú oktatási-nevelési intézmények infrastrukturális fejlesztése elősegíti a sajátos nevelési igényű gyermekek társadalmi integrációját. Az OP fejlesztéseivel hozzá kíván járulni az identitás-tudat megőrzéséhez és erősítéséhez.

---

⁷ Azon belül a több családos lakóházak és a hatósági vagy non-profit szolgáltató tulajdonában lévő, az alacsony jövedelmű háztartások, vagy a különleges szükségletekkel rendelkezők számára lakóhelyül használt épületek megújítását.

A hatályos Egyenlő Bánásmód törvényben⁸ rögzített elvek, módszerek és célcsoportok (ideértve a nem, kor, szexuális orientáció, vallási illetve etnikai hovatartozás alapján diszkriminációt elszenvedőket) alapján kerül kialakításra az **esélyegyenlőségi minimum** elvárás. Általános elvárás, hogy minden olyan szervezet, amely támogatásban kíván részesülni, törekedjen a projektjéhez kapcsolódóan az esélyegyenlőségi szempontok minél teljesebb bemutatására, megvalósítására. Ezt a célt az ún. esélyegyenlőségi minimum elv megvalósításával éri el a program, amelynek lényege, hogy a pályázóknak érdemben foglalkozniuk kell az esélyegyenlőség kérdésével, és lépéseket kell tenniük a szervezeti esélyegyenlőség megvalósítása felé.

Az esélyegyenlőség – az egyenlő bánásmód (diszkrimináció tilalma) kötelező biztosítása mellett – az OP-ban három célcsoport tekintetében érvényesítendő:

1. Nemek közti egyenlőség

A **nők és férfiak társadalmi egyenlőségének** biztosítása érdekében kiemelkedő szempont a nők foglalkoztatottságának növelése, a szegregáció felszámolása, és az egyenlő hozzáférés biztosítása. A Nyugat-dunántúli OP beavatkozásai folytán a következőképpen járul hozzá a nők esélyegyenlőségének növeléséhez.

A vállalkozások fejlesztését célzó beavatkozásokban előnyben részesíti a női vállalkozók számára nyújtandó szolgáltatásokat és a nők elhelyezkedésének javítását szolgáló képzéseket:

- A vállalkozókat érintő beavatkozások (tanácsadás, új vállalkozásalapítás) esetén a női vállalkozók előnyben részesítése;
- A képzések, pályaaorientációs tanácsadás során a női jelentkezők előnyben részesítése;

A kistérségi közszolgáltatások infrastrukturális feltételeinek javítása esetén, előtérbe helyezi azokat az intézményeket, amelyek hozzájárulnak nők foglalkoztathatóságának javításához

- bölcsődei-óvodai ellátás fejlesztésével,
- család- és otthonközeli ellátási formák bevezetésével;
- olyan képzésekkel, amelyek elsősorban nők számára jelentenek foglalkoztatási lehetőséget;
- az információ-kommunikációs fejlesztésekkel a távmunka-lehetőségekhez való hozzáférés javításával.

2. Romák társadalmi integrációja

Magyarország esélyegyenlőségi szempontból kiemelt figyelmet fordít a romák és a roma közösségek összetett hátrányainak enyhítésére, integrációjuk elősegítésére nem egyszeri akciókkal, hanem komplex társadalom- és gazdaságpolitikai beavatkozásokkal. Mindez átfogó, stratégiai megközelítést igényel, tehát horizontális szempontként szerves része kell, hogy legyen minden prioritásnak, különös tekintettel a regionális és társadalom-gazdasági dimenzióra, mely fejlesztéseknek a regionális különbségek kiegyenlítésében is érvényre kell jutniuk.

A Strukturális Alapok által támogatott beruházások meg kell, hogy teremtsék a szinergiát a „Roma Integráció Évtizede” program során megvalósuló célzott beavatkozásokkal is, elsősorban az oktatás, foglalkoztatás, lakhatás és egészségügy terén.

A romákat érintő programok koherens kezeléséhez több zászlóshajó program is hozzájárul,

---

⁸ 2003. évi CXXV. törvény az Egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról (<http://www.egyenlobanasmod.hu/data/Ebkty.pdf>)

melyek tartalmáról bővebben az OP 4. sz. melléklete tartalmaz információt:

- Nem mondunk le senkiről
- Gyermekesély
- XXI. század iskolája

A zászlóshajó programokra vonatkozó általános leírás az „Operatív program céljainak külső koherenciája” fejezetben (4.4) olvasható.

A többi magyarországi régiónál kisebb mértékben érinti a probléma Nyugat-Dunántúlt, de a romák és nem romák közötti szegregáció egyes térségekben erősen megjelenik. A **romák társadalmi integrációjának elősegítése** tekintetében az OP kiemelt figyelmet fordít a társadalmi, gazdasági szegregáció felszámolására, a pozitív diszkriminációra és a kulturális identitás megőrzésére, az egyenlő hozzáférés biztosítására a komplexitás és az integráció elve mentén.

A romák társadalmi integrációjához a következő beavatkozások mentén járul hozzá az OP:

- Roma vállalkozások előnyben részesítése a vállalkozásfejlesztési támogatások esetén;
- Az integrált városrehabilitáció keretében a roma lakosság által sűrűn lakott településrészek megújítása, foglalkoztatási és szociális programok megvalósításával;
- Az oktatási intézmények rekonstrukciója során az integráció elveinek megfelelő követelmények támasztása a roma és nem roma gyermekek egyenlő esélyeinek elősegítésére;
- A közszolgáltatások infrastruktúrájának fejlesztésekor az egyenlő esélyű hozzáférés lehetőségének biztosítása, egyedi megoldások fejlesztése és alkalmazása;
- Az információs-kommunikációs technológiák fejlesztése során olyan kistelepülések, településrészek előnyben részesítése, ahol magas a roma lakosság aránya, hozzájárulva ezzel az információk elérhetőségéhez.

3. Fogycatékossággal élők esélyegyenlősége

A beruházások megvalósításánál az OP-ban figyelembe kell venni a **fogyatékossággal élő és megváltozott munkaképességű emberek** speciális szempontjait, valamint biztosítani kell a projektek eredményeihez való egyenlő hozzáférést, elsősorban a fizikai és kommunikációs akadálymentesítéssel.

Gazdasági fenntarthatóság

A fejlesztéseknek minél hatékonyabban kell hasznosítaniuk a régió belső erőforrásait, és képessé kell tenni azokat a folyamatos gazdasági és technológiai megújulásra. Az operatív program ehhez a következő beavatkozásokkal járul hozzá:

- A **belső erőforrások** feltárása és erre alapozott gazdaságfejlesztés. A helyi – elsősorban mikro, kis és közepes – vállalkozások hosszú távú együttműködések elősegítésével, korszerű szolgáltatások és tanácsadási rendszer kialakításával hozzá kíván járulni a program a régióban lévő humán tőke aktivizálásához és gazdagításához. A gazdaság helyi infrastrukturális feltételeinek megteremtésével az OP hozzájárul a növekedés fizikai korlátainak lebontásához.
- **Info-kommunikációs technológiák (IKT)** alkalmazása, információhoz való hozzáférés javítása. A társadalmi-gazdasági élet szereplői számára a fejlett info-kommunikációs technológiákhoz való hozzáférés és az ebben rejlő lehetőség kiaknázása (felhasználói

készség, tartalomszolgáltatás). A legmodernebb technológiák alkalmazásának és az ezt hatékonyan működtetni tudó tudás megszerzésének elősegítése.

- **Foglalkoztatás elősegítése.** A Nyugat-dunántúli OP megvalósítása során kiemelten kezeljük (összhangban az Európai Unió lisszaboni céljaival), hogy kvalifikált munkahelyek létrehozása valósuljon meg a támogatott fejlesztések során, ezáltal közvetlenül növekedjen a régió foglalkoztatottsági szintje, és javuljon a foglalkoztatás szerkezete.

4.2.2 Területi kohézió

A területi kohézió érvényesítése érdekében a fejlesztéspolitika minden szakterületén, illetve a tervezés, a végrehajtás, a projektfejlesztés, a nyomon követés és az ellenőrzés minden szintjén kiemelt jelentőségű a térségi gondolkodás és a területi szemlélet alkalmazása. A NYDOP területi logikája miatt e téren az ágazati OP-knál is nagyobb szerep hárul. Az OP céljainak megvalósítása során kiemelkedő figyelmet kell fordítani az ÚMFT horizontális politikájának megfelelően a

- területi kohézió céljainak és a
- területiség horizontális elvének (területi szemlélet, területi fókuszok, területi integráltság, térhasználati elvek) érvényesítésére.

Ennek megfelelően a ROP az ÚMFT területi kohézió célját és a területiség elvét horizontálisan érvényesíti, a vonatkozó ÚMFT üzeneteket átveszi, valamint kiemeli és specifikus kiegészítésekkel látja el az OP beavatkozási logikája szempontjából kifejezetten releváns elemeit.

A területiség elvének figyelembevétele azt jelenti, hogy az operatív program, illetve prioritástengelyeinek, műveleteinek és projektjeinek tervezése, megvalósítása, értékelése és nyomon követése folyamán különös figyelmet kell fordítani a területiségre, biztosítva annak tényleges érvényesülését. Ez magában foglalja: a megfelelő szakértelem biztosítását; a méréshez szükséges adatgyűjtés kialakítását; az elv alkalmazását és számonkérését a konkrét akciótervek kidolgozásánál, nyomon követésénél és értékelésénél; valamint a projektek fejlesztésénél, elbírálásánál, hatásértékelésénél; továbbá a területi célok és elvek képviselőit a programvégrehajtás intézményrendszerében és monitorozásában.

A NYDOP fejlesztéseknek illeszkedni kell az ÚMFT-ben és az Országos Területfejlesztési Konceptióban (OTK) rögzített országos területpolitika célrendszeréhez, ezért szükséges:

- Decentralizációs törekvések, a régió gazdasági, innovációs és művelődési-kulturális súlypontjainak kialakítása;
- A régió leghátrányosabb helyzetű térségeinek felzárkóztatása, kedvezőtlen társadalmi-gazdasági mutatóik javítása;
- A városhálózat többszintű kapcsolatrendszerének kibontakozása, a városok vidéküket kiszolgáló funkcióinak megjelenése, a városi társadalmi-környezeti problémák kezelése;
- A vidékies térségek új sajátos és fenntartható funkcióinak kibontakozása;
- Térségi integrált programok támogatásának lehetősége az országosan kiemelt (Balaton, Szigetköz – Mosoni-Duna) és regionálisan jelentős (Fertő-térség, Hanság, Pannonhalmi-dombság, Sokoróalja, Pannonhalmi-dombság, Alpokalja, Vendvidék, Vasi-Hegyhát, Kemenesalja, Őrség, Göcsej, Hetés, Dél-Zala) területeken
- Egyes ágazatok saját területi prioritásainak érvényesítése.

A ROP térhasználati elvek alkalmazása garantálja a fejlesztések fenntartható, értékmegőrző, esélyegyenlőséget szolgáló, biztonságos, hatékony területhasználatát és térszervezését.

4.3 A CÉLOKHOZ RENDELTE INDIKÁTOROK

Cél	Indikátor típusa	Indikátor definíciója	Mértékegység	Bázisérték (2004)	Célérték (hatás: 2015, eredmény: 2013)	Forrás	
Átfogó cél	hatás	A régió egy főre jutó GDP-jének növekedése	%	100	135	KSH	
	hatás	Foglalkoztatottsági ráta (15-64 éves korosztály) a régióban	%	61,4	62,5	KSH	
	hatás	A program révén teremtett új munkahelyek száma a régióban	fő	0	2000	IH	
Specifikus célok	1.	hatás	Vállalati szektor által megtermelt bruttó hozzáadott érték (BHÉ) növekedése a program hatására	millió Ft	0	100 000	KSH/A PEH
		magindikátor	Támogatás által indukált beruházások nagysága	millió Ft	0	20000	IH
		Kontextus	A régióban létrejött vagy új telephellyel rendelkező kis- és középvállalatok száma	db	0	1000	KSH
	2.	hatás	A szálláshely-szolgáltatás és vendéglátás ágazat által előállított hozzáadott érték növekedése	millió forint	0	35000	KSH
		Eredmény	Hasznosított barnamezős terület	ha	(41,5 2004-06. időszak)	50	IH
	4.	Eredmény	Kistérségi központot közúton 15/20/30 percen belül elérő lakosság számának növekedése	fő	2007-ben kerül meghatározásra	10 % növekedés	NFÜ
		hatás	A minimális tudáskritériumoknak eleget nem tevő tanulók arányának csökkenése azokban az iskolákban ahol ezen tanulók aránya több mint 50%	fő	2007-ben kerül meghatározásra	20% csökkenés	IH
	Horizontális célok	magindikátor	A program hatására teremtett főállású új munkahelyeken foglalkoztatott nők száma	fő	0	1000	IH
		magindikátor	A program hatására teremtett főállású új munkahelyeken foglalkoztatott hátrányos helyzetűek száma	fő	0	500	IH
output		Fejlesztett nevelési-oktatási intézményekben tanuló hátrányos helyzetű gyermekek száma	fő	0	1500	IH	

4.4 AZ OPERATÍV PROGRAM CÉLJAINAK KÜLSŐ KOHERENCIÁJA

A program céljainak illeszkedése a Községi Stratégiai Irányelvekhez, a Nemzeti Akcióprogramhoz, az Új Magyarország Fejlesztési Tervhez és a Fenntartható Fejlődés Stratégiájához.

Az átfogó cél illeszkedése

Az **átfogó cél** biztosítja az *Európai Unió Lisszaboni célkitűzéseinek*, a *Nemzeti Akcióprogram* és az *Új Magyarország Fejlesztési Terv* fő céljainak, a gazdasági növekedésnek és a foglalkoztatás bővítésének regionális és helyi sajátosságokat kihasználó fejlesztéseit. A Nyugat-dunántúli regionális operatív program is hozzájárul az Európai Unió versenyképességének növeléséhez, a kitűzött célok eléréséhez.

A specifikus célok illeszkedése

Az Európai Unió Lisszaboni célkitűzéseire

A specifikus célok, mint az átfogó cél megvalósítói részt vállalnak a gazdasági növekedés és foglalkoztatás céljainak megvalósításában. Míg az 1. és 2. specifikus célkitűzések közvetlenül a gazdaság fejlődést, a gazdasági növekedést, a foglalkoztatottsági szint emelkedését szolgálják, addig a 3., 4. és 5. specifikus célok közvetlen, elsősorban hatásaiban, a kedvező gazdasági környezet megteremtésével, a kedvező foglalkoztatási szerkezet feltételeinek megteremtésével járul hozzá az Európai Unió Lisszaboni célkitűzéseinek megvalósításához.

A Közösségi Stratégiai Irányelvekhez:

A 1. specifikus cél a Közösségi Stratégiai Irányelvet követő célkitűzéseire illeszkedik:

- A kutatás- és technológiafejlesztésbe történő beruházás növelése és fejlesztése;
- Az innováció megkönnyítése és a vállalkozói szellem ösztönzése;
- A munkavállalók és vállalkozások alkalmazkodóképességének fokozása és a munkaerőpiac rugalmassága;
- A humán erőforrásba való beruházás növelése a jobb oktatás és szakképesítés révén.

A területi dimenziók tekintetében:

- A nagyvárosok hozzájárulása a növekedéshez és a foglalkoztatáshoz;
- A vidéki térségek gazdasági sokféleségének támogatása.

A 2. specifikus cél illeszkedése a Közösségi Stratégiai Irányelvet követő célkitűzéseire a területi dimenziók tekintetében:

- A vidéki térségek gazdasági sokféleségének támogatása.

A 3. specifikus cél illeszkedése a Közösségi Stratégiai Irányelvet követő célkitűzéseire:

- A környezetvédelem és a növekedés közötti együttműködés erősítése.

A területi dimenziók tekintetében:

- A nagyvárosok hozzájárulása a növekedéshez és a foglalkoztatáshoz.

A 4. specifikus cél illeszkedése a Közösségi Stratégiai Irányelvet követő célkitűzéseire:

- Közlekedési infrastruktúrák kiterjesztése és fejlesztése;

Az 5. specifikus cél illeszkedése a Közösségi Stratégiai Irányelvet követő célkitűzéseire:

- A mindenki számára megvalósuló információs társadalom ösztönzése;
- A humán erőforrásba való beruházás növelése a jobb oktatás és szakképesítés révén;
- Igazgatási kapacitás javítása;
- Az egészséges munkaerő fenntartásában nyújtott segítség.

A területi dimenziók tekintetében:

- A vidéki térségek gazdasági sokféleségének támogatása.

Illeszkedés a Fenntartható Fejlődés Stratégiájához:

Az OP végrehajtása során megvalósítandó egyes beavatkozások – koherenciában a 1083/2006-os általános rendelet IV. fejezetének 17. cikkével, az ÚMFT horizontális céljaival és az Európai Tanács által elfogadott (2006. június 15-16.) megújított Fenntartható Fejlődési Stratégia fő kihívásaival – támogatják a fenntartható fejlődést, valamint a környezet védelméhez és állapotának javításához kapcsolódó célkitűzéseket, ezen belül az éghajlatváltozás korlátozását.

A Nemzeti Akcióprogramhoz (NAP) illeszkedés:

Az 1. *specifikus cél* elősegíti a következő iránymutatások megvalósítását:

- 7. iránymutatás: A kutatás-fejlesztés (K+F) ösztönzése – hídképző intézmények létrehozása által
- 8. iránymutatás: Az innováció minden formájának ösztönzése – innovatív vállalati hálózatok, klaszterek, technológiai inkubátorok segítségével
- 11. iránymutatás: Az erőforrások fenntartható használatának ösztönzése – környezetbarát iparágak előtérbe helyezésével
- 15. iránymutatás: A kis- és középvállalatokat támogató környezet kialakítása – üzleti tanácsadás nyújtásával
- 24. iránymutatás: A munkaerőpiac igényeihez igazodó oktatás és képzés – pályorientációs tanácsadások fejlesztésével, karrierszolgáltatások bevezetésével

A 3. *specifikus cél* elősegíti a következő iránymutatások megvalósítását:

- 16. iránymutatás: Az elérhetőség javítása – a közösségi közlekedés fejlesztésével

A 4. *specifikus cél* elősegíti a következő iránymutatások megvalósítását:

- 16. iránymutatás: Az elérhetőség javítása – a településközi közlekedési kapcsolatok fejlesztésével
- 11. iránymutatás: Az erőforrások fenntartható használatának ösztönzése – környezeti károk megelőzésének támogatásával, környezettudatosság növelésével

Az 5. *specifikus cél* elősegíti a következő iránymutatások megvalósítását:

- 2. iránymutatás: Hosszú távon fenntartható gazdasági fejlődés és költségvetési stabilitás – az egészségügyi, oktatási, önkormányzati, közigazgatási rendszer reformjához járul hozzá
- 9. iránymutatás: Az infokommunikációs technológiák használatának ösztönzése – elektronikus szolgáltatás és tartalomfejlesztéssel, illetve az önkormányzatok esetében az elektronikus közigazgatás fejlesztésével
- 23. iránymutatás: A humán erőforrás-fejlesztésre irányuló befektetések növelése és hatékonyságának javítása – a közoktatás infrastruktúrájának modernizálásával

Az Új Magyarország Fejlesztési Tervhez (ÚMFT) illeszkedés:

A Nyugat-dunántúli regionális operatív program minden specifikus célja illeszkedik az ÚMFT több specifikus céljához, hozzájárul azok eléréséhez. A program több célja közvetlenül is hozzájárul az egyes ÚMFT célok eléréséhez.

ÚMFT célok		Nyugat-dunántúli OP célok				
		1. specifikus cél	2. specifikus cél	3. specifikus cél	4. specifikus cél	5. specifikus cél
Foglalkoztatás bővítése	az egyén foglalkoztathatóságának javításával és munkaerő-piaci aktivitásának növelésével	koheren- ciában van	koheren- ciában van	koheren- ciában van		erős koheren- ciában van
	a munkaerő-kereslet bővítésével , vagyis több és jobb munkahely teremtésének ösztönzésével (különösen a hátrányos helyzetű térségekben)	koheren- ciában van	koheren- ciában van			
	a kereslet és a kínálat összhangját biztosító munkaerő-piaci környezet fejlesztésével	koheren- ciában van				koheren- ciában van
Tartós növekedés	a versenyképesség javításával	koheren- ciában van	koheren- ciában van			
	a gazdaság bázisának szélesítésével	erős koheren- ciában van	koheren- ciában van	koheren- ciában van	koheren- ciában van	koheren- ciában van
	az üzleti környezet fejlesztésével	koheren- ciában van		koheren- ciában van	koheren- ciában van	koheren- ciában van

Zászlóshajó projektekhez való kapcsolódás

A Nyugat-dunántúli operatív program beavatkozásainak hatékonyságát javítja a különböző operatív programok egymást erősítő fejlesztéseinek összehangolt megvalósítása, amely elemek integráltan, ún. zászlóshajó projekteként kerülnek megtervezésre. A zászlóshajó programok olyan kiemelt fejlesztési területek, amelyek egyes különösen fontos ágazatokat, térségeket vagy társadalmi csoportokat érintő problémákra adnak választ. Ezek a programok nem a kiterjedésük vagy a pénzügyi nagyságrendjük miatt fontosak, hanem azért, mert a célcsoportok számára jól megjeleníthetőek. A zászlóshajó programok komplex problémákra kínálnak választ. A szükséges beavatkozások megalapozásához önálló komplex keretdokumentumok kidolgozására kerül sor. Az ilyen módon meghatározott beavatkozások az operatív programokban, azok szerves részeként kerülnek megtervezésre. A zászlóshajó programok komplex program-elemeinek, projektjeinek koherens megvalósítását az operatív programok kétéves megvalósításához készülő akciótervekben rögzítendő speciális kiválasztási (előnyt adó, garanciát tartalmazó) kritériumok vagy eljárásrendek biztosítják. Így a zászlóshajó programok kapcsolódó elemei, projektjei a NYDOP és a hozzá kapcsolódó végrehajtási intézményrendszer (Irányító Hatóság és közreműködő szervezetek) keretein belül valósulnak meg.

Az NYDOP egyes prioritásait érintő zászlóshajó programokat az adott prioritás végén, a kapcsolódási pontok pontnál említjük meg. Néhány kiemelt program rövid tartalmát pedig a 4.sz. melléklet tartalmazza:

- Hét versenyképességi pólus
- XXI. század iskolája
- „Nem mondunk le senkiről!” (Leszakadó térségek felzárkóztatása)
- Gyermekesély
- Akadálymentes Magyarország

Illeszkedés az Új Magyarország Vidékfejlesztési Programhoz (ÚMVP)

A regionális operatív programok beavatkozásai az ÚMVP-ben megfogalmazott fejlesztési célokhoz igazítva kerültek kidolgozásra. A tematikus lehatárolási pontokat az egyes prioritások leírása tartalmazza.

Kapcsolódás a Nemzeti Halászati Stratégiai Tervhez

Az Európai Halászati Alapból finanszírozásra kerülő Nemzeti Halászati Stratégiai Terv nem támogat az ÚMFT operatív programjaival átfedésben lévő tevékenységet.

Kapcsolódás a területi együttműködési programokhoz

A NYDOP céljainak megvalósítását elősegítik a szomszédos országokkal együttműködésben készült, a határtérségek fejlesztését célzó operatív programok, amelyek 2007-2013 között a „Európai Területi Együttműködés” (ETE) kezdeményezés keretében kerülnek végrehajtásra. A NYDOP és az ETE OP-k közötti összhang alapja az, hogy az ETE OP-knak erős határon átnyúló hatásuk van. Például egy útfelújítás akkor kaphat támogatást, ha keresztezi a határt, és a határ túloldalán lévő partner részvétele a projektben szükséges feltétel. A Regionális Fejlesztési Tanács biztosítja az együttműködést a NYDOP és a ETE OP-k között és munkaszervezete tevékenyen hozzájárul az OP-k végrehajtásához. Szintén az együttműködést biztosítja a Nemzeti Fejlesztési Ügynökség keretében a regionális OP-k Irányító Hatósága és az ETE OP-kat koordináló Nemzetközi Együttműködési Programok Osztálya.

Kapcsolódó Európai Területi Együttműködési operatív programok:

- Ausztria-Magyarország OP
- Szlovénia-Magyarország OP
- Magyarország-Szlovákia OP
- Magyarország-Horvátország OP

Koherencia az Autopolis – Nyugat-magyarországi fejlesztési pólus stratégiai programjával

Az Autopolis – Nyugat-magyarországi fejlesztési pólus stratégiai céljainak az egész régiót érintően történő megvalósításához a NYDOP a következőképpen járul hozzá:

A tudás és intézményrendszereinek kiépítése cél esetében a NYDOP klaszterek fejlesztésével, magas minőségű vállalati tanácsadással segíti a megvalósítást. A nem pólus program keretében megvalósuló kutatási központokkal és hídképző intézményekkel való együttműködésben is erősíti az OP a pólus program hasonló fejlesztéseit. A közép- és felsőoktatási intézmények együttműködéseinek támogatásával a NYDOP hozzájárul a pólus stratégiai programjában megfogalmazott tudásbázis szélesítéséhez.

A tudásalapú gazdaságot kiszolgáló szolgáltatások fejlesztése esetén a NYDOP az elsősorban a nem pólus programhoz kötődő, de a pólus programot multiplikatív hatásaival erősítő gazdasági infrastruktúra fejlesztéseivel járul hozzá.

A regionális együttműködések skáláinak szélesítése cél esetében a NYDOP hozzájárul Győr egyre zsúfoltabb belvárosának belső közlekedési infrastruktúra és közösségi közlekedési fejlesztéséhez, amelyek az itt lakók, és az itt letelepedni szándékozók komfortérzetét szolgálják.

A városi környezet elemeinek fejlesztése cél megvalósításához a NYDOP a városfejlesztési beavatkozásokkal és a turisztikai infrastruktúra fejlesztésével hozzájárul a belváros és turisztikailag jelentős műemlékeinek esztétikai megújításához, az élhetőség javításához.

Koherencia a nemzeti és regionális szakpolitikákkal

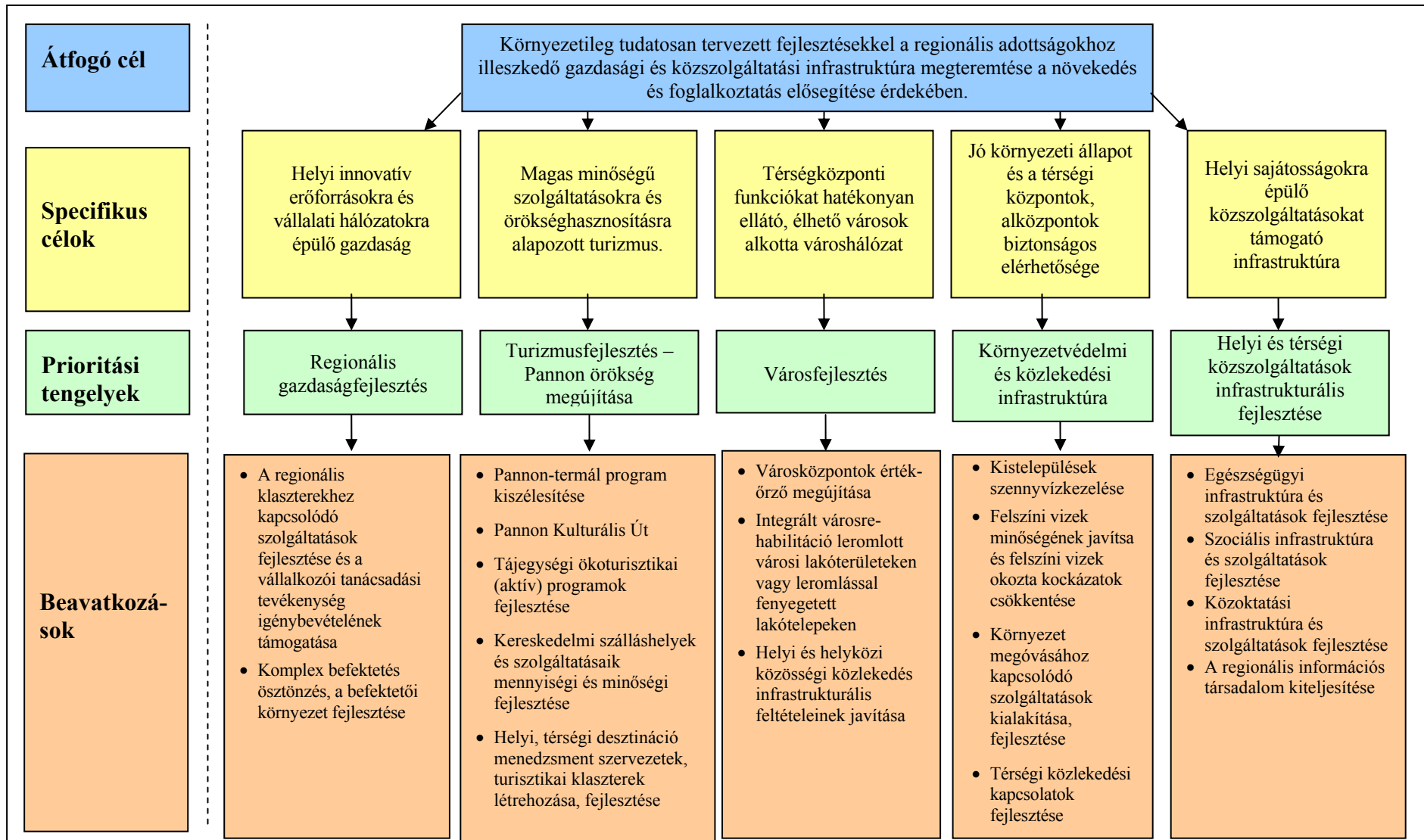
A Nyugat-dunántúli OP stratégiájának és prioritásainak kialakítása során beépítésre kerültek az *Országos Fejlesztéspolitikai Konceptióban* és az *Országos Területfejlesztési Konceptióban* megfogalmazott célok.

A Nyugat-dunántúli OP illeszkedik a Nyugat-dunántúli régió 2007-2013-ra szóló koncepciójához és stratégiai programjához, részt vállal annak megvalósításában. A NYDOP tervezése során beépítésre kerültek az elfogadott regionális szakpolitikai anyagok, ilyenek:

- Nyugat-dunántúli kistérségek sajátosságai – a régió helyzetelemzése térségi megközelítésben
- Kútfő – az innovatív közösségekért
- Nyugat-dunántúli Regionális Szociális Program
- Hazatérés – A Nyugat-dunántúli régió emberkincsének megtartásáért
- Hálózatos együttműködés fejlesztésének támogatása a Nyugat-dunántúli régió felsőoktatásában
- Regionális vállalati hálózatok fejlesztési programja
- Regionális Innovációs Stratégia Program
- A Nyugat-dunántúli régió termál-beruházási programja
- A Nyugat-dunántúli régió nagyvárosaiban a tömegközlekedés prioritását biztosító intézkedési terv
- Kerékpárral Nyugat-Dunántúlon
- Regionális Információs Társadalom Stratégia
- Regionális Környezetgazdálkodási Program,
- A kistelepülések szennyvízelhelyezésének megoldása
- Regionális kulturális fesztiválok 10 éves Programja, valamint kapcsolódó örökségturisztikai fejlesztések és beruházások programja
- Tematikusan és kistérségi alapon integrált kulcsprogramok előkészítése
- Nyugat-dunántúli közoktatási intézményi beruházási keretprogram
- Regionális közoktatás-fejlesztési terv
- Nyugat-dunántúli Regionális Közlekedési Szövetség létrehozása
- Regionális innovációs és befektetési alap felállítása
- Nyugat-dunántúli tájgazdálkodási program (parlagterületek)
- Nyugat-dunántúli régió egészségügyi programja

A fenti dokumentumok elérhetőek a www.westpa.hu és a www.westpa.hu/rhti weboldalakon.

4.5 BEAVATKOZÁSI LOGIKA

4.6 A KÖZÖSSÉGI TÁMOGATÁSI ALAPOKBÓL SZÁRMAZÓ FORRÁSOK INDIKATÍV KATEGÓRIÁNKÉNTI HOZZÁJÁRULÁSA AZ OPERATÍV PROGRAMHOZ

A Nyugat-dunántúli operatív program forrásainak az Európai Bizottság Végrehajtási Rendeletének XVIII. mellékletében megfogalmazott kategóriák szerinti indikatív felosztását a 3. számú melléklet tartalmazza.

4.7 TERÜLETI SZEMPONTOK

A stratégiai célok, prioritások mindegyikének megvalósítása során a sajátos nyugat-dunántúli településszerkezeti adottságokat figyelembe kívánjuk venni:

1. A nagyvárosok funkciómegosztó együttműködése, a gazdasági klaszterek szervezése és az innováció terjesztése érdekében

A régióban meghatározó szereppel, jelentős térségi szervező erővel bír az **öt megyei jogú város**: Győr, Szombathely, Sopron, Zalaegerszeg, Nagykanizsa. Ezen városokra jellemző, hogy nemcsak saját kistérségük tekintetében, hanem annál tágabb térben bírnak gazdasági, foglalkoztatási, közszolgáltatási szereppel, így fejlődésük meghatározza tágabb környezetük fejlődését is.

Győr **fejlesztési pólus** a régióban a legerősebb gazdasági erővel és innovációs potenciállal rendelkező város. Ipara elsősorban a járműgyártáshoz kapcsolódik (amely országosan meghatározó), de a műszaki tudományok bázisán új iparágak is kezdenek meghatározóvá válni. A város számára szükséges az elsősorban a járműgyártáshoz (autóipari klaszter) kapcsolódó innováció-orientált fejlesztések ösztönzése, és az ezt megalapozó, megújító tudásbázis folyamatos megszilárdítása. Alapvető érdeke – a városnak, s rajta keresztül a régióknak is – az európai gazdasági térbe való „több-szálú” integrálódás, ami a megújuló képesség széles tudás-alapokra való helyezésével és a kulturális gazdagság fokozásával, a meglévők bővítésével érhető el.

Az **észak-déli közlekedési és gazdasági tengely mentén** Győr – Sopron – Szombathely – Zalaegerszeg – Nagykanizsa ipari, logisztikai és innovációs szerepének megerősítése. A régió felsőoktatási és kutatás-kapacitásainak fejlesztése. A gazdasági, kulturális, igazgatási és közigazgatási funkciók hálózatának megerősítése. Magas hozzáadott értéket termelő gazdasági tevékenységek megtelepedésének ösztönzése. Az agglomerációs térségekben, vonzaskörzetekben az elérhetőség javítása és fenntartható közlekedésszervezés.

2. A Nyugat-dunántúli régió különleges adottságú „középvárosi” központtal rendelkező térségeinek erősség-orientált integrált fejlesztése

Jelentős speciális adottságokat nélkülöző lokális centrumok (városok, kistérségi központok) térségi szervező és közszolgáltatási funkcióinak fejlesztése, a helyi foglalkoztatási lehetőségek bővítése, elérhetőségük javítása. A települési környezet fejlesztésével, településrehabilitációval vonzó városkép kialakítása. Speciális adottságú központok egyedi fejlesztése. A közepes és kisvárosok térségi központi szerepkörének megerősítésével célunk:

- Magas külföldi befektetési aktivitással jellemzett térségek telephelyi adottságainak és beszállító kapcsolatainak erősítése (pl. Mosonmagyaróvár, Szentgotthárd és Körmend térségei), ahol támogatandó az innováció-vezérelt gazdaság irányába történő elmozdulás;
- Nemzetközi, ill. országos jelentőségű turisztikai desztinációk célcsoport orientált minőségi fejlesztése és sikeres turisztikai pozicionálása (Keszthely-Hévíz, Pannonhalma, Sopron-Fertőd, Kőszeg, Körmend, Csepreg, Sárvár, Mosonmagyaróvár, Zalakaros, Zalaegerszeg, Zalaszentgrót térségei).

3. Az elmaradott és egyúttal aprófalvas térségek életkörülményeinek javítása a lakosság-megtartó képesség érdekében

Ezekben a térségekben cél a települési környezet fejlesztése, közszolgáltatási funkciók egyedi, sajátos módon történő szervezése, kistérségi központok elérhetőségének javítása, foglalkoztatás elősegítése.

Győr-Moson-Sopron és Vas megyei vidéki térségek és az egyes térségek kistelepüléseinek integrálása a régió gazdasági-társadalmi életébe (Kapuvár, Csorna, Pannonhalma, Celldömölk térségei):

- Megerősíteni a kistérségi központok funkcióit, hogy képesek legyenek az új gazdasági kihívásokhoz alkalmazkodni a közszolgáltatások által is;
- Erősíteni a belső térségi elérhetőségi viszonyokat;
- Ösztönözni a vállalkozások fejlesztését, a kapcsolódási pontok biztosítása a nagyvárosok gazdasági környezetéhez,
- Ösztönözni a magasabb hozzáadott-értéket produkáló gazdaság megtelepedését.

A régió leghátrányosabb helyzetű, leszakadó Zala és Vas megyei kistérségei gazdasági szerkezet-váltásának ösztönzése, alternatív jövedelemszerzési lehetőségek bővítése (Lenti, Letenye, Óriszentpéter, Vasvár, Zalaszentgrót, Tét) esetében a program célja:

- kiemelten ösztönözni a jó minőségű gazdasági infrastruktúra kiépítését;
- befektetés-ösztönzési tevékenységeket támogatni;
- a vállalkozások számára tanácsadással segíteni a fejlődést és a piacfejlesztést, a belső erőforrásokra alapozva;
- a kistérségek belső elérhetőségét javítani és biztosítani a térségközpontok, térségi alközpontok elérhetőségét;

A program végrehajtása során azonban figyelemmel kell lenni azokra a településekre is, amelyek ugyan nem a leghátrányosabb kistérségekben vannak, de településszintű mutatóik, relatív fejlettségük alapján kedvezményezettebb kategóriába esnek. Ezen települések támogatása esetén alacsonyabb önrész biztosítását lehet előírni.

4.8 KÍSÉRLETI MEGKÖZELÍTÉSEK, TAPASZTALATCSERE

4.8.1 Innovatív és kísérleti megközelítések

A Nyugat-dunántúli operatív program keretén belül új akciók (projektek és megközelítések) kifejlesztését tervezzük a *Regionális gazdaságfejlesztés*, illetve a *Helyi és térségi közszolgáltatások infrastrukturális fejlesztése* prioritásokban a Regionális Innovációs

Stratégia (RIS) alapján. A művelet végrehajtása során projektek és megközelítések tesztelésére kerül sor, amelyek pedig sikeresek, az operatív program későbbi éveiben kiterjedtebb alapon megvalósíthatók. A sikeres projektek innovatívak, hasznosak (választ tudnak adni egy megfogalmazott igényre) és megvalósíthatóak (az alapokat hatékonyan és időben fel tudják használni) lesznek.

A kísérletezés egy munkafolyamat, ami a regionális innovációs stratégia keretében releváns érdekeltekkel (steakholder-ek) való megbeszélésekkel kezdődik az új ötletekről. Azután ezeket az új ötleteket tesztelik kis méretű kísérleti terveken, egy rövid időtartamon keresztül. Ezen pilot-projektek eredményeit elemzik. Amint az eredmények megszületnek, a sikeres projekteket továbbfejlesztik az OP prioritásainak kontextusában. A kevésbé sikeres akciókat nem folytatják, de a nehézségek, akadályok elemzése biztosítja a régióban létrejövő hasznos tudást.

Egy kis létszámú munkaszervezet végzi:

- a kísérletezés eljárását – beleértve a regionális innovációs stratégia fejlesztését (vagy átdolgozását) együttműködve a régióban az érdekeltekkel;
- a kísérletezésbe vont témák beazonosítását;
- a projektek kiválasztását,
- az eredmények monitoringját, elemzését és terjesztését.

A kísérletezés haladását és a pilot-projektek eredményeit rendszeresen megvitatják a Monitoring Bizottság ülésein és leírják az éves végrehajtási jelentésben.

4.8.2 Tapasztalatcsere a „Régiók a Gazdasági változásért” kezdeményezés keretében

Az Európai Bizottság által 2006-ban indított „Régiók a gazdasági változásért kezdeményezés” keretében az Irányító Hatóság elkötelezi magát, amennyiben releváns, hogy:

- a.) Megteszi a szükséges intézkedéseket, hogy befogadja a fő programozási folyamatba azokat az innovatív tevékenységeket, melyek olyan hálózatok eredményeihez kapcsolódnak, amelynek a régió tagja;
- b.) Az éves jelentésben információt nyújt a „Régiók a gazdasági változásért” kezdeményezés keretében elindított, a hálózat tapasztalatait felhasználó regionális tevékenységek végrehajtásáról.

4.8.3 Tapasztalatcsere az URBACT program keretében

2004. május 1. óta Magyarország tagja és résztvevője az URBACT Közösségi Kezdeményezés programnak, mely hatékonyan irányítja a figyelmet városfejlesztési kérdésekre és szintén tapasztalatokat ad át meghatározott területeken. A kezdetektől fogva aktív Budapest mellett egyre több magyar nagy- és középváros kapcsolódik ehhez a programhoz, mely segíti az országon belül is a városok közötti együttműködést, a kölcsönös tapasztalatcserét.

A 2007-2013 közötti támogatási időszakra felkészülés keretében az „Urbact Support for Cities” programjához 11 város kapcsolódik annak érdekében, hogy regionális operatív programjaikba szervesen illeszkedően, támogatást kapjanak integrált városfejlesztési stratégiájuk elkészítéséhez. A program folytatása lehetőséget ad a magyar városoknak a régi tagországok tapasztalatainak átvételére, ezen keresztül a hazai fejlesztési akciók keretében a

városi dimenzió előtérbe helyezéséhez.

4.9 AZ OPERATÍV PROGRAMOK TÁRSADALMI EGYEZTETÉSÉNEK LEBONYOLÍTÁSA

Az operatív programokat a Nemzeti Fejlesztési Ügynökség 2006. október 16-án bocsátotta társadalmi egyeztetésre, egyidejűleg azzal, hogy mind a 15 programot elérhetővé tette a honlapon, a www.nfu.gov.hu oldalon. Társadalmi vitára 14 operatív program került, – a Végrehajtás operatív programot kivéve – amelyekre a véleményeket november 8-ig fogadtuk be.

A partnerségi egyeztetés módszertana az Új Magyarország Fejlesztési Terv vitája során alkalmazott eszközökön alapult. Az Ügynökség mintegy 4000 partnerszervezetet – köztük szakmai, érdekképviseleti és civil szervezeteket, a gazdaság és a tudományos élet képviselőit – kért fel közvetlenül postai vagy elektronikus levélben, az egyeztetésben való részvételre. A társadalmi vita nyitott volt, hiszen az Ügynökség honlapjáról bárki letölthette az operatív programokat a hozzájuk tartozó kérdőívvel együtt, és azt kitöltve az operatív program feltüntetett e-mail címére elküldhette.

Az egyeztetés bázisát egy elektronikus, strukturált kérdőív adta, amely technikailag megkönnyítette a beérkező vélemények feldolgozását és beépíthetőségét. Összesen csaknem 1350 szervezet juttatta el véleményét az elektronikus kérdőívek segítségével, valamint esszé formájában, amelyek az átláthatóság érdekében bárki számára megtekinthetők voltak a honlapon.

Az Ügynökség ezenfelül mind az ágazati, mind a regionális operatív programok megvitatására egyeztető fórumorozatot szervezett, az érintett szaktárca képviselőjének és a Fejlesztéspolitikai Irányító Testület illetékes tagjának részvételével. A fórumokra meghívott szervezetek körét az a közel 4000 partnerszervezetet számláló adatbázis szolgáltatta, amely valamennyi tervezési egység – minisztériumok, országos hatáskörű hivatalok és a regionális fejlesztési tanács – partnereit foglalja össze. Az egyes ágazati vitafórumokra kb. 20-25, a téma szempontjából meghatározó véleményformáló szociális, szakmai, tudományos és civil szervezet kapott meghívót. Az egyeztető fórumok időpontjait a honlapon feltüntettük, és azon szervezetek jelentkezését is elfogadtuk, amelyek meghívót előzetesen nem kaptak. A közel 2 órára tervezett beszélgetések mindegyikéről készült szerkesztett emlékeztető, amely az Ügynökség honlapján ugyancsak elérhető. Az egyes operatív programokat a kiemelt makrofórumok, többek között az Országos Érdekegyeztető Tanács – melynek döntés-előkészítő Nemzeti Fejlesztési Bizottságával az NFÜ rendszeresen ülésezik – a Gazdasági és Szociális Tanács, a Magyar Tudományos Akadémia, az Országos Környezetvédelmi Tanács, az Országos Területfejlesztési Tanács, valamint a 2006. szeptember 5-én magalakult Nemzeti Fejlesztési Tanács is napirendjére tűzte. A regionális operatív programok megvitatására a regionális fejlesztési tanácsok ülésein került sor a régióközpontokban. A tanácsüléseken elhangzott véleményeket, javaslatokat hangfelvétel rögzíti, így az elkészült jegyzőkönyvek a honlapról letölthetők voltak. Az ágazati regionális és makrofórumok mellett, a Fejlesztéspolitikai Irányító Testület folyamatosan egyeztetett az operatív programok tartalmi elemeit illetően.

A határidőig beérkezett valamennyi véleményt táblázatos formában, az adott operatív program struktúrájának megfelelően dolgozta fel az Ügynökség. Az így elkészült táblázatokban található hozzászólásokhoz az adott témáért felelős tervezési egységek készítették el a javaslattervezeteiket, feltüntetve az elfogadott, elutasított és a részben

befogadható „státuszokat”. Az egyes javaslatok végleges sorsáról, mind az ágazati, mind a regionális operatív programok esetében először egy két-két napos Operatív Program Tárcaközi Bizottság tárgyalta, majd pedig a Tervezési Operatív Bizottság döntött.

A beérkezett vélemények és javaslatok elbírálását követően a véleményező szervezetek személyre szóló válaszleveleket kaptak, ahogy eddig is, minden egyes társadalmi egyeztetés lezárását követően.

4.9.1. Az operatív program tervezésének partnerségi folyamata a Nyugat-dunántúli régióban

A Nyugat-dunántúli Regionális Fejlesztési Tanács 2004-ben hozta létre a **Regionális Tervező Hálózatot**, amely a régió különböző szakterületein tevékenykedő szakembereket tömöríti – önkéntes jelentkezés alapján. A Regionális Tervező Hálózat szerepe, hogy széles szakértői bázist biztosítson a fejlesztési dokumentumok (így a Regionális Operatív Program) elkészítéséhez és véleményezéséhez már a dokumentumok munkafázisaiban. A munkában részt vevő szakértők létszáma közel 200 fő, és elsődlegesen egy erre a célra létrehozott honlapon tartják a kapcsolatot (www.westpa.hu/rhti). Emellett havonta-kéthavonta találkozókat szervezünk, amelyeken az aktuális fejlesztési dokumentumok megvitatásra kerülnek. A szakértők a következő szakterületeket képviselik: gazdaságfejlesztés, infrastruktúra-fejlesztés, környezetvédelem, foglalkoztatás, egészségügy, szociális, kulturális, turisztika, vidékfejlesztés, míg munkájuk során a megyei és települési önkormányzatokat, kistérségi társulásokat, civil szervezeteket, kormányzati szerveket képviselik.

A Regionális Fejlesztési Tanács 2005 áprilisában fogadta el a **“Nyugat-Dunántúl fejlesztése 2007-2013”** című dokumentumot, amely a Regionális Tervező Hálózat közreműködésével, a Regionális Fejlesztési Ügynökség koordinációjával készült. A készítése során támaszkodtunk a régió korábban, egyes szakterületekre készült fejlesztési dokumentumaira és a korábban végrehajtott programjaink tapasztalataira. A fő célokat és stratégiai irányokat tartalmazza ez a dokumentum. Az ágazati-regionális lehatárolások során elkülönült a ROP-ok és az ágazati OP-k tartalma, a ROP első változatának kialakításánál pedig ezt a dokumentumot vettük alapul. Ezen dokumentum képezte továbbá a „Partnerség 2007-2013” elnevezésű komplex területfejlesztési programdokumentum-rendszer alapját, amelynek keretében a 2006. évben elkészült az egymással koherens öt megyei jogú város, a három megye és a régió átfogó fejlesztési koncepciója és programja. Az átfogó rendszerben felépülő programozási dokumentumok az operatív programok figyelembevételével is készültek, egyfajta összegzőként a régió fejlesztési lehetőségeit érintően, amely révén az ágazatokkal történő tárgyalások és a regionális érdekek alátámasztása egyértelműbbé vált. A közgyűlési és tanácsi jóváhagyások 2006 decemberében várhatók.

A **Nyugat-dunántúli operatív program** első változatának 2006 januári elkészülte után a Tanács valamennyi ülésén napirendre tűzte a Nemzeti Fejlesztési Terv folyamatát, és minden fő változatát elfogadta a tervezési munka gördülékeny továbbvitele érdekében. A Tanácson kívül több fórumon, konferencián megvittuk a különböző készültségi változatú dokumentumokat, így a régió kistérségeinek társulás ülésein, a Települési Önkormányzatok Országos Szövetsége megyei ülésein, a Regionális Idegenforgalmi Bizottság ülésein, a Regionális Egészségügyi Tanács ülésein is állandó napirenden volt az operatív program, ahol szakmai észrevételekkel segítették a regionális tervezők munkáját.

Egyeztetéseket folytattunk a civil szervezetek széles körével is, jóllehet aktivitásuk jóval alatta maradt a közigazgatási szervezetek esetében tapasztalt aktivitásnak. Elsősorban a regionális fórumokon keresztül szólítottuk meg őket, ahol bemutattuk az operatív programot.

Ilyen regionális civil fórumok: Nyugat-dunántúli Civil Egyeztető Fórum, Regionális Környezetvédelmi Fórum, Regionális Szociális Fórum, illetve regionális bizottságokban, ahol a civil szervezetek képviselői jelen vannak: Regionális Közkincs Bizottság, Regionális Sportfejlesztési Bizottság. Ezen fórumokon olyan fejlesztési területek kerültek elő, amelyek bővítették az operatív programot. A szociális tevékenységek terén az alternatív szociális ellátásokkal, és a civil szervezetek minél nagyobb arányú részvételének elősegítésével a közszolgáltatások ellátásába. Bővült a program egyes közművelődési feladatokhoz kapcsolódó fejlesztésekkel, illetve a sport megjelenésével, ahol a program horizontálisan érintheti ezt a területet.

A Nyugat-dunántúli operatív program fogadtatása az egyeztetési folyamatba bevont szereplők körében kedvező volt. A véleményezők többsége az operatív program fő stratégiai irányaival és céljaival alapvetően egyetértett, de több vélemény is az ágazati szinten meghatározott fejlesztési célokhoz, nem pedig a regionális célokhoz kapcsolódik, illetve akcióterv szintű javaslatok is születtek, melyeket ott fogunk figyelembe venni. Ezenfelül a régió fejlesztése szempontjából számos olyan hasznos észrevétel, javaslat érkezett be, amelyek beépítésre kerültek az operatív programba.

A civil visszajelzések többsége a környezetvédelmi civil szervezetektől érkezett. Javaslatokban a környezeti szempontok erősítését, horizontális megjelenítését, és a végrehajtásban történő alkalmazását kérték, melynek megfelelően a programot kiterjesztettük ezen tevékenységekre. Fontos megállapítás volt, hogy a környezetvédelmi prioritáson belül a szemléletformálásra is legyen önálló beavatkozás, amit szintén elfogadtunk. Érkezett visszajelzés női-férfi esélyegyenlőségi civil szervezettől is, amely a horizontális szempontok között az esélyegyenlőség konkrétabb megjelenítését kérte, amit a programba beépítettünk.

Több szervezet megjegyezte, hogy a Balaton körzetének gazdasági elemzésére, fejlesztési lehetőségére nagyobb hangsúlyt kell fektetni az operatív programban. A Balaton, mint speciális tájegység jelenik meg a dokumentumban a helyzetelemzést és a stratégiát illetően egyaránt. A régió SWOT elemzésére vonatkozóan a véleményezők javasolták, hogy régió természeti, kulturális és épített örökségének gazdag kínálata jelenjen meg az erősségek között. Többen kiemelték a Pannon Kulturális Út jelentőségét.

A helyi és helyközi közösségi közlekedés infrastrukturális feltételeinek javítása kapcsán a véleményezők felvetették, hogy legyen lehetőség új autóbusz pályaudvarok építésére is. A belterületi csapadékvíz elvezetésének és a szennyezett területek kármentesítésének támogatása szintén a társadalmi szervezetek javaslatára került be az OP-ba. További, az operatív programba beépített észrevétel volt az akadálymentesítés, valamint új, integrált bölcsőde, óvoda, gyermekek napközbeni ellátását biztosító intézmény létrehozása.

A fentiekén kívül számos indikátor, szakkiifejezés pontosításra került a dokumentumban.

A regionális partnerektől, továbbá a tervezésért felelős központi apparátustól és a brüsszeli bizottságtól beérkező észrevételek, javaslatok beépítése az operatív program aktuális változatába folyamatosan történt, így alakult ki a Nyugat-dunántúli operatív program végső elfogadásra bocsátott változata. A társadalmi egyeztetés során véleményt küldött szervezetek listája az 5. sz. mellékletben található.

5. PRIORITÁSI TENGELYEK

5.1 REGIONÁLIS GAZDASÁGFEJLESZTÉS

5.1.1 Prioritás céljai

Célok

- A régió vállalkozásinak fejlesztése a hálózatosodás elősegítésével és korszerű tanácsadási tevékenységgel;
- Telephelyi infrastruktúrák és az ipari parkok szolgáltatásainak további fejlesztése;
- A szakképzés és felsőoktatás regionális jellegének, munkaerő-piaci beágyazódottságának erősítése a regionális gazdaság speciális igényeinek megfelelően.

Indikátorok

Indikátor típusa	Indikátor definíciója	Mérték-egység	Bázis-érték	Célérték	Forrás
eredmény	Klaszterekben, támogatott együttműködésekben résztvevő vállalatok árbevételének növekedése	%	0	évi 7%	IH
eredmény	A támogatásban részesített ipari parkok és ipari területek nettó beépítettségének növekedése	%	67,76% (2007. évi érték)	77%	IH

5.1.2 Beavatkozási területek, műveletek

A regionális klaszterekhez kapcsolódó szolgáltatások fejlesztése és a vállalkozói tanácsadási tevékenység igénybevételének javítása

Az elmúlt években létrehozott klaszter kezdeményezések csak részben voltak képesek megfelelni a velük szemben támasztott igényeknek, aminek egyik legfontosabb oka a krónikus finanszírozási problémák és a részben ebből fakadó humán erőforrás problémák. Így a klaszter kezdeményezések működése ellenére is, még a klaszteresedés terén leginkább előrehaladott ágazatokban is számos olyan ágazatspecifikus szolgáltatásra lenne vállalati igény, amelyek szisztematikus feltárásával és nyújtásával nagymértékben elő lehetne segíteni az együttműködési folyamatot és ezen kulcs ágazatok megerősödését. Elsősorban olyan klaszterspecifikus szolgáltatások támogatására van szükség, amelyek az egész regionális klaszter, mint gazdasági ökoszisztéma érdekeit szolgálják, és túlmutatnak egy-egy szűk vállalati hálózaton.

Hely-specifikus és a helyi piacon értékesíthető termékeket, szolgáltatásokat nyújtó, főként mikro- és kisvállalkozások közti együttműködések ösztönzése, ehhez kapcsolódóan fejlődésük tanácsadással, információszolgáltatással való segítése, elsősorban regionális piacra jutásuk segítése érdekében. Kiemelten támogatandóak az olyan tanácsadási tevékenységek,

amelyek környezetbarát, a legjobb elérhető technológiák (BAT) átvételét szolgáló fejlesztéseket segítenek elő, és csökkentik a vállalkozások energiafelhasználását és hulladéktermelését.

A regionális klaszterekhez kapcsolódó szolgáltatásokra, valamint a vállalati hálózatokra irányuló intézkedés a Nyugat-dunántúli régió következő kulcs szektoraira koncentrál: járműipar, elektronika, mechatronika, faipar, bútorigar, környezeti technológiák, alternatív erőforrások, egészség-, gyógyturizmus. Kiemelten kezeljük a környezetbarát technológiákhoz kapcsolódó, azok elterjesztését szolgáló fejlesztéseket.

A régió akkor sikeres, ha a térség felsőoktatási intézményei között egy partneri viszonyon alapuló, hálózati szerveződésű együttműködés jön létre, amely kooperál a térség gazdasági szereplőivel, kiszolgálja azok igényeit és helyi válaszokat ad a gazdaság kihívásaira alkalmazva a korszerű technológiákat.

Az intézkedések megvalósulása esetén megteremtődik az összhang a klaszterek kínálati-és keresleti szolgáltatási palettája között, valamint kiteljesednek a különböző szektorok közti együttműködések.

Művelet típusok indikatív listája:

- Már működő klaszter kezdeményezések klaszter menedzsment által nyújtott szolgáltatásainak bővítése, továbbfejlesztése, a klaszterek info-kommunikációs rendszereinek fejlesztése
- A vállalkozások együttműködését elősegíteni képes új szolgáltatások bevezetése a regionális klaszterek mentén.
- A gazdasági szféra és a nem profit orientált szektor között együttműködést és párbeszédet szolgáló új típusú tevékenységek támogatása a regionális klaszterek mentén.
- Vállalati hálózatok létrejöttének és működésének ösztönzése speciális közös tevékenységek, beruházások támogatásával;
- Vállalkozások (elsősorban helyi és térségi jelentőségű) számára nyújtandó tanácsadói tevékenység támogatása;
- Innovatív kísérleti (experimentation) projektek támogatása
- A Nyugat-Dunántúli Regionális Felsőoktatási Együttműködési hálózat szervezeti és tartalmi megerősítése a regionális gazdaság képviselőivel partnerségben és kísérleti hálózati együttműködési projektek megvalósítása.
- Helyi fejlesztési kezdeményezések és együttműködések támogatása új munkahelyek teremtése érdekében
- A szolgáltatások, rendszerek, új típusú tevékenységek bevezetéséhez szükséges projekt-előkészítési tevékenységek támogatása, kapcsolatosan egyes műveletekhez

A befektetői környezet fejlesztése

A Nyugat-dunántúli régió az országos átlaghoz viszonyított relatív fejlettsége miatt, az elmúlt évtizedben az országos befektetés ösztönzéssel foglalkozó szervezet a keleti régiók fejlesztését preferálta. A befektetés-ösztönzés során a régió számára fontos a versenyképesség megőrzése érdekében a szolgáltató, illetve fejlesztő központok régióba telepítését szolgáló befektetési környezet kialakítása. Így elérhetővé válik a befektetés-ösztönzés tudatosan szervezett tevékenysége, amely meg tudja itthon és külföldön szólítani a magasan kvalifikált munkaerőt alkalmazó, kis- és középvállalkozói réteget is, valamint képes kompetitív módon

megjeleníteni és kommunikálni a helyi adottságokat, lehetőségeket.

A befektetés-ösztönzés marketingeszközök melletti másik igen fontos eleme a befektetési környezet fejlesztése, az ahhoz szükséges infrastruktúra biztosítása. A régióban 2006-ra már 24 ipari park található, amelyek többsége megfelelő műszaki infrastruktúrával és kapcsolódó szolgáltatásokkal várja a letelepedni szándékozó vállalkozásokat. Ugyanakkor a régióban található ipari parkok egy része már megtelt, így kizárólag ilyen esetben új területek bevonására van szükség, míg többségük esetében pedig a meglévő szolgáltatások fejlesztése szükséges, hogy kistérségi funkciókat betölteni képes parkokká válhassanak, illetve egyre több, már a vállalkozások inkubációjához kapcsolódó szolgáltatással is rendelkezzenek. Ennek érdekében a kistérségi központokban működő ipari parkokban általános igényeket kielégíteni képes, a kezdő vállalkozásoknak speciális körülményeket biztosító vállalkozói inkubátorházak létesülnek. A nagy- és középvárosok esetében a technológiai transzfer irodák kialakítása, illetve a már meglévők esetében szolgáltatásaik fejlesztése, bővítése valósul meg.

Az ipari parkok és ipari területek versenyképes szolgáltatási színvonalának növelése érdekében tervezzük a termelést és működést elősegítő szolgáltatási kör bővítését, minőségi fejlesztését, beleértve az ipari parkon belül az innovációs tevékenységek, technológiák fejlesztését is.

Az infrastrukturális fejlesztések esetében törekedni kell az ökoinnovatív, alacsony hulladék-kibocsátású, Legjobb Elérhető Technológiák beépítésére törekvő megoldások alkalmazására. Az új ipari parkok és iparterületek helyét a természet- és tájvédelem figyelembevételével kell tervezni, különösen a NATURA 2000 területek védelmét kell biztosítani. Az új épületeknél és épületrekonstrukciónál lehetőleg energiatakarékos és megújuló energiaforrásokra alapozott megoldások alkalmazása szükséges, minden fejlesztésnél figyelembe véve a hulladékok szelektív kezelését és minél nagyobb arányú továbbfelhasználását.

Művelet típusok indikatív listája:

- A régióba történő külföldi és hazai befektetések vonzása érdekében, aktív befektetés ösztönzési tevékenység, erőteljes marketing, a regionális kínálat kommunikációjának megszervezése.
- A telephelyi környezeten belül az ipari parkok infrastruktúrájának fejlesztése (új ipari parkok létesítése csak alátámasztott igény alapján támogatható)
- Meglévő ipari parkok szolgáltatásainak fejlesztése.
- Technológiai transzfer irodák létesítése, fejlesztése.
- Inkubátorházak létesítése, szolgáltatásaik fejlesztése. (amennyiben ipari parkban valósul meg, akkor az ipari parkokban).
- Ipari park címmel nem rendelkező telephelyi infrastruktúra fejlesztések elsősorban meglévő barnamezős területeken.
- Infrastrukturális fejlesztések projekt-előkészítési tevékenységének támogatása, kapcsoltan az egyes műveletekhez.

A prioritási tengely megvalósítása során élni kívánunk az 1083/2006/EK rendelet 34. cikkének 2. bekezdésében meghatározott rugalmas finanszírozás lehetőségével, legfeljebb a prioritási tengely forrásainak 10%-áig. Az alapok közötti átjárhatósággal – amennyiben a pályázati kiírás ezt tartalmazza – a projektgazdák csak abban az esetben élhetnek, ha az ESZA-jellegű tevékenységek közvetlen kapcsolatban állnak az ERFA-alapú projekt megvalósításával, és ezen tevékenységek szükségesek a projekt eredményes végrehajtásához, illetve kifejezetten helyi sajátos probléma megoldására irányulnak.

5.1.3 Végző kedvezményezettek

- Önkormányzatok, önkormányzati társulások;
- Klaszter menedzsment szervezetek;
- Vállalati együttműködési hálózatok koordinátor-szervezetei;
- Munkaügyi központok;
- Kis- és középvállalkozások;
- Non-profit szervezetek;
- Felsőoktatási és szakképző intézmények;
- Kereskedelmi-, és ipar-, valamint a továbbképzésben érintett szakmai kamarák;
- Kutatóhelyek

5.1.4 Lehatárolási szempontok és koherencia más operatív programokkal:

Kapcsolódás az un. Zászlóshajó projektekhez

A Regionális gazdaságfejlesztés prioritás alatt megfogalmazott beavatkozások kapcsolódnak A versenyképességi pólusok, valamint A kkv szektor fejlesztése elnevezésű központi zászlóshajó projektekhez.

Lehatárolási szempontok a Gazdaságfejlesztés operatív programmal (GOP):

A közvetlen vállalkozásfejlesztést, modernizációt a GOP támogatja, kivéve a turisztikai vállalkozások fejlesztését, amely NYDOP tartalom. A kutatás-fejlesztési és innovációs tevékenységeket és infrastruktúrát, a start-up vállalkozásokat, valamint az innovációs hídképző intézmények és szolgáltatásaik esetében a K+F infrastruktúra és szolgáltatás fejlesztést (kutató központok, technológia/innovációs parkok) a GOP támogatja, míg a hídképző intézmények közül a technológiai transzfer irodák fejlesztésére a NYDOP biztosít forrásokat. A logisztikai központok a GOP részét, az ipari parkok, inkubátorházak a NYDOP részét képezik.

A vállalkozás- és piacfejlesztéshez kapcsolódó üzleti tanácsadás fejlesztését a NYDOP támogatja, kivéve a pro-aktív beruházás-ösztönzési, külpiacra jutáshoz kapcsolódó szolgáltatások fejlesztését, valamint a JEREMIE típusú pénzügyi programokhoz kapcsolódó tanácsadást. A klaszterkezdeményezések támogatása a NYDOP részét képezik, kivéve a fejlesztési pólusokhoz kötődő innovációs klasztereket.

Lehatárolási szempontok a Társadalmi infrastruktúra operatív programmal (TIOP):

A Társadalmi infrastruktúra OP tartalmazza az egyetemi fejlesztéseket, amelyeknek nagy infrastrukturális vonzata van, míg a NYDOP a regionális együttműködésen alapuló fejlesztéseket foglalja magában.

Kapcsolódás az Új Magyarország Vidékfejlesztési Programhoz (ÚMVP)

A NYDOP a vállalkozások együttműködése, klaszter-szerveződések előmozdítása, K+F innovációs transzferek, valamint az agrárgazdaság szereplői számára is lehetőségeket biztosít.

A versenyképes helyi gazdaság fejlesztésére vonatkozóan nem nyújtható támogatás a regionális operatív programokból az alábbi paraméterek megléte esetén, mivel ezek a kedvezményezettek az ÚMVP-ből szerezhetnek támogatást:

- azon projektek, amelyek az Európai Közösséget létrehozó szerződés (konszolidált verzió, 1997) 1. számú mellékletében (Annex I.) szereplő mezőgazdasági termékek termelésére vagy feldolgozására (abban az esetben, ha a feldolgozás eredményeként az Annex I-ben szereplő termék keletkezik) vagy forgalomba hozatalára irányulnak.
- azon vállalkozás részére, amelynek nettó árbevételének, vagy egyéni vállalkozók esetében az adóalapba beszámított bevételének **több mint 50%-át mezőgazdasági tevékenység** (TEÁOR szám: 01.11-05.02.) teszi ki.
- beruházási támogatás azon mikrovállalkozás részére, amelynek fejlesztése a következő feltételek valamelyikének megfelelő nem városi rangú **településen valósul meg**:
  - népsűrűsége nem nagyobb, mint 100 fő/km², vagy
  - állandó népessége nem haladja meg az 5 000 főt

A prioritás kapcsolódása más beavatkozásokhoz

A gazdaságfejlesztési prioritás közvetlenül kapcsolódik a turizmusfejlesztési beavatkozásokhoz, a városfejlesztési, a térségi elérhetőség, valamint környezetvédelmi intézkedésekhez.

5.2 TURIZMUSFEJLESZTÉS – PANNON ÖRÖKSÉG MEGÚJÍTÁSA

5.2.1 Prioritás céljai

Célok

A régió sajátos természeti, történelmi és kulturális örökségének értéktudatos és komplex megőrzése és védelme, valamint ezen vonzerőinek klaszter jellegű együttműködésben megvalósuló új, egyedi arculatú, magas minőségű fejlesztése, amely magában foglalja

- a termálvízkincsre alapozott egészségturisztikai és rekreációs, szabadidős fejlesztéseket;
- a történelmi emlékek és kulturális értékek egymásra épülő, egymást kiegészítő integrált fejlesztési láncolatát;
- a tájegységekre jellemző ökoturisztikai, kistérségi alapon szervezett tematikus programok, szolgáltatások támogatását;
- a régió turisztikai intézményrendszerének megújítását (desztinációs menedzsment szervezetek felállítását).

A prioritási tengely megvalósítása során élni kívánunk az 1083/2006/EK rendelet 34. cikkének 2. bekezdésében meghatározott rugalmas finanszírozás lehetőségével, legfeljebb a prioritási tengely forrásai 10%-ának erejéig. Az alapok közötti átjárhatósággal – amennyiben a pályázati kiírás ezt tartalmazza – a projektgazdák csak abban az esetben élhetnek, ha az ESZA-jellegű tevékenységek közvetlen kapcsolatban állnak az ERFA-alapú projekt megvalósításával, és ezen tevékenységek szükségesek a projekt eredményes végrehajtásához, illetve kifejezetten helyi sajátos probléma megoldására irányulnak.

Indikátorok

Indikátor típusa	Indikátor definíciója	Mérték-egység	Bázis-érték	Célérték	Forrás
eredmény	A vendégéjszakák számának növekedése a kereskedelmi helyeken (1000 főre vetítve)	db	3600	4200	KSH
hatás	A kereskedelmi szálláshelyek kapacitás-kihasználtságának növekedése	%	37,6%	45%	KSH

5.2.2 Beavatkozási területek, műveletek

Pannon-termál program kiszélesítése

A régió természeti környezete jellegzetes arculattal, egyediséggel rendelkezik a gyógyvizeket illetően, hiszen mind minőségében, mind mennyiségében jelentős a készlet, valamint itt található Európában egyedülként, a fürdőzésre egész évben alkalmas hévízi-tó is. A *gyógyászati szolgáltatások* és azok színvonalát emelő környezet minőségi fejlesztése a már meglévő, de hiányos szolgáltatási struktúrával bíró gyógy- és termálfürdőkben, illetve a

meglévő háttérinfrastruktúrák fejlesztése a megújuló energiaforrások felhasználásával (pl. a fűtés korszerűsítés kapcsán napenergia, hulladékhő-hasznosítás, stb.) valamennyi potenciális fűrdőben az egészségesebb környezet megőrzését szolgálja. Az egyes – főként piaci orientált – gyógyfürdők versenye enyhül, az együttműködésekre alapozva, a gyógy- és termálvizek különbözőségét felhasználva, az egészségturisztikai termékek, létesítmények és a szolgáltatások köre bővül, *fizikai elérhetőségük, megközelíthetőségük* javul. A fejlesztések esetében előnyben részesülnek a kis területigényű, illetve a barnamezős megoldások.

A régió közép- felsőoktatási kínálatából hiányzó egészségturisztikai szolgáltatásokat magas szinten támogatni tudó képzési rendszer megújítása elengedhetetlen feltétele a minőségi fejlesztéseknek. Gyógyfürdőhelyek, gyógy- és termálfürdők **minőségi** fejlesztése esetén elsősorban: kiemelt, nemzetközi célpontú gyógyfürdők, másodsorban: meglévő gyógy- és termálfürdők, harmadsorban: új gyógy- és termálfürdők támogathatóak.

Művelettípusok indikatív listája:

- termál- és gyógyfürdők egyedi, specializált szolgáltatásainak – gyógyászati, rekreációs és szabadidős – és infrastruktúrájának fejlesztése (előnyben részesülnek az egészségügyi célú szolgáltatások, kapcsolatosan a helyi egészségügyi szolgáltatókhoz);
- termál- és gyógyfürdők energiaellátási rendszerének megújítása, energiahatékony technológiák, a termálvíz hulladék-hő hasznosítási lehetőségeinek figyelembevételével;
- a támogatott turisztikai vonzerők használatához közvetlenül kapcsolódó infrastrukturális és szolgáltatásfejlesztések, pl. bekötőutak, kerékpárutak, közterületek, parkok javításához, a biztonság megerősítéséhez kapcsolódó beruházások;
- a turisztikai vonzerők fejlesztéséhez szükséges projekt-előkészítési tevékenység támogatása, kapcsolatosan az egyes műveletekhez.

Pannon Kulturális Út

A történelmi és kulturális örökség épített elemeinek (kastélyok, várak, különböző korú egyéb műemlékek) felújítás utáni hasznosítása és a hagyományok továbbélését szolgáló fesztiválok, a történelmi korok megidézése, illetve egy-egy történelmi személy, régészeti lelőhelyek köré fűzött kulturális csomagok jelenleg pontszerűen jelentkeznek a régióban. Mindezek komoly beruházási és pénzügyi igényűek, amelyek tematikai (sőt, néha időbeli!) összehangoltságának hiánya az egymást kiegészítő lehetőségek kihasználatlanságát jelenti. *A kulturális örökség önálló vonzerőt jelent, de fontos kiegészítő attrakció az aktív pihenési és gyógyulási céllal érkezők számára is.* A jelentős termál- és egészségturisztikai, valamint konferenciakereslettel rendelkező települések számára azonban jelenleg problémát jelent, hogy különösen a téli időszakban nincsenek a vendégek számára elérhető kulturális rendezvények és események, és az egyéb kulturális attrakciók látogathatósága sem megoldott, gyakran a múzeumok egy része a főszezonon kívüli időszakban zárva tart. Ezen szezonalitást és területi szóródást oldják azokkal a komplex turisztikai programokkal, tematikus csomagokkal, amelyek a **Pannon Kulturális Út** égisze alatt szerveződnek és nemzetközi hálózati együttműködések fejlesztését is elősegítik. Az épített kulturális értékek hasznosításával elősegíteni kívánjuk azok védelmét, a további karbantartáshoz a jövedelemszerzés lehetőségét. Ezzel a tradíciók, szokások, hagyományok élővé tételét és fennmaradását, azok bemutathatóságát teremtjük meg, ami növeli a régió kulturális kínálatát, valamint az itt élők identitását.

A beavatkozást lehetőleg regionális tematikus utak keretében egymással összehangolva, vagy az adott térségben más típusú turisztikai vonzerővel összehangoltan kell megvalósítani. Az energiatakarékos és megújuló energiaforrásokat alkalmazó megoldásokat, illetve a kis

területigényű, ill. a barnamezős megoldásokat előnyben kell részesíteni.

Művelettípusok indikatív listája:

- kastélyok, kúriák és várak, egyházi létesítmények turisztikai funkciókkal való bővítése, ami elősegíti a kulturális turizmusba való bekapcsolódásukat (az épületek, a kastélykert, illetve a várakhoz tartozó parkok felújítása, kolostorok és kolostorkertek) és hozzájárul új munkahelyek teremtéséhez;
- a muzeális intézmények és régészeti lelőhelyek, romemlékek látogatóbarát szolgáltatásainak fejlesztése és szükség esetén felújítása, illetve bővítése annak érdekében, hogy a múzeumok látogatottsága és szolgáltatási színvonala növekedjen, illetve foglalkoztatási bővítő szerepe erősödjön;
- nemzetközi és országos jelentőségű és turisztikai szempontból meghatározó településen kulturális fesztiválok helyszíneinek infrastrukturális fejlesztése (pl. kiszolgáló infrastruktúra fejlesztése, rendezvényterek biztosítása, kialakítása, hang- és fénytechnikai fejlesztések, biztonság megerősítésére vonatkozó elemek, fesztiválhelyszínek kialakítása) annak érdekében, hogy növekedjen a látogatók száma és új, fenntartható munkahelyek keletkezzenek;
- a turisták tájékozódását és a vonzerők látogathatóságát megkönnyítő helyi információs rendszerek (pl. tábla) kialakítása, amelyek magukban foglalják a vonzerők „on-line” elérhetőségét biztosító, internet alapú alkalmazások és színvonalas digitális és nyomtatott tájékoztató anyagok készítését is, a kulturális örökség digitalizálását, marketing és rendezvényszerzési munkákat; a látogathatóság fejlesztéséhez szükség van az akadálymentesítéshez⁹ és speciális bemutatási módszerek biztosításához¹⁰ kapcsolódó fejlesztésekre is
- a támogatott turisztikai vonzerők használatához közvetlenül kapcsolódó infrastrukturális és szolgáltatásfejlesztések, pl. bekötőutak, kerékpárutak, kerékpársávok, közterületek, parkok javításához és a biztonság megerősítéséhez kapcsolódó beruházások
- a turisztikai vonzerők fejlesztéséhez szükséges projekt-előkészítési tevékenység támogatása, kapcsoltan az egyes műveletekhez.

Tájegységi ökoturisztikai (aktív) programok fejlesztése

A természeti, táji adottságok turisztikai lehetőségeinek kiaknázása kifejezetten az **ökoturisztikai** elemeket jelenti, mégpedig a régióra jellemző táji sokszínűség bemutatását célozva, amely un. **tájegységi programcsomagokra** bontva a kultúrtájak örökségének bemutatathatóságát is magába foglalja. A Szigetköz – Mosoni-Duna, Fertő-térség, a Hanság, a Pannonhalmi-dombság, a Sokoróalja, a Hetés, az Őrség, a Vendvidék, vagy a Kis-Balaton, a Balaton, a Rába, továbbá akár a klimatikus gyógyhelyek stb. sajátos természeti jelleggel bírnak, amelyet a különböző célcsoportú vendégkörnek kínálva az aktív turizmus egyes ágainak (pl. vízi-, kerékpáros) nyugat-dunántúli jellegét erősíthetik akár kistérségi programokként. Az ökoturisztikai fejlesztések esetében kiemelten fontos azok környezeti fenntarthatósága, azaz hogy a turisztikai értékek kihasználása hosszú távon se okozza azok degradálódását. Ennek megfelelően előnyben kell részesíteni a kis területigényű, ill. a barnamezős fejlesztéseket.

---

⁹ A vonzerők a fogyatékkal élők számára is elérhetővé válnak

¹⁰ A fogyatékkal élők számára is biztosítják az élményt, például braille írással készült feliratok segítségével

Művelet típusok indikatív listája:

- a nemzeti parkok, natúrparkok és egyéb védett természeti területek (tájvédelmi körzetek) turisztikai célú fejlesztése (látogatóközpontok kiépítése, oktató bázisok és tanösvények fejlesztése, bemutatóhelyek és rendezvények szervezésére alkalmas területek kialakítása, turista útvonalak kiépítése);
- természethez és helyi kulturális örökséghez kapcsolódó és az aktív turizmus ösztönzését jelentő szolgáltatások és infrastruktúrák fejlesztése: az országos és regionális turisztikai célú kerékpárutak és kiszolgáló szolgáltatásai (kölcsonzók, kerékpáros központok, standard felszerelések stb.), turisztikai célú kisvasutak, vízi turizmushoz, folyóparti aktív turisztikához kapcsolódó infrastrukturális fejlesztések, valamint az ökoturizmushoz kötődő tematikus és élményparkok kiépítése, a bemutatásra kerülő természeti értékek, partszakaszok megújítása, fenntartása;
- a turisták tájékozódását és a vonzerők látogathatóságát megkönnyítő helyi információs rendszerek (pl. tábla) kialakítása, amelyek magukban foglalják a vonzerők „on-line” elérhetőségét biztosító internet alapú alkalmazások és színvonalas digitális és nyomtatott tájékoztató anyagok készítését is, marketing és rendezvényszerzési munkákat; a látogathatóság fejlesztéséhez szükség van az akadálymentesítéshez¹¹ és speciális bemutatási módszerek biztosításához¹² kapcsolódó fejlesztésekre is;
- a támogatott turisztikai vonzerők használatához közvetlenül kapcsolódó infrastrukturális és szolgáltatásfejlesztések, pl. bekötőutak, közterületek, kerékpárutak, kerékpársávok, parkok javításához és a biztonság megerősítéséhez kapcsolódó beruházások;
- a turisztikai vonzerők fejlesztéséhez szükséges projekt-előkészítési tevékenység támogatása, kapcsolatosan az egyes műveletekhez.

Kereskedelmi szálláshelyek és szolgáltatások fejlesztése

Az attrakciók fejlesztéséhez kapcsolódóan a szálláshelyek és szolgáltatások minőségének javítása szükséges ahhoz, hogy mind a külföldi, mind a belföldi turisták egyre komolyabb igényeit ki lehessen szolgálni. Azokon a helyeken, ahol jelentős turisztikai vonzerő van, de annak kihasználását korlátozza a meglévő szálláshely-kapacitás, vagy azok alacsony színvonala, ott indokolt a szálláshelyek fejlesztése, a jelen kor minőségi követelményeinek való megfelelés biztosítása, lehetőleg energiatakarékos és megújuló energiaforrásokat alkalmazó megoldásokkal. A szálláshelyeknek biztosítaniuk kell a fogyatékkal élők számára történő akadálymentesítést, a családbarát szolgáltatásokat és a környezetbarát üzemeltetési módot. Előtérbe helyezendő a kisebb szálláshelyek támogatása.

Kialakításra illetve minőségi fejlesztésre kerülnek azon turisztikai célcsoportok számára kívánatos szálláshelyek, amelyek a különböző programcsomagok révén a régióra jellemző különböző kínálati termékekre specializálódva jelennek meg.

Művelet típusok indikatív listája:

- Kereskedelmi szálláshelyek kapacitásainak bővítése a turisztikai vonzerők fejlesztése révén növekvő igények kielégítésére
  - szállásférőhelyek számának növelése a magas minőségű szolgáltatásokat nyújtó

---

¹¹ A vonzerők a fogyatékkal élők számára is elérhetővé válnak

¹² A fogyatékkal élők számára is biztosítják az élményt, például braille írással készült feliratok segítségével

szálláshelyeken

- alacsony komfortfokozatú szálláshelyek kapacitásnövelése, indokolt esetben, a piaci megtérülési ráta függvényében – a térségi alapon létrejött öko- és aktív turisztikai kínálatához kapcsolva. Elsősorban hátrányos, vidéki térségekben jelent ez a tevékenység megoldást alternatív jövedelemszerzésre, ezért a célcsoportja a mikro, kis- és középvállalkozások, és non-profit szervezetek.
- új, magas minőségű szolgáltatásokat nyújtó szálláshelyek létesítése az arra indokolt esetben (keresletet bizonyítva, illetve amely nem vezet túlkínálatához), kapcsolódva a régió kiemelt desztinációihoz
- Kereskedelmi szálláshelyek minőségi fejlesztése, magasabb fokozatúvá válás ösztönzése:
  - a szálláshelyek infrastrukturális fejlesztése a „szezonnyújtás”, valamint a magasabb komfortfokozat érdekében (pl. energiatakarékos hűtés-fűtésrendszer kialakítása, épület felújítása, korszerűsítése stb.)
  - a szálláshelyekhez kapcsolódó szolgáltatások bővítése (pl. szabadidő aktív eltöltését segítő szolgáltatások pl. kerékpárkölcsonzés, szauna, illetve az üzleti turizmus kiszolgálását célzó fejlesztések, pl. konferencia létesítmények; valamint a családbarát szolgáltatások bevezetése stb.)”

Helyi, térségi desztináció menedzsment szervezetek, turisztikai klaszterek létrehozása, fejlesztése.

A jelenlegi egyes turisztikai szolgáltatások területi szóródásait és elérhetőségi egyenlőtlenségeinek felszámolását segítik elő a *desztinációs menedzsment szervezet(ek)*, amely(ek) a már meglévő intézményrendszerre (pl. Regionális Marketing Igazgatóság, Regionális Idegenforgalmi Bizottság, Pannon Termál Klaszter, civil szervezetek) épülve hatékonyan segítik a Nyugat-dunántúli régió turisztikai vonzerejének mind szélesebb körű propagandáját, e-turizmus portálok és közös foglalási rendszerek kialakításával. A szervezeteknek egy adott térség turizmusában érintett köz-, magán és a civil szféra képviselőinek együttműködésén kell alapulniuk.

Művelettípusok indikatív listája:

- a turisztikai célú projektek fejlesztése és a tevékenységek koordinációja, környezeti hatásainak vizsgálata;
- a desztináció piacra vitelét, marketingjét, a humán erőforrás fejlesztését stb. segítő stratégiák elkészítése;
- érintett területek turisztikai célú marketing tevékenysége, a turisztikai szolgáltatások értékesítése;
- az UNESCO világörökségi listára felkerült és a várományosi listán szereplő helyszínek védelmét és fenntartható fejlesztését előmozdító, szakmai, tudományos és szervezeti keretek létrehozása és fejlesztése, a világörökségi helyszínek közös kulturális és turisztikai kínálatának összehangolása és fejlesztése

5.2.3 Végző kedvezményezettek

- Önkormányzatok és intézményeik;
- Központi költségvetési szervek és intézményeik;

- Önkormányzatok és közhasznú jellegű tevékenységet végző, nem profitorientált gazdasági társaságok – amelyekben az önkormányzat többségi tulajdonnal rendelkezik – konzorciumai;
- Gazdasági társaságok;
- Non-profit szervezetek alapítványok, egyesületek, valamint egyéb jogi személyiségű non-profit szervezet, egyházak;
- Non-profit szervezetek és önkormányzatok konzorciumai;

5.2.4 Lehatárolási szempontok és illeszkedés más operatív programokkal:

Kapcsolódás az un. Zászlóshajó projektekhez

A Pannon örökség megújítása prioritás kapcsolódik az Európa termálmedencéje, a Balaton 12 hónapon át, az Akadálymentes Magyarország és az Energiatakarékosság elnevezésű zászlóshajó projektekhez.

Kapcsolódás az Új Magyarország Vidékfejlesztési Programhoz (ÚMVP)

Az Új Magyarország Vidékfejlesztési Program III. prioritásának keretében „turisztikai tevékenységek ösztönzése” (313. kódszámú) intézkedése keretében nyújt támogatást a magán szálláshelyek idegenforgalmi célú hasznosításáról szóló 110/1997 Kormányrendelet alapján, magán szálláshelyek és falusi örökségporták, falusi vendégszta- programok fejlesztéséhez, a rendelet 1. számú mellékletében foglalt kiemelt gyógyhelynek, kiemelt üdülőhelynek, gyógy- vagy üdülőhelynek minősülő községek kivételével. A NYDOP az EMVA által támogatott helyi, minőségi kínálatot bekapcsolja térségi turisztikai kínálat- fejlesztésébe.

A ROP-ok az adott régió turisztikai vonzóképeségének általános és koordinált fejlesztésére koncentrálnak, míg az **ÚMVP a rurális térségekben a nem kereskedelmi magán szálláshely- szolgáltatást, valamint az egyes mezőgazdasági tevékenységekhez közvetlenül kapcsolódó agro-turisztikai szolgáltatásokat támogatják.** Ennek megfelelően a ROP ad támogatást:

- a hatályos jogszabály alapján **kereskedelmi minősítésű** szálláshelyek fejlesztésére,
- **turisztikai szolgáltatások fejlesztésére, de kizárva az ÚMVP-ben foglalt agro-turisztikai szolgáltatásokat,** pontosabban:
  - a személyi jövedelemadóról szóló 1995. évi CXVII. Törvény 59.§-ban foglalt alkalmi falusi és agro-turisztikai szolgáltató tevékenységeket,
  - a jelen intézkedés által lehatárolt jogosult települési körben (5000 fő, vagy 100 fő/km² népsűrűség alatti nem városi rangú településeken) a mezőgazdasági alap-tevékenységekhez szorosan kapcsolódó szolgáltatásokat, úgymint lovas-, horgász, vad- és erdei turizmus.
- **attrakciók,** és kapcsolódó infrastruktúra fejlesztés: teljes körűen,
- turisztikai **desztináció-menedzsment** központok és szolgáltatások: területi koordinációs céllal teljes körűen, településmérettől és szolgáltatótól függetlenül.

A **borturizmus** területén a ROP a 100.000 euró feletti támogatás-igényű projekteket, az Új Magyarország Vidékfejlesztési Program pedig az ennél kisebb támogatás-igényű projekteket támogatja.

A prioritás kapcsolódása más beavatkozásokhoz

A prioritás kiemelten kapcsolódik a településrehabilitációt célzó beavatkozáshoz, továbbá a hatékony megvalósuláshoz szükséges természet- és környezetvédelmi, valamint közlekedési fejlesztéseket szolgáló prioritásokhoz. Fontos a humán erőforrás fejlesztés témában a régió igényeihez igazodó képzések megjelenése is, kiemelten az egészségturisztika és a természetes gyógymódok területén. A beavatkozás a turisztikai vállalkozások szolgáltatásainak fejlesztésével, a befektetés-ösztönzés témakörével a gazdaságfejlesztés prioritáson keresztül foglalkozik.

A célok eléréséhez előfeltétel az Új Magyarország Vidékfejlesztési Programmal, a Környezet és energia operatív programmal, a Közlekedésfejlesztési operatív programmal és a Társadalmi megújulás operatív programmal való összehangolás a végrehajtás során.

5.3 VÁROSFEJLESZTÉS

5.3.1 Prioritás céljai

Célok

- Városközpontok, leromlott városi lakóterületek integrált rehabilitációja;
- A hátrányos helyzetű lakosság életkörülményeinek javítása települési infrastruktúra-fejlesztések révén;
- Városi közösségi közlekedési rendszerek fejlesztése.

Indikátorok

Indikátor típusa	Indikátor definíciója	Mértékegység	Bázis-érték	Célérték	Forrás
hatás	A rehabilitált terület komplex aktivitási mutatójának települési átlaghoz való közelítése (az átlag százalékában kifejezve)	%	2007-ben kerül meghatározásra	átlag 75%-a	IH
eredmény	A támogatással érintett területen telephellyel rendelkező vállalkozások számának növekedése	db	0	400	IH
eredmény	Támogatással érintett lakosok száma a rehabilitált településrészekben	fő	0	30000	IH
hatás	Közösségi közlekedést igénybe vevők számának szinten tartása	fő	124 951 (2005)	125 000	IH

5.3.2 Beavatkozások, műveletek

Városközpontok érték-őrző megújítása

Szükséges a városi területek fizikai, műszaki és társadalmi-gazdasági megújítása, különösen a térségi központi funkciókat ellátó városokban. A környezeti szempontokhoz igazodóan különleges hangsúlyt kell fektetni az alulhasznosított, vagy használaton kívüli területek újbóli településszerkezetbe illesztésére és e területek funkcióváltásának elősegítésére. A támogatások esetében előnyben részesülnek a barnamezős fejlesztések a zöldmezős beruházásokhoz képest. A felújított épületek esetében kiemelt szempont az energiahatékonyság javítása (releváns esetben a megújuló energiaforrások hasznosítása), illetve az akadálymentesítés.

A projektek szelekciója és az akcióterv készítése során egy konzultációs folyamat eredményeként alakulnak ki a támogatási feltételek, melyek igazodnak a hazai városfejlesztési, városhálózati fejlesztési elképzelésekhez, illetve a helyi igényekhez. A projektszelekció folyamatában az ún. kétfordulós eljárásrendet kívánjuk alkalmazni, amely lehetőséget biztosít az első fordulóban benyújtott projektelképzelés konzultációs úton történő végleges kialakítására. A projektek támogatásának előfeltétele a nagyvárosok esetében az

integrált városfejlesztési stratégiák (tervek) megléte. A régióban a falvak számához viszonyítva alacsony a városok száma, mindegyik térségközponti szerepet tölt be, így a beavatkozás keretében minden régióbéli város támogatható.

A beavatkozások eredményeként vonzó települési környezet és infrastruktúra alakítható ki, javulnak az életkörülmények, javul a vállalkozások és a helyi szervezetek működési környezete, hozzájárulva ezzel a helyi gazdasági potenciál és különösen a turisztikai lehetőségek jobb kihasználásához is. A jobb és biztonságosabb települési környezet hozzájárul a megfelelő területhasználat érvényesítéséhez és a település-szerkezet javításához. A régióban a magasan képzett munkaerő számára vonzó élettér alakul ki. Megteremtődnek a helyi közösségi élet előfeltételei, ami a hátrányos helyzetű csoportok reintegrációját is elősegíti.

A városfejlesztési beavatkozások megvalósításában fontos szerepet játszik a magántőke mobilizálása, megtérülő fejlesztések esetén visszatérítendő támogatások alkalmazása. A beavatkozás keretében a NYDOP szándékozik használni a JESSICA konstrukciót, ami az Európai Bizottság által indított program a fenntartható városfejlesztésre. Az operatív program ezen konstrukció keretében lehetőséget teremt az EIB, CEB hitelkonstrukcióval megvalósítható városfejlesztési alapok városfejlesztési beavatkozásokba való bevonására.

Művelet típusok indikatív listája:

- A településmagok esztétikai megújítása: a kulturális örökségi elemek, örökségvédelmi jelentőségű területek fejlesztése, a városközpontok funkcionális újjáélesztése, jól lehatárolható településrészen belül az épületek felújítása, (homlokzat, „utcafelújítási” programok, településrészek fizikai megújítása)
- Az akcióterületen érintett középületek esetében a felújításon túl, az energiahatékonyság javítása;
- Közlekedési fejlesztések: balesetmentes és a város központi részeit tehermentesítő közlekedést szolgáló közútfejlesztések; akcióterületeken forgalomcsillapított közlekedési övezetek, gyalogoszónák, az adott településrészen belüli és annak elérhetőségét biztosító kerékpárutak, kerékpársávok építése; intermodális tömegközlekedési csomópontok kialakítása és fejlesztése;
- Meglévő zöldfelületek revitalizációja, zöldfelületek növelése, parkosítás;
- Településközponti barnamezők kármentesítése, revitalizációja, új közfunkcióval való megtöltése.
- Akciótervek, tanulmányok, kiviteli tervek készítése a jelenlegi és a későbbi közcélú rehabilitációs szakaszokhoz kapcsolódóan;

A prioritási tengely megvalósítása során élni kívánunk az 1083/2006/EK rendelet 34. cikkének 2. bekezdésében meghatározott rugalmas finanszírozás lehetőségével, legfeljebb a prioritási tengely forrásai 10%-ának erejéig. Az alapok közötti átjárhatósággal – amennyiben a pályázati kiírás ezt tartalmazza – a projektgazdák csak abban az esetben élhetnek, ha az ESZA-jellegű tevékenységek közvetlen kapcsolatban állnak az ERFA-alapú projekt megvalósításával, és ezen tevékenységek szükségesek a projekt eredményes végrehajtásához, illetve kifejezetten helyi sajátos probléma megoldására irányulnak.

Integrált városrehabilitációs tevékenységek leromlott városi lakóterületeken vagy leromlással fenyegetett lakótelepeken

A beavatkozások integráltságát az URBAN II Közösségi Kezdeményezés mintájára és

szempontjainak érvényesítésével kívánjuk megvalósítani. Az URBAN program kifejezetten az urbanizációból eredő városi problémák enyhítésére jött létre, ami a gazdasági és szociális szempontból egyaránt hátrányos helyzetű városrészek (akcióterületek) integrált, komplex megújítását célozza egy összefüggő és egyértelműen lehatárolt akcióterületen. A koncentráltan megnyilvánuló gazdasági, szociális és környezeti települési problémák orvoslása új gazdasági, kulturális, szociális és közösségi funkciók kialakulását és a meglévő funkciók megerősítését szolgálja, amely nemcsak az érintett település, hanem a környező térség életére is kihat. A beavatkozás a város területén integrált, szociális típusú városrehabilitációs programot kíván megvalósítani. Az akcióterületi lehatárolás leromlással fenyegetett, vagy leromlott városi lakóterületekre (belvárosi jellegű beépítésre, szegregált lakóterületre – pl. cigánytelepre) vonatkozhat. Az akcióterületi beavatkozások tartalmazzák a többlakásos lakóépületek beruházásainak támogatását, hogy minél korábbi beavatkozásokkal megelőzhető legyen a rossz státuszú lakótelepek későbbi gettóvá válása.

A programok a helyi szint ismeretére, a helyi problémák feltérképezésére és a helyi közigazgatási szervek, helyi lakosok, civil szervezetek és gazdasági szereplők együttműködésére építenek.

A beavatkozás elsősorban a nagyvárosok (Győr, Szombathely, Zalaegerszeg, Sopron, Nagykanizsa) azon problémáira koncentrál, ahol elkezdődtek a szegregáció és slum-osodás jelei, vagy veszélyeztetik egy-egy városrész további fejlődését. A beavatkozás eredményeképpen megvalósul a nagyvárosok közcélú rehabilitációja lehetőség szerint PPP konstrukcióval. A projektszelekció folyamatában az ún. kétfordulós eljárásrendet kívánjuk alkalmazni, amely lehetőséget biztosít az első fordulóban benyújtott projektelképzelés konzultációs úton történő végleges kialakítására. A projektek támogatásának előfeltétele az integrált városfejlesztési stratégiák (tervek) megléte.

A városfejlesztési beavatkozások megvalósításában fontos szerepet játszik a magántőke mobilizálása, megtérülő fejlesztések esetén visszatérítendő támogatások alkalmazása. A beavatkozás keretében a NYDOP szándékozik használni a JESSICA konstrukciót, ami az Európai Bizottság által indított program a fenntartható városfejlesztésre. Az operatív program ezen konstrukció keretében lehetőséget teremt az EIB, CEB hitelkonstrukcióval megvalósítható városfejlesztési alapok városfejlesztési beavatkozásokba való bevonására. Kiemelten kezeljük a beavatkozás megvalósítása során az energiahatékonyság javítását és releváns esetben a megújuló energiaforrások hasznosításának lehetőségét, illetve az akadálymentesítést.

Az akcióterületek kijelölésére elsősorban a 1828/2006/EK rendelet 47. cikke által körvonalazott kritériumrendszer érvényesítésével kerül sor, amely a lakáscélú épület-felújítás (housing) feltételeit szabályozza (ld 6. melléklet). A lakáscélú épület-felújításra fordítható összegek projekt szinten kerülnek korlátozásra, egyrészt a projektek szigorú belső pénzügyi arányainak megtartásával, másrészt a 1080/2006/EK rendelet 7. cikkének b) pontjában foglaltak értelmében a lakás-beruházási (housing jellegű) kiadások az összes ERFA-juttatás legfeljebb 2 %-ig terjednek..

Az 1080/2006 EK Rendelet 7. cikk (2) pontja értelmében "lakásberuházási kiadások az alábbi feltételek mellett támogathatók: (a) a kiadásokat **integrált városfejlesztési művelet** vagy prioritási tengely keretében kell programozni az állapotromlással és társadalmi kirekesztéssel küzdő vagy azzal fenyegetett területeken ".

Az Európai Bizottság 1828/2006 rendelete értelmében lakóépület felújítás csak akkor támogatható uniós forrásból, ha azon célterület, ahol a felújítás történik, társadalmi és gazdasági értelemben leromlott vagy leromlással fenyegetett. A célterület leromlottságát kiválasztási kritérium-rendszerrel (indikátorokkal) kell alátámasztani. A Bizottság rendelete

értelmében 10 lehetséges indikátor használható, amelyből a célterület legalább háromnak kell, hogy megfeleljen (ezek közül kettő a rendelet a)-h) pontjaiban felsoroltak közé tartozik.)

A felsorolt 10 kritériumból három kritérium - az a), b) és f) - használata biztosítható a teljes 2007-2013-as időszak során. A beavatkozások fókuszálása érdekében a fennmaradó 7 kritériumból az akcióterv alkalmazhat majd további 3-4-et attól függően, hogy a mérésükhöz rendelkezésre állnak-e országos szinten elérhető és releváns adatok. A kritériumokat és a mutatószámok határértékeit az Európai Bizottsággal egyeztetve határozzuk meg.

A szociális városrehabilitáció támogatásában részesíthető célterületeket két csoportra osztjuk, mindkettő önálló kritériumrendszerrel rendelkezik. (Lakótelepek és nem lakótelepi beépítésű területek – hagyományos beépítésű városrészek). A külön kritériumrendszer használatát ezen területek népesség-összetételének és épületállományának jelentős eltérése indokolja.

Amennyiben a szociális városrehabilitációra kijelölt célterület egyaránt tartalmaz lakótelepi és hagyományos városias területet, akkor azt az indikátorrendszert kell alkalmazni, amely a célterület lakásállományának több mint 50%-ára jellemző.

A lakótelepre jellemző indikátorokat kell alkalmazni abban az esetben, ha a szociális rehabilitáció célterülete megfelel az alapvetően KSH alapú lakótelep definíciónak:

- iparosított technológiával épült 1945 után, és
- környezetéből elváló középmagas és magas lakóházak, házsorok alkotják

Művelettípusok indikatív listája:

- Közterületek kialakítása, felújítása – beleértve a közműhálózatot, azbesztmentesítést;
- Közintézmények felújítása, bővítése (amennyiben új, a rehabilitáció céljait elősegítő közösségi programokhoz kapcsolódik), közösségi helyiségek kialakítása;
- Kulturális, sport és szabadidős létesítmények felújítása, bővítése;
- Több lakásos lakóépületek közös részeinek felújítása;
- Lakóépületek bontása (különleges esetben, kizárólag olyan telepfelszámolások esetén, amelyeknél az elköltöztetett lakók legalább komfortos lakásba kerülnek, s szociális beilleszkedésüket külön programok segítik, amelyeket a pályázat is tartalmaz);
- Akciótervek, tanulmányok, kiviteli tervek készítése a jelenlegi és a későbbi közcélú rehabilitációs szakaszokhoz kapcsolódóan;

A prioritási tengely megvalósítása során élni kívánunk az 1083/2006/EK rendelet 34. cikkének 2. bekezdésében meghatározott rugalmas finanszírozás lehetőségével, legfeljebb a prioritási tengely forrásai 10%-ának erejéig.

A pályázati programnak, a konkrét beavatkozásoknak az akcióterületre vonatkozó szakmai programon kell alapulnia, amelynek alapfeltétele a terület állapotának részletes bemutatása, a programba bevonandó helyi szereplőkkel való egyeztetés.

Helyi és helyközi közösségi közlekedés infrastrukturális feltételeinek javítása

A régió nagyvárosaiban (Győr, Sopron, Szombathely, Zalaegerszeg, Nagykanizsa) és az agglomerálódó környezetükben tapasztalható egyre nagyobb zsúfoltság, a gépjármű-közlekedés okozta súlyosbodó környezetterhelés, a kisebb településekre jellemző elégtelen közösségi közlekedés indokolja a helyi és helyközi közösségi közlekedés feltételeinek és a szolgáltatások (P+R rendszerek fejlesztése, buszsávok, buszöblök, utasforgalmi

szolgáltatások, vasúti kiszolgáló létesítmények, kerékpártárolók, ráhordó kerékpárutak és sávok) színvonalának javítását és támogatását. Ezek a fejlesztések különösen fontosak a nagyvárosok és agglomerációjuk viszonylatában a közutak zsúfoltságának és kapcsolódóan a közlekedés környezetterhelésének csökkentése érdekében. Olyan integrált közösségi közlekedési rendszerek létrehozása és működtetése valósul meg, amelyek lehetővé teszik a vasúti közlekedés minél nagyobb arányú bevonását az elővárosi közlekedési rendszerekbe. A városi agglomerációk, kistérségek működésének lényeges eleme a közösségi közlekedés szervezésének kérdése, amely hatással van térségi munkaerőpiac mobilizációjára, így a foglalkoztatottságra.

Művelettípusok indikatív listája:

- az intermodális kapcsolatrendszer fejlesztése forgalomtechnikai eszközök fejlesztésével;
- autóbusz pályaudvarok, végállomások, vasúti várótermek építése, felújítása, átépítése utasforgalmi szempontok szerint, mozgáskorlátozottak tömegközlekedésének elősegítését biztosító tevékenységek fejlesztése, a kerékpárosok számára is akadálymentes környezet biztosítása (tolósín, rámpa, tároló).
- utasforgalmi szolgáltatások színvonalának javítása, informatikai, térinformatikai eszközök fejlesztése tekintettel az intermodalitásra;
- Tervek, tanulmányok kidolgozásának támogatása az egyes városok, agglomerációk, kistérségek hatékony közlekedés-szervezési feladatainak ellátásához;
- A kidolgozott térségi tervek megvalósításához alacsonyabb összegű eszközbeszerzések, beruházások (pl. autóbuszöblök, buszfordulók, váróhelyiségek) támogatása a kistérségek településein;
- Regionális és agglomerációs közlekedési szövetségek megalakításának és működésének támogatása.

5.3.3 Végző kedvezményezettek

- Önkormányzatok és intézményeik, települési önkormányzati társulások;
- Önkormányzatok és közhasznú jellegű tevékenységet végző, nem profitorientált gazdasági társaságok – amelyekben az önkormányzat többségi tulajdonnal rendelkezik – konzorciumai;
- Állami költségvetési szervek és intézményeik;
- Non-profit szervezetek alapítványok, egyesületek, valamint egyéb jogi személyiségű non-profit szervezetek, egyházak;
- Non-profit szervezetek és önkormányzatok konzorciumai;
- Önkormányzatok és a magánszféra által közösen létrehozott, önkormányzati többségi tulajdonban lévő közcélú fejlesztési társaságok;
- Helyi közlekedést üzemeltető társaságok.

5.3.4 Lehatárolási szempontok és illeszkedés más operatív programokkal:

Kapcsolódás az un. Zászlóshajó projektekhez

A prioritás kapcsolódik a Környezet – tiszta város, zöld vidék, a Közlekedés, az

Akadálymentes Magyarország, az Energiatakarékosság elnevezésű zászlóshajó projektekhez.

Lehatárolás a Közlekedésfejlesztési operatív programmal (KÖZOP):

A KÖZOP támogatja a városi közösségi közlekedés azon beruházásait, amelyek a kötöttpályás közlekedéshez tartoznak, illetve az ahhoz szorosan kötődő, a belvárosok gépkocsi zsúfoltságát enyhítő intermodális rendszerek (P+R) kialakítását.

Kapcsolódás az Új Magyarország Vidékfejlesztési Programhoz (ÚMVP)

Az OP forrásaira jogosultak a városokban megvalósuló fejlesztések, illetve az 5000 főt és 100 fő/km² népsűrűséget meghaladó települések, a városok és a fenti települések külterületeinek kivételével.

A prioritás kapcsolódása más beavatkozásokhoz

A prioritás kiemelten kapcsolódik a turizmusfejlesztést célzó beavatkozásokhoz, továbbá a hatékony megvalósuláshoz szükséges természet- és környezetvédelmi, valamint közlekedési fejlesztéseket szolgáló prioritásokhoz. Fontos a humán közszolgáltatások infrastruktúra fejlesztését elősegítő 5. prioritással való kapcsolat is.

5.4 KÖRNYEZETVÉDELMI ÉS KÖZLEKEDÉSI INFRASTRUKTÚRA

5.4.1 A prioritás céljai

Célok

- A településszerkezethez és a tájhoz illeszkedő környezetbarát rendszerek alkalmazásának elősegítése, környezeti tudatosság növelése;
- Biztonságos, jó állapotú felszíni vizek az EU Víz Keretirányelvnek megfelelően
- Az alsóbbrendű közúthálózat és a kerékpárút-hálózat fejlesztésével a települések, térségek belső elérhetőségi viszonyainak javítása.

Indikátorok

Indikátor típusa	Indikátor definíciója	Mértékegység	Bázisérték	Célérték	Forrás
eredmény	A támogatott projektek keretében EU-s kritériumoknak megfelelő szennyvízkezeléssel ellátott lakosok száma	fő	0	15 000	IH
eredmény	A támogatott projektek keretében ár- és csapadékvíz károktól megvédett lakosság	fő	0	30000	IH
output	Új utak hossza (négy és ötszámjegyű)	km	0	50	IH
output	Felújított utak hossza (négy és ötszámjegyű)	km	0	400	IH
output	Új kerékpárutak hossza	km	0	75	IH

5.4.2 Beavatkozások, műveletek

Kistelepülések szennyvízkezelése

A régió településszerkezetéből adódóan magas a 2000 lakos-egyenérték (LE) terhelés alatti települések száma, ezek a kistelepülések egymástól távol és elszigetelten helyezkednek el, sok esetben különösen érzékeny vízbázison és turisták által gyakran látogatott területeken. Míg a városokban és a sűrűn lakott térségekben a csatornahálózat kiépítése nem csupán nélkülözhetetlen, hanem egyúttal gazdaságos is, addig e kistelepüléseken, illetve a ritkán lakott területeken a szennyvízkezelés módját gazdaságossági és környezetvédelmi szempontból egyaránt mérlegelni kell. Mivel ezeken a területeken nem minden esetben kell komplex, több települést összekötő csatornarendszert és központi szennyvíztisztítást alkalmazni, így biztosítjuk a szennyvizek helyben tartását és lokális kezelését.

Művelet típusok indikatív listája:

A 2000 lakosegyenérték (LE) alatti agglomerációk és települések [a 30/2006. (II. 8.) Korm. rendelet szerint] **szennyvízkezelése**, vegyes műszaki megoldásokkal, a természet közeli szennyvíztisztítás és a szakszerű egyedi szennyvízelhelyezés kislétesítmények előnyben részesítésével az Egyedi Szennyvízkezelés Nemzeti Megvalósítási Program részeként:

- Természet-közeli szennyvíztisztításra irányuló beruházás és az ehhez kapcsolódó közcsatorna hálózat kiépítése (például faültetvényes-, tavas-, gyökérszívó-, illetve ezek kombinációjából álló megoldások)
- Hagyományos (mesterséges) szennyvíztisztítási eljárások és a kapcsolódó csatornahálózat kiépítése
- Szakszerű egyedi szennyvízelhelyezés létesítményei: egyedi szennyvíz-elhelyezési kislétesítmények, egyedi szennyvíztisztító kisberendezések.
- A települési folyékony hulladékok tengelyen történő elszállítása és kezelésének megoldása
- Fentiek optimalizált, kombinált megoldásai.
- Az egyes műveletekhez kapcsolatos projekt-előkészítési tevékenység támogatása

Települési szilárdhulladék-lerakók rekultivációja

A beavatkozási terület célja a települési hulladékok káros hatása elleni védelem erősítése, a települési hulladékok által kifejtett káros hatások csökkentése. A tervezett műveletek csak az önkormányzati feladatokkal összefüggő hulladékkezelési és rekultiválási feladatokra terjednek ki.

Művelet típusok indikatív listája:

- Döngutak és döngemetők felmérése, felszámolása, rekultiválása;
- Települési szilárdhulladék-lerakók, földmedrű települési folyékony-hulladék fogadóhelyek lezárása, rekultiválása

Felszíni vizek minőségének javítása és felszíni vizek okozta kockázatok csökkentése

A regionális jelentőségű vízfolyások, tavak esetében kiemelt jelentőségű a jó ökológiai állapot elérése, fenntartása, összhangban az EU Víz Keretirányelvvel. Ezen fejlesztések – alapos ökológiai tervezés és monitorozás mellett – hozzájárulnak a környezet- és életminőség javításához, illetve a vízbázisok védelméhez is. A régió – országos összehasonlításban – a kevésbé árvízveszélyes területek közé sorolható. A változó domborzati adottságok miatt veszélyeztetett településeken a belterületi csapadékvíz elvezető rendszerek megújítása, korszerűsítése indokolt. A beavatkozás hatásaként javul a környezetbiztonság, a felszíni és felszín alatti vizek minősége, ezáltal javul az érintett területeken élők életminősége.

Művelet típusok indikatív listája:

- Vizeink mennyiségi és minőségi védelme intézkedés regionális jelentőségű vízvédelmi területeken:
  - Vízfolyások, tavak, holtágak, mellékágak medermorfológiai és ökológiailag megalapozott rehabilitációja az EU Víz Keretirányelvnek megfelelően;

- Vízvisszatartás, vízpótlás, vízvisszatáplálás a „jó állapot” elérése érdekében (A belvízzel, mint vízkészlettel való gazdálkodás fejlesztése, térségi vízvisszatartás, vízpótlás, tározás, vízrendszer rehabilitáció);
- Települések belterületi csapadékvíz-elvezetéséhez kapcsolódó beruházások;
- Omlásveszélyes partfalak elleni védekezés;
- Az egyes műveletekhez kapcsolatosan projekt-előkészítési tevékenység támogatása.

A környezet megóvásához kapcsolódó szolgáltatások kialakítása, fejlesztése

Nyugat-Dunántúl jövőképében kiemelten fontos szempontként jelenik meg a környezeti értékek megóvása. A lakosság többségének környezete iránti közömbössége fontossá teszi olyan tevékenységek megalapozását és fejlesztését, amelyek változtatni képesek ezen, és fokozni képesek a társadalom környezettudatosságát. A regionális operatív program helyi fejlesztéseire illeszkedően, olyan helyi és térségi feladatokat kívánunk megvalósítani, amelyekkel hosszú távon alapozható meg a régió fenntartható fejlődése.

A prioritási tengely megvalósítása során élni kívánunk az 1083/2006/EK rendelet 34. cikkének 2. bekezdésében meghatározott rugalmas finanszírozás lehetőségével, legfeljebb a prioritási tengely forrásai 10%-ának erejéig. Az alapok közötti átjárhatósággal – amennyiben a pályázati kiírás ezt tartalmazza – a projektgazdák csak abban az esetben élhetnek, ha az ESZA-jellegű tevékenységek közvetlen kapcsolatban állnak az ERFA-alapú projekt megvalósításával, és ezen tevékenységek szükségesek a projekt eredményes végrehajtásához, illetve kifejezetten helyi sajátos probléma megoldására irányulnak

Művelet típusok indikatív listája:

- Védelem alatt nem álló, de természet- és környezetvédelmi szempontból jelentős értékek és területek védelmére, megőrzésére, állapotjavítására, rekonstrukciójára és megismerésére irányuló fejlesztések.
- Zajszennyezést és levegőszennyezettséget csökkentő közjóléti-védelmi fejlesztések, védelmi fasorok és védőfalak kialakítása.

Térségi közlekedési kapcsolatok fejlesztése

A Nyugat-dunántúli régió belső közlekedési kapcsolatai viszonylag fejletlenek, főleg az észak-déli tengely mentén fekvő főutak, és a kisebb városok és községek elérését biztosító utak tekintetében. Ez negatív következményekkel jár a régió kohéziójára és a belső egyenlőtlenségek oldására, hiszen nehezebbé válik az új lehetőségek elérése. Különösen jelentős a probléma a perifériális helyzetű, többségében határmenti, és a nagyszámú, csak egy úton megközelíthető zsáktelepüléssel rendelkező aprófalvas térségekben.

A beavatkozás eredményeképpen az elérhetőségi viszonyok javítása érdekében a kistérségi jelentőségű utak építése, a rossz minőségű utak felújítása a kistérségi központok és nagyvárosok gyorsabb és biztonságosabb megközelíthetőségének érdekében megoldottá válik. Ezek a fejlesztések hozzájárulnak a vállalkozások működési környezetének javításához, valamint a lakosság, munkaerő-mobilitásának elősegítéséhez a munkahelyek és a közszolgáltatások jobb és biztonságosabb elérhetősége érdekében. Különösen támogatandó a kistérségi központokban és alközpontokban létrejövő közszolgáltatások gyors és jó minőségű elérhetősége. A megvalósítandó fejlesztések közül előnyben kell részesíteni a kis területigényű, ill. a barnamezős megoldásokat.

A ÚMFT egészében a fenntartható közlekedés aránya több mint 50 %. A NYDOP program ehhez olyan módon járul hozzá, hogy a NYDOP-ban a téma szerinti kategorizálás alapján fenntartható közlekedés (24., 28., 52. kategóriák) tervezett aránya az OP teljes közlekedési fejlesztéseiben 51,17%.

A négy és ötszámjegyű utak kiválasztásánál az út minőségének szempontjai (40%-os súly) és a területfejlesztési szempontok (60%-os súly) jelennek meg. A területfejlesztési szempontoknál figyelembe vesszük az út gazdasági jelentőségét, a közszolgáltatásokhoz való jobb elérést, a kistérség bekötését a magasabb rendű útra, a térségközpontok elérhetőségének javulását. A hátrányos térségből érkező projektek szintén kedvezőbb pontszámot kapnak.”

Művelettípusok indikatív listája:

- Négy- és ötszámjegyű utak, illetve önkormányzati tulajdonú településközi utak, elkerülő utak felújítása, építése (a nehezen elérhető települések megközelíthetőségének javítása érdekében, közlekedésbiztonság növelése);
- A fenti kategóriájú közutak esetében a közúti kapcsolatok folyókon keresztüli összekötését elősegítő kompikötőkhöz vezető infrastruktúra fejlesztése;
- Kerékpárút-hálózat fejlesztése a forgalmas útszakaszok mentén (elsősorban egy-kétszámjegyű főutak belterületi szakaszai és forgalmas városi útszakaszok mentén).
- Az egyes műveletekhez kapcsolatan projekt-előkészítési tevékenység támogatása

5.4.3 Végső kedvezményezettek

- Önkormányzatok, települési önkormányzati társulások;
- Önkormányzatok és közhasznú jellegű tevékenységet végző, nem profitorientált gazdasági társaságok – amelyekben az önkormányzat többségi tulajdonnal rendelkezik – konzorciumai;
- Állami költségvetési szervek és intézményeik;
- Magyar Közút Kht.;
- Non-profit szervezetek alapítványok, egyesületek, valamint egyéb jogi személyiségű non-profit szervezetek, egyházak;
- Non-profit szervezetek és önkormányzatok konzorciumai;
- Központi költségvetési szervek és intézményeik;
- Önkormányzatok és a magánszféra által közösen létrehozott, önkormányzati többségi tulajdonban lévő közcélú fejlesztési társaságok.

5.4.4 Lehatárolási szempontok és illeszkedés más operatív programokkal:

Kapcsolódás az un. Zászlóshajó projektekhez

A prioritás kapcsolódik a Környezet – tiszta város, zöld vidék, a Közlekedés, az Akadálymentes Magyarország, az Energiatakarékosság elnevezésű zászlóshajó projektekhez.

Lehatárolás a Környezet és energia OP-val (KEOP):

Az agglomerációs szennyvízberuházásokat, amelyek a 30/2006. (II. 8.) Korm. rendelet szerint 2000 LE feletti, illetve EU derogáció tartozik hozzá, a KEOP támogatja. A KEOP

támogatja továbbá a vízgazdálkodási projektek közül azokat, amelyek országos jelentőségű tavakhoz, folyókhoz kapcsolódnak.

A rekultiváció területén a KEOP a régiós határokon átnyúló és a 650 millió forintos értékhatárt meghaladó projekteket támogatja, míg a NYDOP-ból az egyéb, nem ebbe a kategóriába tartozó szilárdhulladék-lerakók, a döngkutak, illetve a földmedrű települési folyékony-hulladék fogadóhelyek rekultivációja kerül támogatásra.

Lehatárolás a Közlekedésfejlesztési OP-val (KÖZOP):

Az intézkedés hatásosságát fokozza a régió, elérhetőségi viszonyait javító főközlekedési útvonalak (egy-, két- és a háromszámjegyű utak) fejlesztése, amelyek a Kohéziós Alapból vagy a Közlekedés operatív programból kerülnek támogatásra. A kötött pályás fejlesztések a KÖZOP-ból kaphatnak támogatást.

Kapcsolódás az Új Magyarország Vidékfejlesztési Programhoz (ÚMVP)

Az ÚMVP III. prioritásán a „vidéki örökség megőrzése, korszerűsítése” (323. kódszámú) intézkedései támogatják az ÚMVP melléklete szerint jogosult települések helyi védettséggel rendelkező épületeinek, építményeinek, valamint természeti elemeinek, és közterületeinek közcélú funkcionális megújítását. Az ÚMVP nem támogatja a helyi fizikai alap-infrastruktúra létesítmények kialakítását (közmű-hálózat fejlesztés, vízelvezetés, útburkolat, járda és kerékpárút fejlesztés stb.)

A prioritás kapcsolódása más beavatkozásokhoz

A prioritás kiemelten kapcsolódik a turizmusfejlesztést és a városfejlesztést célzó beavatkozásokhoz, továbbá a közlekedési fejlesztéseket szolgáló prioritásokhoz. Fontos a környezeti tudatosság szempontjából a humán szolgáltatások fejlesztésével való kapcsolat is. A turisztikai célú kerékpárutak a ROP 2. prioritásában támogathatók.

5.5 HELYI ÉS TÉRSÉGI KÖZSZOLGÁLTATÁSOK FEJLESZTÉSE

5.5.1 A prioritás céljai

Célok

- A humán közszolgáltatásoknak a régió sajátos településszerkezetét figyelembe vevő elérhetőségének biztosítása és szolgáltatási minőségének javítása;
- A tudás alapú információs társadalom megteremtése, a helyi sajátosságokat figyelembe vevő szolgáltatások fejlesztése.

Indikátorok

Indikátor típusa	Indikátor definíciója	Mértékegység	Bázis-érték	Célérték	Forrás
output	Fejlesztett nevelési-oktatási intézményekben tanuló diákok száma	fő	0	8000	IH
eredmény	Óvodai nevelésben részesülő gyermekek arányának növekedése	%	91 (2007. évi érték)	93,7	KSH
eredmény	Minőségi járóbeteg szakellátásban ellátottak számának növekedése (a fejlesztéssel érintett szakrendelések esetén)	fő	0	2007-ben kerül meghatározásra	OEP
eredmény	Szociális ellátással elért lakosság számának növekedése	fő	2007-ben kerül meghatározásra	2007-ben kerül meghatározásra	IH
eredmény	A program által szélessávú internethez közösségi pontokban hozzáférő lakosság növekedése	fő	0	20 000	IH

5.5.2 Beavatkozási területek, műveletek

Egészségügyi infrastruktúra és szolgáltatások fejlesztése

A régió aprófalvas településszerkezete és a lakosság rossz egészségügyi helyzete miatt alapvető fontosságú az *egészségügyi ellátások* és szolgáltatások *elérhetőségének javítása* és lehetőség szerint helyben biztosítása. Az *egészségügyi szolgáltatók* (főként városi kiskórházak) párhuzamos aktív fekvőbeteg ellátásainak megszüntetését szakmai és költséghatékonysági szempontok is sürgetik, amelyekkel párhuzamosan a krónikus és rehabilitációs szolgáltatások, valamint a járóbeteg ellátási formák megszervezése, kialakítása valósul meg. A kiszolgáló terápiás funkciókat az erőforrás koncentráció okán célszerű a meglévő szakmai programokkal rendelkező, azt ellátni kívánó egészségügyi szolgáltatókra összpontosítani, az igénybevehető rehabilitációs szolgáltatásokat pedig ezek köré szervezni. Az aktív ellátást követően vagy folyamatosan hosszú távon szükséges a betegek rehabilitációja, nyomon követése, a normális életbe való visszavezetése, a szakszerű ápolás

biztosítása, amely révén a családi terhek csökkennek, a betegek pedig önellátók és munkaképesek lesznek. Szükséges az időskorúak aktív, önálló életvitelét segítő és az időskor betegségeivel kapcsolatos igényeknek megfelelő integrált ellátórendszerek kialakítása, meglévők bővítése, hiszen a régióban nincs elegendő a 65 évnél idősebb, több betegségben szenvedő betegek aktív ellátását biztosító osztályok megléte, ahol az állapotjavítás érdekében komplex diagnosztikai, terápiás és aktív ápolási tevékenység valósulna meg.

Művelet típusok indikatív listája:

- helyi jelentőségű egészségügyi alapellátás infrastrukturális és informatikai fejlesztése, lehetőség szerint ún. többcélú közösségi központokba integráltan;
- kistérségi járóbeteg központok fejlesztése a meglévő intézményi háttér szükséges infrastrukturális és eszközállományának fejlesztésével az ellátási szükségleteknek megfelelően az érintett kistérségekben;
- az idősellátás térségi ellátási szolgáltatásainak fejlesztése;
- rehabilitációs ellátási központok kialakítása, az egészségügyi struktúraátalakítás nyomán megújuló rehabilitációs szolgáltatások fejlesztésével és a szükséges infrastrukturális és eszközállomány figyelembevételével.
- Az egyes műveletekhez kapcsolatosan projekt-előkészítési tevékenység támogatása

Szociális infrastruktúra és szolgáltatások fejlesztése

A hátrányos helyzetű emberek sikeres munkaerő-piaci beilleszkedéséhez a foglalkoztathatóság javítása mellett szükség van szociális szolgáltatásokra is. A szociális szolgáltatások infrastruktúrájának fejlesztése feltétele annak, hogy a társadalmi kirekesztéssel leginkább veszélyeztetett csoportok helyzetének javítására irányuló programok végrehajtásához biztosított legyen a megfelelő szolgáltatási háttér. A szolgáltatások hozzáférhetősége tekintetében jelentős területi különbségek vannak a régió belül is, elsősorban a leghátrányosabb helyzetű, többnyire aprófalvas, zsáktelepülései térségekben nem biztosított a megfelelő színvonalú szolgáltatás.

A szociális szolgáltatások korszerűsítése hosszú távon a területi különbségek csökkentését, a szolgáltatásokhoz való egyenlő hozzáférést és az ellátások minőségének javítását szolgálja, elősegítve a hátrányos helyzetű csoportok – pl. aprófalvakban élő kisgyermekes nők, hajléktalanok, szenvedélybetegek, speciális problémákkal küzdő gyermekek és fiatalok, fogyatékkal élők, romák – munkaerő-piaci és társadalmi beilleszkedését. A fogyatékos személyek számára különböző közszolgáltatások hozzáférhetőségének javítása törvényben rögzített feladat, amely a 20 ezer fő feletti települési önkormányzatok részére jelentkezik megoldandó igényként.

Művelet típusok indikatív listája:

- a szociális és gyermekjóléti alapszolgáltatási rendszerek (gyermekjóléti szolgálat; étkeztetés, családsegítő szolgálat, házi segítségnyújtás, jelzőrendszeres házi segítségnyújtás, támogató szolgálat, közösségi ellátás) infrastrukturális háttérének kialakítása, illetve a már meglévők javítása, lehetőség szerint ún. többcélú közösségi központokba integráltan;
- a gyermekek napközbeni ellátását biztosító szolgáltatások létesítése, infrastrukturális feltételeinek biztosítása, meglévő infrastruktúra fejlesztése, bővítése (bölcsőde, hetes bölcsőde, családi napközi, házi gyermekfelügyelet, nyári napközis otthon, vagy napközis

tábor, gyermekek alternatív ellátása;

- Nappali ellátások fejlesztése idősek, fogyatékkal élők, hajléktalanok, szenvedélybetegek részére;
- fogyatékkal élők egyenlő esélyű hozzáférését biztosító feltételek kialakítása, a közszolgáltatást nyújtó középületek esetében az utólagos akadálymentesítés elvégzése;
- az egyes műveletekhez kapcsolatosan projekt-előkészítési tevékenység támogatása.

Közoktatási infrastruktúra és szolgáltatások fejlesztése

A kistelepülési iskolák szakképzett pedagógusokkal való ellátottságban, felszereltségben, a modern képzési infrastruktúrákhoz való hozzáférésben nem tudnak lépést tartani a nagyobb és jobb helyzetben lévő intézményekkel. Olyan modellek elindítása valósul meg, amelyekben nemcsak az iskola fenntartása biztosított, hanem egyidejűleg a minőség folyamatos fejlesztésének feltételei is megteremtődnek anélkül, hogy a költségvetési forrásokból finanszírozott ráfordítások megnövekednének. A kisiskolák fennmaradásának egyedüli biztosítója az intézményi együttműködés. Ennek egyik alulról szerveződő formája az, hogy az önkormányzatok és a kisiskolák olyan hálózatot hoznak létre, amelyben megosztják és kiaknázzák egymás erőforrásait – emelve az oktatás színvonalát. A többcélú társulások megjelenésével megteremtődtek a hatékony együttműködés alapfeltételei, így a tartalmi fejlesztés lehetősége is. Mindezek miatt a régió infrastruktúra fejlesztései preferálják az óvodaiskolák, a multifunkcionális mikrotérségi közoktatási intézmények, a kistérség-központok egységes iskoláinak és az egységes gyógypedagógiai intézmények valós igényekre épülő és kistérségi, mikrotérségi együttműködésekben alapuló kialakítását. A fejlesztések végrehajthatóságának feltétele a régió ágazati szakpolitikai stratégiájához (a Nyugat-dunántúli regionális közoktatás-fejlesztési stratégiához) illeszkedő térségi és kistérségi közoktatási stratégiák megvalósítása.

Minden oktatási fejlesztésben előre meghatározott, monitorozható szempontok alapján szükséges biztosítani a halmozottan hátrányos helyzetű és a roma gyerekek és fiatalok esélyegyenlőségének érvényesülését az oktatási szegregáció felszámolása és az esélyegyenlőség biztosítása érdekében.

Az esélyegyenlőség tényleges érvényesítéséhez különös figyelmet kell fordítani minden infrastrukturális fejlesztés támogatása esetén a halmozottan hátrányos helyzetű és hátrányos helyzetű tanulók oktatási helyzetére a beruházásban érintett településen, a település közoktatási intézményeiben. Kiemelten fontos az érintett intézmény, intézmények oktatás szervezési gyakorlatának áttekintésével, illetve az intézmények tanulói összetételének összehasonlításával annak vizsgálata, hogy érvényesül-e a településen a szegregációmentesség, a hátrányos helyzetű tanulók oktatási és társadalmi integrációjának támogatása.

Kiemelt hangsúlyt kell fektetni az intézmények tartalmi, módszertani fejlesztésére is annak érdekében, hogy a fizikai eszközrendszerében megújított közoktatási intézmények a korszerű pedagógiai módszerek alkalmazásával képessé váljanak a szegregáció, a hátrányos helyzet és az esélyteremtés kérdéseinek megfelelő kezelésére.

Az infrastrukturális fejlesztések esetében kiemelkedő szempont az energiahatékonyság javítása, releváns esetekben a megújuló energiaforrások hasznosítása, és az épületek akadálymentesítése.

Művelettípusok indikatív listája:

- közoktatási-nevelési intézmények - szakmai fejlesztéssel és IKT fejlesztéssel egybekötött - infrastruktúrájának fejlesztése, rekonstrukciója, felújítása, korszerűsítése, bővítése, továbbá a hatékonyabb ellátás megszervezése érdekében szükséges szolgáltatások fejlesztése (pl. iskolabusz, mikrotérségi iskolák szervezése) fejlesztése lehetőség szerint ún. többcélú közösségi terekbe integráltan
- a közoktatási intézményekhez kapcsolódó kollégiumok fejlesztése a modern ellátás követelményeit kielégítő színvonal elérése, elősegítve a jó minőségű oktatási szolgáltatások elérhetőségét
- Az egyes műveletekhez kapcsoltan projekt-előkészítési tevékenység támogatása

A regionális információs társadalom kiteljesítését elősegítő informatikai fejlesztések

Az információs társadalom kihívásainak való megfelelés és az egyenlő esélyű hozzáférés biztosítása érdekében integrált regionális tartalom-, tudás- és szolgáltatásfejlesztési programok indulnak, figyelembe véve a hátrányos helyzetben lévő társadalmi csoportok, aprófalvas településeken élők valamint a munkaerőpiacról kiszorultak igényeit is. A társadalmi problémáknak csak az egyik dimenziója a digitális esélyegyenlőség, ami szoros összefüggést mutat a többi problémával. Infokommunikációs akadálymentesítéssel segítjük a fogyatékkal élő emberek társadalmi és munkaerőpiaci részvételét.

Az informatikai fejlesztéseknél szükséges a kapcsolódás a központi e-közigazgatási rendszerekhez és közigazgatási korszerűsítési célokhoz. A központi információs társadalmi fejlesztések által biztosított informatikai közmű jellegű program mellé a társadalmi problémákat összetett módon kezelő helyi intézkedések szükségesek, mind az alkalmazáshoz, mind pedig a beruházásokhoz kapcsolódóan.

Művelet típusok indikatív listája:

- A nem központilag létrehozott közösségi hozzáférési pontok, továbbá a már meglévő teleház-hálózat helyi igényekre alapozó elektronikus szolgáltatásainak támogatása;
- A helyi térségi, regionális tartalmak kialakítása, meglévő tartalmak fejlesztése interaktív működtetésének mentorálása, integrált regionális információs rendszerek kialakítása;
- Az önkormányzatok egységes és pénzügyileg fenntartható, az önkormányzatok hatósági és belső munkafolyamatainak elektronizálását támogató informatikai fejlesztések (az Elektronikus közigazgatás OP keretein belül kialakítandó alkalmazásszolgáltató rendszerekhez kapcsolódva).
- Az egyes műveletekhez kapcsoltan projekt-előkészítési tevékenység támogatása.

A prioritási tengely keretén belül élni kívánunk az innovatív, kísérleti új akciók, (projektek és megközelítések) kifejlesztésének lehetőségével.

A prioritási tengely megvalósítása során élni kívánunk az 1083/2006/EK rendelet 34. cikkének 2. bekezdésében meghatározott rugalmas finanszírozás lehetőségével, legfeljebb a prioritási tengely forrásai 10%-ának erejéig. Az alapok közötti átjárhatósággal – amennyiben a pályázati kiírás ezt tartalmazza – a projektgazdák csak abban az esetben élhetnek, ha az ESZA-jellegű tevékenységek közvetlen kapcsolatban állnak az ERFA-alapú projekt megvalósításával, és ezen tevékenységek szükségesek a projekt eredményes végrehajtásához, illetve kifejezetten helyi sajátos probléma megoldására irányulnak

5.5.3 Végső kedvezményezettek

- Önkormányzatok és társulásaik, önkormányzati intézmények;
- Non-profit szervezetek, alapítványok, egyesületek, valamint egyéb jogi személyiségű non-profit szervezetek, egyházak;
- Gazdasági társaságok;
- Egészségügyi intézmények;
- Szociális intézmények;
- Oktatási intézmények;
- Falugondnoki szolgálatok érdekképviselői szervezetei;
- Központi költségvetési szervek és intézményeik.

5.5.4 Lehatárolási szempontok és illeszkedés más operatív programokkal:

Kapcsolódás az un. Zászlóshajó projektekhez

A prioritás kapcsolódik a XXI. század iskolája, A tudás esély, a Gyermekesély, a Nem mondunk le senkiről, az Akadálymentes Magyarország, az Egészségügy valamint a Non-stop ügyintézés elnevezésű zászlóshajó projektekhez.

Kapcsolódás más operatív programokhoz:

A prioritás szorosan illeszkedik az Államreform OP, az Elektronikus közigazgatás OP, a Társadalmi infrastruktúra OP és a Társadalmi megújulás operatív programhoz.

A közoktatási intézmények infrastrukturális megújulásához szorosan kapcsolódnak a Társadalmi megújulás operatív programban (TÁMOP) szereplő tartalmi fejlesztések. A különböző célprogramok mellett a minden közoktatás-fejlesztési pályázathoz kötelezően benyújtandó fenntartói, illetve intézményi esélyegyenlőségi helyzetelemzés alapján az abban azonosított problémák megoldásához – az esélyegyenlőségi program megvalósításához - a TÁMOP további fejlesztési forrásokat biztosít.

Kapcsolódás az Új Magyarország Vidékfejlesztési Programhoz (ÚMVP)

Az OP támogatja az **önkormányzati kötelező közszolgáltatásokat**, mint: közoktatás, egészségügyi, szociális és vonalas infrastruktúra (út, csapadékvíz-elvezetés, stb.) alapszolgáltatások infrastrukturális fejlesztését.

A (nem kötelezően ellátandó) helyi közszolgáltatások infrastrukturális feltételeinek biztosítását városokban illetve az 5000 főt és 100 fő/km² népsűrűséget meghaladó településeken a ROP támogatja (kivételesen a városok és a fenti települések külterülete).

A ROP támogatja a **városokban** illetve az 5000 főt és 100 fő/km² népsűrűséget meghaladó településeken, valamint a hozzájuk tartozó agglomerációkban megvalósuló egy vagy többcélú – nem kötelező önkormányzati vagy közigazgatási funkciókat ellátó - közösségi és szolgáltató terek fejlesztését is.

Az ÚMVP támogatja a községekben megvalósuló egy vagy többcélú – nem kötelező önkormányzati vagy közigazgatási funkciókat ellátó - közösségi és szolgáltató terek fejlesztését, valamint a vidéki alapszolgáltatások, beleértve a falu- és tanyagondnok hálózat szolgáltatásainak továbbfejlesztését is.

A prioritás kapcsolódása más beavatkozásokhoz

A prioritás a környezeti tudatosság előtérbe helyezése érdekében kapcsolódik a természet- és környezetvédelmi, valamint az elérhetőségi viszonyok miatt a közlekedési fejlesztéseket szolgáló prioritásokhoz.

5.6 A NYUGAT-DUNÁNTÚLI OPERATÍV PROGRAM LEBONYOLÍTÁSÁNAK FINANSZÍROZÁSA (TECHNIKAI SEGÍTSÉGNYÚJTÁS)

5.6.1 A prioritás célja

Cél:

Az operatív program műveleteinek eredményes és hatékony megvalósítása

Indikátorok:

A támogatott projektek megvalósulásának aránya – az eldöntött (pozitív támogatási döntés) fejlesztések és a ténylegesen (lezárt projektekben) megvalósított fejlesztések aránya

Cél (2015): 100%

5.6.2 Az ÚMFT technikai segítségnyújtás tevékenységei

Az Európai Tanács 1083/2006/EK Rendeletének 46. cikke szerint az alapokból lehetőség nyílik az operatív programok előkészítési, menedzsment, monitoring, értékelési, tájékoztatási és ellenőrzési tevékenységeinek finanszírozására, beleértve az alapok megvalósításához szükséges adminisztratív kapacitás megerősítését. A 2007-2013-as időszakban a technikai segítségnyújtás (technical assistance – TA) forrásai két helyen jelennek meg: az OP-k technikai segítségnyújtás prioritási tengelyeiben és a horizontális Végrehajtás operatív programban (VOP). Az OP-szintű TA-tevékenységek és a VOP közötti lehatárolás az intézményrendszer egyes szintjei közötti munkamegosztás, valamint az intézmények működéséből fakadó tevékenységek és azok költségei megoszlásának figyelembevételével került kialakításra.

Mindezek alapján:

- az OP-k technikai segítségnyújtás prioritási tengelyei az egyes programok operatív, elsősorban projektszintű végrehajtásához kötődő tevékenységeit;
- a VOP prioritási tengelyei az ÚMFT, illetve az operatív programok végrehajtásához kötődő, stratégiai, rendszerszintű tevékenységeket hivatottak támogatni.

A rendelkezésre álló technikai segítségnyújtás források az alábbiak szerint alakulnak:

TA-forrás	Források megoszlása (az ÚMFT százalékában)
VOP	1,3%
OP-k TA prioritási tengelyei összesen	2,6%
Összesen	3,9%

5.6.3 A Nyugat-dunántúli operatív program technikai segítségnyújtás prioritási tengelye által támogatott tevékenységek

1. Az operatív program technikai-adminisztratív lebonyolítása (a közreműködő szervezeti feladatok)

Az operatív program végrehajtásában a közreműködő szervezetek az irányító hatóságtól kapott felhatalmazás és iránymutatás alapján végzik a felelősségi körükbe utalt prioritási tengely(ek) lebonyolítását, így többek között:

- a pályázati kiírások és támogatási szerződések mintáinak elkészítését;
- a projektjavaslatok befogadását, értékelését;
- a támogatási szerződések megkötését és módosítását;
- a projektek megvalósításának nyomon követését;
- a támogatások kifizetését, a projektek zárásával kapcsolatos feladatok elvégzését;
- ellenőrzések lebonyolítását, szabálytalanságok feltárását és jelentését;
- az operatív programhoz vagy az OP egy-egy prioritási tengelyéhez kötődő, célzott kommunikációs tevékenység ellátását, az NFÜ által elfogadott éves kommunikációs terv alapján.

(A közreműködő szervezetek feladatainak részletes felsorolását lásd az operatív program végrehajtására vonatkozó rendelkezésekről szóló fejezetben.)

A közreműködő szervezetek feladatai az irányító hatóság és a közreműködő szervezetek közötti feladat-ellátási szerződésekben kerülnek rögzítésre. A közreműködő szervezeteknek az OP lebonyolításával kapcsolatos feladatai az elvégzett tevékenységek és a teljesítmény alapján jelen prioritási tengely terhére kerülnek finanszírozásra.

A közreműködő szervezetek finanszírozásával kapcsolatos egyik legfőbb problémát a 2004-2006 közötti programozási időszakban az jelentette, hogy a finanszírozás a felmerült költségek alapján történt, ami nem teremtett motivációt a költséghatékonyság javítására. Ezt orvosolandó, a Nemzeti Fejlesztési Ügynökség a 2007-2013-as programozási időszak közreműködő szervezeteit az ÚMFT-hez kötődő feladatok ellátásáért kizárólagosan, a teljesítményelv érvényesítésével, vállalkozási jellegű szerződéseken keresztül finanszírozza. Ahol lehetséges a finanszírozás alapja az egységár (pl. értékelt projektjavaslatok száma, teljesített kifizetések száma stb.). (A KSZ-ek finanszírozási módjáról lásd bővebben az

operatív program végrehajtására vonatkozó rendelkezésekről szóló fejezetnek „A végrehajtás adminisztratív kapacitása” című pontját.)

2. Az operatív program lebonyolításával kapcsolatos egyéb feladatok ellátása

A fenti, KSZ-ek által ellátandó feladatokon túl a prioritási tengely keretében szükséges támogatni a következő, az operatív program megvalósításához kapcsolódó tevékenységeket:

- az OP monitoring bizottságának működtetése, beleértve a titkársági feladatok ellátását;
- az éves megvalósítási jelentések, az OP végrehajtását érintő tanulmányok, elemzések, az ÚMFT-szintű értékelési tervben nem szereplő, valamint a monitoring bizottságok kezdeményezésére indított értékelések készítése.

6. NAGYPROJEKTEK

A Nyugat-dunántúli operatív program a 2007-2013-as időszakra vonatkozóan jelenleg nem tervez nagyprojektet megvalósítani.

7. PÉNZÜGYI ALLOKÁCIÓ

7.1 A NYUGAT-DUNÁNTÚLI OP ÉVENKÉNTI PÉNZÜGYI ALLOKÁCIÓJA (A TÁBLÁZAT)

Az operatív program hivatkozási (CCI) száma: 2007HU161PO003

folyó áron, euró

Év	ERFA (1)	Kohéziós Alap (2)	Európai Unió összesen (3)=(1)+(2)
2007	Átmeneti támogatás nélküli régióban	65 205 692	65 205 692
	Átmenetileg támogatott régióban		
	Összesen	65 205 692	65 205 692
2008	Átmeneti támogatás nélküli régióban	63 293 216	63 293 216
	Átmenetileg támogatott régióban		
	Összesen	63 293 216	63 293 216
2009	Átmeneti támogatás nélküli régióban	60 309 072	60 309 072
	Átmenetileg támogatott régióban		
	Összesen	60 309 072	60 309 072
2010	Átmeneti támogatás nélküli régióban	62 483 170	62 483 170
	Átmenetileg támogatott régióban		
	Összesen	62 483 170	62 483 170
2011	Átmeneti támogatás nélküli régióban	70 936 210	70 936 210
	Átmenetileg támogatott régióban		
	Összesen	70 936 210	70 936 210
2012	Átmeneti támogatás nélküli régióban	68 755 103	68 755 103
	Átmenetileg támogatott régióban		
	Összesen	68 755 103	68 755 103
2013	Átmeneti támogatás nélküli régióban	72 770 430	72 770 430
	Átmenetileg támogatott régióban		
	Összesen	72 770 430	72 770 430
Összesen	Átmeneti támogatás nélküli régióban	463 752 893	463 752 893
	Átmenetileg támogatott régióban		
	Mindösszesen	463 752 893	463 752 893

7.2 A NYUGAT-DUNÁNTÚLI OP PRIORITÁSONKÉNTI PÉNZÜGYI ALLOKÁCIÓJA (B TÁBLÁZAT)

Az operatív program hivatkozási (CCI) száma: 2007HU161PO003

Prioritási tengely	Forrás	Társfinanszírozás számítási módja*	Európai Unió finanszírozás (a)	Hazai finanszírozás (b)=(c)+(d)	Hazai indikatív felosztása		Összes finanszírozás (e)=(a)+(b)	Társfinanszírozás aránya (f)=(a)/(e)	Tájékoztató adatok	
					Állami (c)	Magán (d)			Egyéb pénzügyi eszközök	EIB hitelek
Regionális gazdaságfejlesztés	ERFA	Közkiadások	71 305 470	12 583 318	12 583 318		83 888 788	85,0%	n.a.	n.a.
Turizmusfejlesztés – Pannon Örökség	ERFA	Közkiadások	109 573 484	19 336 497	19 336 497		128 909 981	85,0%	n.a.	n.a.
Városfejlesztés	ERFA	Közkiadások	88 293 607	15 581 225	15 581 225		103 874 832	85,0%	n.a.	n.a.
Környezetvédelmi és közlekedési infrastruktúra	ERFA	Közkiadások	93 059 226	16 422 217	16 422 217		109 481 443	85,0%	n.a.	n.a.
Kistérségi közszolgáltatások infrastruktúrájának fejlesztése	ERFA	Közkiadások	84 824 451	14 969 021	14 969 021		99 793 472	85,0%	n.a.	n.a.
Technikai segítségnyújtás	ERFA	Közkiadások	16 696 655	2 946 468	2 946 468		19 643 123	85,0%	n.a.	n.a.
Összesen			463 752 893	81 838 746	81 838 746		545 591 639	85,0%	n.a.	n.a.

* A Tanács 1083/2006/EK rendeletének 53. cikk (1) bekezdése alapján a) az elszámolható költségek – ideértve a köz- és magánkiadásokat is – teljes összege b) az elszámolható közkiadás összege

8. AZ OPERATÍV PROGRAM VÉGREHAJTÁSÁRA VONATKOZÓ RENDELKEZÉSEK

A végrehajtási rendszer kialakításával kapcsolatos alapvető szempont a 2004-2006-os időszak tapasztalatainak összegzése, egy koordinált és hatékony rendszer kialakítása, a feladat- és felelősségi körök világos elválasztása, az egyes folyamatokban meglévő átfedések megszüntetése, az eljárások átláthatóvá tétele és egyszerűsítése, valamint egy ügyfélbarát rendszer kialakítása. Ezen alapvető szempontokat a folyamat minden szereplőjének, a végrehajtási rendszer minden szintjének folyamatosan figyelembe kell vennie.

A következő nemzeti jogszabályok szabályozzák a végrehajtást:

- a 2007-2013 programozási időszakban az Európai Regionális Fejlesztési Alapból, az Európai Szociális Alapból és a Kohéziós Alapból származó támogatások felhasználásának szabályairól és felelős intézményeiről szóló 255/2006 (XII.8.) Korm.rendelet rögzíti.
- a 2007-2013 programozási időszakban az Európai Regionális Fejlesztési Alapból, az Európai Szociális Alapból és a Kohéziós Alapból származó támogatások felhasználásának általános szabályairól szóló 16/2006. (XII.28.) MeHVM-PM együttes rendelet szabályozza.
- a 2007-2013 programozási időszakban az Európai Regionális Fejlesztési Alapból, az Európai Szociális Alapból és a Kohéziós Alapból származó támogatások fogadásához kapcsolódó pénzügyi lebonyolítási és ellenőrzési rendszerek kialakításáról szóló 281/2006. (XII.23.) Korm.rendelet szabályai rögzítik.

8.1 MENEDZSMENT

8.1.1 Stratégia és koordináció

A tervezés és végrehajtás során a koordináció alábbi szempontjait folyamatosan biztosítani kell:

- A nemzeti ill. EU forrásból finanszírozott fejlesztések összhangját;
- Az EU különböző fejlesztési alapjai – EMVA, EHA, strukturális alapok, Kohéziós Alap – által nyújtott támogatások koordinált tervezését és felhasználását;
- Az ÚMFT-n belül az egyes operatív programok közötti szinergiák kihasználását, a célkonfliktusok, párhuzamosságok kiküszöbölését;
- Az ágazati jellegű operatív programokban a regionális szempontok figyelembe vételét, a regionális fejlesztési tanácsok folyamatos bevonását;
- A regionális operatív programokon belül az ágazati politikai keretek érvényesülését, a szakminisztériumok részvételét a fejlesztéspolitika alakításában;

- Az egyes operatív programok határain túlterjedő zászlóshajó programok, ezen belül a több régióra kiterjedő területi fejlesztési programok kialakítását és megvalósítását;
- A horizontális célok – a 1083/2006/EK rendelet 16. cikkben foglaltaknak megfelelően a nők és férfiak közötti egyenlőség érvényesülésének elősegítése, a nemek, faji vagy etnikai származáson, valláson vagy meggyőződésen, fogyatékonyságon, koron vagy szexuális irányultságon alapuló bármilyen megkülönböztetés tilalma, a fogyatékonysággal élő személyek hozzáféréseinek biztosítása, valamint, a 17. cikk rendelkezéseinek megfelelő fenntarthatóság – érvényesülésének előmozdítását és betartását.

A **koordináció intézményi garanciái** egyaránt átfogják a tervezés, a végrehajtás, a monitoring, az értékelés és a visszacsatolás fázisait. Az intézmények hatékony együttműködése érdekében a **koordináció folyamatait** jogszabályok rögzítik.

Intézményi keretek

A stratégiai tervezés átfogó koherenciáját a Kormány biztosítja. Ennek érdekében a Kormány jóváhagyja

- a Nemzeti Stratégiai Referenciakeretet (a továbbiakban: Új Magyarország Fejlesztési Tervet (ÚMFT)) és az operatív programokat az Európai Bizottság számára történő benyújtásukat megelőzően;
- az operatív programokban megvalósítandó támogatási konstrukciókat részletesen kibontó akcióterveket – azok megvalósításának bemutatását, tervezett ütemezését, indikatív forrásmegosztását, célrendszerét és célcsoportjait, valamint a pályázat nélkül megvalósítandó projektek, és a nagyprojektek listáját;
- az operatív programok módosítási javaslatait a monitoring bizottságok által történő elfogadást megelőzően.

A Kormány rendszeresen értékeli az ÚMFT és az operatív programok megvalósításának előrehaladását.

A stratégiai tervezés koordinációjának elősegítésére a Kormány felállította a **Fejlesztéspolitikai Irányító Testületet (FIT)**, amely összehangolja az ÚMFT, a Nemzeti Lisszaboni Akcióprogram, a Fenntartható Fejlődés Nemzeti Stratégia és az Új Magyarország Vidékfejlesztési Stratégia stratégiai tervezésével kapcsolatos feladatokat. A FIT feladata a Kormány elé kerülő javaslatok és jelentések – így az operatív programoknak, akcióterveknek, pályázati kiírások tartalmának – előzetes megtárgyalása és a Kormány számára történő javaslattevés. (Ezen feladatai ellátása során nem korlátozza a Monitoring Bizottságok feladat- és hatáskörét.)

Felállításra került továbbá egy magas szintű kormánytanácsadói szerv, a **Nemzeti Fejlesztési Tanács (NFT)**, melynek tagjai:

- a miniszterelnök;
- a Regionális Fejlesztési Tanácsok képviselői;
- a Gazdasági és Szociális Tanács képviselői;
- neves szakértők;
- a FIT meghívott tagjai

Az NFT értékeli a fejlesztéspolitikai célok megvalósulását, nyomon követi az ÚMFT-ben rögzített célok teljesülését, és az EU fejlesztési irányelvek érvényesülését és összhangját, és

ennek alapján javaslatokat fogalmazhat meg a Kormány számára. (Ezen feladatai gyakorlása során nem korlátozza a Monitoring Bizottságok feladat- és hatáskörét.)

Az ÚMFT tervezésének és végrehajtásának koordinációjával megbízott Kormány ügynökség a **Nemzeti Fejlesztési Ügynökség** (NFÜ). Az NFÜ felel:

- az ÚMFT tervezésének, programozásának, értékelésének és végrehajtásának összehangolásáért,
- az operatív programok tervezésének, programozásának és megvalósításának koordinációjáért
- a 1083/2006/EK tanácsi rendelet 27. cikk 4. bekezdés g) pontjában foglaltaknak megfelelően az operatív programok, illetve – az Új Magyarország Vidékfejlesztési Program irányító hatóságával együttműködésben – az Európai Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Alap (EMVA), valamint az Európai Halászati Alap (EHA) támogatásainak összehangolásáért;
- továbbá mindezen támogatásoknak az Európai Beruházási Banktól, az Európai Beruházási Alapból és egyéb forrásokból származó támogatásokkal való összehangolásáért;
- az ÚMFT-t és a több operatív programot érintő kérdések tekintetében az Európai Bizottsággal való kapcsolattartásáért;
- az ÚMFT és az OP-k általános eljárásrendjének szabályozásáért, beleértve az egységes működési kézikönyv kidolgozását;
- az egységes monitoring és informatikai rendszer kifejlesztéséért, működtetéséért, folyamatos továbbfejlesztéséért;
- a közösségi politikák és horizontális szempontok, így a fenntarthatóság, az esélyegyenlőség, és a diszkrimináció tilalma, a partnerség a közbeszerzések, illetve – a Pénzügyminisztérium Támogatásokat Vizsgáló Irodájával (PM TVI) együttműködve – az állami támogatási szabályok érvényesítéséért. Ennek keretében az ezekkel kapcsolatos dokumentumok, útmutatók, stb. elkészítéséért, ezen elvek pályázati kiírásokban történő megjelenéséért, valamint nyomon követéséért.
- az ÚMFT megvalósítására vonatkozó egységes kommunikációs stratégia kidolgozásáért, továbbá és az ÚMFT egészére vonatkozó tájékoztatással és nyilvánossággal kapcsolatos kötelezettségek teljesítéséért;
- az intézményrendszer szervezetfejlesztéséért (pl. képzések biztosítása, tananyagok fejlesztése, jó gyakorlatok terjesztése, ösztönzése, jogszabályi koordináció biztosítása);
- az ÚMFT végrehajtásának vonatkozásában egységes pályázati ügyfélszolgálat kialakításáért és működtetéséért.

Koordinációs eljárások

Az egyes **operatív programok** tartalmi összehangolása, az átfedések elkerülése érdekében a tervezés során az elhatárolás biztosítása érdekében az egyes operatív programokban részletes lehatárolási (demarkációs) elvek kerülnek meghatározásra.

A végrehajtás során a tartalmi koordinációt az – egyes operatív programok tervezési-végrehajtási részleteit tartalmazó, kétéves kitekintéssel készülő – az egy OP-ra vagy annak prioritási tengelyére vonatkozó **akciótervek** biztosítják. Az akcióterv-dokumentumban be kell mutatni a megvalósulást szolgáló támogatási konstrukciókat, ezek ütemezését és indikatív forrásfelosztását. Ezen felül, részletesen be kell mutatni a tervezett támogatások indokoltságát

és célját, beleértve:

- a közösségi politikákhoz (ideértve a Közösségi stratégiai iránymutatásokat és a Lisszaboni Akciótervet), valamint az ágazati és regionális stratégiákhoz és programokhoz való kapcsolódást (ideértve a zászlóshajó programokat is),
- a nemzeti finanszírozásból megvalósuló fejlesztésekkel való összhangot,

Az akcióterveket az irányító hatóság vezetésével az érintett tárcák ill. régiók és a közreműködő szervezetek szakembereiből álló munkacsoport (Operatív Program Tervezési Koordinációs Bizottság (OPTKB)) készíti elő, amelyben valamennyi tárca és régió képviselteti magát.

A vidékfejlesztéssel és halászattal való komplementaritás megteremtése és biztosítása, valamint a kettős finanszírozás kizárásának megteremtése érdekében az OPTKB-kben tagként jelen vannak az EMVA és EHA végrehajtásával foglalkozó szervezetek képviselői. Az ÚMFT, valamint az EMVA-EHA kistérségi tanácsadói hálózatai szoros együttműködésben dolgoznak egymással.

A partnerség alapelveinek kiterjesztéseként, valamint a programok és beavatkozások közötti koordináció érvényesülésének erősítése érdekében az NFÜ – az ÚMFT-n és az OP-kon túlmenően – lehetővé teszi a társadalmi partnerek és civil szervezetek véleményének kifejtését az egyes akciótervek és pályázati kiírások **társadalmi egyeztetése** során is. Az írásos, vagy ilyen célú konzultáció során tett javaslatok a műveletek véglegesítésekor figyelembe vételre kerülnek.

A koordináció érvényesülését teszi lehetővé az egyes programozási végrehajtási dokumentumok társadalmi egyeztetése is, valamint az, hogy a projektszelekció során a bíráló bizottságba tagot delegálhat az érintett szakminiszter, ill. – a ROP-ok esetében – az érintett Regionális Fejlesztési Tanács. A monitoring bizottságok tagjaként a régiók részt vesznek a projektszelekciós kritériumok kialakításáról szóló döntés meghozatalában is.

8.1.2 Irányító Hatóság (IH)

2006 júliusától valamennyi OP irányító hatósága a Nemzeti Fejlesztési Ügynökség önálló szervezeti egységeként működik.

A végrehajtás irányításának koncentrációja elősegíti az OP-k végrehajtása közötti koordináció hatékonyságának növelését, a tapasztalatcserét (amely az eljárásrendek egységesítése miatt még inkább felértékelődik), az átláthatóságot, az elszámoltathatóságot, valamint a feladatszervezés racionalizálását

Az Irányító Hatóság helye

A 1083/2006/EK rendelet 59. cikk (1) a) pontjának megfelelően a Nyugat-dunántúli operatív program Irányító Hatósági feladatait a Nemzeti Fejlesztési Ügynökség Regionális Fejlesztési Programok Irányító Hatóságfőosztálya látja el

Az IH feladatköre és felelőssége

A 1083/2006/EK rendelet 60. cikkében foglaltaknak megfelelően az Irányító Hatóságfelelős az operatív programnak a hatékony és eredményes pénzgazdálkodás elvével összhangban történő irányításáért és végrehajtásáért, és különösen a következőkért:

- Koordinálja a felelősségi körébe utalt operatív programok és kapcsolódó dokumentumok tervezését. Ennek keretében létrehozza és az érintett tárcák/régiók és szakértők részvételével működteti a Tervezési Operatív Bizottság albizottságaként az Operatív Program Tervezési Koordinációs Bizottságát (OPTKB).
- Biztosítja, hogy a finanszírozásra kiválasztott műveletek összhangban álljanak az operatív programra alkalmazandó feltételekkel, valamint, hogy végrehajtásuk teljes időtartama alatt megfeleljenek a vonatkozó közösségi és nemzeti szabályoknak.
- Biztosítja az operatív program minden egyes műveletének számviteli nyilvántartását számítógépes formában nyilvántartó és tároló rendszer naprakész adatokkal való feltöltését, valamint azt, hogy a pénzügyi ellenőrzéshez, monitoringhoz, ellenőrzéshez és értékeléshez szükséges végrehajtási adatok gyűjtése megtörténjen.
- Biztosítja, hogy a kedvezményezettek és a műveletek végrehajtásába bevont egyéb szervezetek – a nemzeti számviteli szabályok sérelme nélkül – vagy külön számviteli rendszert, vagy a művelettel kapcsolatos valamennyi ügylet számára megfelelő számviteli kódot alkalmazzanak.
- Jóváhagyja a pályázati kiírásokat és a támogatási szerződésmintákat; jóváhagyja a projektjavaslatokról szóló döntéseket.
- Befogadja és ellenőrzi a KSz-ek által készített forrásle hívásokat, ellenjegyzi és az igazoló hatóságnak továbbítja a KSz-ek által készített hitelesítési jelentéseket.
- Biztosítja, hogy az operatív programok értékelései a vonatkozó közösségi rendelkezésekkel összhangban történjenek. Az IH – együttműködésben a Monitoring Bizottsággal – vezető szerepet tölt be az értékelési prioritások és tevékenységek meghatározása során. (Ld. még az értékelésre vonatkozó alfejezetet.)
- Elkészíti, és folyamatosan aktualizálja az operatív program ellenőrzési nyomvonalát. Eljárásokat dolgoz ki annak érdekében, hogy a megfelelő ellenőrzési nyomvonal biztosításához előírt valamennyi költség- és ellenőrzési dokumentumot a vonatkozó rendelkezéseknek megfelelően megőrizze.
- Biztosítja, hogy az Igazoló Hatóság a költségekkel kapcsolatban igazolás céljából folytatott eljárásokról és vizsgálatokról valamennyi szükséges információt megkapja.
- Működteti az operatív program monitoring bizottságát és biztosítja az ehhez szükséges dokumentumokat annak érdekében, hogy a monitoring bizottság az operatív program végrehajtásának minőségét – figyelemmel annak konkrét céljaira – felügyelhesse.
- Felel az éves és záró végrehajtási jelentések elkészítéséért, valamint – a monitoring bizottság általi jóváhagyásukat követően – a Bizottsághoz történő benyújtásukért.
- A Bizottság részére átadja a nagyprojektek értékeléséhez szükséges információkat.
- Kidolgozza az operatív program módosítására vonatkozó javaslatokat.

- Biztosítja az OP a Monitoring Bizottság döntésének megfelelő kiválasztás kritériumainak megfelelő végrehajtását, az akciótervek végrehajtását, valamint a műveletek szabályosságát és megvalósíthatóságát.
- Felügyeli a felelősségi körébe utalt programok végrehajtását.
- Az operatív program(ok)kal kapcsolatos ügyek tekintetében az Európai Bizottság illetékes főigazgatóságával/-aival kapcsolatot tart.
- Részt vesz vagy – amennyiben a feladat delegálásra kerül – felügyeli az ÚMFT egészére, illetve a felelősségi körébe utalt operatív programra vonatkozó tájékoztatással és nyilvánossággal kapcsolatos feladatok ellátásában és ügyel az ezzel kapcsolatos követelmények betartására.
- Ellenjegyzi a végrehajtásra vonatkozó többéves programozási dokumentumokat.
- Gondoskodik az operatív program szakmai segítségnyújtási keretének kezeléséről.
- Kezeli a rendszerszintű szabálytalanságokat, megteszi a szükséges korrekciós intézkedéseket.
- Az illetékes miniszter és regionális fejlesztési tanács véleményének kikérésével és bemutatásával, javaslatot tesz a kormány számára a kiemelt projektek azonosítására.

Az OP IH feladatainak ellátásában – jellemző módon a horizontális, több OP-t érintő feladatok pl. pénzügy, kommunikáció tekintetében – részt vesznek az NFÜ további szervezeti egységei is.

A végrehajtás egyes delegált adminisztratív, pénzügyi és technikai feladatait végző **közreműködő szervezetek** (továbbiakban: KSZ) tekintetében az IH:

- Szakmai felügyeletet gyakorol a KSZ OP végrehajtásával kapcsolatos tevékenységei vonatkozásában.
- Jóváhagyja a KSZ OP-források felhasználásával kapcsolatos belső eljárásrendjét.
- Az operatív program megvalósításának részleteit szabályozó utasítások kidolgozása és kiadása a KSZ részére.
- Rendszeresen ellenőrzi és értékeli a KSZ tevékenységét.

A közreműködő szervezetek a rájuk delegált feladatokat feladat-ellátási szerződés alapján látják el, amely szerződés biztosítja, hogy a KSZ szolgáltatásaiért cserébe teljesítményalapú finanszírozásban részesüljön.

8.1.3 Közreműködő szervezetek

A közreműködő szervezetek feladatai

A KSZ egy vagy több prioritás tekintetében különösen az alábbi feladatokat látja el:

- Részt vesz a feladatkörébe tartozó akcióterv kidolgozásában.
- Az Irányító Hatóság által meghatározott követelményeknek megfelelően éves munkatervet készít, amely tartalmazza a pályázatok meghirdetésének és beadási határidejének tervezett

dátumait, a kötelezettségvállalásra, támogatási szerződések megkötésére és kifizetésre vonatkozó éves irányszámokat.

- Befogadja és értékeli a projekt javaslatokat, az irányító hatósággal történt megállapodásnak megfelelően, szükség szerint bíráló bizottságokat állít fel és működtet, amennyiben ezt az Irányító Hatósága közreműködő szervezetre delegálta.
- Vizsgálja a társfinanszírozott termékek és szolgáltatások teljesítését, valamint ellenőrzi, hogy a műveleteknek a kedvezményezettek által bejelentett költségei valóban felmerültek, és a közösségi és nemzeti szabályokkal összhangban állnak.
- Megkötö és módosítja a támogatási szerződéseket.
- Nyomon követi a projektek megvalósítását, elvégzi a támogatások kifizetését és a projektek zárásával kapcsolatos feladatokat, lebonyolítja az ellenőrzéseket, feltárja és jelenti a szabálytalanságokat (ennek kapcsán szabálytalanságkezelési rendszert alakít ki és működtet).
- Folyamatosan rögzíti az adatokat az egységes monitoring információs rendszerben, valamint biztosítja az adatbázis naprakészségét és megbízhatóságát.
- Közreműködik a pályázati kiírások és támogatási szerződések mintáinak elkészítésében az IH-val és a szakminisztériumokkal együttműködésben.
- Az operatív program és annak részleteit tartalmazó akcióterv és az éves munkaterv megvalósításában történt előrehaladásról negyedévente beszámolót készít, amely tartalmazza a szükséges intézkedésekre vonatkozó javaslatokat is.
- Elkészíti és folyamatosan aktualizálja az ellenőrzési nyomvonalat.
- Tájékoztatással és nyilvánossággal kapcsolatos feladatok ellátása, az NFÜ által elfogadott éves kommunikációs terv alapján.

KSZ-ek minősítése, kiválasztása és finanszírozása

Az operatív program végrehajtásában közreműködő szervezetek az intézményes-szakmai felkészültségüket előre rögzítő, objektív szempontrendszer alapján a közreműködő szervezet intézményi kapacitását és szakmai kompetenciáját mérő **minősítési rendszer** keretében kerültek kiválasztásra. A feladat tényleges delegálásának előfeltétele volt, hogy a leendő közreműködő szervezet a minősítés során a feladat elvégzéséhez szükséges szervezeti feltételek, technikai és emberi erőforrások, és szakmai kompetenciák meglétéről bizonyítottan számot adjon. *(A kiválasztási folyamatról bővebben ld. az adminisztratív kapacitásról szóló alfejezetet.)*

A végrehajtás hatékonyságának biztosítása érdekében, a közreműködő szervezetek teljesítménye rendszeresen értékelésre kerül.

Az operatív programok közreműködő szervezetei a fenti pontban említett minősítési eljárás eredményének függvényében, a 2007-2013-as programozási időszakban az Európai Regionális Fejlesztési Alapból, az Európai Szociális Alapból és a Kohéziós Alapból származó támogatások felhasználásának szabályairól és felelős intézményeiről szóló 255/2006 (XII.8.) Korm.rendelet 10.§-ának rendelkezései értelmében együttes miniszteri rendeletben kerültek kijelölésre. Ezt követően a KSZ-ek konkrét feladat-, felelősség- és hatásköreinek, valamint finanszírozásuk módjának és feltételeinek rögzítése többoldalú feladat-ellátási szerződés keretében került meghatározásra, melyet az NFÜ, a KSZ és – amennyiben releváns volt – a KSZ tulajdonosi jogainak gyakorlója írt alá.

A program hatékony végrehajtása érdekében egyes támogatási konstrukciók esetében egyedi döntés alapján közvetítőként gazdasági társaságok, kereskedelmi bankok, civil szervezetek is

bevonhatók (pl. indirekt támogatások vagy tőkealapok lebonyolítóiként).

A KSZ-ek fenti feladatainak finanszírozása a feladat-ellátási szerződések keretében az OP szakmai segítségnyújtás prioritásának terhére történik. A KSZ-ek a felmerült működési költségeik kapcsán, valamint az általuk igazolt költségek helytállóságának és szabályszerűségének, valamint a megbízható pénzügyi gazdálkodás biztosítása érdekében a szerződések többek között a következő kötelezettségeket írják elő:

- a KSz a közreműködői feladatok ellátásával kapcsolatos bevételeit és költségeit nyilvántartásában és analitikusan teljes körűen elkülöníteni köteles. Amennyiben az egységarak nem versenyeztetés eredményeként kerülnek kialakításra, a KSz-feladatok ellátásával kapcsolatos bevételek profit elérésére és/vagy a szervezet egyéb tevékenységeiből eredő veszteségek finanszírozására nem fordíthatóak;
- az IH a KSz-nél a végrehajtásra vonatkozó ellenőrzéseket végez, mely kiterjed a KSz közreműködői feladatokkal kapcsolatos ráfordításainak, költségeinek és kiadásainak elkülönített nyilvántartására, eredményességére, szabályosságára és valódiságára is.

Az IH szabálytalanság felmerülése esetén felfüggesztheti a KSZ által elkövetett szabálytalansággal érintett, indokolt esetben az összes jelen megállapodással kapcsolatos tevékenységet.

A Nyugat-dunántúli operatív program közreműködő szervezetei

A minősítési eljárás alapján az OP végrehajtásában közreműködő szervezetként az alábbi szervezetek kerültek kijelölésre:

- Nyugat-dunántúli Regionális Fejlesztési Ügynökség Kht.

Az RFÜ a Nyugat-dunántúli régióban 1999 óta foglalkozik regionális fejlesztési tevékenységgel. Az ügynökség jelentős végrehajtási tapasztalatra tett szert hazai ill. Phare programok lebonyolítása során. A 2004-2006-os időszak során a Regionális operatív program végrehajtásában közreműködő szervezetként vett részt, ahol a projekt-kiválasztási döntések előkészítését, valamint a potenciális pályázók tájékoztatásával kapcsolatos teendőket látta el.

A szervezet megfelelő szakmai tapasztalattal és felkészült humán erőforrás kapacitással rendelkezik, működése kellőképpen szabályozott és a szervezeti forma lehetővé teszi a KSZ-feladatok önálló ellátását.

- VÁTI Magyar Regionális Fejlesztési és Urbanisztikai Kht.

A szervezet már az 1950-es évek óta foglalkozik város- és területfejlesztéssel, ehhez kapcsolódó hazai programok, majd később a Phare és egyéb közösségi programok lebonyolításával. A 2004-2006-os végrehajtási időszakban az RFÜ-kkel közösen látta el a Regionális operatív program közreműködői feladatait, így jelentős gyakorlati tapasztalattal rendelkezik mind a regionális fejlesztés hazai, mind pedig a közösségi kohéziós politika végrehajtását illetően. Közreműködő szervezetként a fő feladatai a szerződéskötésre, helyszíni ellenőrzések végzésére, kifizetés-igénylések ellenőrzésére és engedélyezésére és a projekt monitoringra terjedtek ki.

A VÁTI megfelelő szakmai felkészültséggel és kapacitással, széleskörű eljárásrendi tapasztalattal rendelkezik a rábízott közreműködői feladatok ellátására, működése kellőképpen szabályozott. Tekintettel arra, hogy 100%-ban állami tulajdonú társaság

felelőssége elsősorban abban áll, hogy az ágazati stratégiák regionális aspektusainak megjelenését biztosítsa az OP-ban.

Az egyes közreműködő szervezetek a 255/2006 (XII.8.) Korm.rendelet 10. §-ában foglalt feltételek mellett lecserélhetőek.

Annak érdekében, hogy a 2004-2006-os időszakban tapasztalt duplikációk és hatásköri átfedések kiküszöbölhetőek legyenek, főszabályként egy KSZ önállóan felel egy vagy több prioritási tengely (vagy minimum támogatási konstrukció) lebonyolításáért. A KSZ-ek közötti feladatmegosztás tematikus és nem horizontális, mint az előző időszakban volt. A pályázó vagy kedvezményezett csak egy szervezettel (KSZ) áll kapcsolatban, amely felel a támogatási konstrukció lebonyolításának egészéért.

8.1.4 Az OP lebonyolítása során használt eljárások

A végrehajtás hatékonyságának és eredményességének növelése, valamint átláthatóságának további elősegítése érdekében szükséges a végrehajtási folyamatok egységesítése és egyszerűsítése.

A projekt kiválasztási szempontoknak általánosan biztosítaniuk kell, hogy olyan projektek kerüljenek kiválasztásra, amelyek

- megvalósulása hozzájárul az ÚMFT és az operatív program, illetve az adott prioritás társadalmi-gazdasági céljaihoz;
- egyértelmű, mérhető és elérhető célokkal rendelkeznek;
- költséghatékonyak;
- pénzügyileg és szervezetileg fenntarthatók;
- hozzájárulnak a fenntarthatóság, valamint az esélyegyenlőség és diszkrimináció tilalmának érvényesítéséhez;
- sikeres megvalósulásuk valamennyi feltétele biztosított.

A kiválasztási kritériumokat az operatív program monitoring bizottsága fogadja el.

Az OP végrehajtás során az allokációs döntések meghozatala az alábbi eljárások mentén folyik:

- Nagyprojekt: A 1083/2006/EK rendelet 39-41. cikkei rendelkezésével összhangban, az ERFA vagy KA által finanszírozott olyan, munkálatok, tevékenységek és szolgáltatások sorából álló műveletek, amelyek célja valamely pontos gazdasági vagy műszaki természetű oszthatatlan feladat elvégzése, amely egyértelműen meghatározott célkitűzésekkel rendelkezik és, melynek összköltsége meghaladja az 50 millió eurót (környezetvédelem területén a 25 millió eurót). Azon esetekben ahol nagyprojekt kerül végrehajtásra a projektek indikatív listáját az operatív program és az akcióterv is tartalmazza, így az társadalmi egyeztetés tárgyát képezi.
- Kiemelt projekt: A projekt kiválasztás olyan esete, amikor nincs szükség pályáztatásra. Ezen projektek is gondosan kiértékelésre kerülnek az értékelési eljárás során, először amikor előzetesen kiválasztásra kerülnek az akciótervben történő

nevesítés előtt (az előzetes projektjavaslat alapján) és másodszer a jóváhagyási döntést megelőzően (részletes projektjavaslat alapján). A partnerségi elv mindkét fázisban érvényesül, hiszen az akciótervek társadalmi vitán vesznek részt és a civil szervezetek mindkét esetben helyet kapnak a bíráló bizottságokban. Elsősorban azon projektek tartoznak ebbe a kategóriába, amelyek megvalósítása a gazdaságra, a társadalomra, a térszerkezetére stb. jelentős hatást gyakorolnak. Kedvezményezettjeik többnyire – de nem kizárólagosan – állami vagy önkormányzati szervezetek. (pl. *közcélú infrastruktúra projektek, kiemelt foglalkoztatási hatással járó befektetések állami támogatása*).

- **Egyfordulós nyílt pályázat:** Olyan támogatási konstrukciók esetében alkalmazott eljárás, ahol a pályázók száma, ill. összetétele (pl. magán szervezetek) indokolja a versenyeztetést.
- **Kétfordulós pályázat:** Olyan esetekben alkalmazott pályázatos projekt-kiválasztási eljárástípus, ahol a célcsoport és a várható pályázatok száma limitált (tipikusan: közberuházások), és a finanszírozandó projektek összetettebbek. Az eljárás során először előzetes (kevésbé részletes) projekt-javaslatok kerülnek kiválasztásra. Az első körben sikeres projekt-javaslatok a KSZ-től segítséget kapnak részletes, támogatható projektté történő kidolgozásukhoz.
- **Közvetett támogatás:** az eljárásnak két típusa lehet:
  - **Indirekt támogatás:** olyan, meghatározott értékhatár alatti pályázatok esetében használt eljárás, amelynek kapcsán a támogatások elosztását, a projektek szabályos és szerződészerű végrehajtásának felügyeletét – az irányító hatósággal kötött támogatási szerződés alapján – szakmai lebonyolító szervezet – pl. civil szervezet – látja el.
  - **Pénzügyi támogatási eszközök:** olyan eljárás, amelyben a projektek kiválasztását, megvalósulásának nyomon követését, ellenőrzését, a támogatás kifizetését pénzügyi közvetítők (pl. bankok) végzik. (pl. hitel, tőke, garancia eszközök).

Az egyes támogatáscsoportok esetében alkalmazandó projekt-kiválasztási eljárásokat a részletes akciótervek tartalmazzák.

8.1.5 A végrehajtás adminisztratív kapacitása

Az új időszakban a fejlesztési terv költségvetése – és ezen belül a felhasználandó EU-támogatás nagysága – igen jelentős mértékben megemelkedett. Magyarország elkötelezett az intézményrendszer olyan továbbfejlesztése mellett, hogy az EU-támogatások hatékony, eredményes és időben történő felhasználásához szükséges szervezeti kapacitás folyamatosan és teljes körűen rendelkezésre álljon.

Annak érdekében, hogy a feladatnak meg tudjon felelni, figyelembe véve a 2004-2006 közötti tapasztalatokat, Magyarország az intézményrendszer jelentős strukturális átalakítása mellett döntött. A szerkezeti átalakítás kiterjed a hatékonyabb feladat- és munkafolyamat-szervezésre, valamint ezzel összefüggésben – előzetes felméréseknek megfelelően – a rendelkezésre álló adminisztratív kapacitások bővítésére.

Ennek érdekében:

- Az összes Irányító Hatóság egyetlen intézményben került összevonásra. Ennek eredményeként:
  - Egységessé vált a programok tervezésének és végrehajtásának teljes szabályrendszere. Ez növeli a rendszer átláthatóságát, megkönnyíti a „legjobb gyakorlatok” elterjesztését.
  - A minden IH esetében azonos tartalmú technikai háttérfunkciókat (pl. pénzügy, számvitel, kommunikáció, jogi feladatok) összevontan, az NFÜ horizontális szervezeti egységei látják el valamennyi IH számára. Így növelhető volt a feladatellátás hatékonysága.
- A Kormány a tervezéshez és a végrehajtáshoz kötődő feladatokat egységes elvek alapján az IH-k és a KSZ-ek között újraosztotta. Az IH az OP végrehajtásával kapcsolatos stratégiai feladatokért felel, míg a KSZ nagyobb döntési jogosultságot és felelősséget kap a konkrét pályázatokat érintő ügyekben. Ennek eredményeként megszűnik a párhuzamos feladatellátás (duplikáció), csökken a hibák lehetősége, minden szereplő teljesítménye egyértelműen mérhetővé és számonkérhetővé válik.
- Az NFÜ 2006 őszén a potenciális közreműködő szervezeteknél – a 2003-ban követett gyakorlathoz hasonlóan – független szervezeti audit, ún. minősítési eljárást folytatott le. A minősítés célja egyrészt az volt, hogy megállapítsa a szervezet alkalmasságát a KSZ feladatokra, másrészt, hogy felmérje az adott szervezetnél a feladat ellátása érdekében még továbbfejlesztendő területeket. A minősítés szempontjai különösen:
  - rendelkezik-e a szervezet megfelelő szakmai tapasztalattal és felkészült humán erőforrás kapacitással;
  - a szervezeti forma lehetővé teszi-e a munkatársak teljesítményének ösztönzését;
  - a szervezet működése kellőképpen szabályozott-e;
  - a szervezeti forma lehetővé teszi-e a 2007-2013-as időszakban a KSZ-hez delegált feladatok önálló ellátását.

A minősítés eredményeként a szervezet fejlesztésére vonatkozóan **konkrét intézkedési terv készült minden egyes KSZ számára**, Ennek keretében a KSZ-ek pontosan megállapított határidőkkel kötelezettséget vállalnak a kapacitások ill. kompetenciák tekintetében szükséges intézkedések mielőbbi végrehajtására (amely adott esetben a megfelelő feladatellátáshoz szükséges adminisztratív kapacitások bővítését, vagy a személyi állomány képzését is jelenti).

Az intézkedési tervek az NFÜ-KSZ feladatellátási szerződések részét képezik és ezek megvalósítását az IH folyamatosan nyomon követi. Ezáltal biztosított, hogy minden IH megfelelő létszámú és képzettségű humán kapacitással rendelkezzen.

- Átfogó teljesítménymérési és ösztönzési rendszert került bevezetésre mind szervezeti, mind egyéni szinten. Így az intézményrendszer minden tagja érdekeltté válik a programok hatékony, tartalmi szempontból eredményes végrehajtásában.
- Rugalmas, teljesítményarányos, hosszú távon kiszámítható intézmény-finanszírozási rendszer került bevezetésre a KSZ-ek esetében. Ahol lehetséges a finanszírozás alapja az egységár (pl. értékelt projektjavaslatok száma, teljesített kifizetések száma stb.). Az NFÜ és a KSZ között kötött feladat-ellátási szerződés biztosítja a KSZ magas szintű, gyors projekt-kiválasztási és –menedzsment feladatok ellátásában való pénzügyi érdekelttségét. Egyben garantálja, hogy a közreműködő szervezetek a feladatellátáshoz szükséges létszámot és technikai feltételeket – saját hatáskörben – rugalmasan meg tudják teremteni: középtávú feladataiktól függően szabadon növelhetik vagy csökkenthetik kapacitásaikat.

A KSZ-költségek pénzügyi fedezetét a 2004-2006-os időszak részletes intézményi költségfelmérésének eredményei alapján kialakított OP TA-prioritások biztosítják.

- A KSZ-szintű feladat- és kapacitásigény kielégítésére a szakmai segítségnyújtás források kb. 2/3-át különítettük el.

8.2 MONITORING ÉS ÉRTÉKELÉS

8.2.1 Monitoring

A konvergencia ROP-okat érintő külön rendelkezések

Összhangban a 1083/2006/EK rendelet 63. cikkének rendelkezéseivel a Konvergencia Regionális Operatív Programok esetében egységes Konvergencia Monitoring Bizottság kerül felállításra. A Konvergencia Monitoring Bizottság lehetővé teszi a régiók számára a meglévő tapasztalatok kihasználását és legjobb gyakorlatok megosztását, valamint elősegíti a jobb és hatékonyabb monitoring és döntéshozatali rendszerek működtetését. A Monitoring Bizottság a Regionális Fejlesztési Tanácsokon alapuló operatív programonkénti al-bizottságokból épül fel, amelyek biztosítják a regionális partnerek széles skálájának döntéshozatalba történő bevonását. A Regionális AI-bizottságok a Konvergencia Monitoring Bizottsággal közösen viselik a felelősséget fenti rendelet 65. cikkében foglalt program-végrehajtási feladatokért.

A Konvergencia MB minden régió vonatkozásában egyedileg hozza meg döntéseit. A Regionális AI-bizottságok biztosítják a program- végrehajtás felügyeletét és szükség esetén a Konvergencia Monitoring Bizottság számára javaslatot tesznek a program módosításra vonatkozóan. A Konvergencia Monitoring Bizottság a Regionális AI-Bizottságok javaslatai alapján hozza meg döntéseit.

A Regionális AI-Bizottságok összetétele a partnerség elvének és a területi sajátosságok figyelembevételével kerül kialakításra.

Konvergencia Monitoring Bizottság

Feladat- és hatásköre:

Az operatív program monitoring bizottság felelősségi körébe tartozó feladatokat – különös tekintettel a végrehajtás eredményességére és minőségére – ill. a bizottság összetételére vonatkozó szabályokat a 1083/2006/EK rendelet 65. cikke és a 255/2006-os Korm.rendelet 14.§-a tartalmazza:

- az operatív program jóváhagyásától számított hat hónapon belül megvizsgálja és jóváhagyja a finanszírozott műveletek kiválasztási kritériumait, és jóváhagyja ezen kritériumoknak a programozási igények szerinti bármely felülvizsgálatát;
- az Irányító Hatóság által benyújtott dokumentumok alapján rendszeres időközönként felülvizsgálja az operatív program konkrét céljainak megvalósítása felé tett előrelépést;
- megvizsgálja a végrehajtás eredményeit, különösen az egyes prioritási tengelyek mentén kitűzött célok elérését, valamint az értékeléseket;

- megvizsgálja és jóváhagyja az éves és záró végrehajtási jelentéseket, valamint az évente aktualizált értékelési tervet;
- tájékoztatást kap az éves ellenőrzési jelentésről vagy a jelentésnek az operatív programra vonatkozó részéről, valamint a jelentés vizsgálatát követően, vagy a jelentés említett részére vonatkozóan a Bizottság által tett esetleges észrevételekről;
- az Irányító Hatóságnak javasolhatja az operatív program bármely olyan felülvizsgálatát vagy vizsgálatát, amely elősegíthetné az alapok célkitűzéseinek elérését, illetve a program irányításának javítását, a pénzügyi ellenőrzést is beleértve;
- megvizsgálja és jóváhagyja az alapokból származó hozzájárulásról szóló bizottsági határozat tartalmának módosítását célzó javaslatokat.

A monitoring bizottság továbbá megtárgyalja a 8.1.1. fejezetben hivatkozott akcióterveket. A 1083/2006/EK tanácsi rendelet 63. cikk (1) bekezdésével összhangban egy monitoring bizottság több operatív program végrehajtását is felügyelheti.

Összetétele:

A monitoring bizottságok felállításáért az irányító hatóságok felelnek.

A 1083/2006/EK rendelet 64. cikkében foglaltaknak megfelelően az operatív program monitoring bizottságának összetétele az alábbiak szerint alakul:

A 1083/2006/EK rendelet 64. cikk (1) bekezdésének megfelelően a Monitoring Bizottság elnökét a tagállam jelöli ki, aki a Fejlesztéspolitikai Irányító Testület adott tématerületért felelős mindenkori tagja.

A Monitoring Bizottság tagjai:

- az Irányító Hatóság,
- az OP végrehajtásában érintett szakminiszterek delegált képviselője,
- az OP végrehajtásában érintett közreműködő szervezetek,
- az államháztartásért felelős miniszter képviselője,
- az érintett regionális fejlesztési tanácsok delegált képviselői,
- önkormányzati szövetségek közösen jelölt képviselője,
- környezetvédelmi civil szervezet által delegált képviselője,
- az Országos Érdekegyeztető Tanács munkavállalói és munkáltatói oldalának egy-egy képviselője,
- a romákat, a fogyatékkal élő embereket és a nők és férfiak esélyegyenlőségét képviselő civil szervezetek legalább egy-egy delegált képviselője,
- az érintett szakmai és társadalmi szervezetek egy-egy delegált képviselője.

Tanácsadói minőségében részt vesz:

- saját kezdeményezésére vagy a monitoring bizottság kérésére az Európai Bizottság egy képviselője;
- az OP végrehajtásával érintett másik OP Irányító Hatóságának egy képviselője;
- az Igazoló Hatóság és az Ellenőrzési Hatóság és a központi harmonizációs egység egy-egy képviselője;

- azon operatív programok esetében, amelyekhez az EIB vagy az EIF hozzájárul, az EIB és az EIF egy-egy képviselője;
- állandó meghívottként az EMVA és az EHA végrehajtásáért felelős szervezet egy képviselője.

Monitoring információs rendszer leírása – indikátorok és adatgyűjtés

A pályázók és a támogatást igénybe vevők által szolgáltatott adatok a monitoring információs rendszerbe, az Egységes Monitoring Információs Rendszer (EMIR) továbbfejlesztett változatába kerülnek. A rendszer adatokkal történő feltöltése a közreműködő szervezetek feladata, az NFÜ biztosítja a rendszer folyamatos működtetését és fejlesztését.

A rendszer biztosítja az adatok gyűjtését, feldolgozását és továbbítását, valamint a végrehajtás támogatását, segíti az ÚMFT végrehajtásában résztvevő valamennyi szervezet napi munkáját csakúgy mint az Európai Bizottságét és más hazai intézményekét

A 2007-2013-as programozási időszakban alapkövetelmény, hogy a pályázók és a támogatást igénybe vevők adatszolgáltatási kötelezettségeiknek minden támogatási forma esetében lehetőleg elektronikusan tegyenek eleget. A rendszer ezen szempontok figyelembevételével került kialakításra.

Az informatikai rendszer valós idejű adatokat szállít a megvalósítási rendszer minden egyes szintjéről, valamint elektronikus kommunikációs eszközként szolgál az Európai Bizottság és Magyarország között.

A rendszer az átláthatóság biztosítása érdekében nyilvántartja:

- az egyes prioritások esetében a 1083/2006/EK Rendelet 34. cikk (2) bekezdésében foglaltaknak megfelelően alkalmazott – az ERFA és az ESZA támogatásterületei közötti – „átjárhatóság” (1083/2006/EK Tanácsi rendelet 34. cikk 2. bekezdés) megvalósulását és az időszak során nyomon követi maximumainak teljesülését, beleértve az Európai Parlament és a Tanács 1081/2006/EK Rendelet 3. cikk, (7). bekezdésében, valamint a 1080/2006/EK Rendelet 8. cikkében foglalt speciális eseteket is,
- továbbá a 1083/2006/EK Tanácsi rendelet II. melléklet 15. pontja szerint a Közép-Magyarország régióra jutó addicionális támogatások felhasználását.

8.2.2 Értékelés

Értékelési terv

Az OP-k értékelése ÚMFT szinten biztosított koordináció mentén, szisztematikus rendszerben, értékelési terv mentén történik. Az értékelési terv biztosítja az értékelések elvégzésére való felkészülést, a külső és belső értékelő kapacitásokkal való hatékony gazdálkodást, valamint az értékelések összehangolásában rejlő lehetőségek kihasználását.

Az OP értékelési terve 3 éves kitekintésben készül, évente felülvizsgálatra, illetve kiegészítésre kerül a folyamatos értékelési rendszer jellegéből adódóan.

Az OP értékelési tervét az OP IH – az értékelés ÚMFT szintű koordinációját biztosító szervezeti egységgel egyetértésben – terjeszti az OP monitoring bizottsága elé, amely azt évente jóváhagyja. (A Monitoring Bizottságnak szintén joga van értékelés lefolytatását kezdeményezni.) Az

értékelési terv a végrehajtás 2015-ig terjedő időszakára vonatkozóan előre tervezett értékeléseket, illetve a folyamatos értékelés rendszerében évente kiválasztásra kerülő értékeléseket is tartalmaz.

Az értékelési terv az alábbi értékeléseket tartalmazza:

- az OP ex-ante értékelése (2006);
- az OP stratégia és végrehajtási rendszer félidei felülvizsgálata (2009-2010);
- az OP utólagos értékelése (2015-2016);
- az akciótervek éves operatív értékelése (2008, 2010, 2012, 2014);
- az akciótervek utólagos értékelése (2009, 2011, 2013, 2015);
- akciótervek és egyedi beavatkozások, nagyprojektek OP célok és horizontális célkitűzések érvényesüléséhez való hozzájárulásának előzetes értékelő vizsgálata (2006, 2008, 2010);
- az operatív program horizontális céljai teljesülésének átfogó értékelése (pl. esélyegyenlőség, fenntarthatóság stb.) (2008, 2010, 2012).

Az értékelés kiterjed az Operatív Program klímaváltozással kapcsolatos hatásaira (lehetőség szerint számba véve a kapcsolódó természeti, társadalmi és gazdasági költségeket és hasznokat is), hogy megalapozza a hatékony fellépést a klímaváltozás elleni küzdelemben.

Az értékelések tervezett felhasználására (közzététel, értékelési jelentések hozzáférhetősége, eredmények bemutatása és terjesztése, ajánlások nyomon követése) vonatkozó szabályokat az egységes működési kézikönyv tartalmazza. Ezen szabályok összhangban vannak a Bizottság folyamatos értékelésre vonatkozó munkadokumentumainak (*Working Documents on non-going evaluations*) ajánlásaival.

A folyamatos értékelés kiválasztási mechanizmusa

Az előre tervezett (átfogó, stratégiai) értékelések mellett az ÚMFT egységes értékelési terve évről-évre kiegészül az akciótervekhez kapcsolódó értékelésekkel, amelyekre az OP IH tesz javaslatot a monitoring bizottsággal egyetértésben. Az értékelési terv keretében értékelést kell indítani:

- az akcióterv azon műveletei esetében, amelyek végrehajtása során a végrehajtási ütemtervben meghatározott indikátor-értékektől jelentős eltérés mutatkozik;
- az akcióterv műveleteihez kapcsolódó I. NFT-ben megvalósított intézkedés(ek) tapasztalatainak összegyűjtésére;
- az innovatív, hazai végrehajtási előzménnyel nem rendelkező műveletek lezárása után 2 évvel a végrehajtás tapasztalatainak összegyűjtésére, valamint a hatásmechanizmusok feltárására;
- 2009-től kezdődően évente prioritásonként legalább 1 művelet szándékolt és nem szándékolt hatásainak utólagos értékeléssel történő felmérésére.

Az értékelési tervtől függetlenül, ad-hoc értékelés indítása indokolt a végrehajtás rendszerében (KSZ, IH) felmerülő előre nem látható igények, valamint a monitoring bizottság igényei alapján.

Értékelés menedzsment

Az értékelés horizontális, ÚMFT szintű koordinációját biztosító szervezeti egység:

- előkészíti és lefolytatja az előre tervezett, átfogó stratégiai értékeléseket;
- biztosítja a rendszerszerűen lebonyolított értékelések forrásait, módszertani egységességét és az értékelési terv betartatását;
- előkészíti és lefolytatja a több OP-t érintő kérdésekben lefolytatott értékeléseket;
- előkészíti és lefolytatja az innovatív, hazai előzményekkel nem rendelkező műveletek értékelését,
  - biztosítja, hogy az értékelések eredményei a közvélemény számára hozzáférhetővé váljanak.

Az IH megfelelő kapacitást tart fenn az értékelésekhez kapcsolódó menedzsment feladatok elvégzésére, amely

- felelős az OP és a hozzá kapcsolódó akciótervek és műveletek értékeléséhez kapcsolódó feladatok elvégzéséért, az ÚMFT értékelési tervének OP-t érintő részeinek megvalósulásáért;
- koordinálja, fejleszti és ösztönzi az OP-hoz kapcsolódó értékelési tevékenységet;
- javaslatot tesz az ÚMFT 3 éves értékelési tervéhez;
- biztosítja az értékelések eredményeinek tervezésbe és végrehajtásba való becsatornázását;
- gondoskodik az OP értékelési indikátorok adatainak előállításáról és monitoring információs rendszerben való tárolásukról;
- kétévente, az akciótervek lezárásakor, felülvizsgálja az OP prioritásszintű indikátorainak célértékeit;
- indokolt esetben – pl. a monitoring bizottság kezdeményezésére – az OP értékelési tervében nem szereplő értékeléseket indít a műveletekhez kapcsolódóan, azok végrehajtásának támogatására.

Tervezett értékelési kapacitások

Pénzügyi erőforrások:

- Az ÚMFT-szintű értékelések, valamint az értékelési módszertanok kidolgozása, az értékelési tevékenységek koordinációja, illetve az éves értékelési tervben szereplő értékelési tevékenységek pénzügyi feltételeit a Végrehajtás operatív program teremti meg.
- További – pl. a Monitoring Bizottság kezdeményezésére lefolytatott – értékelések finanszírozási forrását jelen OP szakmai segítségnyújtás prioritása jelenti.

Humán erőforrások:

- Az NFÜ értékelésért felelős 6 fős horizontális egységének kapacitásain kívül az IH-k megfelelő mértékű címzett humán erőforrást biztosítanak az értékelési tevékenységek ellátására.

8.3 PÉNZÜGYI IRÁNYÍTÁS ÉS ELLENŐRZÉS

8.3.1 Az Igazoló Hatóság – feladatai

Az Igazoló Hatóság felépítése

A strukturális alapokból és a Kohéziós Alapból támogatott fejlesztések megvalósítására szolgáló operatív programok igazoló hatósága a Pénzügyminisztérium elkülönült szervezeti egysége. Az igazoló hatósági feladatok ellátása az előző programozási időszak kifizető hatósági (Pénzügyminisztérium NAO Iroda) szervezetére és gyakorlatára épül.

Az igazoló hatóság a következő **feladatokat** látja el:

- átutalások fogadása az Európai Bizottságtól;
- az uniós hozzájárulások átutalása a Nemzeti Fejlesztési Ügynökségnek a vonatkozó fejezeti kezelésű előirányzat-felhasználási keretszámlájára;
- a költségnyilatkozatok és átutalás igénylések elkészítése, igazolása és benyújtása a Bizottsághoz;
- annak igazolása, hogy a költségnyilatkozat pontos, megbízható számviteli rendszerekből származik, és ellenőrizhető bizonylatokon alapul, továbbá, hogy az igazolt költségek megfelelnek az alkalmazandó közösségi és nemzeti szabályoknak, és a programra alkalmazandó kritériumokkal összhangban finanszírozás céljából kiválasztott, valamint a közösségi és nemzeti szabályoknak megfelelő műveletek tekintetében merültek fel;
- igazolás céljából az Ellenőrzési Hatóság által, vagy annak hatáskörében elvégzett valamennyi ellenőrzés eredményének figyelembevétele;
- a költségek megfelelőségének ellenőrzése érdekében, saját hatáskörében kockázatelemzésen alapuló mintavétel alapján tényfeltáró vizsgálat és tényfeltáró látogatás elvégzése a pénzügyi lebonyolításban résztvevő szervezeteknél
- az átutalások fogadására szolgáló kincstári számlák forgalmáról, a követelésekről és a kötelezettségekről számviteli nyilvántartás vezetése;
- a visszafizetendő, valamint az adott művelethez történő hozzájárulás egészének vagy egy részének visszavonásából eredő összegek nyilvántartása;
- az adminisztratív hibák, valamint az operatív program megvalósítása során bekövetkezett szabálytalanságok következtében szükségessé váló pénzügyi korrekciók végrehajtása, a visszafizetett uniós hozzájárulások Európai Bizottság felé történő elszámolása;
- az adott pénzügyi évre, valamint a következő pénzügyi évre vonatkozó, előrelátható átutalási igénylésekkel kapcsolatos előrejelzések megküldése az Európai Bizottság részére minden évben legkésőbb, április végéig.

8.3.2 Pénzügyi irányítás szabályai

Az IH felelőssége:

- Az Irányító Hatóság felel az operatív programnak a megbízható pénzügyi gazdálkodás elvével összhangban történő irányításáért és végrehajtásáért.

- Az IH a kedvezményezettek elszámolásainak befogadását, feldolgozását és ellenőrzését közreműködő szervezetre – amennyiben van KSZ - delegálja.
- Az IH a delegált feladatok ellátását folyamatosan nyomon követi.
- Az IH biztosítja, hogy igazolás céljából az igazoló hatóság kellő információval rendelkezzen az operatív program végrehajtása során felmerült költségekkel kapcsolatban folytatott eljárásokról, továbbá a közreműködő szervezet hitelesítési jelentésének ellenjegyzésével nyilatkozik az igazoló hatóság felé az általa delegált feladatokat ellátó közreműködő szervezet által alkalmazott eljárások uniós és hazai előírásokkal való összhangjáról. Az Irányító Hatóság gondoskodik a költségnyilatkozat és a közreműködő szervezet által összeállított, kapcsolódó hitelesítési jelentés igazoló hatóság részére történő benyújtásáról.
- Kockázatelemzésen alapuló helyszíni ellenőrzés a KSZ-eknél a KSZ által ellenőrzött és jóváhagyott támogatási összegek tekintetében. Ezen feladat hatékony ellátásának erősítése érdekében az IH-nak lehetősége van arra, hogy a Magyar Államkincstár (MÁK) egy vagy több munkatársát (kincstárnokok) a KSZ-hez delegálja, annak érdekében, hogy biztosítsa a KSZ által ellenőrzött és jóváhagyott támogatási összegek szabályosságát és pontosságát, beleértve az adatok monitoring rendszerben (EMIR) történő rögzítésének pontosságát.

A KSZ felelőssége:

- A közreműködő szervezet felelős az Irányító Hatóság által delegált feladatok uniós és hazai előírásokkal összhangban való ellátásáért.
- A közreműködő szervezet gondoskodik az operatív program keretében jóváhagyott projektek uniós és hazai előírásokkal összhangban történő végrehajtásának ellenőrzéséről.
- A közreműködő szervezet gondoskodik a kedvezményezett elszámolásainak befogadásáról, feldolgozásáról és folyamatba épített ellenőrzéséről, valamint kockázatelemzés alapján helyszíni ellenőrzés lefolytatásáról, és az elvégzett ellenőrzéseknek hitelesítési jelentésben való összegzéséről az Irányító Hatóság és az igazoló hatóság tájékoztatása céljából. A KSZ gondoskodik a támogatásoknak kedvezményezettek részére történő kifizetéséről.

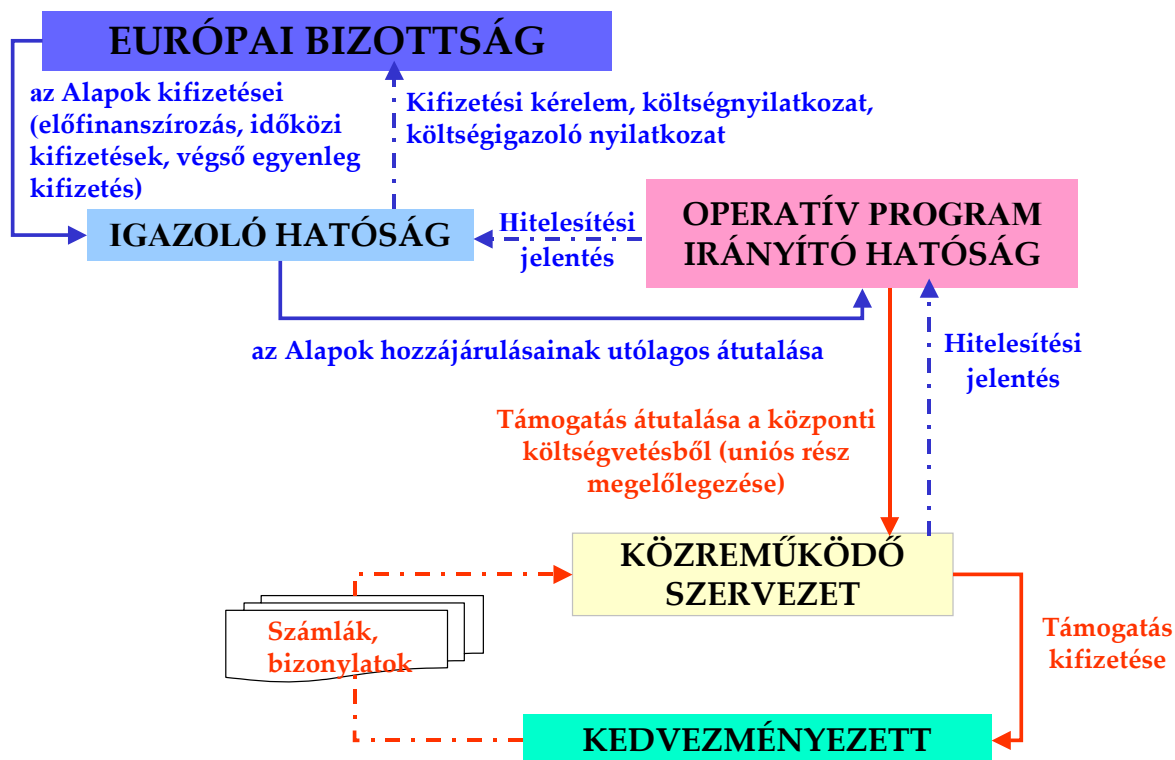
8.3.3 Kedvezményezett részére történő kifizetés folyamata

A kedvezményezett a projekt megvalósítása során keletkezett számláit az előrehaladási jelentéssel együtt rendszeres időközönként benyújtja a közreműködő szervezethez.

A közreműködő szervezet az elszámolásokat pénzügyileg, tartalmilag és formailag ellenőrzi, a kockázatelemzés alapján készített ellenőrzési tervnek megfelelően helyszíni ellenőrzést is végezhet.

A KSZ a jóváhagyott elszámolások alapján gondoskodik a támogatások kedvezményezettek részére történő kifizetéséről. Az elvégzett ellenőrzések eredményéről hitelesítési jelentésben tájékoztatja az irányító hatóságot.

A kedvezményezett részére kifizetendő támogatás uniós részét az Irányító Hatósága központi költségvetésből megelőlegezi, majd a rendelkezésre álló előfinanszírozási forrásból és a későbbi időközi kifizetésekből az igazoló hatóság az Irányító Hatóság részére megtéríti.

8.3.4 Az Európai Uniós támogatások ellenőrzése

Pénzügyi irányítás és ellenőrzés (kontroll)

Az irányító hatóság, az igazoló hatóság és a közreműködő szervezet kialakítja és működteti a pénzügyi irányítás és kontroll rendszerét. A pénzügyi irányítás és kontroll rendszerének biztosítania kell, hogy a szervezetek tevékenysége szabályszerű és megfelelően szabályozott, gazdaságos, hatékony és eredményes legyen, az információk pontosak legyenek és megfelelő időben rendelkezésre álljanak. A tervezés, pályáztatás, pénzügyi lebonyolítás, számvitel, ellenőrzés és monitoring feladatait funkcionálisan el kell különíteni, ezen feladatok megfelelő szabályozásáról a vonatkozó belső szabályzatokban gondoskodni kell.

Az irányító hatóság, az igazoló hatóság és a közreműködő szervezet gondoskodik az ellenőrzési nyomvonal, a kockázatkezelési és szabálytalanságkezelési szabályzat kialakításáról és az esetleges változások haladéktalan átvezetéséről.

A pénzügyi lebonyolítás során az irányító hatóságnak, illetve a közreműködő szervezetnek gondoskodnia kell a kifizetéseket megelőző dokumentum alapú, valamint a – kockázatelemzés alapján történő – helyszíni ellenőrzések lefolytatásáról. Ennek keretében ellenőrizni kell a programok, illetve projektek támogatási szerződéseinek megfelelő fizikai és pénzügyi előrehaladását, valamint azt, hogy a benyújtott számla vagy egyéb, a gazdasági eseményt hitelesen dokumentáló bizonylat összhangban van a pályázatra vonatkozó döntéssel és a szerződéses feltételekkel, a fizikai és teljesítmény mutatószámok teljesítésével, a közbeszerzésre vonatkozó közösségi és nemzeti jogszabályokkal.

Az államháztartásért felelős miniszter a központi harmonizációs egységen keresztül látja el az alapokból származó támogatások ellenőrzésének szabályozásával, harmonizációjával, koordinációjával kapcsolatos feladatokat. A központi harmonizációs egység kidolgozza és

folyamatosan továbbfejleszti az alapokból származó támogatások ellenőrzésére és a belső kontrollokra vonatkozó hazai jogszabályokat és módszertani útmutatókat; az ellenőrzési erőforrások harmonizálása révén biztosítja az alapokból származó támogatások vonatkozásában végzett átfedésektől mentes, hatékony és eredményes ellenőrzéseket; minőségértékelés keretében vizsgálja a belső kontroll rendszerek vonatkozásában a jogszabályi előírások, módszertani útmutatók alkalmazását és végrehajtását

A Nemzeti Fejlesztési Ügynökség vezetője és a közreműködő szervezet vezetője, valamint az Igazoló Hatóság és az Ellenőrzési Hatóság – minden évben, jogszabályban meghatározott tartalommal és határidőre – köteles nyilatkozni az általa működtetett irányítási és kontroll rendszerek megfelelő működéséről.

Az államháztartásért felelős miniszter, az európai uniós támogatások felhasználásának átláthatósága érdekében, az európai uniós támogatások lebonyolításában résztvevő szervezetek bevonásával audit bizottságot hoz létre és működtet.

Az Ellenőrzési Hatóságfeladata, felelőssége

Az Ellenőrzési Hatóság a közösségi és nemzeti jogszabályok előírásaival összhangban kijelölt, az irányítási és ellenőrzési rendszerek eredményes működésének ellenőrzéséért felelős szervezet, amely funkcionálisan független az irányító hatóságtól, az igazoló hatóságtól és a közreműködő szervezetektől. Magyarországon valamennyi operatív program vonatkozásában ugyanazon szervezet látja el az Ellenőrzési Hatóság feladatait. Az Ellenőrzési Hatóság a Pénzügyminisztérium fejezet alá tartozó szervezet. A Kormányzati Ellenőrzési Hivatalról szóló 312/2006. (XII. 23.) Korm. rendelet rendelkezéseinek megfelelően az Ellenőrzési Hatóságfeladatait a Kormányzati Ellenőrzési Hivatal (KEHI) látja el, amely Pénzügyminisztérium fejezet alá tartozó önálló fejezeti jogosítványokkal rendelkező költségvetési szerv (központi hivatal).

Az Ellenőrzési Hatóság feladatai:

- az 1083/2006/EK rendelet 71. cikk (2) bekezdésének megfelelően kidolgozza az irányítási és ellenőrzési rendszerek értékelési kritériumrendszerét, lefolytatja az értékelést, valamint elkészíti az értékelésről szóló jelentést és véleményt;
- gondoskodik a nemzeti ellenőrzési stratégia, valamint az éves beszámolási kötelezettségek (éves ellenőrzési jelentések és vélemények) elkészítéséről és teljesítéséről, valamint a Bizottsággal a szükséges egyeztetési eljárások lefolytatásáról;
- gondoskodik a rendszer- és mintavételes ellenőrzések elvégzéséről, a nemzeti ellenőrzési stratégia teljesülésének, az ellenőrzési jelentések elkészítéséről;
- gondoskodik az Európai Bizottság felkérésére végzendő ellenőrzések ellátásáról;
- gondoskodik az ellenőrzési jelentések megállapításainak, javaslatai hasznosulásának, az intézkedési tervek végrehajtásának nyomon követéséről;
- elkészíti a részleges zárásról szóló nyilatkozatokat, valamint a zárónyilatkozatokat és az azokat megalapozó ellenőrzési jelentéseket;
- részt vesz az Európai Bizottság által végzett ellenőrzésekre adandó tagállami válaszok kialakításában, a szükséges tárgyalások lefolytatásában;
- részt vesz az 1083/2006/EK rendelet 73. cikke szerinti – Európai Bizottsággal történő – egyeztetéseken az ellenőrzési tervek összehangolása az ellenőrzések eredményeinek kicserélése érdekében.

8.4 INFORMÁCIÓ ÉS NYILVÁNOSSÁG BIZTOSÍTÁSA

8.4.1 Tájékoztatással és nyilvánossággal kapcsolatos rendelkezések

A hazai és közösségi jogszabályi követelmények figyelembevételével az NFÜ felel az ÚMFT és az operatív programok tájékoztatásra és nyilvánosságra vonatkozó feladatainak ellátásáért, különös tekintettel a következőkre:

- A potenciális kedvezményezettek, gazdasági és szociális partnerek tájékoztatása a támogatások nyújtotta lehetőségekről. Ezen belül kiemelt szerepet kap a potenciális pályázók hatékony mozgósítása, a jól megalapozott projektgeneráló tevékenység és a pályázati lehetőségek megismertetése.
- A közvélemény tájékoztatása arról a szerepről, amelyet az Európai Unió betölt a fejlesztések megvalósításában. Ennek során a kommunikáció az uniós társfinanszírozással megvalósuló tevékenységek eredményeinek bemutatására koncentrálnak.

A tájékoztatással és nyilvánossággal kapcsolatos tevékenységek megvalósítása mind az intézményrendszer szereplői (NFÜ, közreműködő szervezetek), mind pedig a kedvezményezettek részéről kötelezettségekkel jár. Az ÚMFT egészére vonatkozó általános, illetve az operatív programokhoz kötődő általános kommunikációs tevékenységeket, partnerségi akciókat központi szinten szükséges megszervezni. A közreműködő szervezetek részt vesznek a támogatási lehetőségek megismertetéséhez kapcsolódó egyéb kommunikációs feladatok ellátásában (szakmai és információs napok, fórumok szervezése a programokról a potenciális pályázók számára, országos, regionális, megyei és kistérségi szinten), a kedvezményezettek kommunikációs tevékenységének támogatásában, valamint adatgyűjtést és adatszolgáltatást is végeznek.

A kedvezményezettek az NFÜ által kiadott arculati kézikönyv és útmutató alapján, kötelező jelleggel végzik saját projektjük megismertetését a lehető legszélesebb körben.

A tájékoztatással és nyilvánossággal kapcsolatos teendők megvalósítására vonatkozóan, a jogszabályi kötelezettségeknek megfelelően, az NFÜ ÚMFT egészére vonatkozóan egységes kommunikációs stratégiát készít, amely meghatározza a vonatkozó intézkedések célját, üzenetét, végrehajtásuk stratégiáját, tartalmát, a megcélzott társadalmi és gazdasági csoportokat, az intézkedések hatékonyságát mérő értékelési kritériumokat, az intézkedések ajánlott költségvetését, azok várható időbeli ütemezését, valamint a megvalósításért felelős adminisztratív egységeket és azok kötelezettségeit. A kommunikációs terv a kommunikációs stratégia alapján készül évente. A közreműködő szervezet feladata a kezelésében lévő operatív programhoz és/vagy prioritások összességéhez kapcsolódó kommunikációs terv elkészítése és benyújtása az NFÜ-nek jóváhagyás céljából.

Főbb területek:

- Támogatási lehetőségek megismertetése, pályázók hatékony mozgósítása, projektgenerálás

A fejlesztési források sikeres és eredményes felhasználásához nélkülözhetetlen a lehetséges kedvezményezettek hatékony mozgósítása, a támogatási lehetőségek megismertetése. E területeken különösen aktív, hatékony és koncentrált, a jól behatárolható célcsoportokra (a potenciális kedvezményezettek körének különböző szegmenseire) fókuszáló kommunikációra van szükség. Ennek során külön hangsúlyt kell fordítani a leghátrányosabb helyzetben lévő csoportokat képviselő szervezetek

direkt módon való informálására, ill. az ilyen csoportokat érintő projektgenerálásra és szükség esetén a megvalósítás során nyújtandó szakmai segítségre is.

- *A társfinanszírozással megvalósuló fejlesztési programok eredményeinek bemutatása*
A megvalósult projektek bemutatása a strukturális alapok hazai felhasználásának sikerességét hirdeti, egy gyorsan és lendületesen fejlődő Magyarország képét tudatosítja a közvéleményben, az Európai Unió imázsát erősíti, valamint – a jó példa elvén – ösztönzőleg hat a potenciális pályázók körére.
- *Partnerség*
A partnerség elvének alkalmazásával kapcsolatos módszertani feladatok – partnerségi stratégia, partnerségi akciók, partnerségi beszámolók – ellátása a társadalmi egyeztetés kapcsán, a kiemelt partnerekkel történő kapcsolattartás és a partnerek szakmai együttműködésekbe történő bevonása, valamint a partnerség elvének alkalmazásával kapcsolatos stratégia és beszámolók elkészítése a magyar kormány és az Európai Bizottság részére rendkívüli fontosságú. Minden egyes OP és akcióterv egyenként kerül társadalmi egyeztetésre. A meghatározott felelősségi rendnek megfelelően a partnerséggel kapcsolatos feladatokat a regionális OP-k esetében az illetékes RFÜ látja el, a ROP TA forrásából finanszírozva. A monitoring bizottság működését szintén az OP TA forrása fedezi.
- *Ügyfélszolgálat*
Kiemelt feladata az intézményrendszernek a lehetséges és már nyertes pályázókkal való kapcsolattartás. Ez az intézményrendszer szolgáltató jellegének erősítése, valamint az átláthatóság szempontjából hangsúlyos terület. Ennek megfelelően központi és helyi szinten is szükséges az ügyfél-tájékoztatási és információs feladat egységes rendszerben történő ellátása. Az egységes ügyfél-tájékoztatási rendszer fő elemei: internetes pályázó-tájékoztató felület, online és telefonos ügyfélszolgálat működtetése (*Contact Center*), a közreműködő szervezetek információs tevékenységének koordinálása, az információk áramlását koordináló belső információs rendszer kialakítása és működtetése.

8.5 KÖZÖSSÉGI POLITIKÁK ÉS HORIZONTÁLIS ELVEK –FENNTARTHATÓSÁG, ESÉLYEGYENLŐSÉG ÉS PARTNERSÉG, ÁLLAMI TÁMOGATÁSOK, KÖZBESZERZÉSEK

8.5.1 Fenntarthatóság, esélyegyenlőség és a diszkrimináció tilalma

A 1083/2006/EK rendelet 17. cikkében foglaltaknak megfelelő fenntarthatóság kritériumait (különös tekintettel a környezeti fenntarthatóságra) a tervezés és a végrehajtás teljes folyamatában garantálni kell. Ennek érdekében az NSRK, és az operatív programok vonatkozásában stratégiai környezeti vizsgálat készült. Az ÚMFT-t és az operatív programokat az Országos Környezetvédelmi Tanács elé terjesztettük.

A programvégrehajtás valamennyi szintjén megfelelő irányítási rendszerek kerülnek kialakításra annak érdekében, hogy az esetlegesen nem fenntartható vagy környezeti szempontból kedvezőtlen hatások, különös tekintettel a klímaváltozásra, a biológiai sokféleség és ökoszisztémák fenntartására valamint a természeti erőforrások igénybevételére vonatkozó hatásokra, kiküszöbölhetőek vagy minimalizálhatóak legyenek, és így az OP környezeti költségei összességében klíma- és erőforrás-semlegessége biztosítható legyen. Az OP pozitív környezeti hatásait és a szinergiából adódó környezeti fenntarthatósághoz történő

hozzájárulás optimalizálásának lehetőségeit a lehető legnagyobb mértékig ki kell használni és amennyiben lehetséges meg kell erősíteni.

Az irányító hatóságok közös működési kézikönyve iránymutatást tartalmaz annak érdekében, hogy a közbeszerzési eljárások során a fenntarthatósági szempontok is érvényesüljenek (zöld közbeszerzés).

A partnerségi folyamat keretében az NSRF és OP dokumentumokhoz nagyszámú – többek között környezetvédelmi, illetve az esélyegyenlőség különböző aspektusaival foglalkozó – civil szervezet fűzött észrevételeket, amelyeket feldolgoztunk, és a dokumentumok véglegesítése során lehetőség szerint érvényesítettünk. A partnerségi konzultáció mechanizmusát az akciótervekre és a pályázati kiírások tervezeteire is kiterjesztettük.

Az ÚMFT és az egyes operatív programok végrehajtásának valamennyi szintjén elő fogjuk segíteni a nők és férfiak közti egyenlőség érvényesülését, valamint a nem, faji vagy etnikai származáson, valláson vagy meggyőződésen, fogyatékoságon, koron vagy szexuális irányultságon alapuló bármilyen megkülönböztetés megakadályozását. A megkülönböztetés tilalmának elve a végrehajtás minden szakaszában betartásra kerül, különös tekintettel a támogatásokhoz való hozzáférésre. A különböző operatív programok műveleteinek meghatározása során és a végrehajtás valamennyi szintjén különös tekintettel leszünk a fogyatékkal élő emberek hozzáférhetőségének kritériumára.

A Koordinációs Irányító Hatóság irányelveket, útmutatót készít és Működési Kézikönyvet állít össze a fenntarthatóság, az esélyegyenlőség és megkülönböztetés tilalma horizontális céljainak a végrehajtás valamennyi szintjén történő és az intézményrendszerrel kapcsolatos érvényesítése érdekében. Az OP irányító hatósága az Alap, a program, valamint a potenciális kedvezményezettek és célcsoportok sajátosságainak figyelembevételével specializálja ezen útmutatókat. Ezen felül az IH folyamatosan keresi, díjazza, és terjeszti a legjobb gyakorlatokat, a kedvezményezettek számára a projekt-megvalósítás során a horizontális szempontok gyakorlati érvényesítésére vonatkozó tanácsadást biztosít. A monitoring során speciális figyelmet fordít az esélyegyenlőségi célkitűzések program szintű elérésében történt előrehaladásra.

A műveletek kiválasztása során a környezeti fenntarthatóság, az esélyegyenlőség és a megkülönböztetés tilalma szempontrendszerének érvényesítését (kötelező minimum követelményként) jogszabály garantálja. Ennek érvényesítésére – újdonságként – a pályázatok értékelésekor bevezettük az ún. kétszintű értékelést, melynek során a horizontális szempontokhoz való hozzájárulás minden projektjavaslat vonatkozásában kötelező befogadhatósági feltételként szerepel.

A Monitoring Bizottságokba kötelező jelleggel meg kell hívni legalább egy környezetvédelmi civil szervezet, valamint a romákat, a fogyatékosággal élő embereket és a nők és férfiak esélyegyenlőségét képviselő legalább egy-egy civil szervezet képviselőjét.

A fenntarthatóság, az esélyegyenlőség és a megkülönböztetés tilalma szempontjainak érvényesüléséről a program végrehajtásáról szóló értékelésekben, rendszeres, a Kormány, a Monitoring Bizottságok, a FIT, az NFTF illetve az Országgyűlés számára készülő jelentésekben külön is számot adunk.

Az ÚMFTF környezetvédelmi hatásairól, valamint a fenntarthatóság horizontális szempontjainak teljesüléséről évente tájékoztatást adunk az Országos Környezetvédelmi Tanács számára.

A végrehajtás során kiemelt figyelmet kell szentelni

- a nemek közti egyenlőség monitoringjának (különös tekintettel a nemek szerinti adatgyűjtésre);
- a partnerség elvének érvényesülésére;
- valamint a hátrányos helyzetű csoportok (különös tekintettel a romákra) hatékony részvételének elősegítésére.

A fentieknek megfelelően az intézményrendszer működése során a pályázók számára széles körű információs és ügyfélszolgálati támogatást nyújt. Ezen belül a hátrányos helyzetű csoportok számára célzott tájékoztatási és támogatási tevékenységet tervezünk. Az ügyfélszolgálati munkatársak számára külön, a célcsoport szükségleteihez igazodó képzést szervezünk. A fogyatékossgal élők eligazodása érdekében - középtávon - tervezzük honlapunk akadálymentesítését. A hátrányos helyzetű térségekben működő pályázókat országos, kistérségi szintű tanácsadói hálózatunkon keresztül közvetlenül is elérjük, számukra helyben is tanácsadási lehetőséget biztosítunk.

Nemzeti szintű szakértői hálózat segíti a potenciális kedvezményezetteket valamennyi kistérségben. Roma szakértők révén speciális segítség áll rendelkezésre a roma kedvezményezetteknek.

A végrehajtási rendszer teljes mértékben elkötelezett a fenntarthatóság, valamint a férfiak és nők közötti esélyegyenlőség és a diszkrimináció tilalma horizontális elveinek érvényesülése és elősegítése mellett, ezért az NFÜ tervezi az Európai Unió Hitelesített környezetvédelmi vezetési rendszer (EMAS) minősítésének megszerzését. Továbbá intézkedéseket teszünk a családbarát munkahely kialakítására.

A partnerség elve a végrehajtás minden szintjén érvényesül:

- (mind a projekt koncepciókat, mind pedig a már előkészített projekteket) bíráló bizottságokban szavazati joggal vesznek részt a civil szervezetek képviselői;
- a monitoring bizottságokban a tagok fele nem kormányzati intézményt képvisel;
- a jelentős hatású projektek előkészítése során készülő Környezeti Hatásvizsgálat keretében a lakossági egyeztetés kötelező.

A végrehajtás egyes szereplőinek partnerséggel kapcsolatos feladatait részletesen a működési kézikönyv tartalmazza.

8.5.2 Állami támogatások

Az NFÜ maximális mértékben figyelembe veszi a hatályos állami támogatási szabályokat. Az állami támogatásokra vonatkozó szabályozás biztosítása érdekében a **Pénzügyminisztérium** Támogatásokat Vizsgáló Irodája (PM TVI) részt vesz a programok és akciótervek előkészítésében (ld. később). Ezen túlmenően pedig a társfinanszírozandó tevékenység vonatkozásában minden esetben megvizsgálja az állami támogatási szabályok relevanciáját. Az IH felel az operatív programnak az állami támogatási szabályokkal összhangban való végrehajtásáért, a TVI pedig ezen követelmény teljesülésének szakmai kontrollját biztosítja. Ennélfogva a TVI valamennyi támogatási konstrukciót megvizsgálja.

8.5.3 Közbeszerzés

A magyar Közbeszerzési törvényt a Parlament 2003-ban fogadta el. A közbeszerzések egyes

részletes szabályait több mint 10 végrehajtási rendelet szabályozza pl. a pályázati felhívások formátumát, a felhívás közzétételének módját, építési beszerzésekre vonatkozó speciális szabályokat, tervpályázatot stb.

A kedvezményezettek által lefolytatott közbeszerzések utólagos ellenőrzéséért a KSZ-ek felelnek. Az NFÜ külön szervezeti egységet állított fel a közbeszerzések szabályosságának az eljárás folyamatában történő biztosítására. Az Európai Unió Közbeszerzési Koordinációs és Szabályossági Egység (EKKE) feladata, hogy folyamatba épített ellenőrzést gyakoroljon a közbeszerzési eljárások lebonyolítása során.

A folyamatba épített és utólagos ellenőrzésekre vonatkozó eljárási szabályokat a fejlesztéspolitikáért felelős miniszter és az államháztartásért felelős miniszter közös rendelete tartalmazza (16/2006 (XII. 28.) MeHVM-PM együttes rendelet).

8.6 AZ ELEKTRONIKUS ADATKÖZLÉSRE VONATKOZÓ RENDELKEZÉSEK A BIZOTTSÁG ÉS A TAGÁLLAM KÖZÖTT

Az Európai Bizottság fejlesztés alatt álló SFC2007 rendszere a Bizottság elvárásai szerint elektronikus adatszolgáltatás alapján működik. Az informatikai rendszer két különböző módon érhető el a tagországok intézményei számára (honlapon keresztül – Web Application, illetve közvetlenül a tagállami rendszerrel elektronikus kapcsolaton keresztül – Web Service). A rendszerhez akár kizárólag az egyik módszer használatával, akár a két módszer kombinálásával is lehet kapcsolódni. A rendszerben az egyes OP komponensek szintjéig kell megjeleníteni a rendelet mellékleteiben kötelezően megjelölt adatokat.

Azon adatok esetében, amelyek szerepelnek az EMIR-ben, a Bizottság által megadott specifikációnak megfelelően biztosítjuk az adatfeltöltést. Azokat az adatokat, amelyek rögzítése nincs előírva az EMIR-ben (duplikált adatkezelés elkerülésére) közvetlenül a felelős központi intézmények kulcsfelhasználói (ügymint központi koordináció, igazoló hatóság és ellenőrzési hatóság) viszik fel az SFC-be.

A rendszerrel kapcsolatos teendőkért felelős tagállami szervezet (Member State Organisation – MSO) a hazai jogszabályoknak megfelelően az NFÜ, így a tagállami összekötő (MS Liaison), illetve az „MS System Owner”, a technikai kérdésekért felelős tagállami személy szintén az NFÜ állományából kerül kijelölésre.

8.6.1 Az adatszolgáltatás rendje

Az adott adatra vonatkozóan adatszolgáltatás módja attól függ, hogy a kijelölt intézmények a két kapcsolódási módszer közül, amelyiken keresztül szolgáltatnak adatot:

- amennyiben az adatokat a honlap felületen keresztül töltik fel az SFC2007 rendszerbe, a fentiekben megbízott intézmények (központi koordináció, igazoló hatóság és ellenőrzési hatóság) erre képesített kulcsfelhasználói feltöltik adatokkal a szervezetük hatáskörébe tartozó táblákat az ott kért formában, illetve verifikálják azokat.
- amennyiben az adatokat a közvetlen elektronikus kapcsolaton keresztül küldi meg a tagállami rendszer a SFC2007 rendszerbe, a fentiekben megbízott intézmények (központi koordináció, igazoló hatóság és ellenőrzési hatóság) erre jogosított kulcsfelhasználói a

tagállami rendszerbe töltik fel az adatokat, majd verifikálják és küldik meg azokat az SFC2007-nek.

Az ezzel megbízott intézmények (központi koordináció, igazoló hatóság és ellenőrzési hatóság) feladata – függetlenül az adatok rögzítésének módjától – az adatok közvetlen és hibátlan feltöltése a rendszer(ek)be oly módon, hogy mind a számukra megszabott határidők betartásra kerüljenek, mind az ő jelentésükhöz kapcsolódóan, más intézmények által végzendő adatszolgáltatás megvalósulhasson az arra megszabott határidőn belül.

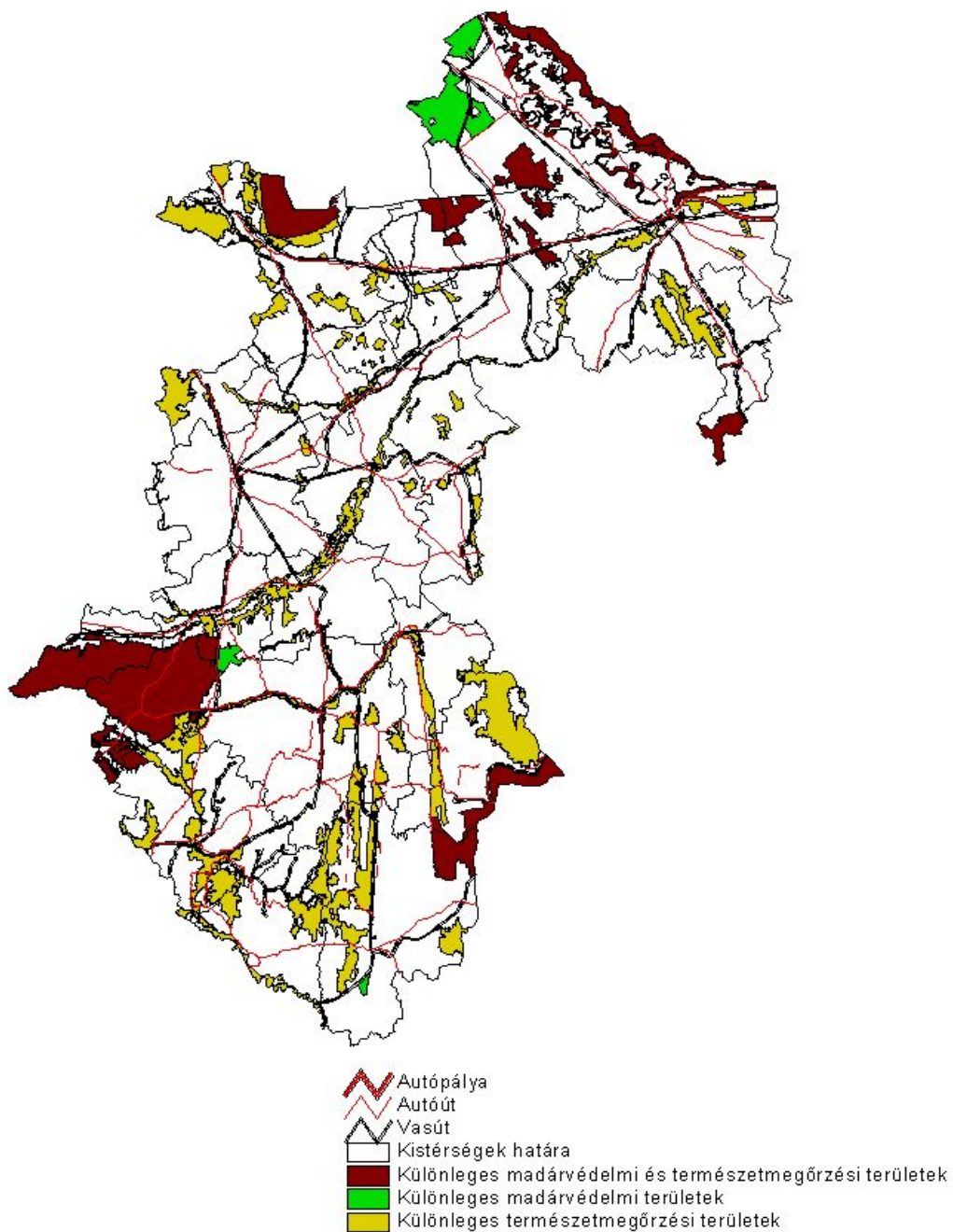
A dokumentumok továbbításának időpontja, azok rendszerbe történő feltöltésének időpontja. A dokumentumok csak akkor számítanak elküldöttnek a Bizottság számára, ha annak érvényesítése megtörtént a rendszerben az erre felhatalmazottak által.

A rendszer tartós elérhetetlensége esetén, különösen, ha az információ leadására megfogalmazott határidő betartását ez az elérhetetlenség fenyegeti, a tagország papír alapú dokumentum formájában továbbítja a Bizottság számára az információkat a vonatkozó jogszabályban megadott formátumban. Az elérési probléma elmúltával a tagország, illetve a kijelölt illetékes szervezet pótlólag elvégzi az információk rendszerbe (SFC2007) történő feltöltését. Ilyen esetben a dokumentumok megküldésének hivatalos dátuma a papír alapú dokumentumok megküldésének dátuma.

9. MELLÉKLETEK

1. sz. melléklet

Natura 2000 területek a Nyugat-dunántúli Régióban

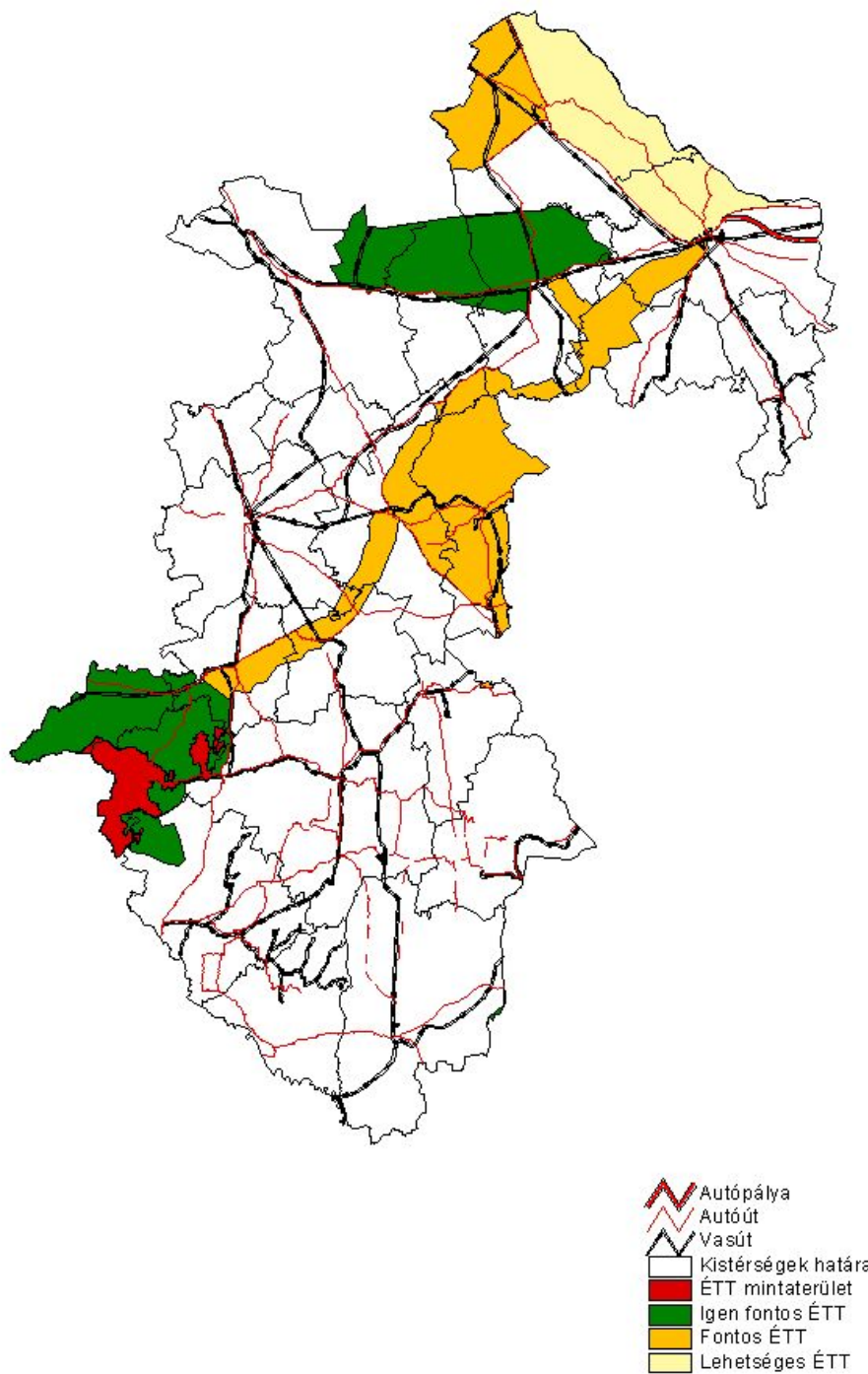

Forrás: Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium

2. sz. melléklet

Érzékeny Természeti Területek a Nyugat-dunántúli Régióban

Forrás: Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium

3. melléklet: A Közösség alapjaiból származó források kategóriánkénti hozzájárulása az operatív programhoz

Az OP CCI száma: 2007HU161PO003

Az operatív program neve: Nyugat-dunántúli operatív program

Az adatok euróban, folyó áron értendők.

1. dimenzió: Prioritási téma

Kód	euró
1	
2	
3	3 565 273
4	
5	10 695 820
6	
7	
8	58 071 265
9	
10	
11	
12	
13	3 180 917
14	
15	3 180 917
16	
17	
18	
19	
20	
21	
22	
23	37 968 164
24	17 710 052
25	
26	
27	
28	13 244 041
29	
30	
31	
32	

Kód	euró
33	
34	
35	
36	
37	
38	
39	
40	
41	
42	
43	
44	
45	
46	11 927 471
47	
48	
49	
50	2 791 777
51	
52	8 829 361
53	11 167 107
54	19 712 666
55	41 090 056
56	
57	2 191 470
58	
59	44 925 128
60	
61	52 307 619

Kód	euró
62	
63	
64	
65	
66	
67	
68	
69	
70	
71	
72	
73	3 636 579
74	
75	42 959 601
76	22 902 602
77	11 875 423
78	13 912 587
79	6 785 956
80	2 424 386
81	
82	
83	
84	
85	15 026 990
86	1 669 665
Összesen:	463 752 893

2. dimenzió: A finanszírozás formája

Kód	euró
1	463 752 893
2	
3	
4	
Összesen	463 752 893

3. dimenzió: Területi megoszlás

Kód	euró
1	260 834 665
2	
3	
4	
5	186 221 573
6	
7	
8	
9	
10	
00	16 696 655
Összesen:	463 752 893

4. melléklet: Rövid leírás néhány – a NYDOP-t érintő - zászlóshajó programról

1. „Nem mondunk le senkiről”

Az „Nem mondunk le senkiről” zászlóshajó program olyan hátrányos helyzetű kistérségek fejlesztését támogatja, melyek jelentősen felül-reprezentáltak a roma lakosság arányát tekintve. Ezen program keretei között a speciális komplex segítségnyújtás az alábbi két módon valósul meg: a releváns OP-k műveletei számára célcsoport-specifikus tematikus, pénzügyi és eljárási elemek kidolgozásával, valamint a célcsoportok fogadó kapacitásának erősítése érdekében biztosított segítségnyújtással. Ezen célok eléréséhez a regionális operatív programok elsősorban a következő beavatkozásokkal járulnak hozzá: szociális ellátások fejlesztése a társadalmi befogadás erősítése érdekében, vállalkozások versenyképességének javítása, térségi közlekedés fejlesztése.

2. Gyermekesély

A „Gyermekesély” zászlóshajó program célja a gyermekek szegénységének megakadályozása, a későbbi sikeres oktatási és munkaerőpiaci karrier – valamint ezzel együtt egy sikeres és örömteli gyerekkor, majd azt követő felnőttkor – megalapozása, vagyis a szegény családi háttérű, hátrányos helyzetű gyermekek és fiatalok egyenlő esélyekhez juttatása. Cél továbbá a prevenció, valamint a hátrányos helyzetű gyermekek kirekesztésének megakadályozása, a szegénység generációk közötti átörökítésének megtörése.

Az operatív programok közül legerőteljesebben a Társadalmi megújulás operatív programban nevesített társadalmi befogadás, illetve a foglalkoztathatóság növelése, valamint a minőségi oktatás és hozzáférés biztosítása célkitűzéseihez kapcsolódik. A regionális operatív programok a helyi és térségi közszolgáltatások fejlesztését célzó prioritás egyes elemeinek megvalósítása révén járulnak hozzá a gyermekek esélyeinek javításához.

3. XXI. század iskolája

I. Az iskolarendszer tartalmi megújítása (TÁMOP)

1. Kompetencia alapú oktatás, sajátos nevelési igényű tanulók oktatása, nevelése
2. Migráns és nemzetiségi tanulók nevelése, oktatása
3. Befogadó iskola program, a halmozottan hátrányos helyzetű és roma tanulók esélyegyenlőségének biztosítása

II. Minőségbiztosítás és hatékony közoktatás (Átfogó mérési, értékelési és minőségbiztosítási rendszer kiépítése) (TÁMOP)

III. Infrastrukturális paradigmaváltás a magyar iskolarendszerben

1. Az „Intelligens Iskola” infrastruktúrájának elterjesztése, a közoktatás hatékonyságának növelése (TIOP + KMR)

2. Megújuló Iskola Program (ROP-ok) – pályázat

Kb. 700 intézmény felújítása, fűtési és világítási rendszerük korszerűsítése

4. Akadálymentes Magyarország

I. prioritás: Fizikai akadálymentesítés (központi szervek szolgáltatásai) (TIOP + KMR)

1. Épületek akadálymentesítése

2. Jelnyelvi tolmácsszolgáltatás ill. alternatív és augmentatív kommunikációs szolgáltatás

II. prioritás: Fizikai akadálymentesítés (önkormányzatok által fenntartott közszolgáltatások) **(ROP-ok)**

1. Egyenlő esélyű hozzáférés a közszolgáltatásokhoz
2. Akadálymentesítés egyéb infrastrukturális fejlesztéseknél (Nem utólagos!)

III. prioritás **(TÁMOP)**

1. Akadálymentesítési módszertani központok
2. „Egyetemes tervezés” pilot project
3. Képzési programok és egyéni eszköz pályázat

IV. prioritás: Városi és elővárosi közösségi közlekedés fejlesztéséből (akadálymentes járműbeszerzések) **(KÖZOP)**

V. Egyéb

1. Eszköz-kölcsönző
2. Segítő kutya képzés
3. Jelnyelvi tolmács-hálózat
4. Feliratozás a TV-ben

5. Versenyképességi pólus program

A Versenyképességi pólus program NYDOP-ból megvalósuló elemei a következők:

- Regionális üzleti környezet infrastrukturális fejlesztése
- Regionális és interregionális együttműködések elősegítése
- Információs és innovációs szolgáltatások fejlesztése

5. melléklet: A Nyugat-dunántúli operatív programot véleményező szervezetek

Adó- és Pénzügyi Ellenőrzési Hivatal, GyMS Megyei Igazgatóság
Általános Fogyasztási Szövetkezetek és Kereskedelmi Társaságok Szövetsége
Balaton Fejlesztési Tanács
Borkai Zsolt – Győr polgármestere
Dél-Zala Murahíd Letenye Többcélú Társulás
Dr. Rácz Sándor és Reuter György – Győri Civil Kontroll Egyesület
Dunapataj Polgármesteri Hivatal
Észak-dunántúli Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság
Észak-magyarországi Regionális Környezetvédelmi Központ
ESZME csoport
Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság
Földmérési és Távérzékelési Intézet
Gazdasági és Szociális Tanács
Gottsegen György Országos Kardiológiai Intézet
Győr-Moson-Sopron Megyei Munkaügyi Központ
Győr-Moson-Sopron Megyei Területfejlesztési Iroda
HÁLÓ Regionális Innovációs Egyesület
Informatikai Vállalkozások Szövetsége
Informatikai Vállalkozások Szövetsége NYDOP
Ipari Parkok Egyesülete
Körmend Város Önkormányzata – Bebes István polgármester
Községek, Kistelepülések és Kistérségek Országos Önkormányzati Szövetsége
Landor Gyula – Olaszfa Község polgármestere
Magyar Innovációs Szövetség
Magyar Telekom
Magyar Természetvédők Szövetsége
Magyar Tudományos Akadémia – Szegő Károly
Magyarország Természeti és Kulturális Örökségéért Alapítvány
Nagykanizsa Polgármesteri Hivatal Pályázati Iroda
Nyugat-Dunántúli Szociálpolitikai Tanács
Országos Gerincgyógyászati Központ
Országos Területfejlesztési Civil Egyeztető Fórum
Ökológiai Stúdió Alapítvány
Pannon Természetvédő Szövetség

Pannonhalma Többcélú Kistérségi Társulás
Reflex Környezetvédő Egyesület
Ruzsics Ferenc – Keszthely-Hévízi Kistérségi Többcélú Társulás
Sportthorgász Egyesületek Vas Megyei Szövetsége
Szentgotthárd Város Polgármesteri Hivatal
Szigetközi Természetvédelmi Egyesület és az Alsó-Szigetközi Önkormányzatok Társulása
Vas Megyei Önkormányzati Hivatal
Vas Megyei Területfejlesztési Hivatal
Zala Megyei Művelődési és Pedagógiai Intézet
Zala Megyei Önkormányzat
Zala Megyei Területfejlesztési Tanács, Zalaegerszeg Megyei Jogú Város Polgármesteri Hivatala

6. melléklet: A Bizottság 1828/2006/EK rendelete 47. cikk (1) bekezdése alapján kiválasztott kritériumok szintje

Nyugat-dunántúli régió

Indikátor típusa	Határérték a hagyományos városi beépítésű területeken	Határérték a lakótelepeken	Referencia adatok ¹³
MUNKANÉLKÜLISÉG MAGAS SZINTJE (A kritériumnak való megfeleléshez a mutatószámokból legalább egyet kell teljesíteni.)			
Munkanélküliek aránya az akcióterületen magas volt 2001-ben Adatforrás: KSH, 2001-es Népszámlálás adatok	minimum 10%	minimum 7%	5,5%
Tartós munkanélküliek aránya az akcióterületen magas volt 2001-ben (legalább 360 napos munkanélküliek aránya) Adatforrás: KSH, 2001-es Népszámlálás adatok	minimum 3%	minimum 2%	1,7%
SZEGÉNYSÉG ÉS KIREKESZTETTSÉG MAGAS SZINTJE (A kritériumnak való megfeleléshez a mutatószámokból legalább egyet kell teljesíteni.)			
Magas azon aktív korúak (15-59 éves) aránya, akiknek 2001-ben a jövedelemforrásuk kizárólag állami vagy helyi támogatás volt Adatforrás: KSH, 2001-es Népszámlálás adatok	minimum 9%.	minimum 7%	5,5%
Önkormányzati tulajdonú lakások aránya magas az akcióterületen Adatforrás: Önkormányzati nyilatkozat	minimum 10%	minimum 8%	6,8 % (2001)
Az akcióterületen az önkormányzat által elosztott rendszeres szociális támogatásokból a háztartásokhoz viszonyított városi átlaghoz képest több támogatás (darabszám) került kiosztásra. (Beszámítható támogatásformák: rendszeres szociális segély, lakásfenntartási támogatás minden formája, rendszeres gyermekvédelmi támogatás, adósságcsoökkentési támogatás.)	A rendszeres szociális támogatások száma a háztartások számához képest legalább 1,5-szerese a városi(kerületi) átlagnak.	A rendszeres szociális támogatások száma a háztartások számához képest legalább 1,3-szorosa a városi(kerületi) átlagnak.	

¹³ A referencia adatok a régió 20 ezer fő feletti lakosságú városainak adott mutatóra vonatkozó átlagértékei. Ennek oka, hogy jelenleg ezen városokra vonatkozóan állnak rendelkezésre több szinten mért adatok, ugyanakkor méretüknél fogva nagy valószínűséggel ezek a városok lesznek a szociális városrehabilitáció kedvezményezettjei.

Adatforrás: Önkormányzati nyilatkozat			
ERŐSEN LEROMLOTT KÖRNYEZET (A kritériumnak való megfeleléshez a mutatószámokból legalább egyet kell teljesíteni.)			
Az 5 szintnél magasabb lakóházakban található lakott lakások magas aránya az 50.000 fő lakónépességnél nagyobb városokban.		minimum 60% az 5 szintnél magasabb épületekben található lakások aránya a legalább 50.000 fő lakónépességgel rendelkező városokban	13,4%
Adatforrás: Önkormányzati nyilatkozat			
A komfort nélküli, félkomfortos és szükséglakások aránya a lakott lakásokon belül magas volt 2001-ben	Minimum 25%		6,6%
Adatforrás: KSH, 2001-es Népszámlálás adatok			
Magas volt a maximum egy szobás lakások aránya a lakott lakásokon belül, 2001-ben	minimum 30% a legalább 50.000 fő lakónépességgel rendelkező városokban, és minimum 20% az 50.000 főnél kisebb lakónépességgel rendelkező városokban		10,6%
Adatforrás: KSH, 2001-es Népszámlálás adatok			